Преглед података о изабраном пропису

Гласило:	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Број / година издања:	83/2010
Врста прописа:	УРЕДБА
Назив правног прописа:	УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНА ЈУЖНОГ ПОМОРАВЉА, СА РЕГИОНАЛНИМ ПРОСТОРНИМ ПЛАНОМ ОПШТИНА ЈУЖНОГ ПОМОРАВЉА.
Напомена правног прописа:	

Датум објављивања:	Датум важења:	Датум почетка примене:	Датум ступања на снагу:	Датум уноса:
09.11.2010.			17.11.2010.	11.11.2010.

Датум укидања:	
МБР прописа који укида:	

Доносилац:	ИЗВРШНИ ОРГАН СКУПШТИНЕ - ВЛАДА
Територијална јединица:	РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Област примене:	ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ - НАКНАДА.
Правни основ:	ЗАКОН О ВЛАДИ. ..., ЗАКОН О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ. ...,
Модификација:	
Модификује:	
Укида:	
Пропис је правни основ за:	

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

ВЛАДА

2742

На основу члана 35. став 7. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09 – исправка) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07 и 65/08),

Влада доноси

УРЕДБУ

о утврђивању Регионалног просторног плана општина Јужног поморавља

Члан 1.

Утврђује се Регионални просторни план општина Јужног поморавља (у даљем тексту: Просторни план), који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се дугорочна концепција развоја, организације, уређења, заштите и коришћења подручја Просторног плана на територији која обухвата подручја Јабланичког и Пчињског управног округа, и то: на територији Јабланичког управног округа, целе општине Бојник, Власотинце, Лебане, Лесковац, Медвеђа и Црна Трава; и на територији Пчињског управног округа, целе општине Босилеград, Бујановац, Владичин Хан, Врање, Прешево, Сурдулица и Трговиште.

Члан 3.

Просторни план састоји се из текстуалног дела и графичких приказа.

Текстуални део Просторног плана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије".

Графички прикази (реферални карте) израђени су у размери 1: 100.000, и то: реферална карта 1 – Основна намена простора; реферална карта 2 – Мрежа насеља и инфраструктурни системи и реферална карта 3 – Туризам и заштита простора.

Графичке приказе из става 3. овог члана, израђене у 22 примерка, оверава својим потписом министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 4.

Просторни план спроводи се израдом и доношењем просторних планова јединица локалне самоуправе и урбанистичких планова, као и развојним плановима и програмима, програмима уређења грађевинског земљишта и програмима заштите животне средине и природе.

Члан 5.

Графички прикази из члана 3. став 3. ове уредбе, чувају се трајно у Влади (један комплет), Министарству животне средине и просторног планирања (три комплета), Министарству за инфраструктуру (један комплет), Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (један комплет), граду Лесковцу (један комплет), граду Врању (један комплет), општини Бојник (један комплет), општини Власотинце (један комплет), општини Лебане (један комплет), општини Медвеђа (један комплет), општини Црна Трава (један комплет), општини Босилеград (један комплет), општини Бујановац (један комплет), општини Владичин Хан (један комплет), општини Прешево (један комплет), општини Сурдулица (један комплет), општини Трговиште (један комплет) и Републичкој агенцији за просторно планирање (три комплета).

Документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у Републичкој агенцији за просторно планирање.

Члан 6.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 3. ове уредбе имају правна и физичка лица, под условима и на начин који ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 7.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти ускладиће се са одредбама ове уредбе на начин утврђен Просторним планом.

Планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове уредбе у року од годину дана од дана њеног ступања на снагу.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове уредбе, примењују се у деловима који нису у супротности са овом уредбом.

Члан 8.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије".

05 број 110-7566/2010
У Београду, 21. октобра 2010. године

Влада

Председник,
др **Мирко Цветковић**, с.р.

РЕГИОНАЛНИ ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНА ЈУЖНОГ ПОМОРАВЉА

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Регионални просторни плани општина Јужног поморавља (у даљем тексту: Просторни план) је дугорочни плански документ који се доноси за период до 2021. године, са елементима за прву, приоритетну етапу имплементације Просторног плана за период до 2014. године. Просторни план је урађен на основу Одлуке о изради Регионалног просторног плана општина Јужног поморавља 2006.-2021. година („Службени гласник РС", број 93/06) и обухвата подручја Јабланичког и Пчињског управног округа (у даљем тексту: Јабланичког и Пчињског округа).

Просторни плана је усклађен са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09), Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), Законом о туризму („Службени гласник РС", број 36/09), одредбама Закона о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС", број 13/96), Уредбом о утврђивању Водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС", број 11/02), актуелним стратегијама Владе Републике Србије, регионалним развојним плановима и стратегијама Јабланичког и Пчињског округа (који се односе на регионални развој, економију и мала средња предузећа, туризам, социо-економски развој, људске ресурсе, инфраструктуру и др.) и другим нормативним актима који се односе на проблематику Просторног плана.

Просторни план је урађен у ГИС окружењу заснованом на ESRI технологији (ArcGIS 9x).

Непосредан разлог за израду Просторног плана је заустављање негативних демографских тенденција и економског заостајања, односно стварање предуслова за реализацију националних, регионалних и локалних развојних интереса. У тим условима први задатак Просторног плана је да понуди стратегије развоја и просторно-планска решења која ће омогућити очување вредности и валоризацију погодности овог простора за дугорочни и уравнотежени економски развој. Доношењем Просторног плана обезбедиће се плански основ за: рационалну организацију, изградњу, уређење и коришћење простора; заштиту животне средине; побољшање квалитета живљења локалног становништва унапређењем инфраструктурне и комуналне опремљености и развојем привреде (у првом реду малих и средњих предузећа и туризма); и смернице за институционално-организациону, управно-контролну и информатичку подршку примене.

Просторни план садржи текстуални део са 24 табеле и графички део. Текстуални део Просторног плана има следећи основни садржај: I Полазне основе, II Принципи, циљеви и општа

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

концепција регионалног просторног развоја, III Концепције, пропозиције и планска решења просторног развоја и IV Мере и инструменти за примену и спровођење плана.

Графички део Просторног плана садржи три референтна графичка приказа планских решења и то:

- Референтна карта број 1. „Основна намена простора" у размери 1:100 000;
- Референтна карта број 2. „Мрежа насеља и инфраструктурни системи", у размери 1:100 000; и
- Референтна карта број 3. „Туризам и заштита простора", у размери 1:100 000.

Упоредо са израдом Просторног плана, урађен је и „Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину".

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. Положај и просторни обухват

1.1. Положај и основне одлике подручја

Подручје Просторног плана заузима крајњи југоисточни део Републике Србије и обухвата територије Јабланичког и Пчињског округа. Обухваћено је 699 насеља са 468.613 становника, према Попису 2002. године. У физичко-географском смислу, подручје се налази у средишту јужног Балкана, смештено између Нишког, Топличког и Пиротског округа на северу, Аутономне покрајине Косово и Метохија на западу, Републике Македоније на југу и Републике Бугарске на истоку. У рељефу преовлађују планине и котлине – доминирају Лесковачка (2.250 km²) и Врањска котлина (900 km²) које су повезане Грделичком клисуром (30 km дугачка и 550 m дубока) и високопланински масив Крајишта са Власином (1.275 km² у висинском појасу између 1.000-1.500 m н. в). Подручје Просторног плана простире се у висинским зонама од око 195 (у северном делу лесковачке котлине где Јужна Морава напушта Јабланички округ) до 1.923 m н. в. (у источном делу на Бесној Кобили).

Подручје Просторног плана припада неразвијеним, економски и демографски депресивним регионима са следећим специфичним наменама од значаја за утврђивање планских решења: подручје паневропског инфраструктурног коридора X (са делимично изграђеним магистралним системима); пољопривредно – сточарско и шумско подручје; природне и туристичке вредности (са изразитим потенцијалима за развој туризма, интегрално са комплементарним активностима); изворишта вода – националног и регионалног ранга, са пет постојећих и четири планиране водоакумулације, објектима заштите од вода, потенцијалним коридором пловног пута и др.; зоне специјалне намене са постојећим и планираним граничним прелазима и граничним појасом према Републици Бугарској (Европској Унији) и Републици Македонији и Копненом зоном безбедности (у даљем тексту: КЗБ) дуж административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија и др.

1.2. Обухват подручја просторног плана (графички прилог 1)

Просторни план обухвата целе територије града Лесковац и општина Лебане, Црна Трава, Власотинце, Бојник и Медвеђа на подручју Јабланичког округа (3.520 km²), и града Врање и општина Босилеград, Трговиште, Сурдулица, Владичин Хан, Бујановац и Прешево на подручју Пчињског округа (2.769 km²), укупне површине од 6.289 km² (што представља око 7% територије Републике Србије). Величина општина се креће од 264 km², колико приближно имају Прешево и Бојник, до 1.024 km², колико има град Лесковац, која по површини спада у највеће општине Републике Србије.

2. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената[1]

2.1. Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС", број 13/96)

Просторним планом Републике Србије (у даљем тексту ППРС), прописано да се ППРС, између осталог, остварује регионалним просторним плановима. У Поглављу VII ППРС о Примени и спровођењу ППРС, у одредбама „Доношење просторних планова за уже просторне целине" утврђени су приоритети за израду и доношење регионалних просторних планова који се доносе за једно или више функционалних подручја односно округа у које је сврстан и Регионални просторни план Јужне Мораве.

За подручје овог Регионалног просторног плана посебно су релевантни следећи циљеви, мере и планска решења ППРС:

1. Поглавље II1. о Плану коришћења и заштите пољопривредног земљишта: чување површина и плодности пољопривредног земљишта; побољшавање бонитетне структуре; преструктуирање коришћења земљишних ресурса; потпуније искоришћавање компаративних погодности појединих подручја/газдинстава; повећање сточног фонда; подстицање процеса укрупњавања; специјализација и интензификација радно способних породичних пољопривредних газдинстава; подстицање ситних пољопривредних газдинстава; стварање услова за обнову, опстанак и развој породичних пољопривредних газдинстава на подручјима од великог геостратешког и културно-историјског значаја; развој пољопривредног задругарства и других облика заједничког организовања производње; и др.

2. Поглавље II2. о Плану коришћења и заштити шума, шумских земљишта и ловних подручја: унапређење стања шума, повећање површина под шумом (пошумљавањем – за Јаблански и Пчињски округ предвиђено је подизање шумовитости са садашњих 38,3% на оптималних 66,4%); уређење и повећање шумских комплекса око великих градских центара, производних комплекса и инфраструктурних коридора; значајно повећање бројности популације ситне дивљачи (посебно Јужноморавске зоне); и др.

3. Поглавље II3. о Плану коришћења и заштити вода и водопривредној инфраструктури: коришћење локалних изворишта подземних и површинских вода; ревитализација постојећих хидромелиорационих система и изградња, одбрана од поплава у оквиру интегралних система; заштита и унапређење квалитета вода; унапређивање пловидбе на унутрашњим пловним путевима; заштита од водне ерозије; заштита од поплава; спречавања механичког засипања водних акумулација и механичког и хемијског загађивања водотока; регионални системи коришћења, уређења и заштите речних вода у оквиру Јужноморавског система обухвата читав слив Јужне Мораве, а посебно Доње-јужноморавски систем са Власинским и Јабланичким подсистемом; предвиђено је 9 акумулација (пет постојећих и четири планиране Кончуљ, Прохор Пчињски, Своће и Кључ) за водоснабдевање и уређење водних режима, од којих у први плански хоризонт улази Кончуљ на Биначкој Морави; у систему заштите вода планирано је више ППОВ, са предтретманима за индустрије, при чему је на одређеном броју постројења предвиђено продужено биолошко пречишћавање; и др.

4. Поглавље II5. о Плану коришћења енергетских извора и енергетске инфраструктуре: коришћење/примена геотермалне енергије за топлотне и бањско-рекреативне потребе (примат ће имати градови и насеља који су повољно лоцирани са становишта могућности увођења централизованог коришћења геотермалне енергије); изградња нове ТС 400 kV „Врање", увођење трансформације 400 kV у постојећу „ТС Лесковац" 220/110 kV, изградња ДВ 400 kV „Врање-Лесковац 2" и „Врање-Скопље"; резервација коридора за далеководе и постројења преносне и дистрибутивне мреже 110 kV; гасификација источног и јужног дела Републике (магистрални гасовод Ниш – Лесковац – Врање – Бујановац – Прешево); и др.

5. Поглавље III5. о Развоју и размештају индустрије: селективно усмеравање нових производних капацитета у индустријско-градске центре локационо атрактивних појаса индустријског развоја, између осталих и у долини Јужне Мораве (Лесковац и Врање); селективно лоцирање малих индустријских капацитета у мањим градовима, општинским и секундарним центрима критично-развојног подручја (недовољно развијеног, пограничног, емиграционог, депопулационог); и др.

6. Поглавље IV. о Саобраћају и везама: заштита и резервација простора за планирани аутопутски коридор Ниш-граница Републике Македоније као и друге коридоре магистралних и регионалних путева – Р-122, деоница Власинско Језеро-Босилеград-гранични прелаз Рибарци (Ђустендинл-Бугарска) као дела магистралног пута М-1.13 и коридор регионалног пута Р-125, Бујановац-Трговиште-гранични прелаз Лесница-веза ка Кривој Паланци (Република Македонија), као наставак магистралног пута М-25.3; изградња обилазница на основним магистралним правцима (Лесковац); развој регионалне мреже у недовољно развијеним и пограничним подручјима; изградња РТЦ-а (дистрибутивни центри, камионски терминали,

1 Детаљније у форми комплетних извода у Аналитичко-документационој основи Просторног плана.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

контејнерски терминали и погранични терминали) између осталих у зонама Лесковца и Прешева; резервација коридора за пруге за велике брзине Ниш-Прешево-државна граница са Републиком Македонијом (Е-85) као и простора/земљишта за будући аеродром у Врању; реализација једноколосечне пруге Приштина – Бујановац, пограничне станице Прешево као и адекватно решење железничког саобраћаја у већим градовима (Лесковац и Врање); и др.

7. Поглавље V1. о Развоју туризма и организацији туристичких простора: у складу са основним дугорочним циљевима, концептом и критеријумима развоја и организације туристичке понуде, утврђена је класификација туристичких простора, између осталог и: источне туристичке зоне са туристичком регијом Крајиште и Власина (Острозуб, Чемерник, Варденик, Дукат, Козјак, Герман, клисура Јерме, Власинско језеро, Врање, Сурдулица, Власотинце, Црна Трава, Босилеград и Трговиште, Врањска бања, Прохор Пчињски и др.); транзитни туристички правац ауто-пута Е-75 Ниш – граница Републике Македоније, пловно туристички систем Морава-Вардар који се до привођења намени користи као пољопривредно земљиште; градски туристички центри Врање и Лесковац; бање: Врањска Бања, Бујановачка Бања и Сијаринска Бања; приоритет међу новим туристичким просторима обухвата и Власину (Власинско језеро, Чемерник и Варденик) као северни део регије И.2.

8. Поглавље V2. о Заштити животне средине: просторно-регионална диференцијација животне средине у Нишавско-лесковачкој зони и Јужно-моравској зони; пречишћавање отпадних вода из лесковачке индустрије; гасификација и топлификација Лесковца и решавање начина депоновања комуналних отпадака за Лесковац; посебна заштита подручја Власине због релативног сиромаштва ове зоне водом; смањење ерозије на подручју Власине, Крајишта, Пчиње и Грделичке клисуре; и др.

9. Поглавље V3. о Заштити природних добара: дефинисање статуса, просторног обухвата и режима заштите за природне целине и пределе: Радан, Кукавица, Власина, Бесна Кобила, Грделичка клисура и влажна станишта код Прешева; регионални приоритети заштите природних добара у Јабланичком и Пчињском округу су: заштита планинских подручја (заједно са заштитом изворишта и водотокова прве категорије) и заштита влажних и забарених површина уз Мораву (са циљем да се успостави мрежа заштићених површина); у градским насељима, предност ће имати: заштита секундарно измењених средина и заштита пејзажа и амбијенталних вредности.

10. Поглавље V4. о Заштити непокретних културних добара: интегрална заштита културних добара са простором у коме се налазе, као и обавезна интеграција са заштитом природе у природним просторима; третирање културних добара и њихове заштите као економског потенцијала развоја подручја; заштита непокретних културних добара од непланске градње и реконструкције, којима се деградира окружење културног добра, идентитет и интегритет добра; неопходност додатних истраживања ради потпуног евидентирања и валоризације добара, посебно културно-историјских целина и културних подручја, као и њиховог третмана у планским документима; установљење заштитне зоне – заштићене околине добара (утврђују службе за заштиту споменика културе и природе) и околног простора (предела) од значаја за презентацију добра (утврђује се одговарајућим планским документом); са аспекта планирања, посебан третман треба да добију сеоска подручја са вредним примерима аутентичне народне архитектуре, специфичних типолошких одлика и амбијената, са историјским наслеђем, културолошким и традиционалним одликама од значаја за разумевање историје и културе народа и начина живота у сеоским заједницама;

2.2. Други плански документи

2.2.1. Просторни план подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Републике Македоније („Службени гласник РС", број 77/02)

Просторним планом подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Републике Македоније обухваћено је 15,5% територије подручја Просторног плана општина Јужног поморавља или око 973 km² (у општинама Власотинце – 15,3 km², Лесковац – 372,9 km², Владичин Хан – 143 km², Врање – 122,5 km², Бујановац – 148,3 km² и Прешево – 170,8 km²) као простор ширег инфраструктурног коридора на којем су утврђени следећи постојећи и планирани магистрални инфраструктурни системи са њиховим заштитним појасима: аутопут Е-75 (М-1), са пратећим објектима у функцији пута и корисника саобраћаја, и то деонице Трупале-Печењевце (km 812+000 – km 844+804,57) и Печењевце-Грабовница (km 844+804,57 – km 865+844) као изграђене деонице аутопута, деонице Грабовница-Грделица (km 869+000 – km 973+700) Грделица-Владичин Хан (km 873+700 – km 900+100) Владичин Хан-Бујановац/Левосоје (km 900+100 – km 942+195) Бујановац /Левосоје-граница Републике Македоније (km 942+195 – km 963+954) као изграђене деонице аутопута); планирана пруга за велике брзине Е-85 (шест деоница од Липовца до Бујановца и деоница од Бујановца до границе Републике Македоније са две варијанте) и постојећа једноколосечна пруга, магистрални оптички кабл, гасовод, далеководи, и водопривредни објекти, као и зона утицаја коридора. Резервисан је простор потенцијалног коридора пловног пута Дунав-Егејско море који ће бити предмет даљег истраживања.

Просторним планом подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Републике Македоније утврђен је план веза инфраструктурних система са окружењем као и утицај инфраструктурног коридора на животну средину, природна и непокретна културна добра. Утврђене су оквирне површине за планиране магистралне инфраструктурне системе у инфраструктурном коридору (и то за: трајно заузимање земљишта за потребе изградње-функционисања, и заштитне појасе) применом следећих критеријума: задовољење просторних услова за смештање планираног инфраструктурног система; утврђивање безбедоносног растојања од инфраструктурног система, ради заштите од негативних утицаја на животну средину, у првом реду од буке и аерозагађења; и обезбеђење заштите основних функција у експлоатацији инфраструктурног система од негативних утицаја из окружења, у првом реду од непланске изградње, неконтролисаног одлагања отпада и других активности. Установљени се режими коришћења простора и правила за уређивање заштитних појаса инфраструктурних система (непосредног и ширег) и простора посебне намене.

2.2.2 Просторни план подручја посебне намене Власина („Службени гласник РС", број 133/04)

Просторним планом подручја посебне намене Власина 6,2% територије подручја Просторног плана општина Јужног поморавља или око 391 km² (на деловима општина Црна Трава, Сурдулица и Босилеград) утврђено је за простор изворишта површинских вода на ком су успостављене зоне непосредне, уже и шире заштите изворишта акумулација.

Утврђен је развој туризма компатибилан основној намени у оквиру зона Власина Рид, Власина Стојаковића и Власина Округлица. Предвиђено је да се остале функције (становање, зоне за одмор и рекреацију, радне површине, комуникације, инфраструктура и др.) развијају у коегзистенцији са посебном наменом преко дефинисаних услова заштите природних ресурса, пре свега воде. Предвиђен је и развој пољопривреде као комплементарне делатности туризму, као и развој других допунских активности на планинском подручју (сакупљање лековитог биља, шумских плодова, развој коњарства и др.).

2.3 Релевантна документа

2.3.1 Нацрт просторног плана Републике Србије (верификован од стране Комисије за стручну контролу надлежног министарства, априла 2010. године)

Нацрт Просторног плана Републике Србије (у даљем тексту: Нацрт плана) као основни методолошки приступ, у изради просторних планова подручја посебне намене, регионалних просторних планова и просторних планова општина, дефинише интегралан метод заснован на принципима одрживог развоја. За потребе израде планских докумената спроводиће се интегрално истраживање фактора економског, социјалног, еколошког и институционалног развоја. Утврђени су следећи принципи одрживог просторног развоја[2]: одрживост као генерални принцип који мора бити

2 Принципи су дефинисани на основу следећих европских докумената: Водећи принципи за одрживи просторни развој европског континента који су усвојени на 12. седници Европске конференције министара одговорних за регионално планирање (CEMAT), 2000. године у Хановеру (Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent), као и Љубљанска декларација из 2003. године, а прилагођени за потребе просторног развоја Републике Србије. Поред наведених, значајну оријентацију у просторном развоју Србије представљаће и Територијална агенда (2007.), Лајпцишка повеља (2008.) и Зелени документ (нацрт, 2008).

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

примењен код свих активности на простору Републике Србије; територијална кохезија као резултат уравнотеженог социо-економског развоја региона; јачање конкурентности што подразумева даљи развој метрополитенских подручја и истовремено јачање слабо развијених региона посебно руралних и индустријских; активна имплементација политике просторног развоја и учешће јавности; принцип полицентричног територијалног развоја градова и функционалних урбаних подручја и јачање везе село-град; функционална специјализација, поштујући компаративне предности у погледу развојних потенцијала; формирање и јачање мрежа градова и насеља које могу да обезбеде развој комплементарних функција; унапређење приступачности информацијама и знању преко телекомуникационих мрежа развијених да покривају читаве регионе/државу; унапређење саобраћајне доступности као доминантног фактора искоришћења територијалних потенцијала и уравнотеженог развоја; развој културног идентитета и територијалне препознатљивости; перманентна едукација грађана и администрације; принцип субсидијарности који значи могућност преношења надлежности државе на нижи ниво како би се обезбедио делотворнији начин доношења и спровођења одлука о просторном развоју, ближе грађанима на регионалном или локалном нивоу; поштовање заштите јавног интереса, јавних добара и јавног простора; унапређење и заштита природног и културног наслеђа; смањење штетног утицаја на животну средину; принцип јавно-приватног партнерства; и принцип веће транспарентности код одлучивања о просторном развоју.

Нацрт плана нарочито указује на територијални капитал као скуп фактора територије који привлаче инвестиције, односно који чине да инвестирање на неком подручју буде исплативије, тако и да ефекти инвестирања буду највећи. Дефинисани су фактори територијалног капитала („тврди") и то: геостратешки положај региона, општине (града), величина територије, природни ресурси, клима и квалитет животне средине, економска структура и развијеност техничке инфраструктуре, људски ресурси и квалитет живота, културно наслеђе. Поред тога дефинисани су и субјективни елементи територијалног капитала („меки") и то: социјални капитал, развијеност стратешког мишљења, истраживања и управљања, способност за иновације, институционална и организациона оспособљеност за доношење квалитетних одлука о развоју, способност и спремност појединаца и група за међусобну сарадњу, партиципацију и постизање компромиса, висина трансакционих трошкова, развијеност комуникационих мрежа и интеракција различитих актера.

Утврђено је да Регион Јужног поморавља (у даљем тексту: Регион) располаже значајним природним потенцијалима и неактивираним територијалним капиталом. Релевантни циљеви који су од значаја за просторни развој Јужног поморавља су: унапређена територијална кохезија (уравнотежен регионални развој); одржива животна средина; заштићено, уређено и одрживо коришћено природно и културно наслеђе; просторно-функционална интегрисаност у окружење; и већи степен конкурентности.

Као кључни проблем истиче се угрожени демографски потенцијал. Обнова укупне демографске структуре је виђена као приоритет кроз мобилисање економских развојних пројеката. Јужно поморавље је дефинисана као територија богатог биолошког и културног диверзитета, ослоњена на Јужну Мораву, прожета великим планинским масивима, са значајним инфраструктурним потенцијалом, и др. Предвиђено је боље организовање и координација на регионалном нивоу која ће покренути развојне пројекте уз неопходност умрежавања општина око већих урбаних центара. Истакнута је улога Лесковца и Врања, имајући у виду привлачност коридора аутопута, капацитете за развој привреде и индустријских зона, водопривреде и туризма у ширем окружењу. Остале општине са својим специфичним привредним и другим обележјима треба да допринесу оживљавању просторног развоја ове макрорегионалане целине у сарадњи са регионалним центрима Врање и Лесковац, али и уз очекивану подршку Републике и међународних донација. Нарочита пажња се придаје развоју инфраструктурног коридора и побољшању саобраћајне приступачности Јужног поморавља и заштити природних вредности. Истакнута је важност улоге транграничних пројеката са општинама и регијама из Републике Бугарске и Републике Македоније у процесу просторног развоја Јужне Србије.

2.4 Остали документи

Просторни план усклађен је следећим документима: Стратегијом регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године („Службени гласник РС", бр. 55/05 и 71/05); Стратегијом дугорочног економског развоја југа Србије – општине Прешево, Бујановац и Медвеђа („Службени гласник РС" бр. 55/05 и 71/05); Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник РС", број 44/05); Стратегијом развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС", број 91/06); Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2015. године („Службени гласник РС", број 44/05) са Програмом остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године; Водопривредном основом Републике Србије („Службени гласник РС", број 11/02); Националном стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. Године. Консултовани су и регионални и локални стратешки документи: Стратегија за заједнички развој Пчињског и Јабланичког округа и округа Ћустендил и Перник у Републици Бугарској (експертски тимови из Општине Врање и „Центра за омладинске иницијативе – Ћустендил" Асоцијације, у сарадњи са ширим кругом партнера из циљног региона, у оквиру пројекта стимулисања прекограничне сарадње, који се реализује унутар PHARE програма); Мастер план са пословним планом развоја туризма Власинског језера (обрађивачи Horwath Consulting Zagreb и тим архитеката из фирме Atelier Architekt D.I. Walter Hoffelner); Стратешки план Општине Бојник 2007-2011. године, СО Бојник; Нацрт стратегије развоја Општине Босилеград 2006-2011. године, СО Босилеград; Пројекат израде стратешког плана Општине Бујановац, Институт за развој малих и средњих предузећа, Београд-Бујановац, 2006. година; Стратешки план Општине Црна Трава 2006-2010. године, СО Црна Трава; Стратегија развоја Општине Лебане; Измене и допуне Програма развоја Општине Лесковац, од 2004. до 2008.г., СО Лесковац 2006. године; The Development Strategy of Presevo Municipality 2005-2015.; Стратешки план развоја Општине Сурдулица 2007-2011. године. СО Сурдулица; Стратегије развоја Општине Владичин Хан, СО Владичин Хан; Стратешки план Општине Власотинце 2006-2010. године, СО Власотинце, 2006. године; Стратегије развоја Општине Врање 2006-2010. године, СО Врање, 2006. године; Интегративни план социо-економског развоја Јужне Србије 2005-2007. године, Лесковац, локалне радне групе уз подршку Европске агенције за развој и реконструкцију; Економија и мала и средња предузећа, Регионални развојни план Јабланичког и Пчињског округа, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, 2008. година; Инфраструктура, Регионални развојни план Јабланичког и Пчињског округа, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, 2008. година; Људски ресурси, Регионални развојни план Јабланичког и Пчињског округа, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, 2008. година; Студија за развој туризма за Јабланички и Пчињски округ, Регионални развојни план Јабланичког и Пчињског округа, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, 2008. година; и др.

3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања (потенцијали и ограничења, swot анализа)[3]

3.1. Постојеће стање

3.1.1. Природни ресурси

3.1.1.1. Пољопривреда

Око 55% укупне територије подручја Просторног плана налази се под пољопривредним земљиштем (око 3.507 km²), које је по заступљености, начину коришћења и бонитету изразито хетерогено (Табела I-1). Због јаке просторне хетерогености природних фактора, који се неминовно рефлектују на економске, социјалне и инфраструктурне услове за развој пољопривреде и других привредних делатности, у региону Јужног поморавља издвајају се четири рурална подручја:

- 200-350 m – брежуљкасто, са нижим брдима, долинама и котлинама обухвата 116 КО, све у Јабланичком округу (око 740 km² површине укупне територије);

3 Детаљнији подаци о стању, потенцијалима и ограничењима дати су у Документационој основи Просторног плана.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- 350-600 m – брдско, са вишим долинама и котлинама обухвата 186 КО, односно 1.227,5 km² површине укупне територије (Јабланички округ – 86 КО и 581,3 km²; Пчињски округ – 100 КО и 646,2 km²)
- 600-800 m – претпланинско, или брдско-планинско обухвата 145 КО, односно 1.376,1 km² површине укупне територије (Јабланички округ – 145 КО и 794,5 km²; Пчињски округ – 75 КО и 581,6 km²); и
- преко 800 m – планинско обухвата 236 КО, односно 2.946,6 km² површине укупне територије (Јабланички округ – 46 КО и 2.946,6 km² ; Пчињски округ – 190 КО и 2.292,3 km²).

Табела I-1. Земљишни фонд Региона према основном начину коришћења–у ha (скраћени приказ)

Округ/подручје/општина	Њиве и вртови	Воћњаци	Виногради	Ливаде	Свега обрадиво	Пашњаци	Рибњаци, трст. баре	Свега пољопривредно	Шуме	Неплодно	Укупна површина
Ј. поморавље	170.166	17.309	7.107	64.430	259.012	91.751	14	350.777	242.516	35.707	629.001
Брежуљкасто	44.102	1.663	3.078	2.928	51.772	4.125	6	55.903	10.720	7.359	73.981
Брдско	44.570	5.166	2.589	7.951	60.277	14.654	8	74.939	37.746	10.067	122.751
Претпланинско	30.971	5.051	1.292	10.939	48.253	17.223	0	65.476	65.277	6.858	137.611
Планинско	50.523	5.429	148	42.611	98.711	55.748	0	154.459	128.774	11.424	294.657
Јабланички округ	83.934	9.183	5.261	29.183	127.560	26.887	6	154.453	106.150	16.390	276.994
Брежуљкасто	44.102	1.663	3.078	2.928	51.772	4.125	6	55.903	10.720	7.359	73.981
Брдско	19.724	2.791	1.517	4.418	28.450	5.275	0	33.725	20.751	3.657	58.134
Претпланинско	14.459	3.373	659	8.542	27.033	7.625	0	34.658	41.312	3.482	79.452
Планинско	5.648	1.356	7	13.295	20.306	9.861	0	30.167	33.367	1.892	65.426
Пчињски округ	86.233	8.126	1.847	35.247	131.452	64.864	8	196.324	136.366	19.317	352.007
Брдско	24.846	2.376	1.073	3.533	31.827	9.378	8	41.213	16.994	6.409	64.617
Претпланинско	16.512	1.678	633	2.397	21.220	9.598	0	30.818	23.965	3.376	58.159
Планинско	44.875	4.073	141	29.317	78.405	45.887	0	124.293	95.407	9.531	229.231

Извор: Републички геодетски завод, Република Србија, Београд, 2008.

У складу с доминантно планинским карактером простора, просечан удео интензивних култура (оранице и вртови око 170 хиљ. ha, воћњаци око 17 хиљ. ha и виногради око 7 хиљ. ha) у укупним површинама је релативно низак (око 30%), а трајних травњака и шума висок (25% и 39%), Графикон 1. Оваква структура се одражава и на велике разлике у структури коришћења укупног простора по општинама, у зависности од њихових висинских обележја

По укупним површинама пољопривредног земљишта и начину његовог коришћења, Јабланички округ има повољније услове за развој пољопривредне производње од Пчињског округа. У погледу агроеколошког потенцијала посебно се издваја град Лесковац.

Најквалитетнија обрадива земљишта су лоцирана доминантним делом у долинско-котлинским атарима, углавном, у рубним зонама градова, у којима је изражено стихијско запоседање плодних земљишта у стамбене и друге непољопривредне сврхе. С друге стране, планинска и друга периферна сеоска насеља, захваћена су депопулацијом. С обзиром на тесне међузависности основних фактора пољоривредне производње (земљиште, човек и капитал), атари лоцирани већим делом изнад 600 m н.в., у којима се налази око 63% укупних површина пољопривредних земљишта Јужног поморавља, суочени су са претњом одумирања пољопривредне производње, што има вишеструко неповољан утицај на стање природне средине, агродиверзитет и укупан развој. О томе говоре, између осталог, велике диспропорције у просторном распореду основних аграрних ресурса, а нарочито чињеница да, располажући са више од 80% укупних површина ливада и пашњака, атари положени изнад 600m н.в. имају мање од половине укупног броја говеда Региона, док је њихово учешће у укупном броју оваца, такође, испод потенцијала крмне основе. Посебно је поражавајући низак ниво опремљености земљишта тракторима.

Аграрна структура Планског подручја је јако уситњена, јер се газдинства са више од 3 ha укупно коришћене обрадиве површине ретко срећу, чак и у планинским крајевима. Динамични процеси дезаграризације становништва нису у претходном периоду искоришћени за побољшање/поларизацију аграрне структуре приватних газдинстава, која данас, генерално, најчешће нису у стању да обезбеде својим власницима нужни минимум новчаних прихода за подмиривање егзистенцијалних потреба, а још мање средства за инвестирање у развој и укрупњавање пољопривредне производње. Услед тога домаћинства са различитим варијететима пољопривредно-непољопривредних извора прихода чине данас апсолутно преовлађујући део укупног броја домаћинстава у свим издвојеним просторним целинама. Проблем није у малом броју становништва које се бави пољопривредном производњом, већ у преовлађивању пољопривредника у поодмаклим годинама старости, који већином нису мотивисани за улагања у развој и унапређивање пољопривредне производње.

3.1.1.2. Шумарство и ловство

Око 38,5% укупне територије подручја Просторног плана налази се под шумама (око 2.425 km²). Око 80% (1.908 ²) од укупне површине под шумама обухваћено је Јабланичким (око 1.141 km²) и Јужноморавским (око 767 km²) шумским подручјима (у даљем тексту: ШП), која се правилу простиру на деловима територија општина Јабланичког односно Пчињског округа (Табела I-2).

Табела I-2. Шумска подручја

Шумско подручје	Структура	Субјект управљања	Субјект газдовања	Шумске управе
Јабланичко - однос обраслих и необраслих површина 91,7%: – 8,3% - очуване састојине 74,9%, разређене 17,8%, девастиране 7,3%	16 газдинских јединица (ГЈ) (државне шуме и шумско земљиште), просечна V 181,8 m³/ha, просечнаV прираста 4,3 m³/ha (доминантно буква 85,4%)	Србијашуме	шумско газдинство "Шума"Лесковац (орг. јединица Србијашума)	Власотинце, Лебане, Предејане, Вучје, Медвеђа и Црна Трава
	неуређене државне шуме ван ГЈ		предузећа за газдовање шумама и локалне самоуправе	
	приватне шуме ван ГЈ		предузећа за газдовање шумама и приватници	

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Шумско подручје	Структура	Субјект управљања	Субјект газдовања	Шумске управе
Јужноморавско - однос обраслих и необраслих површина 85,5% – 14,5% - очуване састојине 58,8%, разређене 19,3%, девастиране 21,9%	21 ГЈ (државне шуме и шумско земљиште), просечна V 140 m³/ha, просечна текући V прираста 3,2 m³/ha (доминантно буква 81,2%)	Србијашуме	шумско газдинство „Врање" Врање (орг. јединица Србијашума)	Врање, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Бујановац и Прешево
	неуређене државне шуме ван ГЈ		предузећа за газдовање шумама и локалне самоуправе	
	приватне шуме ван ГЈ		предузећа за газдовање шумама и приватници	

У погледу обраслости, очуваности састојина, те удела разређених и девастираних шума, стање је неповољније на Јужноморавском шумском подручју.

Стање шума има следеће карактеристике: станишни услови су повољни за развој аутохтоних врста дрвећа (посебно букве, граба и храстова) са приоритетно производно-заштитном функцијом; однос обраслих и необраслих површина се погоршава ако се необраслим површинама додају такође непродуктивне површине под шикарама и шибљацима које заузимају око 3,4% Јабланичког ШП, односно 3,8% површине Јужноморавско ШП. Од укупно обрасле површине на Јабланичком / Јужноморавском ШП, високе шуме заузимају 49,5% / 40,7%, изданачке 28,4% / 37,5%, вештачки подигнуте састојине 18,3% / 17,4%, и шикаре и шибљаци 3,8% / 4,4% (од необрасле површине 72,8% / 88,6% отпада на шумско земљиште, а 27,2% / 11,4% на остало земљиште). Учешће најзаступљенијих састојина износи (Јабланичко ШП / Јужноморавско ШП): буква 64,5% / 56,9%, четинар 18,3% / 15,6%, храст 11,1% / 20,5%, остали лишћари 2,4% / 2,6%, док су и шикаре и шибљаци 3,7% / 4,4% (услед доминантне заступљености букове доминирају чисте, средњедобне и дозревајуће састојине 80,2% / 81,7%). Од вештачких четинара највише има састојина смрче 58,5% / 37,2%, бора 40,1% / 61,4%, а удео мешовитих износи 19,8% / 18,3%.

На подручју Просторног плана налази се 18 ловишта (10 на територији Јабланичког округа, 7 на територији Пчињског округа и 1 на територијама оба округа) укупне површине 6.255 km².. Основни подаци о ловиштима и стање бројности дивљачи дати су у табели I-3.

Табела I-3. Ловишта и стање бројности дивљачи

Округ	Ловишта (P km²)	Σ P km²	Општина	Стање дивљачи
Јабланичкки	Бабичка гора (459), Бистрица (247), Поречје (228)	934	Лесковац	– д. свиња 398 – срна 854 – зец 19.890 – фазан 12.653 – јаребица 25.485
	Радан (263)	263	Бојник	
	Лопаштица (524)	524	Медвеђа	
	Јабланица (337)	337	Лебане	
	Лужница (308)	308	Власотинце	
	Власина (291) и Валмиште (4)	295	Црна Трава	
	Качер-Зеленичје (34)	34	Лесковац и Црна Трава	
Јабланички и Пчињски	Кукавица (164)	164	Лесковац, Врање и В. Хан	
Пчињски	Јужна Морава (824)	824	Врање	– д. свиња 910 – срна 760 – зец 15.300 – фазан 1.950 – јаребица 18.000
	Влајн (299)	299	Владичин Хан	
	Врла (623)	623	Сурдулица	
	Рујен (458)	458	Бујановац	
	Црна Гора (264)	264	Прешево	
	Пчиња (369)	369	Трговиште	
	Божичка река (558)	558	Босилеград	
Укупно		6.254		

3.1.1.3. Воде

У хидрографском погледу преко три четвртине површинских вода подручја Просторног плана припада сливу Јужне Мораве (чије су највеће десне притоке Врла и Власина, а леве притоке Ветерница и Пуста река). Значајне хидрографске појаве представљају и делови водотокова који припадају Егејском сливу и то Пчиња (притока Вардара у Македонији) и Драговиштица (притока Струме у Бугарској). Специфични отицаји површинских вода су доста променљиви. Просечни отицај је мало већи од просечних вредности за Републику Србију (5,7 l/s·km²) и износи око 6,2 l/s·km² (профил Корвин Град на Јужној Морави). Највеће специфичне отицаје (профил Первонек на Бањској реци 12,8 l/s·km²) имају делови подручја Бесне Кобиле, Крајишта и Дуката, до око 15 l/s·km². Најмањи специфични отицаји су на југу, у делу слива Биначке Мораве (око 5 l/s·km²), као и на северу, у сливу Пусте реке (Пауковац: 3,5 l/s·km²). Водни ресурси су временски врло неравномерни, што се очитује великим разликама у протицају малих и великих вода. Тако се однос између малих месечних вода вероватноће 95% (статистички меродавне воде са којима се одређују критеријуми заштите вода и дозвољене количине за захватање воде) и великих вода вероватноће 1% (статистички меродавне воде за избор мера заштите од поплава) пење на преко 1:5.000. Типичан пример је река Шуманка, у профилу „Кључ", где се екстремне вредности протицаја крећу у односу и до 1:7.300, што је највећа вредност на рекама Републике Србије. Поред неповољних водних режима већина водотока има бујични карактер (посебно леве притоке Јужне Мораве, које често лети и пресушују), са израженим краткотрајним поводњима током којих протекне преко 50% укупног годишњег протока, након чега наступе дуги периоди маловођа, са изразито малим протоцима, који нису довољни за водопривредно коришћење и основне еколошке функције водотока. Коефицијенти варијације годишњих протока и аутокорелације указују на феномен узастопног нагомилавања водних и сушних година. Неповољне водне режиме је, стога неопходно регулисати (изравнавати) деловањем постојећих и планираних водоакумулација. Стање квалитета вода је у горњим токовима Бањске реке, Ветернице, Врле, Пчиње (као изворištима републичког ранга) већим делом добро (I/II класа). Квалитетет осталих вода је у знатно лошијим класама (посебно Јужне Мораве, на потезу од Ристовца до Владичиног Хана и Грделице, као и Јабланице, Ветернице, Пусте реке, Драговиштице и др., низводно од већих насеља која немају ППОВ).

Хидролошке појаве од важности са медицинског, рекреативно-туристичког и привредног аспекта представљају изворишта минералних и термоминералних вода Врањске (74-96оС, 80 l/s), Бујановачке (18-43оС, 10 l/s) и Сијаринске бање (15-73оС, 30 l/s).

3.1.1.4. Геолошки ресурси

Подручје Просторног плана налази се унутар двеју геотектонских јединица, Српско-македонске масе на западу и Карпатобалканида на истоку. Унутар Српско-македонске масе преовлађују прекамбријски и доњопалеозојски метаморфити, који су претрпели вишефазна убирања. Значајни ордовицијски гранитоиди су гранити Влајне и Бујановца. У терцијару су настали кисели и интермедијарни вулканити Радана и Леца. Стене ниског степена метаморфизма, такозваног „доњег комплекса" или „власинског комплекса" на простору Карпатобалканида, прекривене су млађим седиментима, њихове западне границе су местимично маркиране терцијарним магматитима (углавном андезитског хемизма).

Алувијална раван и акумулативне терасе Јужне Мораве изграђени су од квартарних речних наноса док су ниске површи и заталасано побрђе на дну и ободу Лесковачке и Врањске котлине састављени од неогених језерских седимената (пескови, пешчари, лапорци, глине и др.).

На подручју Просторног плана налази се 27 објеката геонаслеђа (Табела I-4), који се могу сврстати у следеће категорије: објеката историјско-геолошког и стратиграфског наслеђа (два), петролошког наслеђа (15), геоморфолошког наслеђа (три), хидрогеолошког наслеђа (два) и геонаслеђа са климатским специфичностима (пет).

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Табела I-4. Објекти геонаслеђа на подручју Плана

Наслеђе	Старост/Тип	Појава	Локалитет
историјско-геолошки и стратиграфски објекти	Палеозоик	Профил кристаластих шкриљаца „Власинског комплекса" (доњи ордовицијум)	долина Божичке реке, на путу Власина-Босилеград, код Босилеграда
	Мезозоик	Профил горње креде	Грделичка клисура
петролошки објекти	Магматске и метаморфне стене	Појава мигматизације код окцастих гнајсева	Вучје, код Лесковца
		Изданци убраних зелених стена	долина Манастирске реке, Власотинце
		Појава масивних амфиболита	Туларе, код Медвеђе
		Појава окцастих и амигдалоидних гнајсева	Бојник, Доњи Брестовац, Лесковац
		Појава микашиста са гранатом и дистеном	Туларе, код Медвеђе
		Појаве еклогита	Бојник, Доњи Брестовац, Лесковац
		Појава убраних гнајсева и амфиболита	дуж пута Лебане-Медвеђа, Лесковац
		Остаци андезитске калдере	код рудника Леце, Леце
	Седиментне стене	Конгломерати Вражје цркве	долина реке Пчиње
		Карбонатизована дебла у еквиваленту кречњака Св. Горе	река Кочурица, пут Ристовац-Трговиште
		Кластити формације Кочурице	река Кочурица
		Различити типови структура клижења у формацији	река Бупграње, Пчиња
		Деформације флишних слојева са кугластим и јастучастим утискивањима	Ново Село, долина реке Пчиње
		Седиментне структуре у турбидитима Кукавице	поток Голак
		Циновски отисак трага вучења	пут Ново Село-Шајинце
геоморфолошки објекти	Палеовулк. рељеф	Грот и Облик	Врањско поморавље
	Тресаве	Власинске тресаве	Власинско језеро
	Спелеолошки обј.	Илинска пећина	Илинци, код Прешева
хидрогеолошки објекти	Термомин. воде	Сијаринска бања и гејзир	Сијаринска бања, код Медвеђе
	Термални извори	Врањска бања	Врањска бања
објекти геонаслеђа са климатским специфичностима	Температура ваздуха	Апсолутни максимум температуре изнад 40°C	Сијаринска Бања
		Апсолутни минимум температуре испод –30°C	Власина
		Температурна амплитуда испод 19°C маритимни режим	Власина
		Температурна амплитуда између 19 и 20 °C – прелазна маритимност;	Кукавица, Сијаринска Бања
	Падавине	Коефицијент варијације падавина једнак или већи од 100% у било ком месецу	Бујановац

Извор: Инвентар објеката геонаслеђа Србије, Национални савета за геонаслеђе, 2005. година.

Према подели на зоне експлоатације металичних минералних сировина подручје припада Пасјачко-кукавичкој зони, а према подели на рудне рејоне припада Беснокобилско-осоговском рудном рејону. Комплексна геолошка грађа условљава појављивање различитих металичних и неметаличних минералних сировина које се веома мало користе (у експлоатацији је само 11 лежишта). Металичне минералне сировине (руда олова и цинка), експлоатишу се на локалитету „Бесна Кобила" – „Благодат" (Врање, Босилеград). Неметаличне минералне сировине експлоатишу се на више локалитета и то у општинама: Власотинце – бентонитске глине на локалитету „кат. Лист 191А" и шљунак на локалитету „Губеревац-Стојковце"; Бујановац – глине на локалитету „Големо језеро" и гранати на локалитету „Сомољица"; Лесковац – опекарске сировине на локалитетима „Чекмим" и „Старо Лојзе"; Врање – туфови на локалитетима „Корбевац" и „кат. Лист 195"; Прешево – мермери на локалитетима „Душкина махала" и „Стрезовци". Поред наведених локалитета, на терену су присутне и појаве неконтролисаног коришћења минералних сировина (мањим делом за задовољење потреба локалног становништва), најчешће речног геолошког грађевинског материјала.

Појаве минералних сировина у истраживању или оверене резерве (руда злата и пратећих племенитих метала, олова и цинка, опекарске глине и сировине, андезита, базалта, дацита, серпентисаног габра, зеолита, амфиболита, мермера и др.) утврђене су на око 35 локација, које је Министарство рударства и енергетика дало под концесију.

3.1.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

3.1.2.1. Становништво

На подручју Просторног плана, који обухвата 7,1% територије Републике Србије, живи 468.613 становника (Попис 2002.), тј. 6,2% популације Републике. Просечна густина насељености је 75 ст./km² мање од (републичког просека 85 ст./km²), с тим да густине насељености знатно варирају по општинама (Лесковац, 153 ст./km², Црна Трава 8 ст./km²). Степен урбанизације је у порасту, али је са достигнутих 41,4% 2002. године далеко испод републичког просека.

Становништво се на Подручју плана повећавало од 1948. до 1981. године у просеку за 2,5% у сваком међупописном периоду, а прво смањење укупног броја становника (за 1,6%) је забележено између 1981. и 1991. године. Нагло погоршање економске и политичке ситуације током 90-их година прошлог века утицало је на процес исељавања радно способног (и фертилног) контингента и опадање стопе наталитета на већем делу подручја. С тим у вези, у току последњег међупописног периода (1991-2002. године) још је израженији пад броја становника, чак 5% (индекс 95,9 по новој методологији пописа). У овом периоду број становника је у апсолутном износу опао са 488.700 на 468.613, тј. за око 20.000. Око 35.000 становника са подручја Просторног плана живи у другим земљама дуже од 10 година, што је знатно више него 1991. кад је тај број износио 10.000. Овај одлив становништва је само донекле ублажен досељавањем око 8.000 (регистрованих) избеглих и интерно расељених лица. Генерално посматрано, у периоду 1981-2002. године, од 13 општина у обухвату Плана, само су 4 успеле да задрже исти ниво популације: Лесковац, Бујановац, Врање и Прешево. Међутим, уз примену нове методологије Пописа 2002, број становника се у последњем међупописном периоду смањио у три од четири претходно наведене општине, тако да је демографски раст забележила једино општина Врање. На основу природног прираштаја посматраног у периоду 1981-2005, становништво на Подручју плана се увећало за 43.264 лица с тим да се, посебно од средине 90-их година прошлог века, природни прираштај знатно смањује, а појединих година бележи негативне вредности не само на општинском нивоу, већ и на целом Подручју плана. Једине општине које су током овог периода имале позитиван природни прираштај су: Прешево (20.452), Бујановац (15.198) и Врање (8.880). Између два последња пописа (од 1991. до 2002. године) са Подручја плана се одселило 75.162 становника, што је двоструко више у односу на становништво (33.319) које се у истом периоду доселило на ово подручје. У свим општинама, укључујући и оне са највећим природним прираштајем (Прешево и Бујановац), миграциони салдо је негативан. Једина општина која је у последњем међупописном периоду имала позитиван апсолутни пораст становништва (сума природног прираштаја и миграционог салда) јесте

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Врање (770 становника). У погледу миграционих карактеристика 2002. године, на Подручју плана је најзаступљеније аутохтоно становништво (62,3%). Као и у прошлости, међу новије досељеним становништвом највећи је број оних који су у место становања дошли са територије исте општине (54,5% у просеку; највише у општини Босилеград: 84,3%, а најмање у општини Врање: 46,2%).

3.1.2.2. Мрежа насеља

Насељска мрежа Региона је сложен и недовољно кохерентан систем од 699 насеља размештених у 681 катастарској општини од којих Врање (55.052 становника), Лесковац (63.185), Власотинце (16.212), Бујановац (12.001), Сурдулица (10.914), Лебане (10004), Владичин Хан (8.338), Врањска Бања (5882), Вучје (3.090), Медвеђа (2.810), Босилеград (2.702), Грделица (1.172), Сијаринска Бања (568) и Бело Поље (545) имају статус градских насеља (дефинисана методологијом Републичког завода за статистику Србије). Општине Трговиште, Прешево, Црна Трава и Бојник немају градских насеља. У градским насељима живи 193.864 становника или 41,4% од укупног становништва Региона. Просечна величина насељског атара износи око 9,2 km². Сва насеља немају исти просторни обухват, у котлинском делу Региона он је мањи, а у планинском делу је већи.

Лесковац и Врање се својим положајем (географским, саобраћајним, привредним и друштвеним) сврставају у општинске центре и градска насеља регионалног ранга који остварују развојне утицаје и подстицаје на шире регионално окружење. Они су значајни центри јужноморавског развојног појаса који просторно-функционално интегришу североисточне и источне делове Косова и Метохије, долине Јабланице, Јужне и Велике Мораве, Власине и крајње југоисточне делове Републике. Лесковац долином Јужне Мораве остварује везе са Пчињским округом, а преко Власотинца–субцентра функционалног подручја и Црне Траве са Бугарском, те преко Лебана и Медвеђе са Косовом и Метохијом. Врање преко Владичиног Хана и Сурдулице, субцентара свог функционалног подручја, остварује везе са Јабланичким округом, преко Босилеграда са Бугарском, а преко Прешева и Трговишта са Македонијом.

Изванредан географски положај Лесковца и Врања није саобраћајно валоризован у мери која им одговара (немају одговарајући квалитет путева I и II реда који их повезују са ужим и ширим регионалним окружењем).

Услед недостатка простора и недовољно развијене јавно-социјалне, комуналне и техничко-стамбене инфраструктуре у градском језгру, приградска села постају одредишта миграната. Тиме су иницране дневне миграције на релацији приградска села–општински центри и формирање урбаних агломерације са елементима дневног урбаног система, што је посебно карактеристично за Врањску агломерацију. Агломерација Лесковца се функционално и физиономски спаја са агломерацијом Власотинца и делимично Бојника. Развитак агломерације поспешује планско, а делимично и спонтано, релоцирање индустријских погона из урбаних центара у приградска села, у којима се временом развијају и нова предузећа индустријских и услужних делатности.

Рецентну насеобинску структуру Региона чине следећа насеља: 388 села имају испод 250 становника (са укупно 40.871 становника), 129 их имају између 250 и 500 ст (45.480), 68 између 500 и 750 ст (39.976), 44 између 750 и 1.000 становника (38.518), а 72 села изнад 1.000 становника. Поредећи ту ситуацију са стањем из претходних пописа становништва запажа се сукцесија у демографском уситњавању сеоских насеља.

Поред општинских центра који припадају типу градских насеља, одређен степен развијености спољних-централних функција имају мањи градски центри, поједина сеоска насеља приградског типа и поједини центри заједница села (Врањска Бања, Грделица, Вучје, Сијаринска Бања, Бело Поље и др.)

3.1.2.3. Јавне службе

На подручју Јужног поморавља услуге предшколског васпитања и образовања организоване су у 195 објеката дечјих вртића и издвојених одељења припремне предшколске наставе. Генерално се може оценити да је на подручју Јужног поморавља мрежа објеката предшколског васпитања и образовања најразвијенија у општинама Власотинце и Бојник, недовољно развијена у општини Прешево, док је њен развој релативно усклађен са потребама корисника на подручју општина Босилеград, Бојник, Црна Трава и Трговиште.

Основно образовање и васпитање организовано је у 412 објеката, од којих је 104 осморазредних школа, три специјализоване школе и 305 издвојених четвороразредних одељења. Полазећи од високог степена дисперзије објеката и малог броја корисника, ниског квалитета доступности (са изузетком поменуте три општине), лошег стања већине објеката и њихове недовољне и неадекватне опремљености, нарочито на руралном подручју, генерално се може оценити да ни једна општина нема рационалну и одрживу мрежу објеката основног образовања и васпитања.

Мрежу објеката средњег образовања чини 36 средњих школа и три специјализоване школе и са четири дома за ученике. Највећа концентрација објеката је у Лесковцу, Врању и Сурдулици. Мрежу објеката вишег и високог образовања чине три више школе и два факултета у Лесковцу и Врању и један студентски дом у Лесковцу. Мрежа објеката средњег, вишег и високог образовања на подручју Јужног поморавља је рационално организована.

Мрежу здравствених установа чине два здравствена центра (Врање и Сурдулица), 12 домова здравља, три опште и четири специјалне болнице, три апотеке и два завода за јавно здравље. Мрежа објеката примарне здравствене заштите на руралном подручју је релативно дисперзна са 35 здравствених станица и 67 амбуланти, од којих 6 не ради.

Мрежу објеката социјалне заштите чине 11 центара за социјални рад, док општина Трговиште нема центар за социјални рад. Трајни смештај старих лица обезбеђује Дом за смештај старих лица у Сурдулици и Геронтолошки центар у Лесковцу, а збрињавање деце и омладине помаже једино Центар за породични смештај деце и омладине у склопу Центра за социјални рад Лесковац. Просторна дистрибуција мреже центара за социјални рад је релативно добра, али није обезбеђен квалитет, доступност и ефикасност пружања услуга корисницима социјалне заштите, нарочито осетљивим групама корисника.

Мрежа објеката културе је неразвијена, са прекомерном концентрацијом објеката у регионалним и општинским центрима, који су незадовољавајућег квалитета и недовољно опремљени. Објекти домова културе који постоје на руралном подручју већине општина, углавном, су ван функције, или су недовољно искоришћени због лошег одржавања, недостајуће опреме, оскудне понуде културних активности и неодговарајуће подршке.

Мрежа спортско-рекреативних објеката је веома неуједначена међу општинама оба округа. На подручју Јабланичког округа је релативно развијена, док је на подручју Пчињског округа недовољно развијена. Најразвијенија је у општини Лесковац, а релативно развијена у општинама Лебане и Медвеђа. На подручју Пчињског округа сви спортско-рекреативни објекти концентрисани су у општинским центрима. Најквалитетнији су спортско-рекреативни објекти у општинским центрима Врање, Владичин Хан и Бујановац.

3.1.3. Привреда/економски развој и туризам

3.1.3.1. Привреда/економски развој

Привреда подручја Просторног плана је у фази стагнације последњих 20 година, иако је и у претходним периодима знатно заостајала за другим деловима земље, тако да много теже пролази кроз процес реструктурирања. Овај регион, као дугогодишње неразвијено подручје, протеклих година показује тенденције још наглашенијег заостајања. Измена привредне структуре и прилагођавање савременим тржишним условима привређивања одвија се доста споро, са недовољно успешно спроведеним процесом приватизације (у неразвијеним општинама оцењена као негативна – престанак рада предузећа, смањена запосленост). Подручје није довољно привлачно за инвеститоре (стране и домаће), па тако недостају већа улагања у модернизацију, техничку опремљеност локалних фирми и на тај начин значајније покретање привредног развоја. У целини посматрано, привреда овог подручја је ушла у фазу депресије и рецесије са вишеструким негативним резултатима: знатан пад друштвеног производа, висока стопа незапослености, застарелост опреме, неликвидност, ниска продуктивност и ефикасност. Упоредни преглед удела запослених и незапослених у укупном становништву, као и релативни ниво развијености показује ниже вредности у односу на просек у Републици Србији

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

(Табела I-5). Ниво развијености (НД по становнику) нешто је виши само у регионалним центрима (Лесковац 49,2% и Врање 88,3% у односу на републички просек), док је у осталим општинама на далеко нижем нивоу (нпр. Прешеву 14%, Медвеђи 16,9%, Босилеград у 21,4%, Власотинцу 24,8% и др.).

Табела I-5: Релативни ниво развијености

	Национални доходак (НД) по ст.	Запослени од укупног ст.	Незапослени од укупног ст.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	100%	22.8%	11.4%
Подручје Просторног плана	45,5%	17,4%	16%
Јабланички округ	42%	16.1%	16.6%
Пчињски округ	49%	18.7%	15.4%

Извор: Републички Завод за Статистику, 2008.

Привреду подручја одликују доминација пољопривредне делатности (око 25% укупног дохотка и око 15% пољопривредног становништва) и индустрије (око 30%) која је углавном сконцентрисана у регионалним центрима. Лидери привредног развоја су у оквиру Јабланичког округа (фармацеутска индустрија „Здравље", хемијска индустрија „Невена", прехрамбени комплекси „Месокомбинат", „Токос", „Улпин" и „Млекара", пољопривредна фирма „Поречје" и текстилне фирме „Летекс" и „Инкол" у Лесковцу), односно Пчињског округа („Дуванска индустрија Врање", „Алфа Плам", „Симпо", и др. у Врању, „Хеба" у Бујановцу, „ФОПА" у Владичином Хану, „Мачкатица" и „Вунизол-Knauf" у Сурдулици). Делатности услуга, саобраћаја и осталих сектора (посебно туризма) нису довољно развијене, у односу на могућности. Структура националног дохотка по секторима приказана је у Табели I-6.

Табела I-6: Структура НД по секторима

	Пољ., шум. и водопр.	Прерађив. индустрија	Грађев.	Трговина	Саобраћај	Остали сектори	Ванпривреда
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	17,3	26,2	7,0	24,7	10,3	9,8	4,7
Подручје Просторног плана	25,3	32,2	8,5	16,8	6,5	8,8	1,9
Јабланички округ	32,8	25,6	7,6	18,6	6,4	6,5	2,5
Пчињски округ	17,7	38,7	9,5	15,0	6,6	11,1	1,4

Извор: Стратегија дугорочног економског развоја југа Србије, Влада Републике Србије, „Службени гласник РС", бр. 55/05 и 71/05).

Доминирају мала и средња, као и микро предузећа и предузетници са малим бројем запослених лица (5.700 малих и средњих предузећа и 18.900 предузетника 2007. године). Уочљиво је заостајање њиховог нивоа развоја у односу на просечне вредности у Републици Србији, код Јабланичког округа за 21,5%, а Пчињског 30,6%. Већина општинских центара условно располаже површинама предвиђеним за индустријске зоне (расположиво је око 84 ha од некада предвиђених 530 ha) различите величине и скромне инфраструктурне опремљености (од чега у већини општина не постоје услови за њихово активирање због нерешених имовинско-правних односа, промене или конфликта планиране намене и инфраструктурне неопремљености).

Значајну помоћ у развоју инфраструктуре и јавних објеката (посебно Прешева, Бујановца и Медвеђе) представљала су и средства Координационог тела за југ Србије, као и стране донације.

3.1.3.2. Туризам

Разноврсни природни потенцијали Јабланичког и Пчињског округа[4], положај између Републике Македоније на југу и Републике Бугарске на истоку и Аутономне покрајине Косово и Метохија на западу, са снажним гравитационим центрима (Београд, Ниш, Софија, Скопље, Солун) и коридором X, представљају фактор развоја планинског, водног, бањског, градског, транзитног, излетничког, руралног и других видова туризма и рекреације. Потенцијали за развој туризма нису довољно искоришћени. Постојећа туристичка понуда организована је на Власинском језеру, Врањској, Бујановачкој и Сијаринској бањи, градовима и регионалним центрима Врању и Лесковцу и општинским центрима Сурдулици, Власотинцу и др., са манифестацијама („Роштиљијада" и „Лесковачко лето" у Лесковцу, „Вински бал" у Власотинцу, „Гејзерске ноћи" у Сијаринској бањи, „Власинско лето" у Сурдулици и др.), спортско-рекреативним садржајима и природним и културно-историјским знаменитостима у околини, туристичким пунктовима Кукавица, Брестовачко, Лисинско језеро и др., док су у једном броју села присутни зачеци сеоског туризма, који није довољно развијен. Остала места су мање афирмисана као садржаји туристичке и рекреативне понуде. На транзитном туристичком коридору аутопута Е-75 нису довољно заступљени рецептивно-информативни пунктови са мотелима, етно-пунктови и одмориштима.

На руралном подручју постоје потенцијали за развој сеоског туризма који је до сада био заснован на локалној иницијативи, без веће подршке општине и недовољно мотивски и организационо повезан са планинским, бањским, ловним (ловишта „Влајна", „Кукавица", „Радан" и др.) риболовним и другим видовима туризма. Смештајни капацитети су врло скромни и резултат су стагнације туристичких активности и недовољних инвестиција у модернизацију и изградњу туристичких објеката. Карактерише их различит ниво туристичке услуге и садржаја, и тренутно су већином лошег квалитета. Највише смештајних капацитета сконцентрисано је у оквиру бањских комплекса, Власинског језера и коридора аутопута. Укупан број туриста од око 50.000 остварио је око 216.000 ноћења (у 2005. години од чега око 92% домаћих) што представља око 3,3% националног биланса. Укупан број туиристичих лежаја процењује се између 2.500-3.000. Број посетилаца у 2005. био је највећи у општини Врање (15.581, са 19% страних), а иза тога су Лесковац (11.925 са 33% страних), Медвеђа (7.770 са мање од 2% страних), Бујановац (5.554, са 2% страних) и Сурдулица (4.238, са 9% страних). Остале општине бележе веома мали број посетилаца. По броју ноћења у 2005. години међу општинама води Медвеђа са 67.329 ноћења (99% домаћих) због Сијаринске Бање, на другом месту је Врање са 58.485 ноћења (што је последица збира пословних посета и посетилаца у Врањској Бањи), док је на на трећем месту Бујановац са 45.082 ноћења (такође као последица збира пословних посета и оних који одседају у близини манастира Св. Прохор Пчињски и у Бујановачкој Бањи). Лесковац је имао 21.742 ноћења од којих су 28% били странци, чиме се потврђује јак утицај пословних посета. Сурдулица је регистровала само 19.816 ноћења упркос потенцијалу Власинског језера. Све остале општине регистровале су веома мали број посета туриста у току године, што указује како на недостатак искоришћености њихових атракција тако и на недостатак смештајних капацитета. У погледу средње вредности ноћења по посетиоцу, Медвеђа (8,7 ноћења домаћих и 5,5 страних) и Бујановац (8,2 ноћења домаћих и 6,3 страних) имају далеко највећи просек од свих општина на подручју Просторног плана.

Туристички развој Јабланичког и Пчињског округа зависи у највећој мери од анимирања комерцијалне туристичке и рекреативне тражње, првенствено домаће, али и иностране. Домаћа туристичка тражња је усмерена првенствено према бањском туризму, а једним делом и према планинском, језерском, излетничком, манифестационом и сеоском туризму. Интерес иностране туристичке тражње неће бити масовније привучен само могућностима транзитног коридора аутопута, већ првенствено побољшањем квалитета смештаја и целогодишње туристичко-рекреативне понуде у простору у комбинацији са мотивима очуване природе и културне баштине, етно-баштине села и органске хране. Носилац промоције туризма, координације понуде и потражње и културно-едукативне делатности у туризму су туристичке организације у Врању (покрива и Врањску Бању), Лесковцу, Владичином Хану, Бујановцу

4 Подручје Јабланичког и Пчињског округа, са планинама (Чемерник, Бесна Кобила, Варденик, Дукат и др.), Власинским језером, Врањем, Врањском Бањом и Бујановачком Бањом и другим насељима, објектима и природним и културним вредностима, као и са планином Радан, водоакумулацијом Брестовац, археолошким налазиштем Царичин град и другим вредностима представља део туристичког кластера југоисточна Србија (део Источне туристичке зоне и југоисточни део Средишње туристичке зоне). Туристичко подручје обухвата и друге садржаје понуде у простору на планинама Кукавица, Пољана и др., Грделичкој клисури, водоакумулацијама Барје, Првонек, Јовачким језерима и др., у граду Лесковцу, општинским центрима и другим насељима, Сијаринској бањи, спортско-рекреативним полигонима, ловиштима, коридору аутопута Е-75 и др.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

(покрива Прохор Пчињски), Сурдулици (покрива Власинско језеро), Лебану и Медвеђи. Туристичке организације су у процесу формирања у још неким општинама (Црна Трава, Прешево и др.), а постоји иницијатива за формирање туристичке организације на регионалном нивоу.

3.1.4. Инфраструктурни системи

3.1.4.1. Саобраћај

На подручју Просторног плана заступљени су путни и железнички саобраћај.

Постојећу мрежу путног саобраћаја на подручју Просторног плана, чине:

1. Државни путеви I реда, укупне дужине око 306 km, и то:

- деонице у пуном профилу аутопута Е-75 Ниш-Република Македонија на делу од: границе Нишавског и Јабланичког округа (km 836+720) до Белог брега (km 868+575), јужно од Лесковца, укупне дужине 31,8 km; и Левосоја (km 942+195) до границе Републике Македоније (km 963+954) укупне дужине око 22 km, док је за остале деонице аутопута у дужини од око 72 km у току израда пројектне документација за изградњу;
- пут број 1 од Печењевца (km 844+804) до границе Републике Македоније (km 963+336) дужине 118,5 km; извршена је рехабилитација коловоза и стање квалитета пута је коректно;
- пут број 9 Приштина-Пирот на деоници од Мутиводе, граница Аутономне покрајине Косово и Метохија (km 241+332) до Своћа (km 341+900), дужини 100,6 km, који на подручју плана пролази кроз Власотинце, Лесковац, Лебане и Медвеђу; на траси пута нису реализоване обилазнице општинских центара и има доста деоница са малим радијусима кривина које треба реконструисати;
- пут број 1.13 од Владичиног Хана (km 0+000) до Стразимировца, границе Републике Бугарске (km 52+684) у дужини 52,7 km;
- пут број 25.3 од Кончуља, граница Аутономне покрајине Косово и Метохија (km 67+530) до Бујановца (km 82+362) у дужини 14,8 km; пут има добар правац трасе који се пружа долином Биничке Мораве; на делу трасе кроз Бујановац треба урадити обилазницу до везе са постојећим путем I реда бр. 1 јужно од града;
- пут број 25.2 од границе Аутономне покрајине Косово и Метохија (km 59+682) до Прешева/аутопута Е-75 (km 79+367) дужине 19,7 km; на траси пута има доста потеза са малим радијусима кривина које треба реконструисати;

У Табели I-7. приказана је промена просечног годишњег дневног саобраћаја (ПГДС) на државним путевима I реда. Уочава се тенденција смањења просечног броја возила на појединим деоницама аутопута (најизраженије на граничном прелазу где је смањен број возила за око 2500) која се може довести у везу са уласком Бугарске и Румуније у ЕУ. Укупан пораст ПГДС-а у посматраном периоду износи 3.937 возила или око 2,7%.

Табела I-7: Промена ПГДС на државним путевима I реда у периоду 2006-2008. године

Број пута	Деоница	ПГДС 2006	ПГДС 2008	Промена 2008/06
1	Дољевац 1-Лесковац (Лебане)	2.222	2.170	-52
1	Лесковац (Лебане)-Лесковац (Власотинце)	2.156	2.660	504
1	Лесковац (Власотинце)-Грделица	2.372	5.890	3.518
1	Грделица-Предејане	7.994	7.171	-823
1	Предејане-Цеп	7.892	7.170	-722
1	Цеп-Владичин Хан	7.836	7.170	-666
1	Владичин Хан-Грамађа (Сурдулица)	7.784	7.050	-734
1	Грамађа (Сурдулица)-Врање1	6.772	7.000	228
1	Врање1-Врање2	6.584	6.820	236
1	Врање 2-Врање (петља југ)	6.148	6.540	392
1	Врање (петља југ)-Ристовац	5.984	6.300	316
1	Ристовац-Бујановац	5.694	6.267	573
1	Бујановац-Прешево	5.886	4.900	-986
1	Прешево-Граница Р. Македоније	5.956	3.400	-2.556
1.13	Владичин Хан-Житорађе	3.900	4.566	666
1.13	Житорађе-Сурдулица	3.624	4.170	546
1.13	Сурдулица-Округлица	656	840	184
1.13	Округлица-Власинско језеро	614	800	186
1.13	Власинско језеро-Стрезимировци	536	690	154
1.13	Стрезимировци- Граница Р. Бугарске	384	470	86
9	Туларе-Мађедонце	794	780	-14
9	Мађедонце-Негосавље	813	889	76
9	Негосавље-Кривац	1.122	1.220	98
9	Кривац-Лебане 1	1.286	1.350	64
9	Лебане-Лесковац (за Бојник)	3.801	4.446	645
9	Лесковац (Власотинце)-Власотинце	4.075	4.395	320
9	Власотинце-Своће	3.252	3.610	358
9	Своће-Бојинце	2.824	3.280	456
25.2	Прешево-Гр. АПКМ	4.126	4.130	4
25.3	Бујановац-Гр. АПКМ	2.320	2.420	100
	Укупно	115.407	118.564	3.157

Извор: www.putevi-srbije.rs

2. Државни путеви II реда, укупне дужине око 982 km (од чега је проходних деоница 707 km или 72%, а непроходних и неизграђених деоница 275 km или 28%) и то:

- пут број 122 од чвора 0201/Своће km 0+000 до чвора 0504/Граница Бугарске-Рибарце km 101+847 у дужини од 101,9 km, проходан целом дужином;
- пут број 122а од чвора 0503/границе Бугарске-Рибарце km 0+000 до чвора 0505/граница Македоније-Караманица km 25+000, дужине 25 km (неизграђена и непроходна деоница);
- пут број 122б од чвора 0500/Дарковце km 0+000 до чвора 1326/Кална km 11+390 (проходна деоница); и од чвора 1326/Кална km 11+390 до чвора 1055/граница Бугарске-Стразимировци km 24+100 у дужини од 12,7 km (неизграђена и непроходна деоница);
- пут број 123 од чвора 1309/Лесковац km 0+000 до чвора 0507/Гајтанска врата km 38+972, дужине 39 km (проходна деоница); и од чвора 0507/Гајтан врата до чвора 0507/Пролом (Власово) km 42+847 у дужини од 3,9 km (неизграђена и непроходна деоница);
- пут број 123а од чвора 0200/Власотинце km 0+000 чвора 0120/Грделица веза са путем првог реда број Е-75 km 11+878, дужине од 11,9 km (проходна деоница);
- пут број 124 од чвора 0508/Горње Драговље km 0+000 до чвора 0509/Стројковце km 38+977, дужине од 38,9 km (проходна деоница); од чвора 0509/Стројковце на 38+977 до чвора 1000/Репинце km 84+324, дужини од 45,3 km (непроходна деоница); и од чвора 1000/Репинце km 84+324 до чвора 0016/Владичин Хан km 86+187, дужине 1,9 km (проходна деоница);
- пут број 124а од чвора 0509/Стројковце km 0+000 до чвора 0510/Градња (Власе) km 33+827, дужине од 33,8 km (проходна деоница); од чвора 0510/Градња (Власе) km 33+827 до чвора 0511/Лепеница km 57+707, дужине од 23,9 km (непроходна деоница); и од чвора 0511/Лепеница km 57+707 до чвора 0140/Сурдулица km 71+142, дужине 13,44 km (проходна деоница) ;
- пут број 124б од чвора 0139/Житорађа km 0+000 до чвора 0512/Мачкатица km 23+102; дужине од 23,1 km (проходна деоница);
- пут број 125 од чвора 1004/за Власинско језеро km 0+000 до чвора 0515/Трговиште km 35+062; дужине од 35,1 km (од чега је непроходно 26,2 km); и од чвора 0515/Трговиште km 35+062 до чвора 0127/Ристовац km 70+864, дужине од 35,8 km (проходна деоница);
- пут број 125а од чвора 0516/Кленике km 0+000 до чвора 0519/Прохор Пчињски km 13+935 km, дужине од 13.9 km (проходна деоница);
- пут број 125б од чвора 1282/Прешево km 0+000 до чвора 1328/Рудник (Бујановац) km 9+193; дужине од 9,2 km (проходна деоница); и од чвора 1328/Рудник (Бујановац) km 9+193 до чвора 0520/Зарбинце km 32+439, дужине од 23,3 km (непроходна деоница);
- пут број 214 од границе Нишавског округа km 202+000 до чвора 0592/граница Македоније km 332+850, дужине 130,8 km, (проходна деоница);
- пут број 222 од чвора 0507/Пролом (Власово) km 118+343 до чвора 0196 Негосавље km 137+878, дужине 19,54 km;
- пут број 223 од чвора 0612/Злата km 78+531 до чвора 0741/Лебане 1 km 100+482, дужине 21,9 km (проходна деоница); од чвора 0741/Лебане 1 km 100+482 до чвора 0668/гр АПКМ (Маровац) km 135+644, дужине 35,2 km (непроходна деоница); од чвора 1040/Попадиче km 135+644 до чвора 1330/Свети Илија km 177+713 дужине 42,1 km (проходна деоница); и од чвора 1330 km 177+713 до чвора 0514 Доњи Стајевац km 198+877 дужине 21,2 km (непроходна деоница).

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- пут број 223а од чвора 0612/Злата до чвора 0613/Житорађа km 17+139, дужине око 3 km на подручју Плана (проходна деоница);

- пут број 238 од чвора 0515/Трговиште km 0+000 до чвора 0626/граница Македоније (Калово) km 10+500, дужине 10,5 km (проходна деоница);

- пут број 239 од чвора 0513/Доња Љубата km 0+000 до чвора 1331/Крива Феја km 35+382, дужине 35,4 km (непроходна деоница); и од чвора 1331/Крива Феја km 35+382 до чвора 1060/Корбевац km 64+763, дужине 29,4 km (проходна деоница);

- пут број 239а од чвора 1002/Крива Феја km 0+000 до чвора 0627/за Врањску бању на km 3+154, дужине 3,15 km.

- пут број 240 од чвора 0590/Предејане-насеље km 0+000 до чвора 0501/Црна Трава km 28+436, дужине 28,4 km (проходна деоница);

- пут број 241 од чвора 0508/Горње Драговље km 37+436 до чвора 0202/Бојинце km 56+349, укупне дужине 18,9 km, од чега на подручју Плана око 2,5 km;

- пут број 242 од границе Нишавског округа-река Јужна Морава km 16+483 до чвора 0631/Слишане km 62+629, од чега на делу Јабланичког округа дужине 46,1 km (проходна деоница);

- пут број 242а од чвора 0629/Мијајлица km 0+000 до чвора 0632/Радан km 13+083 km, дужине 13,1 km (проходна деоница);

- пут 242б од чвора 0630/Царичин град km 0+000 до чвора 0197/Кривац km 8+028, дужине 8,0 km (проходна деоница).

- пут број 258 од чвора 0195/Мађедонце km 0+000 до чвора 0653/Сијаринска бања на km 4+949, дужине око 5 km; и

- пут број 277 од чвора 0194/Туларе на km 0+000 до чвора 0659/Велика Браина km 6+800, дужине km 6,8 (непроходна деоница).

- Локални-општински путеви, укупне дужине око 3.221 km (од чега савремени коловоз постоји на 720 km, док је на 2.501 km коловоз претежно земљани, или делимично посут шљунком) и то на подручју:

- Јабланичког округа укупно 1.222 km (Бојник 90 km, Власотинце 233 km, Лебане 199 km, Лесковац 397 km, Медвеђа 203 km, Црна Трава 100 km); и

- Пчињског округа укупно 1.999 km (Босилеград 409 km, Бујановац 266 km, Владичин Хан 274 km, Врање 425 km, Прешево 171 km, Сурдулица 90 km и Трговиште 364 km).

Стање државних путева I реда је задовољавајуће. Потребно је обављати радове на редовном одржавању коловоза, система одводњавања и осталих техничких елемената. Стање путева II реда је различито, али генерално је јако лоше. На 71,6% (703,5 km) проходних деоница ових путева, савременог коловоза има око 658 km, тј. 93,5%, док је без савременог коловоза око 45,5 km (6,5%). Савремени коловоз је у лошем стању и захтева реконструкцију. Стање локалних-општинских путева је незадовољавајуће. Технички елементи као што су радијуси хоризонталних кривина и подужни успони и падови нису у складу са Правилником о пројектовању јавних путева ван насељених места. На 720 km локалних путева са „савременим коловозом" коловозна конструкција је јако оштећена са неправилним подужним и попречним нагибом, тако да је потребна реконструкција путева и нова коловозна конструкција. Такође, проблем одводњавања на овој категорији путева углавном није решен.

На подручју Просторног плана, налази се једноколосечна железничка пруга Ниш-граница Републике Македоније, односно деоница од Липовца до границе (у чијем ширем коридору је планирана и пруга за велике брзине Е-85).

Подручје Просторног плана има повољан положај у односу на аеродроме у Нишу, као и у Скопљу у Македонији, оба поред коридора „X". На подручју Просторног плана налазе се и спортски аеродром у Лесковцу и алтернативни војно-спортски аеродром Бојник.

Постојећи-изграђени гранични прелази на подручју Просторног плана су:

- са Републиком Македонијом на аутопуту Е-75 и железничкој прузи Ниш-граница Републике Македоније код Прешева (Прешево-Табановци) и на путу II реда број 125а Кленике-Прохор Пчињски-Македонија/Куманово (Прохор Пчињски-Пељинце);

- са Републиком Бугарском на путу I реда број 1.13 Стрезимировци (Сурдулица) – Стрезимировци (Бугарска) и прелаз на путу II реда број 122 Рибарци/(Босилеград) – Кобиле Олтоманци (Бугарска).

3.1.4.2. Водопривреда

Развој водопривредне инфраструктуре заостаје у односу на брз раст потреба. Потрошња воде (која се годишње увећава по стопи од преко 10%), све се теже може подмирити из локалних изворишта, што условљава развој регионалних система за снабдевање водом насеља. Стање санитације насеља и заштите квалитета воде није задовољавајуће. Све већу количину отпадних вода не прати реализација канализационе инфраструктуре, што за последицу има угрожавање локалних изворишта, посебно оних која се наслањају на алувијалне издани, као и здравствене проблеме становништва (стварање услова за развој епидемија хидричног порекла).

Реализовано је пет водоакумулација у склопу регионалних водопривредних система, са бранама од каменог набачаја са глиненим језгром (основни параметри дати у Табели I-8.), и то:

1. „Власина", као посебно значајан објекат и највише лоцирано вештачко језеро у Србији (на око 1.200 mнв), које обезбеђује вишегодишње регулисање протока (коефицијент регулисања β ~ 1,74); представља најдрагоценији водни потенцијал у југоисточном делу Србије, чија је намена тренутно превасходна хидроенергетска, али ће се у будућности све више користити као вишенаменски систем (јер представља и изворište највишег ранга на кога се наслања Подсистем Власинско језеро, у оквиру Горње-јужноморавског регионалног система за снабдевање водом насеља); поред прелива хидрауличку поузданост бране обезбеђује и темељни испуст максималног капацитета 25 m³/s; доток са сопственог слива је 0,93 m³/s, а у акумулацију су уведене и воде са суседних сливова и то: гравитационо, каналима Стрвна 0,45 m³/s, Чемерник 0,36 m³/s и Јерма око 0,1 m³/s (укупно око 1,84 m³/s, односно 58×106 m³); и препумпавањем (око 2,3 m³/s, односно 72×106 m³), из водоакумулације Лисина (на Божичкој реци, у суседном сливу реке Драговиштице чија је кота је око 250 m нижа од Власинског језера) до коте 1.256 mнв одакле се каналом Божица уводи у Власинско језеро;

2. „Лисина", као важан објекат Власинског система којим се обезбеђује препумпавање воде (2,43 m³/s) у Власинско језеро; шахтни прелив капацитета 420 m³/s и темељни испуст максималног капацитета 50 m³/s, обезбеђују хидрауличку поузданост бране;

3. „Барје", као кључни објекат водопривредне инфраструктуре у оквиру Доњег-јужноморавског подсистема за снабдевање водом насеља и Јужноморавског речног система; шахтни прелив капацитета 1270 m³/s, обезбеђује потпуну безбедност бране (како при евакуацији десетхиљадугодишње велике воде, тако и у условима евакуације тзв. максималног вероватног протока); безбедности доприноси и валобран висине 1,1 m, који у таквим околностима спречава преливање бране, гарантовани еколошки проток износи 350 L/s;

4. „Брестовац", као важан објекат у водом дефицитарном крају, омогућио је регулисање протока за снабдевање насеља у оквиру четири подсистема у зони Бојника;

5. „Првонек", као кључни објекат Врањско-пчињског подсистема, у оквиру Горње-јужноморавског регионалног система за снабдевање водом насеља; представља вишенаменску водоакумулацију, са водоснабдевањем као приоритетном функцијом; из водоакумулације Првонек се, са 97% обезбеђеношћу, упућује 280 L/s воде према постројењу за пречишћавање воде (ППВ) за регионални систем, које се налази на брду Кумаревска Чука изнад Врања; шахтни прелив капацитета 865 m³/s и темељни испуст максималног капацитета 61 m³/s обезбеђују хидрауличку поузданост бране (како при евакуацији десетхиљадугодишње велике воде, тако и у условима евакуације тзв. максималног вероватног протока); гарантовани еколошки проток износи 75 L/s.

Табела I-8. Постојеће водоакумулације у склопу регионалних водопривредних система

Акумулација/Општина	Река	Брана			P слива, (km²)	КНУ, (m нв)	корисна V језера (m³)
		h (m)	l/d (m)	кота круне (мнв)			
„Власина" – Сурдулица	Власина	34,4	239/5,5	1.215,3	58,1	1.213,5	130.000.000
„Барје" – Лесковац	Ветерница	75	326/10	382	236	/	21.000.000 (I фаза)
„Брестовац" – Бојник	Пуста Река	31	330/5	343	117,4	339	10.000.000
„Лисина" – Босилеград	Божица	53	/	979	196	976	7.500.000
„Првонек" – Врање	Бањска река	93	250/10	620	86,32	614	19.680.000

Снабдевање водом насеља на подручју Просторног плана обезбеђује се преко више локалних и градских водовода (од којих неки имају карактер мањих регионалних система – Лесковац, Врање, Сурдулица и Владичин Хан, Бојник) који подмирују и потребе појединих сеоских насеља (Табела I-9).

Табела I-9: Снабдевање водом насеља на подручју Јужног поморавља.

Општина/водовод (подсистем)	Извориште (@издашност l/s)
Босиленград (Босиленград, Рајчиловац)	Извор (17) и Блат (11)
Бујановац (Бујановац, Кустица-4 бунара, Кленике, Жбевац, Несалце-са по 1 бунаром)	Бујановац-13 бунара (75), Кустица-4 бунара (30), Кленике, Жбевац, Несалце и Кустица са по 1 бунаром (5)
Владичин Хан (Владичин Хан и 11 околних села)	захват из прелива компензационог базена ХЕ Врла 3; (110), бунари у Лепеници (недовољна резерва)
Врање (Врање са околним селима)	водоакумулација Првонек (300), 50 бунара у алувијуму Ј. Мораве (180)
Прешево (Прешево)	више изворишта подземних вода у зони Моравице и притока
Сурдулица (Сурдулица са околним селима, Власина Рид)	захват из Масуричке реке (Рипале) и прелива компензационог базена ХЕ Врла 2 (130) као допуна лети; извор Тувегија (15)
Трговиште (Трговиште)	изворишта подземних вода
Бојник (мањи подсистеми са дистрибутивним резервоарима: Бојник, Коњувце, Косанчић и Брестовац)	захват из водоакумулације Брестовац (100)
Власотинце (Власотинце са селима Бољаре, Орашје, Кукавица, Шипава и Доња Ломница)	захват из Власине са ППВ Нерезина
Лебане (Лебане)	изворишта Коњин и Ждеглово и водозахват Шуманка на Кључу (30)
Лесковац (Лесковац са 11 села, локални водоводи Вучје, Чукљеник и Предејане, Грделица)	више изворишта подземних вода у Горњем пољу и акумулација Барје (840) са ППВ у Горинама
Медвеђа (насеља Медвеђа и Сијаринска бања, рудник Леце и фабрика у Газдару)	
Црна Трава (Црна Трава)	извориште подземних вода
сеоска насеља: – приградска и долинска насеља – планинска насеља	- у зони мањих регионалних система - индивидуално – свако појединачно домаћинство (из бунара или оближњих извора) или неколико домаћинстава путем малих групних водовода (најчешће каптирањем неког извора)

Снабдевање водом насеља има следеће одлике: водоводи су ослоњени на локална изворишта, најчешће алувијалних подземних вода, која су због ширења урбаних центара брзо постала угрожена и недовољна; раст потрошње је био бржи од могућности ангажовања нових изворишта, због чега је у већини урбаних центара у маловодним деловима године који коинцидирају са периодима највеће потрошње долазило до кризе и редукције у снабдевању водом; изградња резервоарских простора и њихов равномерни размештај је каснио у односу на потребе, због чега није испуњен критеријум за поуздано снабдевање од око 300 l/кориснику (остварено око 90-150) и није обезбеђена хидрауличка стабилност система; сви водоводи имају велике губитке у мрежи (по правилу од 30-40%) због застарелих дистрибутивних мрежа, изграђених претежно од азбест-цементних цеви (АЦЦ), великог броја нерегистрованих прикључака и неповољних хидрауличких режима рада, нарочито у периодима редукција; ненаменско коришћење водовода за заливање башти и окућница (у случају повезивања приградских и сеоских насеља на градске водоводе); лоше економско стање водовода због ниске цене воде (која не покрива трошкове просте репродукције и заштите изворишта) и малог степена наплате; развој водовода у селима је био екстензиван, стихијски, без валидне техничке документације и ангажовања стручњака, што је проузроковало техничке проблеме.

Санитација насеља има следеће одлике: у просеку је само око 65% градског становништва прикључено на канализацију; нема довољно магистралних сабирних колектора који би све отпадне воде сакупили и евакуисали низводно, до локација будућих постројења за пречишћавање отпадних вода (у даљем тексту: ППОВ), већ се поједини краци канализационог система воде према најближој обали и упуштају у реке често и у зони самих насеља (ППОВ постоје само у Сурдулици- капацитета-22.000 ЕС, Власотинцу-капацитета 10.000 ЕС и Медвеђи, без прикључења приградских насеља); канализационе системе имају већа насеља при чему се отпадне воде без пречишћавања непосредно изливају у: Власину (Црна Трава), Драговиштицу (Босиленград), Јужну Мораву (ужа градска језгра Бујановца и Бујановачке бање, Врања, Владичиног Хана), Ветерницу (Лесковац), Јабланицу (Лебане), Пусту реку (Бојник) и Пчињу (Трговиште); систем за насеље Власина Рид није у функцији, а главни колектор је оштећен услед чега се прикупља само део отпадних вода и без пречишћавања испушта у Власину низводно од бране (Власинског језера); постојећи колектори се најчешће користе и за евакуацију атмосферских вода што доводи до преоптерећења система у периоду киша; стање санитације сеоских насеља је лоше, без канализационих система и санитарно безбедних септичких јама; отпадне воде из домаћинстава и стаја се упуштају у провизорне септичке јаме, преко којих се у суштини уводе у подземне воде или усмеравају према најближим водотоцима, који се често користе и за одлагање чврстог отпада. У насељима на планинском подручју ситуација је нешто боља због малог броја становника и мале специфичне потрошње воде, тако да је ефлуентни притисак на околину мали и не прекорачује потенцијал аутопурификације водотока. Не врше се мерења (количине и квалитета) и не обавља предтретман отпадних вода из привредних/производних погона, пре упуштања у канализације насеља; и др.

Коришћење вода за производњу струје се ослања на хидроенергетски систем (ХС) „Власина" са истоименом водоакумулацијом и четири хидроелектране са компензационим базенима дуж тока реке Врле (ХЕ Врла 1, ХЕ Врла 2, ХЕ Врла 3 и ХЕ Врла 4) укупне инсталисане снаге око 128 MW, које производе искључиво вршну електричну енергију и служе као високовредна регулациона и оперативна резерва електроенергетског система Србије (основни параметри дати у Табели I-10). Кота минималног радног нивоа водоакумулације Власина је 1.206,0 мнв, док је кота најнизводније постројење (ХЕ Врла 4 у близини Сурдулице) 332 m, захваљујући чему се, дуж реке Врле према Јужној Морави, остварује концентрација пада од око 880 m. Захваљујући повећању корисне запремине језера (превођењу вода из суседних сливова) дуплиран је биланс вода за енергетско коришћење (са првобитних око 58×10^6 m³ на око 130×10^6 m³), што је омогућило да се на свим електранама граде агрегати друге фазе (са првобитних 57 MW на 128 MW) и повећа производња високо вредне вршне енергије (са ранијих око 155 GWh/год. на око 300 GWh/год).

Табела I-10. ХС „Власина"

Хидроелектрана/захват воде		Брана/компензациони базен			Кота (мнв)	Капацитет прелива m³/s	Корисна V (m³)
		h (m)	l/d (m)	кота (мнв)			
ХЕ „Врла 1"	Власинско језеро	34,4	239/5,5	1215,3	захвата 1.189	/	130.000.000
ХЕ „Врла 2"	компензациони базен-Врла 1	23,3	80,5/6,5	870,3	захвата 868	100	100.000
ХЕ „Врла 3"	компензациони базен-Врла 2	подземни резервоар у виду галерија			захвата 706	100	50.000
ХЕ „Врла 4"	компензациони базен-Врла 3	проширени канал			захвата 503,6	100	60.000
		/			постројења 332,5	/	/
	ушће Врле у Јужну Мораву	/			ушће Врле 328	/	/

На речици Вучјанки, притоци Ветернице, 1903. године је изграђена мала устава са једном од првих електрана у Републици Србији, која и данас ради. Такође, на реци Пчињи, у непосредној близини манастира св. Прохор Пчињски, изграђена је крајем осамдесетих година 20. века мања брана, висине око 8 метара, за потребе мини-електране и манастирске воденице, као и рекреације у летњем периоду.

3.1.4.3. Енергетика

Подручје Просторног плана опремљено је следећом електроенергетском преносном и дистрибутивном мрежом и објектима (Мрежом и објектима од 1 до 5 газдује ЈП Електромрежа Србије, а од 6 до 8 Електродистрибуције Лесковац и Врање):

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- једном (1) деоницом ДВ 110(400)kV (дужине 38,8 km) на правцу ТС „Ниш 2 – Лесковац 2"
- једном (1) деоницом ДВ 220 kV (дужине 38,8 km) на правцу ТС „Ниш 2 – Лесковац 2";
- једном (1) ТС 220/x kV „Лесковац 2" (снаге 2 x 150 MVA);
- дванаест (12) деоница далековода (у даљем тексту ДВ) 110 kV (укупне дужине око 270 km) на правцу: трафо станица (у даљем тексту: ТС) 110/35 kV „Лесковац 4 – Ниш 2", „Лесковац 2 – Лесковац 4", „Лесковац 2 – ЕВП Грделица", „Врла 3 – ЕВП Грделица", „Врла 1 – Брезник", „Врла 3 – Врање 1", „Врање 1 – ЕВП Ристовац", 2Лесковац 2 – Врла 3", „Беривојце – Бујановац", „Бујановац – ЕВП Ристовац", „Босилеград – Лисина" и „Врла 3 – Врање 1";
- четири (4) ТС 110/35 kV и то: ТС „Лесковац 1" (снаге 2 x 20 MVA), ТС „Врање 1" (снаге 2 x 31,5 MVA), и ТС „Босилеград" (снаге 1 x 20 MVA);
- шест (6) деоница ДВ 110 kV (укупне дужине око 40 km) на правцу: ТС 110/35 kV 2Лесковац 2 – Лесковац 6", „Лесковац 2 – Јабланица", „Лесковац 2 – Власотинце", „Врла 3 – Бело Поље" и „Јабланица – Жабљане" (Електродистрибуција-ЕД Лесковац); и „Бујановац – Прешево" (ЕД Врање);
- педесетчетири (54) деонице ДВ 35 kV (укупне дужине око 468 km од чега на подручју ЕД Лесковац око 346 km, а на подручју ЕД Врање око 122 km);
- девет (9) ТС 110/35/10 kV и то: „Лесковац 4" (снаге 2 x 21,5 MVA), „Лесковац 6" (снаге 2 x 31,5 MVA), „Јабланица" (снаге 2 x 31,5 MVA), „Бело поље" (снаге 31,5 + 20 MVA) и „Власотинце" (снаге 31,5 MVA) у ЕД Лесковац; и „Ристовац" (снаге 10 MVA), „Прешево" (31,5 MVA), „Бујановац" (снаге 2 x 31,5 MVA) и „Врање 1" (снаге 2 x 31,5 MVA) у ЕД Врање;
- четрдесетседам (47) ТС 35/10 kV (од чега 34 на подручју ЕД Лесковац и 13 на подручју ЕД Врање).

Електропреносни систем на подручју Просторног плана одликује смањена сигурност и поузданост снабдевања потрошача електричном енергијом. Овакво стање последица је старости и лошег одржавања постојеће опреме, дугогодишњег застоја у развоју, што узрокује високе губитке у односу на укупну преузету електричну енергију који износе око 15%. Стање мерне инфраструктуре је такође лоше што доприноси губицима у дистрибутивној мрежи.

3.1.4.4. Телекомуникације и поште

На подручју Просторног плана укупно је прикључено 104.553 телефона на око 468.000 становника што износи 22,3 телефона на 100 становника. Према овом критеријуму стање се може оценити као незадовољавајуће, јер је број телефона знатно испод просека у Републици Србији (око 37 телефона). Разлози мале густине телефона по броју становника су последица ниске густине насељености подручја (76 ст/km²) и чињенице да је скоро трећина насеља са мање од 100 становника. Стога није извршена модернизација телекомуникационих капацитета у мањим местима, нити су грађени такозвани рурални радио-телефонски системи-РР системи. По техничко-технолошком критеријуму стање је нешто боље. Проценат дигитализације претплатника који износи 86% (на подручју мрежне групе-МГ Лесковац 81%, а МГ Врање 92%), као и број двојника од 11% (у МГ Лесковац 15%, а у МГ Врање 7%) су у нивоу републичког просека. Стање у фиксној телекомуникационој мрежи се, стога, по квалитету претплатничке мреже може оценити као релативно задовољавајуће.

На подручју Просторног плана налази се 126 постојећих базних станица мобилне телефоније сва три оператера, од чега Telekom-a 59, Telenor-a 57 и VIP-a 10.

На подручју Региона у раду су поштанске јединице на укупно 68 локација и то: на територији Јабланичког округа 30 локација са 59 шалтера (4.083 становника по шалтеру), а на територији Пчињског округа 38 локација са 95 шалтера (2.396 становника по шалтеру). Стање није задовољавајуће с обзиром на број становника по поштанској јединици/шалтеру, као и на просторну дистрибуцију која није усклађена са мрежом насеља, нарочито у Јабланичком округу.

3.1.4.5. Комунална инфраструктура

Постојеће стање комуналне опремљености може се оценити као делимично задовољавајуће. Отпад општина Јабланичког и Пчињског округа се без било каквог предтретмана одлаже на депоније, које су у Јабланичком округу несанитарне или дивље, а у Пчињском округу углавном несанитарне (изузев у Врању). Јавна комунална предузећа имају надлежност само у градским/општинским центрима, док су рурална подручја углавном изостављена из циклуса сакупљања отпада, што за последицу има постојање локалних сметлишта, односно дивљих депонија у многим селима. Постојеће депоније због свог лошег положаја изазивају озбиљнија загађење вода и земљишта као и аерозагађења мањих размера. Просечна количина створеног отпада на територији Јабланичког и Пчињског округа износи 105.850 t/год. Процењује се да однос између удела комуналног и индустријског отпада износи 75:25% (у корист комуналног отпада). Према анкетама, које су извршене на територији општина за потребе израде овог Просторног плана, је утврђено да дневна количина комуналног отпада износи око 0,4 kg становнику (што је мање од републичког просека који износи око 0,9 kg становнику). Прецизни подаци о количинама опасног отпада на територији Јабланичког и Пчињској округа нису забележени, а не постоји ни организовани систем за управљање овом врстом отпада (осим депоније „Косанчић" на територији општине Бојник), тако да се овај отпад, неселектован, одлаже на градске депоније, или се, као и у неким општинама Републике Србије извози у иностранство на третман. Од 2009. године у функцији је регионална депонија за 6 општина Јабланичког округа, на територији К.о Жељковац (општина Лесковац). По отварању наведене депоније у току је, или су затворене општинске депоније на територији Јабланичког округа. Одвожење отпада из руралних насеља још увек није прецизно дефинисано, нити је плановима управљања отпадом утврђен механизам његове елиминације. На подручју Пчињског округа постоји само једна санитарна депонија – „Метерис", на територији општине Врање.

Општине/градови Јужног поморавља имају значајнији проблем са гробљима, чији су капацитети мали и неадекватни. Општински центри располажу уређеним градским гробљима, чији ће капацитет бити недовољан за плански период. Попуњеност сеоских гробља је скоро потпуна са мало слободног простора за ширење. Поред тога, значајан проблем огледа се и у чињеници да за управљање гробљима у градским срединама ингеренцију имају локална општинска јавна комунална предузећа, док се о сеоским гробљима стара локално становништво. Сва гробља имају изражен проблем комуналног уређења. Сточна гробља се налазе у већем броју општина, ван градског подручја, међутим, још увек не задовољавају локалне потребе.

Опремљеност насеља зеленим и сточним пијацама је релативно задовољавајућа, и оне су у надлежности општинских јавних комуналних предузећа. Пијаце су у већој или мањој мери уређене према одговарајућим стандардима, али и даље постоји изражен проблем хигијенских услова.

3.1.5. Заштита простора

3.1.5.1. Животна средина

Основни чиниоци стања квалитета животне средине су: загађење вода и земљишта нерегулисаним испуштањем отпадних вода; загађење воде, ваздуха и земљишта индустријском производњом; појаве непланске изградње; загађење узроковано саобраћајем; неконтролисано и неправилно коришћење агрохемикалија у пољопривреди; непланска и неконтролисана експлоатација шума и ерозија земљишног покривача; загађење ваздуха, и делимично земљишта, из индивидуалних ложишта и градских топлана; непланска и неконтролисана експлоатација минералних сировина; нередовно или одсуство организованог прикупљања чврстог комуналног отпада; и загађење настало као последица бомбардовања.

Загађење ваздуха и извори буке узроковани саобраћајем су присутни у непосредној близини државних путева I и II реда и железничке пруге, посебно у Лесковцу и Врању. Значајнији извор загађења представља индустрија, и то: прехрамбена (у Бојнику, Лесковцу, Власотинцу, Босилеграду и Владичином Хану која емитује суспендоване честице у ваздух и загађује воде и земљиште), хемијска (у Лесковцу са загађењем воде, ваздуха и земљишта), текстилна (у Лесковцу и Власотинцу- бука, отпад, вода, ваздух), грађевинска (суспендоване честице, бука), дрвна индустрија и индустрија намештаја (загађење услед коришћења боја и лакова, дрвни отпад, дрвна маса, органска прашина).[5] Посебан проблем представљају појединачни громобрани на фабричким постројењима, која су давно затворена. Комунална инфраструктура (комунални отпад, пијаце, сточна гробља, одвођење отпадних вода) има изузетно велики утицај на животну средину.

5 У Документационој основи овог Плана дат је преглед индустријских постројења са појединачним негативним утицајима.

Ниво загађивања ваздуха се не мери на довољном броју пунктова (осим систематског спровођења мерења на пунктовима у Врању и Лесковцу и на локацијама неких појединачних загађивача у Бујановцу). На територији општине Трговиште, Власотинце, Црна Трава, Медвеђа, Лебане, Сурдулица, Владичин Хан, Босилеград, Прешево, Бујановац и Бојник не постоје већи извори загађивања нити прекорачења граничне вредности имисија (ГВИ).

Већина водотока, изворишта и језера у планинским подручјима се убрајају у незагађене водене средине. Индекс квалитета површинских и подземних вода у долинским подручјима показује лошије вредности, што представља последицу неконтролисаног изливања отпадних вода из насеља и индустрије. Проблем за прецизније оцењивање квалитета вода је недовољан број мерних станица за анализе хемијског загађивања вода.

За већину општина Јужног поморавља нису рађена детаљнија испитивања стања земљишта у погледу њихове засићености тешким металима и пестицидима, и процењује се да је оно углавном задовољавајуће (сем у ужим појасевима коридора аутопута, поред индустријских погона и комуналних објеката).

Разматрано подручје је једно од најугроженијих у Републици Србији у погледу ерозивних и бујичних процеса у сливовима (посебно на територијама Прешева, Бујановца, Трговишта и Медвеђе). У горњим деловима слива заступљена је сукцесивна и јака ерозија (I и II категорија) која обухвата чак око 35% подручја Просторног плана. Најнеповољније је стање у сливу Пчиње, јер се око 18% слива налази под екцесивном ерозијом, што је најлошије стање у Републици Србији. Јонизујуће зрачење природне и вештачке генезе није значајније изражено, осим на појединим локацијама које су контаминиране муницијом са осиромашеним уранијумом (осталом од НАТО бомбардовања 1999. године) и то на локацијама: Боровац 1 и 2 и Братоселце (Бујановац), Пљачковица (Врање) и Рељан (Прешево). Урађена је делимична деконтаминација наведених локација само у општини Бујановац, при чему је процена да је само 10% муниције уклоњено са предметних локација. Основни проблема је мониторинг који на датим локацијама није успостављен ни 10 година након контаминације, а биохемијски процеси су такви да осиромашени уранијум доспева у подземне воде и земљиште.

На основу Прелиминарног списка постројења која подлежу обавезама из SEVESO II директиве (донетог од стране Министарства животне средине и просторног планирања РС у мају 2009.) дефинисане су 3 локације (постројења нижег реда) које се могу сматрати потенцијално опасним са аспекта ризика од удеса на територији Јужног поморавља и то: 1) АД „Фабрика омотног папира и амбалаже Владичин Хан", Владичин Хан, са активношћу производње папира; 2) ДОО „НИС Светлост", Бујановац, са активношћу трговине на велико горивима, складиштењем и дистрибуцијом ТНГ; и 3) АД „ИНТЕР ЛЕМИНД", Лесковац, са активношћу обраде и превлачење метала.

Поред наведених негативних утицаја на животну средину, посебан проблем је што не постоји интегрални мониторинг животне средине. Већина општина нема Локални еколошки акциони план (ЛЕАП). Позитиван пример је општина Бујановац, која има ЛЕАП, које надлежне службе користе за управљање заштитом животне средине.

3.1.5.2. Природне вредности

Основне природне целине подручја Просторног плана су маркантна долина Јужне Мораве и високопланински терени на десном (источном) ободу и планине средњих висина на левом (западном) ободу те долине. Долина Јужне Мораве лоцирана је у домену географски и историјски чувене „моравско-вардарске удолине" композитног карактера, коју чине Лесковачка и Врањска котлина, раздвојене Грделичком клисуром. Главне планине источног планинског блока, који је пространији и веће висине од западног, су – од југа према северу: Рујан, Козјак, Дукат (са врховима Црноок и Големи врх), Бесна кобила, Милевска планина, Варденик (са врховима Велики Стрешер и Валози), Чемерник, Острозуб, Грамада, Крушевица и Бабичка гора. Надморске висине тих планина опадају од југа према северу, а висински је најистакнутији крајњи југоисточни део овог планинског комплекса кога чине Бесна кобила (1.923 m), Црноок (1.881 m) и Варденик (1.874 m). Терен је интензивно дисециран густом мрежом речних долинских облика који припадају сливовима Пчиње, Драговиштице, Врле и Власине. Између Чемерника, Варденика и Грамаде простире се благо заталасана власинска висораван у чијем је преиздубљеном делу, у изворишту Власине, на месту некадашње тресаве (Власинског блата) формирано Власинско језеро. Западно од Јужне Мораве, изнад Врања су ниже планине са врховима Свети Илија (1.274 m), Китка (1.295 m) и Грот (1.327 m), а северно од њих је истакнута и усамљена громада Кукавице са врхом Влајна (1.442 m) изграђена од кристаластих шкриљаца. У северозападном делу подручја је планина Радан (1.408 m) састављена од вулканских стена пространог „лецког андезитског масива", али се већи део ове планине налази ван планског подручја, у сливу Топлице. У погледу распрострањења педолошког покривача, преовлађују ранкери, првенствено на метаморфитима, а затим кисела смеђа земљишта која су везана за све типове стена, еутрична смеђа земљишта, смонице, и варијетети алувијалних земљишта. Живи свет подручја одликује се значајном специјском и екосистемском разноврсношћу. Флору и вегетацију подручја чини око 1100 врста виших биљака и преко 60 биљних заједница које су представљене шумским, жбунастим и травним фитоценозама. Животињски свет представљен је са неких 140 врста птица, 35 врста сисара, 25 врста херпетофауне (гмизаваца и водоземаца) и око 20 врста риба.

Заштићена су следећа природна добра:

1. Предео изузетних одлика „Власина" („Службени гласник РС", број 30/06) – Власинско језеро и његова околина – заштићено природно добро прве категорије (12.741 ha), од чега се на територији општине Сурдулица налази 12.228 ha, а на територији општине Црна Трава 513 ha. На заштићеном подручју уредбом су утврђене зоне са режимима заштите I, II и III степена, и то:

- режим заштите I степена, на два локалитета (острво Страторија и острво Дуги дел) -10 ha, општина Сурдулица.
- режим заштите II степена, на девет локалитета (Вртоп, Мали Чемерник, Велики Чемерник, Стевановски поток, Блато-Делнице-Братанов дел, полуострво Дуги дел, Власинско језеро, клисура Вучје реке и Златна буква) – 4.354 ha, општине Сурдулица и Црна Трава.
- режим заштите III степена на осталом делу заштићеног подручја укупне површине 8.377 ha-општина Сурдулица.

2. Предео изузетних одлика „Долина Пчиње" („Службени гласник РС", бр. 55/96 и 2/03), којом су део долине реке Пчиње код манастира св. Прохор Пчињски, и делови планина Козјак и Рујан, установљени за заштићено природно добро прве категорије на површини 2.485 ha, на територији општине Бујановац. Уредбом је на овом заштићеном подручју у целости утврђен режим заштите II степена.

3. Резервати и споменици природе: стабла храста лужњака, споменика природе, село Сливник, општина Бојник; храст запис у Црној Бари, споменика природе, општина Власотинце; налазиште зеленичета на Острозубу, строги резерват природе „Качер-Зеленичје", површине 42 ha, општина Лесковац и Црна Трава, Богојевачки брест – запис, споменик природе, Богојевце, општина Лесковац; стабло оскоруше, споменика природе, Сејанце, општина Лесковац; Кутлешки храст – запис, споменика природе, општина Лесковац; налазишта црног бора на планини Црноок, строг резерват природе „Јарешник", површине 3 ha, општина Босилеград; стабла црног бора у Петковској махали, споменик природе, општина Босилеград; шумске заједнице букве на планини Кукавици, строг резерват природе „Кукавица", површине 78 ha; непосредна околине и природног простора око Јашуњских манастира, на површини од 188 ha.

4. Посебно је заштићено:

- преко 120 животињских врста (највише птица и сисара) и око 30 биљних врста са статусом природне реткости, на основу Уредбе о заштити природних реткости („Службени гласник РС", број 50/93);
- око 60 врста биљака, десетак врста гљива и пет врста животиња, које подлежу обавези ограниченог сакупљања и коришћења, на основу Уредбе о стављању под контролу сакупљања и промета дивљих биљних и животињских врста („Службени гласник РС", број 31/05); и
- већи број животиња у статусу сисарске и пернате ловне дивљачи и риба, на основу Закона о ловству и Закона о рибарству, као и неколико врста дрвећа и жбуња, на основу Закона о шумама.

3.1.5.3. Непокретна културна добра

На подручју Просторног плана евидентирана су и заштићена бројна непокретна културна добра (у даљем тексту НКД) од којих су: два од изузетног значаја (манастир Прохор Пчињски и археолошко налазиште Царичин град), четрнаест од великог значаја и већи број евидентираних споменика културе под претходном заштитом (Табела I-11). Такође постоји известан број неевидентираних објеката, посебно код етно-баштине села.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Табела I -11. Број и значај заштићених културних добара

Општина/град	Укупно	Изузетан значај	Велики значај	Споменици културе
Бојник	4	-	-	4
Босилеград	-	-	-	-
Бујановац	1	1	-	-
Владичин Хан	4	-	1	3
Власотинце	3	-	1	2
Врање	20	-	6	14
Лебане	1	1	-	-
Лесковац	51	-	5	46
Медвеђа	-	-	-	-
Прешево	-	-	-	-
Сурдулица	-	-	-	-
Трговиште	1	-	1	-
Црна Трава	1	-	-	1
Укупно	86	2	14	70

Детаљни податци о НКД дати су у Документационој основи Просторног плана.

3.1.5.4. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и у ванредним ситуацијама

Са аспекта одбране земље подручје Јужног поморавља се одликује низом специфичности. Дуж административне границе са Аутономном покрајином Косово и Метохија, у дужини од преко 120 km и ширине 5 km простире се појас Копнене зоне безбедности (КЗБ). Ова зона захвата значајне делове територија општина Медвеђа, Врање, Бујановац и Прешево, у којој се налазе објекти и комплекси од значаја за одбрану земље. На подручју Просторног плана се налази низ објеката и комплекса који су сврстани у следеће категорије: „перспективни", „нису перспективни", „предати на коришћење МУП-у РС у функцији контроле државне границе" и „Мастер план" (Мастер план отуђења непокретности које нису неопходне за функционисање Војске Србије). За перспективне објекте и комплексе дефинисани су услови заштите кроз забране и различите степене ограничења градње. Објекти предати МУП-у РС заштићени су условима које прописује то Министарство. За објекте из категорије „није перспективан" и „Мастер план" може се размотрити промена статуса „посебне намене", а при избору будућег корисника или власника приоритет ће имати локалне самоуправе.

Из аспекта хазарда од елементарних непогода подручје је изложено, опасностима од атмосферских непогода, бујичних поплава, појаве одрона и клизишта, шумских пожара и др. Посебан ризик представљају појаве везане за проблеме заштите хидрогеолошког ресурса подземних вода, односно заштиту квалитета језерских, речних и изворских вода.

Интензитет сеизмичког хазарда на подручју Просторног плана, за повратни период од 100 година има различите вредности. Северни део Региона (од линије Медвеђа-Црна Трава) обухваћен је изосистема од 6,5° до 7° MCS. Јужно од ове линије интензитет је већи и износи 7-8°MCS, а у околини Врања и Бујановца, те западно од Прешева, ка Гњилану приближава се вредности од 9°MCS.

3.1.6. Коришћење простора

Коришћење простора на подручју Просторног плана има следећу структуру: пољопривредно земљиште 3.508 km² (56%), шуме и шумско земљиште 2.425 km² (39%), остало земљиште 357 km² (око 6%). Коришћење простора по окрузима је приближно уједначено, док се значајније разлике уочавају на нивоу општина. Пољопривредно земљиште је процентуално најзаступљеније у општинама: Бојник, Лебане и Босилеград, док је најмање заступљено у општинама: Медвеђа, Владичин Хан и Црна Трава. Шуме и шумско земљиште доминирају у општинама Медвеђа, Црна Трава и Владичин Хан, док су најмање заступљене у општинама Бојник, Лебане и Прешево. Остало земљиште је најзаступљеније у општинама Лесковац, Владичин Хан и Власотинце, док је најмање у општинама Црна Трава, Босилеград и Медвеђа (Табели I-11).

Табела I-12. Коришћење простора (у km² и %)

Округ/Подручје	Пољопривредно		Шуме		Остало-неплодно		Укупно
Јабланички округ	1.544,53	55,76	1.061,50	38,32	163,90	5,92	2.769,94
Пчињски округ	1.963,24	55,77	1.363,66	38,74	193,17	5,49	3.520,07
Јужно поморавље	3.507,77	55,77	2.425,16	38,53	357,07	5,70	6.290,01

Извор: Републички геодетски завод, Република Србија, Београд, 2008.

Према подацима доступним из CORINE Land Cover (CLC)[6] базе података указује се на другачију структуру коришћења простора (услед разлике у терминима и начину одређивања коришћења простора-класе припадности на основу изгледа одређене површине даљинском детекцијом), што је приказано у Табели I-13 за два нивоа генерализације података.

Основна ограничења у детерминацији коришћења простора се огледају у отежаном поређењу и комбинацији података. Подаци Републичког геодетског завода су претежно застарели, нарочито у погледу коришћења пољопривредних површина, које се на подручју Просторног плана (посебно у општинама Црна Трава, Босилеград и Трговиште) не користе већ дуги низ година, јер су обрасле жбунастом вегетацијом и ниским дрвећем. Управо те површине се CLC подацима дефинишу као „шуме и семиприродни екосистеми", што доводи до диспропорције у билансима површина. Такође, подаци Републичког геодетског завода указују на значајне површине у категорији остало-неплодно земљиште којој припадају грађевинске површине насеља и инфраструктурни коридори. CLC подаци приказују мању површину у овој категорији с обзиром да се насеља разбијеног типа теже детектују као антропогени елементи у окружењу шума и воћњака (категорија „Комбиновани системи култура и парцела").

Основни потенцијал CLC базе података представља могућност графичког приказа коришћења простора уз биласирање и генерализацију података.

Табела I-13. Коришћење простора

1. ниво генерализације	2. ниво генерализације	Укупно km
1. Антропогени терени	11 Изграђене површине насеља	45,63
	12 Индустријске, комерцијалне површине и саобраћај	3,97
	13 Рудници, одлагалишта и градилишта	0,33
	14 Антропогено зеленило (насељско зеленило и рекреативни терени)	0,86
	Укупно 1	50,79
2. Пољопривредни терени	21 Ораничне површине (њиве и вртови)	341,10
	22 Трајне културе (вишегодишњи засади)	16,70
	23 Ливаде и пашњаци	190,06
	24 Површине под мешовитим културама	1.482,20
	Укупно 2	2.030,06
3. Шуме и семиприродни екосистеми	31 Шуме	3.320,59
	32 Заједнице недрвенасте и жбуновите вегетације	868,70
	33 Терени без вегетације или са проређеним биљним покривачем	0,61
	Укупно 3	4.189,89
4. Влажна подручја	41 Копнена влажна подручја (плавно и močварно земљиште)	0,27
	Укупно 4	0,27
5. Водне површине	51 Копнене воде (већи водотоци и језера)	17,25
	Укупно 5	17,25
	Укупно (1+2+3+4+5)	6.288,26

Извор: CORINE Land Cover 2000.

4. Скраћени приказ потенцијала и ограничења по областима

4.1. Природни ресурси

4.1.1. Пољопривреда

Услед сложених утицаја природних и антропогених фактора, пољопривредно земљиште Јужног поморавља просторно је јако хетерогено по погодностима за обраду и наслеђеним начинима коришћења, што пружа велике могућности за остваривање значајних компаративних предности у производњи широког асортимана квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа. У тим

6 CLC Database је програм који спроводи Европска еколошка агенција (EEA-European Environmental Agency), којим се обезбеђују ГИС подаци о коришћењу земљишта на основу даљинске детекције (анализом сателитских снимака односно форми покривености терена). Основна улога ових података је праћење интензитета промена у коришћењу простора даљинском детекцијом серија сателитских снимака у интервалу од 10 година. Основна база података садржи укупно 44 класе коришћења за цео Европски континент. Референтна размера је 1:100.000, најмања картирана површина је 25 ha, а тачност приказа до 50 m.

оквирима нарочиту подршку требало би обезбедити економски ефикаснијем и еколошки безбеднијем активирању следећих потенцијала:

- изузетно повољни педолошки, хидролошки и други природни услови, као и традиција, знања и афинитет пољопривредног становништва Лесковачке и Врањске котлине и делова других долинских крајева у производњи паприке, парадајза и других врста поврћа посебних одлика квалитета;

- на готово свим теренима до 800 m н.в. постоје повољни услови за комерцијалну производњу воћа, а местимично и за остваривање посебних економских и еколошких користи, применом органских метода, посебно у производњи старих/аутохтоних сорти;

- чувена Лесковачка (бабичко, пусторечко, винарачко и власотиначко) и Врањска (сурдуличко, вртогошко и буштрањско) виногорија, са традицијом у производњи квалитетних вина још од античког доба, у којима сада преовлађују сорте за обојена вина, али су заступљене и сорте за бела вина и стоне сорте различитог времена сазревања;

- велике површине лако приступачних планинских пашњака, делом претворених у сенокосе, који имају стабилан биљни покривач од велике заштитне/еколошке и економске вредности, формиран већином на дубоким земљиштима, погодним за примену свих врста пашњачких мелиорација, у првом реду, у функцији обнове планинског сточарства, посебно пашњачког овчарства и говедарства, уз искоришћавање маркетинших погодности квалитетне хране дефинисаног географског порекла;

- преовлађивање природних и семиприродних екосистема (шуме, пашњаци и ливаде) у структури коришћења брдско-планинског простора представља повољну околност за офанзивнији приступ примени органских метода у сточарској производњи, као и у производњи кромпира, ретких врста, односно старих сорти жита, воћа и сл.;

- природне и насеобинске погодности планинских крајева, посебно осоговске групе планина где се насеља налазе у шумском појасу, за организацију коришћења простора на принципима агрошумарства, што подразумева комбиновано коришћење пољопривредних и шумских површина у интегрисаном систему управљања, а у тим оквирима и промовисање фармерског гајења дивљачи;

- широки спектар мањих производних програма који имају позитивне трендове тражње, а до сада нису адекватно респектовани у развојној политици, нпр: пчеларство, производња и прерада рибе, развој коњарства у спортско-рекреативне и туристичке сврхе, производња и прерада козјег млека, са комплементарном производњом јарећег меса, оснивање фарми за узгој кунића, ћурака, гусака, патака и других ређих врста живине (нпр. нојеви), укључених у тржишно атрактивне програме производње ексклузивне хране; разноврсна производња у стакленицима и другим видовима заштићеног простора; гајење пужева, сакупљање печурака, лековитог биља и шумских плодова и сл.; и

- реални изгледи за институционалну подршку одрживом развоју пољопривреде и села, услед оријентације аграрне политике Републике Србије на прихватање модалитета, критеријума и стандарда ЕУ, укључивања пољопривреде и руралног развоја у шест развојних приоритета Стратегије дугорочног економског развоја Југа Србије, присуства међународних организација на локалном нивоу и др.

Очување, заштиту и адекватно коришћење наведених и других агроеколошких потенцијала региона Јужног поморавља отежавају следећа ограничења:

- аридност читавог подручја Југа Србије, а нарочито велика несташица воденог талога у периоду интензивног раста и развитка већине пољопривредних култура;

- јака захваћеност побрђа Јужне Мораве ерозивним процесима, који су местимично већ давно довели до потпуног уништења педолошког слоја; најугроженија су подручја Грделичке клисуре (успешно санирано, али и даље врло угрожено неодговорним деловањем човека) са Врањском котлином, слив Пчиње, Драговиштица у горњем и средњем току и др.;

- најплоднија земљишта су лоцирана у долинским атарима, у комплексима с урбанизованим деловима простора и стога јако угрожена ширењем стамбене изградње, коју подстичу и миграције из брдско-планинских крајева;

- демографско пражњење планинских села, праћено сенилизацијом пољопривредног становништва, доводи до аутоматског испадања из пољопривредне производње значајних површина земљишта од велике економске и агроеколошке вредности;

- апсолутна већина обрадивих површина које се простиру у висинском појасу изнад 600 m н.в. има слаб производно-економски потенцијал, тако да њихово очување у функцији пољопривредне производње наилази на баријеру рентабилности, која налаже пошумљавање ораница и дела деградираних ливада и пашњака 7. и 8. кат. кл., односно предузимање одговарајућих мелиоративних мера, уз истовремено обезбеђење подршке за редовно кошење и/или напасање стоке;

- вишедеценијски негативни трендови у овчарству, а од половине седамдесетих година и у говедарству, имају вишеструко негативан утицај, како на очување природне плодности обрадивих земљишта, тако и на биодиверзитет травних површина и целог брдско-планинског простора;

- уситњен земљишни посед не обезбеђује остваривање задовољавајућег нивоа пољопривредних доходака, с једне стране, и ценовну конкурентност пољопривредних производа, с друге, што представља један од узрока друштвене, производне и економске пасивизације пољопривредних домаћинстава и старења пољопривредне популације;

- сиромаштво већег дела пољопривредне популације, па стога и несташица средстава за инвестирање у укрупњавање и развој пољопривредне производње на сопственом газдинству, односно за покретање сопственог непољопривредног бизниса на селу;

- слаб квалитет и низак ниво опремљености пољопривреде одговарајућим врстама машина и уређаја, за осавремењавање производње, транспорта и складиштења кабасте сточне хране, опреми стајског смештаја у складу са савременим хигијенским стандардима, специјализованим машинама за негу и експлоатацију воћних засада и винограда;

- успорена дифузија научно-техничког прогреса, савремених еколошких стандарда, економских знања и тржишних информација у пракси, не само због ниског нивоа општег и стручног образовања претежног дела пољопривредних произвођача, већ пре свега због непостојања одговарајуће инфраструктуре развоја, посебно у домену саветодавне пољопривредне службе, контроле примене и атестирања средстава за заштиту биљака од болести и штеточина, институционализоване дистрибуције/продаје ветеринарских лекова, санитације сеоских насеља и сл.;

- успорена и недоследна приватизација агориндустријских капацитета, посебно погона за прераду воћа, прети њиховом декапитализацијом и технолошким застаревањем, с директним негативним утицајем на коришћење локалних потенцијала за производњу одговарајућих пољопривредних сировина;

- главне тржишне вишкове пољопривреде Јужног поморавља чине месо, млеко, поврће и воће, односно њихове прерађевине, тј. скупље намирнице које наилазе на баријеру куповно способне тражње на домаћем тржишту и ограничења у извозу, тако да несигурност пласмана произведених роба представља данас једно од битних ограничење за потпуније и рационално коришћење расположивих аграрних ресурса.

4.1.2. Шумарство и ловство

Шумски ресурси представљају значајан потенцијал одрживог развоја с обзиром на повољне услове за развој аутохтоних врста са приоритетно производно-заштитном функцијом, као и задовољавајуће здравственог стања састојина на већем делу шумског подручја. Посебно је важно очување и активирање ових потенцијала кроз: одрживу експлоатацију шумских производа (пре свега дрвета) као основе развоја дрвно-прерађивачке индустрије; коришћење шума за научно-истраживачке, образовно-васпитне, спортско-рекреативне, ловне и друге сврхе; туристичку валоризацију шума које припадају категорији заштићених природних добара; организовано коришћење осталих шумских производа (јестивих гљива, лековитог биља, сакупљање и откуп шумских плодова, пужева и др. као и производња ћумура); побољшање бројности дивљачи у ловиштима и др.

Развој шумарства релативизују поједина ограничења и то: недовољно регулисан правни статус површина под шумом; непознавање потпуног стања приватних шума; потреба преиспитивања унутрашњих граница појединих наменских целина; случајеви непланског коришћења шума (посебно у пограничним и периферним деловима); екстензиван однос према шуми у фази неге, заштите и коришћења; недовољно увећање шумског фонда; појава процеса сушења стабала посебно у састојинама храста китњака; недовољна компатибилност са секторским плановима (из области водопривреде, туризма и др.) и др.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

4.1.3. Воде

Водни ресурси у планинским зонама углавном су очувани и представљају значајни развојни потенцијал (извориште вода националног и регионалног значаја). Имајући у виду веома неравномерне водне режиме, који не омогућавају уређење, заштиту и коришћење вода без њиховог годишњег регулисања, као посебно вредни водни ресурси се исказују само они водотоци који пружају могућности реализације брана и вишенаменских водоакумулација. У тим оквирима нарочиту подршку требало би усмерити ка очувању и активирању следећих потенцијала водних ресурса:

- хидро система „Власина" као највреднијег водног ресурса на подручју Јужног поморавља (сливови Власине-Врле-Божице) који омогућава вишегодишње регулисање протока. Побољшавање ефеката овог система у свим доменима коришћења, уређења и заштите вода, захтева повећавање акумулисаних водних ресурса на сливу Власине и Божичке реке продужавањем система довода, као и реализацију водоакумулације „Своће" из које би се, поред допуњавања система „Власина", обезбедиле и потребе за коришћењем и заштитом вода у средњем делу тока Јужне Мораве;
- водоакумулације „Првонек" на Бањској реци као кључног изворишта Врањско-пчињског регионалног подсистема. Потпуни ефекти овог система у циљу побољшања водних биланса захтевају реализацију водоакумулације „Прохор";
- водоакумулација „Барје" (слив Ветернице), која омогућава водоснабдевање и заштиту Лесковца и околних насеља од поплава, и планиране „Кључ" (водоток Шуманка, у чеоном делу слива Јабланице) као најзначајнијих водних ресура у северозападном делу подручја Просторног плана. Побољшавање ефеката овог интегралног система, поред адаптације објеката бране „Барје", захтева и завршетак водоакумулације „Кључ" којом би се подмиривале потребе за водом на подручју општина Лебане и Медвеђа и побољшали водни режими Јабланице;
- водоакумулација „Брестовац" (водоток Пуста река у водом доста сиромашном северном делу подручја Просторног плана), која омогућава поуздано водоснабдевање Бојника и околних насеља, у оквиру четири мања подсистема;
- Биначке Мораве, на којој је у циљу уређење водних режима планирана водоакумулација „Кончуљ"; и
- повезивању Јабланичког и Власинског подсистема са Топличким подсистемом (који се ослања на акумулацију „Селова" ван подручја Просторног плана) у јединствен Доње-јужноморавски регионални систем, чиме ће се омогућити поузданије управљање и коришћење водних ресурса.

Водне ресурсе, значајне по потенцијалу, релативизују бројна ограничења, од којих су најважнија следећа:

- оскудни водни ресурси површинских вода, са изразитом временском неравномерношћу, који је међу најнеповољнијим у Републици Србији. Водни режими су бујични, са односом меродавних малих и великих вода на мањим водотоцима и преко 1:2.000. Посебно су неповољни режими малих вода, доста дугог трајања (у неким околностима у континуитету од преко три месеца), који су кључно ограничење за све видове коришћења вода;
- велика просторна неравномерност водних ресурса (по правилу сконцентрисаних по планинском ободу разматраног подручја), што захтева дуге водове при реализацији регионалних система;
- тешки услови за заштиту квалитета вода, посебно у дугим периодима маловођа, што потврђује потребу реализације водоакумулација у циљу побољшања режима (оплемењивања) малих вода;
- појава бујица и веома интензивни процеси ерозије (I и II категорије) на свим сливовима, посебно у горњим токовима Пчиње, Моравице, Јабланице, чија је санација основни предуслов за реализацију интегралног водопривредног система, посебно у сливовима постојећих и планираних акумулација;
- недовољна санитација насеља која условљава повећање загађења вода органским садржајима и неорганским ефлуентима;
- угроженост изворишта неуспостављањем и непоштовањем зона санитарне заштите водоакумулација као највреднијих водних ресурса (посебно Власинског језера, где развој туристичких садржаја у приобаљу прети еколошком деструкцијом);
- недовољна истраженост и повећана минерализација појединих минералних и термоминералних вода.

4.1.4. Геолошки ресурси

Геолошки потенцијали на подручју Јужног поморавља су у протеклом периоду селективно коришћени, што је последица недовољних инвестиционих улагања. Процењује се да ће у наредном периоду ови ресурси представљати све значајнији потенцијал, и то посебно: појаве минералних сировина руде олова и цинка, молибдена, злата и племенитих и ретких метала, шљунка, песка, кварцног песка, ватросталне глине и грађевинског камена (кречњаци, и палеозојске стене); и подземне воде. Извори минералних и термоминералних вода, погодни су за балнеолошко-рекреативне намене и флаширање, као и енергетско коришћење. У тим оквирима нарочиту подршку требало би усмерити ка очувању активираних и стављању у функцију неактивираних потенцијала минералних и термоминералних вода (Табела I-14). Поред ових сировина потенцијал представљају угљоводоници, нафта и гас чија се истраживања и експлоатација могу очекивати у наредном периоду.

Табела I-14. Потенцијали минералних и термоминералних вода

Место/локалитет	Температура-издашност	Намена	Активиран
Сијаринска Бања/лева обала Бањске реке и њено корито	15-73°C-30 l/s	балнеолошка	делимично
Врањска бања	74-96°C, 80 l/s	балнеолошко-рекреативна, грејање, производња енергије, технолошке потребе и др.	делимично
Бујановачка Бања-извор Врело/непосредно окружење-атар села Раковац	18-43°C, 10 l/s	флаширање воде („Хеба" „Прохор" и „Бивода") и балнеолошка	потпуно
Левосоје-Божењевце-Љиљанце	3 l/s	локално становништво за сопствене потребе	делимично
Туларе	1 l/s, 19,5°C	туристичко- рекреативна	делимично
Сурдулица	60 l/s, 76,3°C	потенцијално коришћење геотермалне енергије	не
Врање/Топлац	1,5 l/s, 33°C	потенцијално коришћење геотермалне енергије (85°C-истражно)	не
Левосоје/више извора у алувиону Моравице	0,1-1,0 l/s	потенцијално флаширање	не
Миратовац/ Извор Бањка	мин. 20 l/s	потенцијално флаширање и рекреација	не

Основна ограничења експлоатације минералних сировина су: недовољна истраженост и неравномерност рудних појава и лежишта; појаве непланске експлоатације шљунка и песка у алувијуму Јужне Мораве и већим притокама што негативно утиче на речно корито, акватичне екосистеме, као и на изграђене објекте (мостови, насипи) и др.

Ради рационалног коришћења минералних сировина и њихове пуне економске валоризације, неопходно је контролисати и селективно ограничавати експлоатацију, у свету дефицитарних а стратешки значајних геолошких ресурса за будући развој Региона и Републике Србије.

4.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

4.2.1. Становништво

Упркос смањењу укупног броја становника током последњих 25 година, потенцијале становништва за планирани развој треба тражити у: становништву које се обнавља, првенствено у општинама које остварују апсолутни демографски пораст, што је случај са Врањем; повољнијој старосној структури, тј. у већем уделу младе у укупној популацији општина Прешево, Бујановац и Врање, али и у нешто већем учешћу фертилног контингента у општини Лесковац; могућностима за повећање искоришћености контингента активног

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

становништва од којих данас мали део обавља занимање, на делу подручја у којој је заступљен критичан број становника млађе старосне доби, стварањем услова да се заинтересовано становништво укључи у развој индустријских, туристичких и других активности; преносу знања, технологије, радног искуства и улагању капитала у ово подручје, чији би носилац било становништво које се из њега иселило у иностранство (процена је да је њихов број око 35.000, тј. 7,5% сталног становништва) или у друге делове Републике, уз стварање могућности за њихов повратак; и стамбеном фонду који је неискоришћен услед смањења броја становника, нарочито у сеоским насељима, а који може да представља одговарајући потенцијал за развој различитих делатности – од мале привреде, услуга, до реализације бројних пољопривредних програма уколико се зауставе негативни демографски трендови.

Основна ограничења када су у питању демографски ресурси на подручју Просторног плана превасходно се тичу великог одлива становништва. У мањој мери је дошло до редистрибуције становништва унутар подручја (усмереност ка Лесковцу и Врању), а у далеко већем обиму се становништво селило у развијеније центре Републике Србије (углавном у Београд) као и у друге земље. Уколико би се овај тренд из претходног периода наставио истим интензитетом, многа насеља, па чак и нека већа подручја би се временом демографски угасила. То се посебно односи на пограничне делове који су највише захваћени исељавањем и, истовремено веома израженим процесом старења становништва. Остала значајна ограничења су: изражено старење становништва и негативан природни прираштај, изузимајући три општине са већинским албанским становништвом односно са доминантним учешћем урбане у укупној популацији; изузетно низак образовни ниво становништва старијег од 15 година, са преко 50% становништва које је завршило само основну школу, што неповољно утиче на радну компетентност становништва, а на то се надовезује извесна неусклађеност средњошколског, вишег и високог образовања са потребама тржишта рада, чиме долази до повећања броја незапослених у појединим образовним профилима; и недовољна социјална инклузија најугроженијих група становништва (лица са ниским нивоом образовања, незапослених и издржаваних лица, лица старијих од 65 година и деце, становника руралних подручја, избеглица и расељених лица, Рома, итд.) и повећање њиховог сиромаштва.

4.2.2. Мрежа насеља

Основни потенцијали за развој насеља су изванредан географски положај целог региона на коридору 10 (недовољно валоризован) и релативно повољна концентрација становништва и привредних активности у насељима ширег окружења коридора. Као и у највећем делу Републике Србије у Јужном поморављу је успостављена хијерархија урбаних центара око којих су, на бази просторно-функцијске комплеменарности, формирани ареали њиховог утицаја. На хијерархијске односе у мрежи нодалних центара и ареала утицале су и њихове позиције у територијално-административној организацији. Генерално посматрано развило се више форми нодалних центара и ареала и то:

- мањи урбани ареали у руралном окружењу настали су локалном концентрацијом становништва и функција у мањим општинским центрима са 5.000 до 20.000 становника, као центрима локалне интеграције, који имају потенцијале за убрзанији развој, који ће зависити од могућности диверзификације функција и партиципирања у развојним процесима ширег регионалног окружења; овом типу припадају Лебане и Власотинце у Јабланичком округу, односно Босилеград, Бујановац, Владичин Хан и Сурдулица у Пчињском округу; одређене функције производног и услужног карактера су концентрисане и у општинским центрима који немају карактер урбаних насеља (Бојник, Црна Трава, Бујановац и Прешево), као и осталим мањим урбаним насељима;

- мање и веће агломерације градских насеља, својим дејством почели су да утичу на социогеографску трансформацију и функционалну интеграцију окружења и на стварање мањих или већих функционално-урбаних регија и дневних урбаних система, то јест нодалних регија, које би могле да прерасту у функционално-урбане ареале европског типа; овој форми припадају Лесковац и Врање, чија је будућа улога одређена позицијом у функционалној интеграцији републичког простора; и

- регионални функционално-урбани системи, која имају карактер сложенијих функционално-урбаних регија, насталих комбинацијом просторно функционалних утицаја који су успостављени између регионалних, општинских и субопштинских урбаних центара и центара општина које немају одлике урбаних насеља; овој форми припада пре свега триполарна агломерација која се развија на релацији Лесковац – Бојник, Лесковац – Власотинце и од Лесковца на север ка Нишу, као и полицентрична линеарна агломерација која се развија на линији Сурдулица-Владичин Хан-Врање-Бујановац-Прешево, са физичко-географским ограничењима која утичу на њену испрекиданост; функције наведених регионалних функционално-урбаних система су у току последње две деценије у непрекидној рецесији; потенцијално, ове агломерације су носиоци будућег равномерног и уравнотеженог развоја јужног дела Србије, уз обавезно економско реструктуирање.

Основно ограничење развоја мреже насеља је диспропорција у укупном размештају становништва и природних потенцијала који се могу активирати за развој пољопривреде и њој комплементарних делатности. Концентрација становништва, привредних активности и јавносоцијалне инфраструктуре у регионалним и субрегионалним центрима и приградским периурбаним насељима на једној страни и демографска уситњеност, депопулација, саобраћајна изолованост, неразвијена структура делатности и неадекватна јавносоцијална инфраструктура у селима брдскопланинског дела на другој страни, ограничавајући су фактори уравнотеженог просторно-функционалног развоја. Неадекватна, слабо развијена и недовољно квалитетна путна мрежа смањује доступност сеоских насеља општинском центру и њихову међусобну повезаност. Јавносоцијална инфраструктура у руралним просторима је неразвијена.

4.2.3. Јавне службе

Потенцијали за рационалнију организацију и повећање квалитета јавних служби јесу: постојећа мрежа објеката образовања, здравства и социјалне заштите, иницираре промене и примена концепта интегрисане бриге о деци и омладини и интегрисане здравствене и социјалне заштите, као и поједини објекти културе и физичке културе у регионалним и општинским центрима.

У домену предшколског васпитања и образовања погодност је примена концепцта интегрисане бриге о деци (нега, социјална и здравствена заштита, васпитање и образовање), ниске цене за дневни боравак, бесплатан припремни програм годину дана пред полазак у школу. Потенцијал за развој припремног предшколског образовања за децу узраста 5,5,-6,5 година јесте постојећа мрежа основних школа у свим општинама и формирана мрежа издвојених одељења у општинама Медвђа, Владичин Хан, Бујановац, Врање, Бојник, Сурдулица и Лебане. Потенцијал представља рационализација, повећање доступности и квалитета наставног процеса постојеће децентрализоване и дисперговане мреже основног образовања и васпитања. Расположиви капацитети основних школа, посебно на сеоском подручју, могу да задовоље и неке од потреба неформалног образовања (образовање одраслих, доживотно образовање итд). Мрежа средњих школа је рационално организована, тако да гравитационо подручје школа обухвата просечно једну до три суседне општине зависно од програма и доступности школа. Мрежа установа и објеката примарне здравствене заштите и објеката у урбаним центрима и на руралном подручју је рационално организована. Потенцијал за повећање доступности услуга примарне здравствене заштите представља организовање мобилних здравствених екипа које би, поред пружања услуга болесницима, имале едукативну и превентивну функцију. Поред регионалних центара, највећим потенцијалом располаже мрежа објеката примарне и секундарне здравствене заштите у општини Сурдулица, чији су капацитети и квалитет свих објеката задовољавајући. Потенцијал представља формирање заједничких мобилних тимова здравствене и социјалне заштите, које је међу првима предвиђено у општини Сурдулица. У општинама Бојник, Власотинце, Лебане, Бујановац и Сурдулица започео је процес реформе социјалне заштите и развој иновативних и алтернативних програма социјалне заштите, нарочито за децу, омладину и старе. Један од тих програма су мобилне службе проширене социјалне заштите (пројекат помоћи у кући уз психосоцијалну подршку старима, немоћнима и инвалидима) који се реализује у општинама Власотинце, Црна

Трава и Сурдулица. Лебане је прва општина на подручју Јужног поморавља у којој је у пружање социјалне помоћи укључен невладин сектор. Потенцијал за развој културе на маргинализованим и руралним подручјима јесте примена интегрисаних програма културе, образовања, здравствене заштите, спорта и др. Рад објеката културе на руралном подручју може се употпунити организацијом мобилних служби у склопу установа културе у урбаним центрима: мобилне библиотеке, мобилни клубови, радионице и др. У домену спорта потенцијал представљају бројни активни спортски клубови у свим општинама и релативно развијена мрежа спортско-рекреативних садржаја на подручју Јабланичког округа.

Основна ограничења за развој и организацију јавних служби су: слаба саобраћајна доступност делова планског подручја; мала густина настањености и неравномеран размештај корисника јавних служби; привредна неразвијеност највећег дела подручја; лоше стање грађевинског фонда и опремљености већине објеката јавних служби на руралном подручју.

У домену предшколског васпитања и образовања не постоје организовани облици рада за децу са посебним потребама, док је занемарљив обухват деце ромске популације. Ни једна општина нема организован специјализован превоз предшколске деце и деце са посебним потребама до објеката предшколског васпитања и образовања, иако је то законом утврђена обавеза локалних самоуправа. Мрежа објеката основног образовања и васпитања омогућава висок ниво доступности, али дистрибуција школског простора не одговара потребама. Постоји вишак школског простора на сеоском подручју и мањак у регионалним и општинским центрима и појединим приградским насељима. После четвртог разреда долази до највећег осипања ученика у основном образовању, услед непостојања специјализованог и субвенционираног превоза ученика до осморазредних школа у 10 општина. У свим објектима недостаје опрема. Већини објеката примарне здравствене заштите недостаје медицинска опрема и апарати, санитетски материјал, теренска и санитетска возила. Због ових проблема, као и недовољног броја лекара, не ради 6 здравствених амбуланти на руралном подручју. Пружање квалитетне прехоспиталне хитне медицинске помоћи условљено је набавком санитетских возила, а за теренски рад на руралном подручју недостају теренска возила или су постојећа амортизована. Развијена мрежа објеката социјалне заштите не остварује ефикасну и квалитетну социјалну заштиту становништва. Свим центрима за социјални рад недостаје простор за рад и организовање нових услуга, техничка опрема и нова теренска возила. У пружању услуга социјалне заштите нису довољно укључени различити актери (хранитељске породице, невладин и приватан сектор и др.). Постојећи систем институција и служби није обезбедио услове за развој услуга које омогућавају да корисници задовољавају потребе у свом непосредном животном окружењу на ефикасан и економичан начин. За развој културе и мреже објеката културе недостаје адекватна институционална, програмска и финансијска подршка. Због тога су поједини објекти ван функције или се само повремено користе, нарочито на руралном подручју. Мрежа објеката и услуга физичке културе је оријентисана на спортисте и организовање спортских активности. Нису створени услови за рекреативно бављење спортом, тако да ова категорија корисника готово да нема где да задовољи своје потребе, нарочито у зимском периоду.

4.3. Економски развој и туризам

4.3.1. Економски развој

Основни потенцијали за развој привреде су: природни ресурси за развој пољопривреде и прехрамбене индустрије, водопривреде и транспорта, природне вредности и услови за развој одређених видова туризма, пре свега планинског, бањског и екотуризма. Највећи потенцијал има даљи развој малих и средњих предузећа, постојећих успешних фирми (различитих делатности) као и проширивање и инфраструктурно опремање индустријских зона од регионалног значаја (као што је планирана индустријска зона у Владичином Хану). Непосредно окружење – Република Македонија и Република Бугарска омогућава сарадњу на регионалном и локалном нивоу, кроз изградњу инфраструктуре, улагања у туризам, заштиту природе, природне и културне баштине, развој слободних царинских зона и др. Потенцијали привредног развоја могу се искористити уз подршку интензивније инвестиционе политике, чиме би се значајно допринело заустављању негативних демографских трендова.

Најбитнија ограничења за привредни развој су: депресирана привреда са високом стопом незапослености, ниским нивоом инвестирања и опремљености, недоступност финансијских средстава и неповољни услови финансирања; и неповољна демографска структура, одлив и недоступност одговарајућих кадрова. Додатно ограничење представљају недовољно изграђена и развијена инфраструктура, нерашчишћени имовинско-правни односи (нарочито за уређење привредних зона), недовољна покривеност подручја планском документацијом, компликована процедура издавања дозвола и др., чиме се у великој мери смањује конкурентност за привлачење нових инвестиција и проширење постојећих капацитета.

4.3.2. Туризам

Основни потенцијали за развој туризма заснивају се на: повољном географском положају, високопланинском масиву Крајишта са Власином и потенцијалима за планински (зимски и летњи), језерски и бањски-здравствени туризам, као и других видова туризма. Високопланински масив Крајишта са Власином (односно високопланински масиви Бесна Кобила-Варденик и Црноок-Дукат, површине око 178 km² у висинском појасу изнад 1.500 mнв) са средњепланинским окружењем Крајишта и Власине са Власинским језером и Чемерником (површине око 1.275 km² у висинском појасу између 1.000-1.500 m н. в.) предњачи по могућностима за развој целогодишњег туризма (уз рекреативни, сеоски, ловни, еколошки и неке друге специјализоване видове туризма) и комплементарних привредних активности (град Врање, општине Трговиште, Босилеград, Сурдулица, Црна Трава и Власотинце).

Термоминерални извори и погодна клима и природне лепоте омогућавају целогодишње коришћење и добру попуњеност смештајних капацитета, сврставајући Врањску, Бујановачку и Сијаринску бању у важнија бањско-туристичка насеља у Републици Србији са потенцијалима за веће коришћење геотермалне енергије за акватичке садржаје и грејање. Драгоцену допуну бањском туризму могу представљати природни потенцијали и културна баштина у окружењу који интегришу неколико других видова туризма као што су излетнички, еколошки, водни, културолошки, сеоски, ловни и др.

Потенцијали за излетнички, еколошки и спортско-рекреативни туризам, поред високопланинских подручја су планине Кукавица и Радан. Атрактивне локације су акумулације – Власинско, Александровачко, Првонек, Јовачка језера (урвинског порекла), Брестовац и Лисинско језеро чији развојни потенцијал зависи од њихове заштите, очувања и уређења, као и од изградње одговарајуће туристичке инфраструктуре. Потенцијал представљају и бројни затворени и отворени простори намењени спорту и рекреацију.

Културно-историјска баштина Јужног поморавља представља значајан потенцијал туристичке понуде, међу којима се истичу: Манастир Прохор Пчињски и археолошко налазиште Царичин град из VI века.

Потенцијали за транзитни туризам су омогућени географским положајем Јабланичког и Пчињског округа кога пресеца инфраструктурни коридор X, то јест деоница аутопута Е-75 Печењевце – граница Републике Македоније.

Природне вредности и здрава животна средина дају предуслове за развој сеоског туризма, заснованог на гостопримству и изворности сеоског домаћинства, са целогодишњом понудом (еко, етно, ловних и других програма, производње здраве хране, етнозанатских производа, сакупљање шумских плодова и др.).

За ловни и риболовни туризам има изузетних потенцијала у погледу природних ресурса, шумских и водних богатстава (што је посебно изражено у општинама Владичин Хан, Медвеђа, Лебане, Бојник, Црна Трава, Бујановац и Босилеград), али под условом да се оствари организован узгој дивљачи и рибље млађи и газдовање ловиштима и риболовним подручјима. Разноликост и богатство племените и пролазне дивљачи (дивље свиње, срне, зечеви, лисице, јаребице, дивљи голубови и др.) пружају могућност за организовање континуираних ловних сезона у свим деловима године. Потенцијали за развој риболовног туризма имају Власинско језеро (које је богато гргечом, кленом, сомовима, шаранима, белим амурима и пастрмком), водоакумулације Првонек, Брестовац и Лисина, као и мања вештачка језера у селима Ораовица и Буштрање (општина Прешево) и др.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Расположиви природни потенцијали општина Јабланичког и Пчињског округа указују на неупоредиво веће могућности од досадашњег. Потенцијали за развој туризма су подржани иницијативама за успостављање преко-граничног регионалног туризма (са Бугарском и Македонијом), као и међународним донацијама које се делом односе и на пројекте побољшања туристичке понуде. С обзиром на потенцијале развоја туризма, поред досад активираног комплекса туристичке понуде (Власинско језеро, бање и градови са непосредним окружењем) постоји оправданост формирања нових туристичких комплекса који ће представљати засебне туристичке дестинације, са оригиналном понудом у простору, и допуну бањском, градском и другим постојећим видовима туризма.

Ограничења развоја туризма су: недовољна заступљеност смештајних категорија комерцијалног карактера; неповољно функционално и техничко стање већине смештајних капацитета; недовољна заступљеност садржаја целогодишње туристичко-рекреативне понуде у простору; недовољна искоришћеност викендица и празних породичних кућа у функцију туризма; недовољно је развијена комунална и туристичка инфраструктура као основа за активирање нових туристичких комплекса и пунктова у простору; недовољна уређеност пратећих садржаја путева са објектима за потребе туриста (информативно-туристичким пунктовима, туристичком сигнализацијом и др.); некомплетан туристичко информациони систем општина/градова Јабланичког и Пчињског округа у погледу промоције туризма као и регистрације, категоризације и контроле објеката у функцији туризма; споро одвијање процеса приватизације у области туризма и угоститељства; недостатак и низак ниво обучености кадра у туристичком менаџменту и маркетингу; појаве немарног односа према природној средини које угрожавају туристички имиџ (дивље депоније поред путева и река, неуређен предео, архитектонски загађен простор) и др. Такође, на подручју општина Јабланичког и Пчињског округа, као у осталом и на већем делу подручја Републике Србије, није извршено усклађивање са класификацијом и категоризацијом смештајних објеката према туристичком законодавству ЕУ, као ни прилагођавање новим трендовима туристичке тражње који захтевају селективни туризам и специјализовне смештајне капацитете. Ограничење за развој туризма може бити и конкуренција туристичких дестинација у регионалном и међународном окружењу, наставак спорог одвијања процеса приватизације и прилива инвестиција у туризму, као и друге неповољне околности (економска криза и сл.) које негативно утичу на туристичка кретања.

4.4. Инфраструктурни системи

4.4.1. Саобраћај

Кључни потенцијал за повећање квалитета доступности Јужног поморавља и саобраћајних веза са окружењем представља повољан географско-саобраћајни положај у односу на главну развојну осовину и саобраћајни коридор Србије (посебно аутопут Е-75 и пругу Е-85) и веће градове (посебно Ниш и Скопље), могућност повезивања на коридор IV (преко Бугарске), постојећи гранични прелази „Прешево – Табановци", „Кленике – Прохор Пчињски – Македонија/Куманово", „Стрезимировци" и „Рибарци", као и планирани гранични прелази. Потенцијал за развој и просторну интеграцију подручја представљају завршетак непроходних деоница и изградња нових путева II реда и општинских путева.

Мрежа државних путева II реда и општинских путева, која је у функцији повезивања са путевима I реда, насељима међусобно и са садржајима будуће туристичке понуде у простору је претежно слабог квалитета и некомплетна.

Реконструкцијом постојеће железничке пруге и развојем пруге за велике брзине (са станицом на граници са Републиком Македонијом) предвиђено је побољшање конкурентске способности железничког у односу на друге видове саобраћаја, побољшање ефикасности, безбедности и економичности саобраћаја, те очување животне средине.

Ограничења у погледу развоја саобраћаја су: топографска, како због високих превоја, тако и због испресецаности терена бочним долинама; и техно-економска, због знатних трошкова финансирања изградње, реконструкције и одржавања путева. Периферном положају Региона у целини доприноси и мали број граничних прелаза, посебно са Републиком Македонијом.

4.4.2. Водопривреда

Потенцијали развоја водопривредне инфраструктуре су: могућност фазне реализације вишенаменских водоакумулација и интегралних регионалних система водоснабдевања и одвођења отпадних вода; хидропотенцијали за производњу електроенергије (ХЕ систем Власина и потенцијалне локације за реализацију малих хидроцентрала); могућност реализације мањих системима за наводњавање плантажних и повртарских култура, посебно у условима интензивне обраде у пластеницима (применом метода „кап по кап") и др.

Развој водопривредне инфраструктуре на подручју Просторног плана одвија се у врло напрегнутим условима, са бројним елементима који га сврставају у најсложеније системе водопривредне инфраструктуре у Републици Србији.

Најважнија ограничења су следећа: веома сужене могућности за реализацију планираних водоакумулација због топографских, урбаног расплињавања и других околности, а посебно због ниско положених комуникација у речним долинама, што знатно релативизира и онако оскудне водне ресурсе; јако осетљива локална изворишта водоснабдевања насеља, најчешће из речних алувиона или речних токова, угрожена у периодима малих вода, у погледу количине и квалитета; отежани услови за развој индустрија које троше веће количине воде за технолошке потребе, као и врло тешки услови за заштиту квалитета вода; лоша санитација насеља, што еколошки деградира водотоке и изворишта у алувионима; неповољни режими великих вода (брзе концентрације поводња, са великим екстремним вредностима), што захтева да се заштита од поплава остварује спровођењем хидротехничких и организационих мера; не постоје услови за реализацију великих система за наводњавање; отежана заштита водених и приобалних екосистема због неравномерних протока у рекама; недовољна средства и отежани услови за финансирање водопривредне инфраструктуре (посебно каналисања и пречишћавања отпадних вода насеља); непланска градња која озбиљно угрожава планиране хидротехничке објекте (места потенцијалних водоакумулација, изворишта подземних вода, регулацију водотока) и квалитет вода.

4.4.3. Енергетика

Потенцијал у електроенергетској инфраструктури представљају могућности за рационализацију потрошње, повећање енергетске ефикасности и смањење губитака у преносу и дистрибуцији електроенергије и коришћењу обновљивих извора енергије (у даљем тексту: ОИЕ). Започета је изградња најзначајнијег електроенергетског објекта на планском подручју, интерконективног ДВ 400 kV између ТС „Ниш 2" и границе Републике Македоније (односно ТС „Скопље 5") којим се повећава капацитет преноса са 470 на 720 MW. Концепт решења трасе овог ДВ заснован је на оптимизацији инвестиционих и дугорочних електроенергетских ефеката на преносном и дистрибутивном нивоу, који једновремено обезбеђују: укључивање електроенергетског система Србије у међународну интерконективну мрежу (као непосредног учесника у размени/тржишту) и већу сигурност рада националних електроенергетских система на подручју Балкана и југоисточне Европе (посебно Србије, Албаније, Грчке и Македоније).

Електроенергетска мрежа и објекти на дистрибутивном нивоу нису одговарајућег квалитета и квантитета. Неравномерно су развијени, посебно на брдско-планинском подручју, тако да представљају ограничење за планирани развој насеља и садржаја туристичке понуде, нарочито због једностраног напајања која не задовољава критеријум сигурности.

За реализацију снабдевања природним гасом тренутно не постоје техничке могућности. Развој и одржавање система топлификације у општинским центрима ограничава тежак економски положај надлежних јавних предузећа (неекономска цена топлотне енергије и низак степен наплате услуга), дотрајалост мреже, низак степен аутоматизације и енергетске ефикасности.

4.4.4. Телекомуникације и поште

Основни потенцијал развоја телекомуникација јесте квалитетна магистрална мрежа оптичких каблова која се пружа по осовини север-југ, дуж коридора X. Сви општински центри су добро повезани што омогућава даље ширење мреже оптичких каблова ка општинским субцентрима и центрима заједница насеља. Оваква мрежа је потенцијал за развој како РР система, тако и интернет мреже.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Главно ограничење развоја телекомуникација представља слаба развијеност мреже на руралном подручју, посебно у брдско-планинским и периферним деловима подручја Просторног плана.

4.4.5. Комунална инфраструктура

Потенцијали за развој комуналне опремљености, се огледају првенствено у: новоизграђеној регионалној санитарној депонији на територији општине Лесковац (Жељковац), која врши прихватање комуналног отпада са територије шест општина Јабланичког округа; санитарној депонији комуналног отпада на територији општине Врање (Метерис 2) са могућношћу отварања нове регионалне санитарне депоније у непосредној близини (која би вршила прихватање комуналног отпада са територије седам општина Пчињског округа); постојању локалне депоније на територији општине Бојник за одлагање опасног отпада; формираним сточним гробљима на територијама скоро свих општина Јужног поморавља; у већој или мањој мери опремљеним и уређеним зеленим пијацама скоро свих општина Јужног поморавља; и др.

Ограничења се манифестују услед: тенденције депоновања отпада на старим градским и општинским депонијама, које су у процесу затварања; нерегулисаног питања депоновања отпада из руралних средина; непостојања система рециклаже; непостојања одговарајуће депоније за одлагање искључиво опасних отпадних материја (најближе складиште на регионалном нивоу планирано на територији града Ниша); незадовољавајућег начина одржавања гробаља, нерегулисаних надлежности јавног сектора за сеоска гробља као и малих капацитета гробаља; потреба за проширењем сточних гробаља; незадовољавајућих хигијенских услова пијаца (зелених и сточних); и др.

4.5. Заштита простора

4.5.1. Животна средина и природне вредности

Главни потенцијали у погледу параметара животне средине (ваздух, вода земљиште, квалитет живота и др.) огледају се у следећем: 1) квалитет ваздуха (осим на подручју насеља Врање и Лесковац и ужој зони коридора аутопута) може се сврстати у задовољавајући, а у појединим општинама (Трговиште, Босилеград, Власотинце) као изузетно повољан за живот становништва и развој туризма; до сада коректно спровођен мониторинг квалитета ваздуха у појединим општинама (Врање и Лесковац) уз могућност конкурисања код приступних фондова Европске уније за успостављање интегралног мониторинга квалитета ваздуха и у другим општинама; 2) очуван квалитет изворишта вода у брдско-планинским подручјима и могућност коришћења геотермалних извора; 3) углавном задовољавајући квалитет земљишта и велике површине под шумама; 4) квалитет животне средине може се сматрати условно повољним на већем делу подручја Просторног плана, јер сем појединачних тачкастих и линијских извора загађивања (индустрија, саобраћајни коридори, јонизујуће зрачење), становништво није изложено већем загађењу; 5) пораст еколошке свести грађана, невладиних организација у домену заштите; и др.

За афирмацију заштите и очување квалитета животне средине и одрживог развоја, потенцијал представљају природне вредности (заштићена природна подручја и богата флора и фауна, хидролошке појаве, посебно термоминералне воде и др). Потенцијал представљају и подручја са природним вредностима која ће бити уписана у листу Рамсарских подручја (део подручја Власине), значајних орнитолошких подручја (IBA-Important Bird Areas), листу међународно значајних биљних подручја-IPA (Important plant areas) и EMERALD подручја.

Основна ограничења у погледу квалитета животне средине и природних вредности су: непостојање интегралног мониторинга (посебно зона јонизујућег зрачења, инфрастрктурних коридора, коридора, квалитета вода у рекама и излива отпадних вода, SEVESO и других индустријских постројења) и недостатак локалних еколошких акционих планова; инфраструктурна неопремљеност (посебно система за водоснабдевање и пречишћавање отпадних вода); депоновање комуналног отпада у сеоским срединама, коритима река и др.; непостојање релевантне планске и пројектне документације што доприноси деградацији простора и коришћењу појединих ресурса преко граница обновљивости; економска неразвијености и низак квалитет животног стандарда у појединим општинама; и др.

4.5.2. Непокретна културна добра

Подручје располаже великим бројем НКД, од изузетног (Прохор Пчињски, Царичин град) и великог значаја (14), тако и проглашених и евидентираних добара (око 70), која представљају потенцијал за афирмацију овог подручја као туристичке дестинације. Специфичан потенцијал представљају сачуване амбијенталне целине, архитектура архаичних села и објекти народног градитељства од аутохтоног материјала (стамбене зграде, привредни објекти воденица, сеоске цркве и др.) у планинским селима, од којих се могу формирати етнопаркови.

Ограничења представљају: недовољна валоризација и презентација НКД; незадовољавајућа уређеност ванградских добара (нарочито археолошких налазишта, цркава и сеоског етно наслеђа у забаченим планинским селима).

5. Синтезна swot анализа

На основу анализе основних потенцијала и ограничења развоја, сагледавања концепције регионалног просторног развоја и трендова у окружењу, издвојене су основне снаге, слабости, могућности и претње будућем развоју овог региона (Табела I-15).

Основни потенцијали Региона Јужног поморавља су:

- Значајан геостратешки положај који се огледа, пре свега, у повезивању северног и јужног дела Балканског полуострва у чему коридор X представља осовину интеррегионалног транспорта. Коридор X повезује подручје Просторног плана са Нишом и Београдом ка северу, те Скопљем ка југу. Шире посматрано, овај правац са својим крацима и везама са другим коридорима и магистралним правцима обезбеђује контакте са значајним центрима у окружењу (Софијом, Солуном и Приштином). Саобраћајне I реда везе између окружних, регионалних и општинских центара, као и енергетска и комуникациона инфраструктура су углавном добро развијене.
- Значајни природни ресурси: пољопривредно земљиште (посебно за повртарску и воћарско-виноградарску производњу и пашњачко сточарење), геотермални и минерални извори, хидропотенцијали, шуме (посебно прерада дрвета, сакупљања шумских плодова и др.), минералне сировине (посебно металичне – олово, цинк, племенити метали, молибден и др., и неметаличне – опекарске сировине, глине, грађевински камен, шљунак и др.).
- Релативно је повољна образовна структура становништва у регионалним и општинским центрима. Јефтина радна снага представља значајну компаративну предност, заједно са приватним сектором, малим и средњим предузећима у развоју и регионалним карактером и значајем више већих успешних фирми.
- Повољни природни услови, богато културно-историјско наслеђе и мултикултуралност омогућују развој целогодишњег туризма (планинског, транзитног, бањског, водног, сеоског, манифестационог и др), у новој дестинацији на туристичком тржишту, као важног покретача привредног развоја и решавања осталих развојних проблема, посебно у пограничним деловима Региона.
- Искуства у спровођењу пројеката на окружном/регионалном и локалном нивоу који се финансирају посредством локалне самоуправе, у оквиру међународних програма и донација развоја локалне инфраструктуре (EU, USAID, UNDP и др.).
- Основна ограничења Региона Јужног поморавља су:
- Периферан географски положај у односу на остатак Републике додатно је потенциран лошим стањем локалне инфраструктуре, посебно путева, као и недовољним бројем граничних прелаза, ка Републици Бугарској и Републици Македонији.
- Комплексна ситуација која је проузрокована нерешеним статусом Аутономне покрајине Косова и Метохије, што је посебно изражено у појасу КЗБ на територији општина Медвеђа, Врање, Бујановац и Прешево.
- Неповољни водни режими, које карактерише веома изражена временска неравномерност протока (са великим разликама између великих и малих вода, односно са бујичним поводњима и све дужим и неповољнијим маловодним периодима) су у све већем нескладу са брзим растом потрошње воде која све теже може да се подмирује из локалних изворишта.
- Неповољно је стање хидромелирационих система у односу на потребе пољопривредне производње за наводњавањем у критичним вегетативним периодима. Висок је удео напуштеног пољопривредног земљишта, док уситњени поседи онемогућавају ефикасну примену механизације.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- Појаве снажне ерозије, са честим клизиштима, поплавама, одронима и другим непогодама, значајно угрожавају инфраструктуру. Запажена је и значајна сеизмичка активност.

- Лоша демографска ситуација са негативним природним прираштајем становништва у већини општина погоршава се у комбинацији са негативним билансом миграција. Тренд смањивања броја становника изражен је нарочито у сеоским подручјима и пограничним областима. Изражени емиграциони процеси, проузроковани претежно економским разлозима, допринели су концентрацији популације у окружним/регионалним и општинским центрима.

- Економски недовољно развијено подручје (10 од укупно 13 општина спада у најнеразвијеније општине у Републици Србији) има нижи ниво страних технолошких улагања у поређењу са другим деловима Републике и проблем заостајања индустријских погона, недовољне регионалне сарадње предузећа и недостатак квалификоване радне снаге у високо технолошким гранама индустрије.

Табела I-14: Синтезна SWOT анализа

СНАГЕ (постојеће)	*СЛАБОСТИ (унутрашње)*
- Пољопривредно земљиште – плодно земљиште за различиту пољопривредну производњу (повртарство, воћарство-виноградарство, ратарство, сточарство) – локална традиција у пољопривреди, посебно повртарству и пашњачком сточарењу. - Шумско богатство, посебно у заштићеним подручјима – Пределу изузетних одлика „Власина" и Пределу изузетних одлика „Долина Пчиње", као и на планинским подручјима планираним за заштиту – Радан, Бабичка гора и Крушевица, Острозуб, Кукавица, Варденик, Бесна кобила, Дукат и др. - Водни ресурси, посебно по ободу слива Јужне Мораве – Власине-Врле-Божице (на којима је реализован ХС „Власина"), Бањске реке са акумулацијом „Првонек", Пчиње са планираном акумулацијом „Прохор", Ветернице, Јабланице, Пусте реке и др. - Богатство минералних сировина – налазишта металичних (олово, цинк, племенити метали, молибден и др.) и неметаличних сировина (опекарске сировине, глине, грађевински камен и др.). - Богатство геотермалних и минералних извора – посебно Врањске бање. - Специфичне климатске одлике – подручја са жупском климом и подручја са планинском климом, подручја добро очуване животне средине, са смањеним антропогеним утицајем на квалитет животне средине. - Постојећа економска инфраструктура – поред путне инфраструктуре у коридору X, постојеће и потенцијалне индустријске зоне од регионалног значаја, посебно у Владичином Хану. - Постојећи саобраћајни коридори – путни: деоница аутопута Е-75 Ниш-граница Републике Македоније; више деоница путева првог реда (број 1 од Печењевца до границе Републике Македоније, број 9 Приштина-Пирот на деоници од Мутиводе до Своћа, број 1.13 од Владичиног Хана до Стразимировца, број 25.3 од Кончуља до Бујановца, број 25.2 од границе Аутономне покрајине Косово и Метохија до Прешева/аутопута Е-75); – железнички: коридор пруге Е-85 Ниш-Прешево-граница са Републиком Македонијом. - Туристички центри и пунктови за: стационарни туризам са целогодишњим видовима понуде у простору – планински туризам (Крајиште и Власина); бањски туризам (Врањска бања, Бујановачка бања, Сијеринска бања); транзитни, градски, културни, манифестациони, излетнички, ловни, риболовни, спортско-рекреативни и други видови туризма. - Заштићена природна и непокретна културна добра као фактор развоја туризма и укључивања локалног становништва у активности на заштити и презентацији наслеђа.	- Недовољна искоришћеност најважнијих потенцијала, посебно могућности инфраструктурног коридора X за развој привреде, као и природних ресурса за развој туризма. - Демографско пражњење и погоршана старосна структура становништва – посебно сеоских насеља у пограничним областима. - Велики број насеља руралног карактера захваћених процесом депопулације, што отежава њихово инфраструктурно опремање, подстицање развоја и оживљавање. - Економско заостајање, посебно смањена инвестициона активност, успорен процес реструктурирања привреде и изражена незапосленост као последица лошег пословања постојећих привредних капацитета, као и недостатка инвестиција у отварање нових привредних капацитета. - Ниска буџетска средства локалних заједница, као резултат изражених тешкоћа у привреди и непостојања својине јединице локалних самоуправа, као и одливање ресурсних ренти – које се формирају по основу коришћења природних добара и ресурса од јавног интереса. - Недовољна развијеност примарних прерађивачких капацитета, као и капацитета мале привреде, посебно у руралним деловима и недостатак уређених локација за развој, посебно МСП, неопремљеност планинских подручја, непосредног окружења коридора аутопута и др. за потребе туризма. - Неповољни водни режими, са израженом временском неравномерношћу протока, и недовољна снабдевеност водом насеља из локалних изворишта; недовољна изграђеност и непостојање система одвођења отпадних вода као и третмана отпадних вода; недовољна заштићеност водних ресурса од загађивања. - Недовољна изграђеност саобраћајне мреже и слабији квалитет путева II реда и локалних путева; недовољно одржавање путне мреже. - Телекомуникациона и електроенергетска инфраструктура, на локалном нивоу, углавном незадовољавајућег квалитета и капацитета. - Занемарљиво коришћење обновљивих извора енергије, посебно геотермалне енергије, биомасе и малих хидроелектрана, уз изражену енергетску неефикасност у привреди и домаћинствима. - Проблеми животне средине због ниског нивоа развијености комуналних услуга, а посебно због нефункционисања система управљања отпадом; загађивања речних токова, појава ерозије и др. - Недостатак средстава и инвестиција за улагање у развој и у заштиту животне средине. - Неадекватна презентација туристичких атракција, недовољан број стационарних капацитета и неразвијена туристичко-рекреативна понуда у простору.
МОГУЋНОСТИ (развојни потенцијали)	*ПРЕТЊЕ (развоју)*
- Повољан геостратешки положај. - Завршетак изградње деонице аутопута Е-75. - Раст интереса тржишта за туристичким дестинацијама (Власина, Бесна Кобила, Врањска бања и др.), развој пољопривреде (повртарства, пашњачког сточарења и др.) и успешних фирми уз кластерско удруживање. - Могућност побољшања транзитног значаја и повезивања европских коридора IV и X преко Региона Јужног поморавља. - Пољопривредно-еколошки потенцијал подручја са свим условима за производњу „здраве хране" и организовање мини – прерађивачких капацитета и стицање карактеристичног обележја „бренда" за специфичне производе (поврће и воће, месо и месне прерађевине, и др.); - Шумски потенцијал и производња дрвне масе, која може да се искористи за развој малих капацитета – производних и пратећих услужних делатности, уз испуњавање еколошких критеријума у складу са прописима за заштиту животне средине. - Могућности развоја регионалних водопривредних система. - Потенцијал дијаспоре за различите видове укључивања у привредни развој и унапређење животне средине (пренос знања и технологија, улагање у отварање нових капацитета, укључивање у изградњу туристичке инфраструктуре и сл.). - Јачање партнерства на међуопштинском, међурегионалном, прекограничном нивоу и међудржавном нивоу и заједничког наступа на тржишту – формирање асоцијација произвођача и привредних кластера. - Формирање нових индустријских зона и обезбеђење и инфраструктурно опремање локација за развој МСП, туристичких капацитета и других делатности. - Стварање нових система за управљање развојем, формирање институција, кадрова, формирање наменских фондова – а посебно стварање менаџерског кадра у циљу програмирања и праћења развоја.	- Настављање демографског пражњења и процеса старења становништва, посебно на руралном подручју, што може довести до нестајања појединих насеља; - Недовољна међурегионална, прекогранична и међународна сарадња у циљу оснаживања периферних и слабо развијених региона, очувања природних ресурса и одрживог развоја, посебно коришћења потенцијала инфраструктурног коридора, планинских подручја, водоакумулација и др. (развој туризма, заштита природе и др.). - Споро реструктурирање предузећа, посебно некадашњих великих привредних предузећа, уз поједине негативне ефекте досадашње приватизације; - Задржавање постојећег система управљања добрима од јавног интереса – убирања и расподеле „ресурсних ренти" (водне, шумске, минералне), и нерешавање питања стимулација и компензација на подручјима на којима се успостављају различити режими заштите који могу представљати „ограничавајући фактор" за развој локалних заједница. - Неадекватан однос према природном и културно-историјском наслеђу, њиховим „стављањем"у функцију туристичког мотива и угрожавањем бесправном градњом; - Неадекватан развој саобраћајне, енергетске, водопривредне, телекомуникационе, социјалне инфраструктуре, јавних служби и сервиса. - Недостатак планске и пројектне документације за коришћење домаћих и страних наменских фондова; - Недовољно ефикасан систем организације управљања, финансирања и мониторинга развоја, заштите и уређења простора.

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Визија и принципи регионалног просторног развоја

Визија просторног развоја Јужног поморавља је да буде равномерније регионално развијено, конкурентније и интегрисаније са окружењем (суседним функционалним подручјима јужне, источне и централне Србије, као и са суседним пограничним општинама и регионима у Републици Бугарској и Републици Македонији), енергетски ефикасније и атрактивно за инвестирање. То подразумева активирање и мобилисање територијалног капитала, одрживо коришћење природних и створених ресурса, дугорочну обнову и развој људских ресурса, саобраћајну приступачност и повезаност према Коридору X, као и инфраструктурну опремљеност, развој привреде и институција, заштиту природног и културног наслеђа, као фактора развоја и заштиту животне средине.

- побољшање услова станишта у ловишту и постизање економског капацитета у бројности и одговарајуће полне и старосне структуре главних врста дивљачи;
- заштита и коришћење гајених врста дивљачи (срна, дивља свиња, зец, фазан и пољска јаребица) у складу са условима станишта у ловиштима; као и смањење броја предатора у ловиштима;
- заштита ретких врста дивљачи и спровођење трајне забране лова за ласицу, сову, орлове, ују и др.

3.3. Геолошки ресурси

Основни циљ јесте одрживо коришћење геолошких ресурса и повећање производње минералних сировина. Посебни циљеви су:
- обезбеђивање нових радних места у складу са проширењем и комплекснијим коришћењем минералних сировина у активним и будућим рудницима;
- ре-инжењеринг и побољшање техничко-технолошке и кадровске опремљености рудника;
- примена принципа BAT (Best available technology) при реконструкцији постојећих и отварању нових производних погона уз максимално поштовање мера заштите животне средине;
- потпунија валоризација геолошко-металогенетских погодности у циљу одређивања резерви и (ре)активирање лежишта металичних, неметаличних и других минералних сировина, као и експлоатацију изворишта минералних и термоминералних вода; и
- убрзање процедуре за давање концесија уз стимулисање домаћих инвеститора да истражују, отварају нове руднике и прерађивачка предузећа.

3.4. Становништво

Са становишта уравнотеженијег развоја, уређења и коришћења простора, основни циљеви демографског развоја су:
- равномернији територијални размештај становништва у полицентричном систему насеља;
- успоравање и заустављање негативних демографских процеса применом мера економске и социјалне политике;
- подстицање рађања и повратак дела становништва које се, нарочито од 90-их година прошлог века, иселило са овог подручја и стимулисање насељавања младог и радноспособног становништва;
- краткорочно, приоритет представља смањење емиграције млађег и високообразованог становништва, као и унапређење незадовољавајућег нивоа формалног образовања одраслих ради отварања могућности за запошљавање;
- унапређење квалитета радне снаге и животних услова.

3.5. Мрежа насеља

Основни циљеви развоја мреже насеља су:
- развој регионалних функција Лесковца и Врања и субрегионалних функција Власотинца, Сурдулице и Владичиног Хана и интензивирање развојних функција општинских центара како би се успорила концентрација економских и других активности у највећим урбаним центрима и подстакао економски и социјални развој других центара у мрежи насеља Региона;
- континуирано реструктурирање и технолошко унапређивање секундарних делатности у урбаним и општинским центрима уз истовремени развој терцијарних делатности и селективну децентрализацију тих делатности у субопштинске и друге микроразвојне центре на руралном подручју општине, како би се обезбедила комплементарност и компатибилност урбане и руралне економије;
- модернизација и развој пољопривреде и допунских активности у функцији задржавања млађег дела контингента радне снаге и подстицања повратка дела незапослене радне снаге из урбаних и општинских центара на пољопривредна газдинства;
- побољшање квалитета мреже путева и развој јавног саобраћаја како би се становништву омогућила боља доступност веза са центрима у мрежи насеља;
- Усклађивање мрежа објеката и услуга јавносоцијалне инфраструктуре са функцијама центара у мрежи насеља и размештајем корисника;
- подстицање планске изградње и реконструкције стамбених и других објеката и уређење јавних простора у сеоским насељима ради побољшања квалитета живота, очувања насеља, културних предела и аутентичних вредности подручја;
- санација и контролисана изградња приградских насеља и насеобинских целина у коридорима јавних путева.

3.6. Јавне службе

Основни циљеви развоја и организације јавних служби, полазећи од концепције социјалних права и подједнаке доступности за све су:
- развој одрживе мреже и диверзификација услуга јавних служби у центрима у мрежи насеља на подручју Јужног поморавља у домену предшколског васпитања и образовања, здравствене и социјалне заштите, културе, физичке културе и спорта, јавних власти, информатике и др.;
- уједначавање доступности јавних служби свим корисницима, повећањем квалитета и доступности услуга, нарочито на руралном подручју;
- диверзификација и флексибилнија организација мреже услуга и објеката јавних служби у јавном, приватном и невладином сектору, уз подстицање иновативних и интегрисаних програма образовања, здравствене заштите, социјалне заштите, културе и физичке културе, како би се омогућило равноправно укључивање и равномерније коришћење тих услуга свим корисницима за задовољење њихових специфичних потреба;
- преиспитивање и дефинисање минимума норматива за потребан простор, опрему и средства, нарочито на економски недовољно развијеним подручјима, који ће обезбеђивати републички и/или локални ниво управљања, уз стимулисање инвестиција и донација приватног сектора у развој јавних служби преко гарантованог минимума; и
- повећање квалитета телефоније и локалне путне мреже и развој специјализованог превоза за различите категорије корисника на руралном подручју.

3.7. Економски развој

Основни циљеви развоја привреде су:
- реструктурирање привреде и прилагођавање тржишним условима привређивања, следећи потенцијале и ограничења за развој појединих привредних и услужних делатности;
- повећавање економског значаја округа и привлачење инвестиција (домаћих и страних) и средстава финансирања, имајући у виду географско-саобраћајни и погранични положај, као и карактеристике округа и појединачних општина; неопходно је значајно повећање улагања у Регион да би се активирали постојећи потенцијали и зауставили досадашњи негативни трендови, изградила неопходна инфраструктура и побољшали социјални услови живота;
- равномернији размештај капацитета, сходно локационо-развојном потенцијалу и ограничењима простора, уз стављање акцента на развој малих и средњих предузећа;
- решавање имовинско-својинских односа и завршетак процеса приватизације;
- побољшавање технолошког нивоа опреме предузећа и целокупне привреде; лобирање и обезбеђивање прихватљивих и повољних извора кредитирања;
- стварања предузетничке и динамичније привредне климе и привлачних услова за инвестирање;
- повећање конкурентности привреде и прилагођавање потребама домаћег и међународног тржишта; обезбеђењем подршке великим фирмама у Региону и њиховим повезивањем са МСП и микро бизнисима; повезивањем фирми у Региону и формирањем кластера уз сарадњу фирми из различитих индустрија;
- спровођење дефинисане политике запошљавања, едукације, преквалификације, и др.

3.8. Туризам

Развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора Јабланичког и Пчињског округа, заснивaће се на следећим основним циљевима:
- увођење и поштовање принципа одрживог развоја у туризму, првенствено у погледу рационалног коришћења природних ресурса и очувања, заштите и унапређења природе, животне средине и наслеђа;
- комплексна валоризација природних и створених туристичких потенцијала регионално диференцираних по вредности и садржају, у складу са трендовима светске и домаће тражње, стандардима међународног тржишта и социо-економским интересима Републике, региона и локалних заједница;

- организовање садржајно заокружене и регионално интегрисане понуде туристичких подручја и дестинација, уз интегрисање развоја туризма са комплементарним активностима;

- подстицање развоја туристичких подручја са најповољнијим условима за максимално продужење туристичке сезоне, повећање степена искоришћености капацитета туристичке понуде и социо-економских ефеката туризма;

- интензивирање развоја туризма, комплетирање туристичке понуде и повећање квалитета туристичких услуга у дестинацијама које су већ у одређеној мери туристички афирмисане; и активирање нових простора са туристичким ресурсима, као главним потенцијалима недовољно развијених подручја, зависно од трендова тражње и могућности улагања Републике у некомерцијалне садржаје туристичке понуде (крупна и туристичка инфраструктура и некомерцијални јавни садржаји);

- унапређење услова за рекреацију у насељима и њиховом окружењу, отварањем и комплетирањем излетишта, изградњом скијалишта и ски-стадиона изнад већих потпланинских насеља и бања, изградњом купалишта и водених скијалишта на језерима и рекама, туристичким и комуналним опремањем села, уређењем ловишта, културно-историјских целина, споменика и др;

- побољшање ефикасности управљања развојем туристичких дестинација, посебно спровођењем власничке и пословне трансформације, координацијом активности на нивоу туристичког места и туристичке регије, усклађивањем интереса заштите природе и развоја туризма и др.

3.9. Саобраћај

Основни циљеви развоја саобраћаја су:

1) обезбеђење просторних услова за изградњу, реконструкцију, опремање и функционисање путева I реда, првенствено аутопута Е-75, те других саобраћајних система, у складу са концептом заштите простора као и у погледу безбедности саобраћаја и обезбеђења довољне приступачности;

2) повећање саобраћајне доступности и повезаности центара у мрежи насеља са зонама привредног развоја, реконструкцијом постојећих и етапном реализацијом планираних државних путева II реда и општинских-локалних путева;

3) усмеравање утицаја саобраћајне инфраструктуре на процесе урбанизације, развој урбаних центара и система насеља и ублажавање демографског пражњења подручја Јужне Србије;

4) модернизација пруге Е-85 техничким и другим елементима у складу са европским захтевима за саобраћај возовима великих брзина, као и задовољењем потреба домаћег саобраћаја;

5) повећање мултимодалности саобраћајних система изградњом и коришћењем шинских возила, хелиодрома, аеродрома, жичара, бицклистичких и пешачких стаза и сл.

3.10. Воде и водопривредна инфраструктура

Основни циљ у области водопривреде је интегрално коришћење, уређење и заштита водних ресурса Јужног Поморавља, што подразумева вишенаменски водопривредни систем, који је оптимално уклопљен у окружење и усклађен са свим другим корисницима простора и са водним системима вишег реда, утврђеним у Водопривредном основом Србије и Просторним планом Републике Србије. С тим у складу, постављају се следећи посебни циљеви:

- трајно обезбеђење класа квалитета свих водотока у I и II класи квалитета (BPK5<6g O2/m³);

- заштита изворишта воде регионалног система водоснабдевања, приоритетно сливова водоакумулација;

- очување, унапређење и повећање биолошке разноврсности водених екосистема, и трајна заштита непокретних културних добара у зони развоја интегралних водопривредних система;

- антиерозивна заштита сливова акумулација, које су екстремно угрожене од засипања ерозивним материјалом;

- трајно решење снабдевања водом насеља, са обезбеђеношћу урбаних центара не мањом од 97%; сеоских насеља са 95% и индустрије са 95-97%;

- потпуна санитација насеља са обухватом домаћинстава већим од 90%, реализацијом целовитих канализационих система са ППОВ за већа урбана и приградска насеља са највишом ефективношћу (са БПК5 ≤ 5 mg O2/l на изласку из ППОВ), и санитација осталих сеоских насеља, посебно у зонама изворишта воде;

- развијање капацитета „чистих" индустрија са вишим степеном финализације, малим специфичним утрошцима воде по јединици производа и са малим ефлуентним оптерећењем; и обезбеђење предтретмана и пречишћавања отпадних вода у осталим индустријским постројењима и примене рециркулације воде у технолошким процесима;

- развој хидроенергетског коришћења водоакумулација Власинско језеро и Лисина, као и других акумулација и потенцијала у оквиру мезо и микро сливова Јужне Мораве, укључујући реализацију малих хидроелектрана;

- стварање услова за ограничено наводњавање на земљиштима највиших бонитетних класа, посебно за наводњавање плантажних воћњака и повртарских култура;

- заштита од поплава већих насеља најмање од стогодишњих великих вода, а пољопривредних земљишта и малих насеља од педесетогодишњих великих вода;

- побољшање режима малих вода у свим рекама на којима се налазе или планирају водоакумулације (оплемењавање малих вода) наменским испуштањем воде из акумулација тако да проток никада не би био мањи од мале месечне воде обезбеђености 95%;

- ефикасна контрола експлоатације грађевинског материјала на основу пројеката експлоатације усклађених са пројектима регулације река.

3.11. Енергетска инфраструктура

Основни циљеви развоја енергетске инфраструктуре су:

- обезбеђење довољног, сигурног, квалитетног и економичног снабдевања електричном енергијом свих потрошача;

- повећање енергетске ефикасности код производње, дистрибуције и потрошње енергије, доношењем и обавезном применом стандарда енергетске ефикасности, економских инструмената и организационих мера;

- интензивирање истраживања свих енергетских потенцијала у циљу проналажења нових резерви и њиховог ефикасног коришћења;

- веће коришћење ОИЕ за аутономне и локалне сврхе, за потребе „мале" енергетике, ради производње електричне енергије и задовољавања нискотемпературних топлотних потреба;

- одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојећих и интензивнији развој централизованог система снабдевања топлотном енергијом (уз аутоматизацију система и уградњу филтера на свим димњацима централног грејања);

- развој гасоводне мреже и снабдевање природним и течним нафтним гасом подручја;

- заштита планираних коридора енергетске инфраструктуре.

3.12. Телекомуникациона инфраструктура

Основни циљеви развоја телекомуникационе мреже су:

- технички осавремењавање постојеће телекомуникационе мреже у насељима;

- изградња технички квалитетне и поуздане телекомуникационе мреже, којом ће се постићи густина од 50 телефона на 100 становника до 2014. године, као и приступ интернету у свим деловима мреже;

- изградња посебне мреже РР система за слабо насељена подручја, којом би се појачала улога центара заједнице насеља (микроразвојних нуклеуса) ради стварања услова за квалитетнији живот.

3.13. Комунална инфраструктура

Основни циљеви развоја комуналне инфраструктуре су:

- затварање и санација постојећих депонија (1-3 године након затварања) и рекултивација земљишта ради привођења новим наменама на територији свих општина/градова Јабланичког и Пчињског округа;

- заустављање и санкционисање линијске дисперзије депонија дуж сеоских путева, речних токова и у близини сеоских и градских насеља новоизграђене регионалне санитарне депоније „Жељковац" за подручје Јабланичког округа и изградњом нове регионалне санитарне депоније „Метерис" за подручје Пчињског округа;

- установљавање децентрализованог система управљања отпадом у сеоским насељима;

- изградња трансфер станица у свим општинама Пчињског и Јабланичког округа;

- преусмеравање опасног отпада на регионално складиште у Нишавском округу и реализација центара за сакупљање опасног отпада из домаћинстава.

3.14. Животна средина

Основни циљ јесте опште унапређење квалитета животне средине, посебно у општинама у којима је знатно загађење животне средине утицало и на значајнији пад квалитета живота – Бујановац, Прешево, Врање и Лесковац, уз примену начела превенције и предострожности и начела одрживог развоја у будућем развоју Региона. Посебни циљеви су:

- унапређење квалитета ваздуха, вода, земљишта, шума, биљног и животињског света, нарочито у заштићеним подручјима;
- смањење емисије штетних материја у ваздуху од индустријских постројења, саобраћаја, из система даљинског и индивидуалног грејања и са депонија;
- заштита и унапређење квалитета водотокова до нивоа прописаних класа квалитета, смањење потрошње воде у индустрији и у домаћинствима;
- рационално коришћење земљишта, енергије, воде и минералних сировина;
- спречавање инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- контролисано коришћење агротехничких мера које негативно утичу на животну средину;
- смањење емисија буке из саобраћаја и индустријских постројења;
- смањење емисије и обезбеђивање система дневног мониторинга јонизујућег зрачења на локацијама Боровац 1, Боровац 2 и Братоселце (општина Бујановац), Пљачковица (град Врање) и Рељан (општина Прешево),
- санација и рекултивација површина деградираних људским активностима или природним процесима и елементарним непогодама.

3.15. Природне вредности

Основни циљеви заштите природних вредности су:

- утврђивање статуса, просторног обухвата и режима заштите просторних целина и предела Радана, Кукавице, Власине, Бесне кобиле, Козјака, Грделичке клисуре и влажних станишта код Прешева;
- идентификација станишта од значаја за заштиту европске дивље флоре и фауне по програму НАТУРА 2000;
- очување/одржање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање (бројчано снажење) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених (на ивици опстанка) биљних и животињских врста;
- конзервација делова подручја у затеченом стању, ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса, у научне, образовне и културне потребе;
- очување, презентација и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности гео-наслеђа и очување старих, по димензијама и врсти репрезентативних и у другом погледу значајних стабала дрвећа и њихових групација;
- очување разноврсности и слике предела, унапређење његове чистоће и уређености у зонама и коридорима становања, саобраћаја, привредних активности и рекреације;
- одрживо коришћење предоних, биолошких и других вредности и ресурса подручја, имајући првенствено у виду добробит локалне заједнице, као и уживање и одмор посетилаца у природи.

3.16. Непокретна културна добра

Посебни циљеви заштите НКД су:

- успостављање интегративне заштите и система управљања културним наслеђем;
- формирање јединствене информационе основе о културном наслеђу на подручју Просторног плана ради евидентирања, целовите валоризације и категоризације НКД;
- реализација ургентних активности на конзервацији, рестаурацији и ревитализацији највреднијих и најугроженијих НКД;
- утврђивање и уређење заштићене околине непокретних културних добара;
- истраживање, заштита, ревитализација и презентација археолошких локалитета;
- интегрисање заштите, презентације и културолошког коришћења НКД и развоја туристичке понуде подручја;
- утврђивање оправданости изградње неколико етно паркова у близини туристичких комплекса и центара.

3.17. Одбрана земље и ванредне ситуације

Основни циљеви и задаци у функцији одбране земље и заштите од елементарних непогода на подручју Просторног плана су:

- дефинисање зона просторне заштите око перспективних војних комплекса као простора од посебног значаја за одбрану земље;
- дефинисање мера заштите и спасавања становништва, културних добара и животне средине у случају елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа;
- изградња и реконструкција грађевинских структура без већих физичких концентрација и са значајним учешћем слободних простора и зеленила у насељским структурама;
- обезбеђивање саобраћајне приступачности и мобилности подручја, са алтернативним саобраћајним правцима, без слепих саобраћајница и без могућности запречавања у случају урушавања објеката;
- заштита саобраћајница и техничких система (адекватним решењима надземних и високим учешћем подземних објеката и мрежа);
- организовање служби и изградње објеката у функцији заштите од елементарних непогода и ратних разарања (цивилна заштита, противпожарна заштита и др.).

4. Концепција регионалног просторног развоја

Основно опредељење је постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја Просторног плана. Битним се сматра обезбеђење услова за знатно већу интеграцију планског подручја:

- у оквиру простора Јабланичког и Пчињског округа, што подразумева смањење унутрашњих субрегионалних разлика, односно квалитативне промене у просторној, саобраћајној, економској и социјалној структури (нарочито брдско-планинских подручја са израженим дисфункцијама социјалног и економског развоја); и
- са Републиком Србијом, суседним окрузима и функционалним подручјима и међународним окружењем.

За остваривање Просторног плана, неопходно је предузимање активности и акција у и ван планског подручја, приоритетно у правцу: (1) активности везаних за изградњу институционалног оквира за управљање просторним и укупним развојем подручја; (2) подршке променама и проширивању организационе структуре, кадровском јачању и финансирању послова, како општинских служби тако и Регионалног центра за развој Јабланичког и Пчињског округа; (3) унапређења информатичке основе, односно формирања и одржавања централизоване базе података о простору Регионалног просторног плана, као предуслова за праћење, контролу и оцењивање спровођења планских решења; и координације и успостављања одговарајуће сарадње између националног, (суб)регионалног и локалног нивоа у спровођењу планских одлука.

4.1. Интрарегионалне функционалне везе

Упоришта равномернијег субрегионалног развоја су: (а) уважавање реалних фактора развоја; и (б) предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова за изградњу и развој Јабланичког и Пчињског округа у функцији развоја локалних заједница, за изградњу локалне и регионалне инфраструктуре и уређење простора за развој профитабилних привредних програма.

Један од важнијих предуслова је побољшање саобраћајне приступачности и инфраструктурне опремљености простора. Завршетак изградње, опремања и уређења инфраструктурног коридора аутопута Е-75 (деоница Грабовница-Грделица-граница Републике Македоније), реконструкција постојеће и изградња пруге за велике брзине Е-85, телекомуникационе и енергетске инфраструктуре представљаће битан фактор већег отварања и интегрисаности подручја Просторног плана са окружењем. Реализација аутопута, који ће боље повезати југ Србије са осталим делом земље, допринеће унапређењу транзитних и посредничких веза, чиме ће се смањити негативне тенденције у демографским кретањима и бржи развоја регионалних центара, мањих градова и насеља у субрегионалним целинама источно и западно од коридора. Са становишта циљева унутрашње интеграције, посебно је важно побољшање регионалне и локалне мреже путева ка недовољно активираним деловима региона (посебно на попречним правцима

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Трговиште-Босилеград и Крива Феја-Босилеград, као и уздужним правцима источног и западног туристичког коридора и гребенско-панорамског туристичког коридора-пута, који имају регионални значај) и повезивање те мреже са аутопутем.

4.1.1. Основна упоришта регионалног развоја

Приоритети привредног развоја подручја Просторног плана обухватаће:

- Пољопривреду, која расположивошћу пољопривредног фонда, квалитетом земљишта, традиционалном везаношћу становништва за ову привредну грану и изграђеним агроиндустријским капацитетима представља један од значајнијих ресурса за развој. Интензивирање развоја пољопривреде, посебно сточарства, ратарства, повртарства, воћарства и виноградарства омогућиће бржи развој и заснивање разноврснијих прерађивачких капацитета. Упоришта развоја пољопривреде су побољшање аграрне структуре у склопу спровођења програма интегралног руралног развоја, према новом моделу Заједничке аграрне политике Европске уније, којом се истовремено подржава повећање конкурентности пољопривредне производње, заштита животне средине и руралних предела, диверзификација економских активности на селу, буђење локалне иницијативе, подизање техничке опремљености и едукација и образовање пољопривредних произвођача за еколошку производњу и др.

- Даљи развој постојећих успешних привредних предузећа, као важног упоришта економског развоја појединих општина/градова, уз специјализацију производње и привредно повезивање како са малим и средњим правним лицима (у даљем тексту МСП) са овог подручја тако и са великим привредним системима Нишом, Београдом и другим индустријским центрима. Посебан значај имаће компонента извоза, подизање нивоа техничко-технолошке опремљености, фаворизовање знања кроз едукацију и стручно усавршавање запослених, просторно-еколошка прихватљивост, побољшавање конкурентности локалних привреда, кластерско удруживање и интензивирање сарадње између појединачних општина и са околним регионима. Упоришта развоја индустријских комплекса и привредних зона заснивaће се на обезбеђењу и уређењу инфраструктурно опремљених локација, по могућству од интереса за више општина. МСП ће представљати основни облик организовања фирми и генератор развоја и запошљавања (приоритетно у агроиндустрији, туризму, транспорту, трговини и сектору услуга), док ће значај имати и активирање микро бизниса и тзв. породичних фирми (домаће радиности и сл.). ;

- Туризам и комплементарне активности, базиране на очуваној природној средини и туристичким ресурсима од националног значаја. Упоришта развоја туризма су: а) комплетирање и интеграција постојеће понуде у простору (Власинско језеро, Врањска, Бујановачка и Сијаринска Бања и др.); б) изградња и уређење нових садржаја понуде у простору као главних генератора целогодишње туристичке понуде подручја (планина са скијалиштима, језера, туристичких центара-градова и места/традиционалних манифестација, бања са акватичким садржајима на бази природне термоминералне воде, села и ловишта, природних и културно-историјских вредности, транзитних коридора и др.); в) заједничке маркетиншке и промотивне активности општина и региона у циљу развијања јединствене туристичке понуде. Туризам ће се развијати и као алтернативна делатност на просторима промењених намена и представљаће један од видова компензације локалном становништву за разне видове ограничења њихових активности;

- Транспорт, базиран на географском положају и погодностима које пружа инфраструктурни коридор X, планиране слободне зоне, близина пограничних подручја и др.

- Део подручја заснивaће свој развој на заштити и одржавању постојећих природних ресурса и вредности, убирањем ресурсне ренте (за воде, ОИЕ, заштићена подручја, шуму и др.) и развојем активности на заштити природних вредности и животне средине.

- Развој дела подручја Просторног плана ће се заснивати на експлоатацији и преради металичних минералних сировина (руде олова и цинка на локалитету Бесна Кобила – „Благодат") у општинама Врање и Босилеград. Контролисана експлоатација налазишта неметаличних минералних сировина (глине, шљунка, гранита, туфа, мермера и др.) омогућиће дисперзан развој производних и прерађивачких капацитета у већем броју мањих центара на подручју општина Власотинце, Бујановац, Лесковац и Прешево уз неопходно интензивирање истраживачких радова, билансирање и проверу економске исплативости експлоатације ових минералних сировина. Значајно је стављање у развојну функцију оверених и наставак истраживања перспективних резерви, пре свега ретких минералних сировина – молибдена, зеолита и других пратећих племенитих метала.

- У инвестиционим одлукама о материјалној производњи стриктно ће се поштовати локациони, техно-економски и критеријуми заштите животне средине, који су усвојени на националном и међународном нивоу.

- Развој терцијарног сектора привреде, неопходно је знатно интензивирати и диверзификовати у складу са функцијама појединих центара у мрежи насеља и приоритетима у развоју сеоских подручја.; и др.

Полазећи од постојећег модела концентрације становништва и диверзификације делатности у већини општина, уситњености насеља и доминације регионалних центара Лесковца и Врања неопходне су квалитативне промене привредне и социо-економске структуре система насеља. Селективно подстицање и усклађивање привредног развоја са развојем заједничког и индивидуалног стандарда (отварањем мањих и средњих прерађивачких погона, изградњом локалне мреже путева, подизањем квалитета јавних служби и услуга и сл.) имаће следећи редослед приоритета:

- центри заједнице села, развијенија насеља, општински субцентри са специфичним функцијама;
- општински центри (са различитим степеном развоја урбаних функција и утицајем на окружење;
- субрегионални центри; и
- регионални центри.

Развој просторно-функционалне организације подручја по заједницама насеља оствариваће се децентрализацијом појединих производних делатности, јавних служби и активности из Лесковца и Врања, субрегионалних и општинских центара у општинске субцентре, ради рационализације управљања и организације јавних служби, квалитетнијег задовољавања потреба и ефикаснијег координирања активности локалних заједница, чиме се стварају услови и за останак и повратак становништва.

Побољшање квалитета живота и убрзанији развој привредних функција и јавних служби оствариваће се приоритетно у мање развијеним општинским центрима са делимично развијеним урбаним функцијама као што су Бојник, Лебане, Црна Трава и Медвеђа (у Јабланичком округу) и Бујановац, Босилеград, Трговиште и Прешево (у Пчињском округу). Одговарајућим политикама отварања радних места, инвестиционим и другим мерама, смањиће се темпо популационог раста и концентрације становништва и функција у непосредном окружењу регионалних центара у односу на раст и развој односно интеграције општинских и центара заједнице насеља у периферним и пограничним деловима региона, брдско-планинским, као и у етнички мешовитим подручјима.

Даљи развој Лесковца и Врања заснивaће се на обезбеђењу вишег квалитета урбаних функција регионалног значаја, а посебно индустрије и услужних делатности, образовања, здравства, културе, информатике и сличних делатности. Поред Врања и Лесковца, субрегионални центри Власотинце, Владичин Хан и Сурдулица представљаће важне покретаче развоја, из којих ће се координирати привредни развој.

Програми јавних служби и валоризација постојеће мреже биће усклађени са привредним развојем, финансијским могућностима и особеностима локалних заједница, као и са циљевима развоја појединих подручја. Програми развоја јавних служби подразумевају одговарајућу подршку у другим секторима (у првом реду саобраћајне и друге комуналне инфраструктуре посебно у односу на периферне, брдско-планинске атаре, који имају инфраструктурна, ресурсна и друга озбиљна развојна ограничења).

Једно од основних упоришта Просторног плана односи се на штедњу, рационално коришћење и заштиту природних ресурса, нарочито дефицитарних и стратешки значајних за развој и квалитет живљења. Укупан биланс водних ресурса, као и њихов просторни и временски размештај захтева изузетно пажљиво коришћење и у потпуности обезбеђен систем заштите од загађења и непланског коришћења изворишта површинских и подземних вода. Упоришта развоја водопривредне инфраструктуре заснивaће се на развоју интегралних регионалних вишенаменских система за уређење, коришћење и заштиту вода, посебно сливова Јужне Мораве, Пчиње и Драговиштице. Интензивираће се хидро-техничке

активности на регулисању бујичних речних токова, заштити од поплава, побољшању водоснабдевања насељених подручја и обнови и ограниченом проширењу система за наводњавање. Стратешко опредељење јесте заштита пољопривредног земљишта, а нарочито стриктно ограничавање претварања земљишта I-IV бонитетне класе у непољопривредне намене, очување квалитета и природне плодности земљишта. Важан значај придаје се пошумљавању, обнављању и побољшању квалитета шума, антиерозивним радовима у сливовима постојећих и будућих водоакумулација, као и развоју предузетништва, посебно у области оснивања и развоја микро предузећа за еколошки безбедну прераду локалних пољопривредних, шумских и минералних сировина.

Успоставиће се ефикаснија контрола коришћења и уређења грађевинског земљишта и усмеравати изградња и комунално опремање и уређење сеоских насеља и руралних предела. Ради благовременог резервисања простора за рационалну изградњу и коришћење објеката/подручја од јавног интереса, успоставиће се и спроводити режими коришћења и заштите простора коридора планираних инфраструктурних система, подручја експлоатације минералних сировина, сливних подручја и простора за изградњу планираних водоакумулација, заштићених природних и непокретних културних добара, као и простора за изградњу регионалних санитарних депонија са рециклажним центрима.

Важно упориште Просторног плана представља и унапређење и заштита животне средине, заштита и промоција вредне природне баштине и очување већих подручја посебне намене са природним вредностима од значаја за биодиверзитет и квалитет животне средине. У домену заштите и промоције културно-историјског наслеђа, залагање је за промену досадашње праксе коју је карактерисала, како недовољна валоризација, презентација и коришћење културних добара, тако и недовољна уређеност, нарочито ванградских добара (археолошких налазишта, цркава и сеоског етно-наслеђа). У циљу интегралне заштите непокретних културних добара и очувања регионалног културног идентитета простора Јабланичког и Пчињског округа, спроводиће се мере заштите, уређења и презентације добара у њиховом природном или изграђеном окружењу.

4.2. Интеррегионалне везе и трансгранична сарадња

Саобраћајно-географски положај и планирани развој инфраструктурних и водопривредних система допринеће постизању боље функционалне интегрисаности са Републиком Србијом, суседним окрузима и функционалним подручјима, пре свега Ниша, као и општинама југоисточног дела косовско-метохијског региона. То ће се одразити и на јачање осовина регионалног и субрегионалног развоја, а посебно на поједине урбане и индустријске центре, туристичке регије и друга подручја посебне намене.

Регион Јужног поморавља представља подручје релативно скромне прекограничне и међународне сарадње са суседним државама. Стратешко опредељење јесте интезивирање прекограничне и међународне сарадње у циљу оснаживања периферних и слабо развијених региона, очувања природних ресурса и одрживог развоја, изградње заједничких инфраструктурних система, јачања партнерства на нивоу локалних власти, као и заједничког наступа код ЕУ и других релевантних међународних асоцијација за реализацију развојних програма, привредне и друге сарадње. У оквиру ове сарадње реализовано је неколико пројеката у домену развоја инфраструктуре, планираних граничних прелаза, заштите природе, природних вредности и животне средине, као и културне сарадње општина.

Регион Јужно поморавље има могућност остваривања прекограничних веза са Републиком Македонијом и Републиком Бугарском (ЕУ) кроз институционалну сарадњу на међудржавном и локалном нивоу. Положај Региона на европском мултимодалном коридору X је кључна предиспозиција за повезивање са Македонијом и даље са Грчком. Такође, постоје могућности бољег повезивања са Бугарском, остваривањем попречних саобраћајних веза у односу на коридор X. Одређене претпоставке за трансграничне везе произилазе из традиције, а одређене из регионалних политика ЕУ које се односе на земље тзв. „Западног Балкана". Успостављање структурно квалитетнијих веза може се остварити повезивањем урбаних центара у шире регионалне урбане асоцијације, пре свега синхронизованим развојем комплементарних делатности из области рада (комплементарна привреда – усаглашавање производних програма и привредних капацитета, рационално коришћење природних и социјалних ресурса, слободно кретање радне снаге, заједнички наступ на тржишту и др.), услуга и јавносоцијалне инфраструктуре (трговина, саобраћај, здравство, високо образовање, информације и др.), туризма и заштите природе.

Предиспозиције за функционално повезивање и усаглашавање има Врање обнављањем традиционалних привредних, културних и других веза, у прекограничној сарадњи са насељима у Кумановској и Скопској котлини у Македонији. Сарадња са Бугарском се такође остварује преко културних веза успостављених између припадника бугарске националне мањине из Босилеграда и малограничне сарадње. У оквиру претприступне помоћи Европска комисија је одобрила сарадњу са Бугарском за период 2007-2013. у коју су укључени Јабланички, Пчињски, Пиротски, Зајечарски и Нишавски округ. Сарадња предвиђа израду пројеката из домена инфраструктуре, образовања, животне средине, коришћења природних ресурса и развој људских ресурса. Развој привредне сарадње и формирање прекограничних урбаних асоцијација са Бугарском су значајно ограничени, јер се ради о њеном најнеразвијенијем делу који нема значајних центара регионалног нивоа нити привредних капацитета.

III КОНЦЕПЦИЈЕ, ПРОПОЗИЦИЈЕ И ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Заштита и коришћење природних ресурса (референтна карта 1)

1.1 Заштита и коришћење пољопривредног земљишта

Заштита и коришћење пољопривредног земљишта на подручју Просторног плана заснива се на концепту одрживог пољопривредног и руралног развоја, који подразумева управљање природним ресурсима и усмеравање технолошких и институционалних промена на начин који обезбеђује очување земљишта, воде, биљних и животињских ресурса, не угрожава животну средину, технички је примењив, економски исплатив и друштвено прихватљив. Пољопривреда доприноси одрживом развоју обезбеђујући прехрамбену сигурност, очување природних ресурса и заштиту животне средине и повећање запослености и дохотка у регионалној економији. Активности у овом сектору обављају се у тесној вези са природом и заснивају се на принципима мултифункционалне пољопривреде која, поред економског значаја, има и незаменљиву улогу у очувању пољопривредног земљишта и других природних ресурса, руралних предела, биодиверзитета, културно-историјског наслеђа и других нетржишних добара од непроцењиве друштвене вредности.

1.1.1. Основне пропозиције заштите и коришћења пољопривредног земљишта

План заштите и коришћења пољопривредног земљишта конципиран је као физичка основа за детаљнију разраду секторске и територијалне компоненте одрживог развоја пољопривреде и села, с ослонцем на следеће пропозиције:

- апсолутни приоритет имају одговарајући радови и мера заштите пољопривредног земљишта на ерозионим теренима и контрола спровођења тих мера, као и ажурирање евиденције ерозионих терена;
- мере строге заштите од преузимања у непољопривредне сврхе се примењује за плоднија земљишта, лоцирана претежним делом у пренасељеним котлинским атарима и местимично у брдско-планинским крајевима, у деловима долинама и на уравњеним платоима;
- не планира се тотално пошумљавање, односно затрављивање оранице на теренима изнад 800 m н.в., и поред њиховог претежно слабог економско-производног потенцијала; ради опстанка планинских села потребно је задржавање одређених површина за ратарско-повртарску производњу на парцелама дубљих земљишта, погодних за гајење кромпира, одговарајућих сорти јарих жита и крмног биља; њихово одрживо коришћење условљено је адекватном антиерозионом обрадом, правилним плодоредом и контролисаним органско-минералним прихрањивањем биљака;
- обавезно је вођење рачуна о очувању крмне базе за развој планинског сточарства и другим интересима локалног становништва при успостављању еколошки оптималних односа између пољопривредних и шумских површина и то промовисањем

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

агрошумарства и обезбеђењем подршке за редовно кошење и/или напасање стоке, како би се спречила биолошка деградација травног биљног покривача;

- одрживо коришћење пољопривредног земљишта на целом планском подручју условљено је развојем сточарства, посебно млечно-месног говедарства и овчарства, уз истовремено предузимање маркетиншких и других активности за унапређење пласмана, добијањем робне марке органских производа, односно заштићеног географског имена порекла и сл., у спрези са организовањем локалног откупа шумских/дивљих сорти воћа, лековитог биља и других биолошки високовредних прехрамбених, односно фармаколошких сировина;

- потпуније искоришћавање локално хетерогених агроеколошких погодности за развој повртарства и воћарства са применом модела органске производње, односно за унапређивање виноградарства и винарства, интегралним методама и увођењем савремених стандарда квалитета у прераду одговарајућих високо вредних сировина;

- предуслови за обнову сточарске и укупне пољопривредне производње обезбедиће се свестраном подршком очувању одговарајућег нивоа насељености планинских подручја, приоритетно у функцији заштите њихових природних ресурса, биодиверзитета и амбијенталних вредности; и

- законско санкционисање права локалног становништва на коришћење пашњака у својини Републике Србије.

1.1.2. Рејонизација пољопривредне производње

Полазиште за повећање конкурентности локалне понуде квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа представља планско усмеравање развоја пољопривреде и села, у складу са специфичним ресурсним, структурним, техничко-технолошким и социоекономским обележјима, потенцијалима и ограничењима основних руралних рејона, који су примарно издвојени према преовлађујућем висинском положају насеља с атаром, а који се међусобно битно разликују у погледу обима и структуре расположивих земљишних ресурса (Графикони 1 и 2).

Графикон 1. Површине основних начина коришћења земљишта по пољопривредним рејонима Јужног поморавља, у ha, 2008.

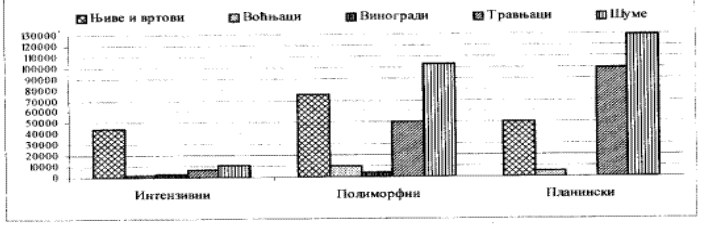

Графикон 2. Структура коришћења пољопривредног земљишта по пољопривредним рејонима Јужног Поморавља -у% (2008)

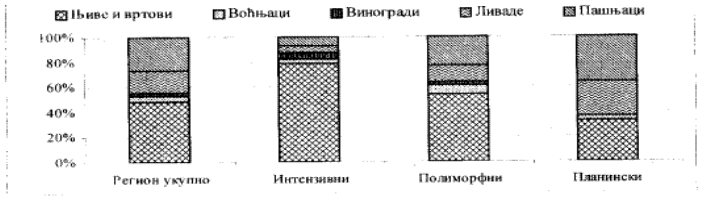

Основна ресурсна обележја и приоритети издвојених пољопривредних рејона јесу:

1. Рејон интензивне пољопривреде обухвата котлинске и долинско-брежуљкасте атаре, који се већим делом простиру у висинском појасу 200-350 m н.в. Укупна површина овог рејона износи око 740 km², од чега пољопривредно земљиште чини 75,6% (559 km²). Под условом примене одговарајућих антиерозионих радова и мера, нема већих ограничења за прилагођавање структуре пољопривредне производње тржишној тражњи. Приоритетно је безусловно заустављање стихијског заузимања обрадивих површина у грађевинске сврхе. Традицију и природне погодности за производњу квалитетног поврћа, расадничког материјала, воћа и грожђа, треба подржавати изградњом савремених система за рационално наводњавање, а затим и изградњом хладњача и прерадних капацитета, као и континуираним обезбеђењем стручне помоћи, посебно у погледу примене метода интегралне заштите и прихрањивања биљака. Са становишта заштите животне средине и очувања природних ресурса, приоритетно је спречавање неповољних екстерних ефеката пољопривредне производње, применом одговарајућих урбанистичких стандарда уређења насеља и предела, локације сточних фарми и прерадних капацитета, санитације сеоских зграда и дворишта, уређење пољских путева и сл., као и појачаним инспекцијским надзором у погледу складиштења, примене и уништавања агрохемикалија и њихове амбалаже. Са развојног становишта, овај рејон има ниске баријере за диверсификовање економских активности на селу, што погодује пожељној оријентацији некомерцијалних и ситних комерцијалних газдинства у правцу развоја непољопривредних делатности, ради допуњавања прихода од пољопривреде приходима ван газдинства, до нивоа паритетног дохотка. Упоредо с тим подршку треба обезбедити формирању крупнијих тржишних фарми, подстицањем продаје, односно давања у дугорочни закуп земљишта власника који губе интерес и снагу за бављење пољопривредном производњом.

2. Полиморфни рејон обједињује брдске и брдско-планинске атаре, лоциране доминантним делом у два висинска појаса (350-600 m н.в. и 600-800 m н.в.) који се, генерално, више разликују у погледу степена шумовитости него структуре коришћења пољопривредног земљишта. Укупна површина овог рејона износи око 2.603 km² од чега пољопривредно земљиште чини 53,9% (1.404 km²). Основне агроеколошке разлике јављају се у погодностима за гајење винове лозе на нижим теренима, односно воћа на вишим, што се најчешће испољава већ на нивоу појединачних атара (КО), с обзиром на њихово преовлађујуће простирање од насеља „уз брдо". С друге стране, основне заједничке карактеристике чини високо учешће домаћинстава с газдинством, поливалентна структура и традиционална технологија пољопривредне производње, мали број млађих пољопривредника и недовољна инфраструктурна опремљеност села. Главна развојна ограничења проистичу из исувише уситњеног земљишног поседа у неповољним педолошким условима, тако да се породична газдинства, генерално, одликују несташицом средстава за улагања у побољшање својих економских перформанси. У развојном погледу, приоритетно је повећање локалне запослености, обезбеђењем подршке млађем, предузетничко оријентисаном становништву, не само за укрупњавање и развој пољопривредне производње на сопственим газдинствима, већ пре свега за покретање непољопривредних делатности на селу, производног и услужног карактера. У пољопривредној производњи треба, у првом реду, подржавати оснивање комерцијалних воћњака, винограда и сточних фарми, у складу с локалним погодностима и традицијом, уз обезбеђење услова за производњу широког асортимана одговарајућих прерађевина заштићеног имена географског порекла, ослањајући се при томе на примену метода интегралне заштите и прихрањивања биљака, односно промовисање органске производње, као и на технолошко иновирање традиционалних поступака у преради, сходно обичајима села и краја, у спрези с развојем сеоског и еко туризма. Напоредо с тим, треба подржавати изградњу и/или реновирање одговарајућих капацитета за прикупљање, складиштење, чување, прераду и паковање локалних сточних и биљних производа, посебно обнову винарства и интензивирање традиционалног мешовитог (говедарство-овчарство-козарство) сточарства, млечно-месног типа, с говедарством као водећом граном, уз искоришћавањем хетерогених погодности за узгој коња у туристичке и друге рекреативне сврхе, развој пчеларства и проширење асортимана пчелињих производа, оснивање рибњака, фармерско гајење дивљачи и сл. То подразумева и радикално унапређење крмне базе, како мелиорацијама локалних ливада и пашњака, повећањем учешћа сточног крмног биља у структури усева и унапређењем технологије производње и конзервирања сточне хране, тако и организовањем заједничког летњег изгона/уздига стоке на оближње планинске пашњаке. Ради очувања агроеколошких добара, пејзажних особености и других елемената руралног наслеђа, местимично је потребно посебно субвенционисање газдинстава која су суочена са тежим природним, инфраструктурним и другим условима.

3. Рејон пашњачког сточарства обухвата атаре који се доминатним делом простиру на теренима изнад 800 m н.в. Укупна површина овог највећег пољопривредног макрорејона износи око 2.945 km², од чега пољопривредно земљиште чини 52,4% (1.545 km²). Сходно геоморфолошким условима, одликује се високом заступљеношћу травних екосистема у структури коришћења, како укупног простора, тако и пољопривредног земљишта (близу 65%),

а нарочито – значајним природним ограничењима за вођење интензивне пољопривредне производње. Његово највеће агроеколошко добро чини добро очуван појас планинских пашњака, који се простиру на повољном рељефу и дубоком земљишту, богати су водом и погодни за испашу, како ситне, тако и крупне стоке. И поред раширене деградације земљишта и биљног покривача прекомерном експлоатацијом у прошлости, односно недовољним коришћењем и запостављањем потребних мелиоративних мера у новије време, изванредног су флористичког састава, што данас представља велику маркетиншку предност у пласману меса, млека и одговарајућих прерађевина посебних одлика квалитета. Основно ограничење за одрживо коришћење ових потенцијала, а тиме и за очување биодиверзитета и других природних вредности Јужноморавских планина, представљају далеко померени процеси депопулације планинских села, које потенцира неразвијена саобраћајна инфраструктура, слаба доступност здравственој заштити и другим садржајима друштвеног стандарда. Са становишта развоја, апсолутни приоритет има обезбеђивање услова за диверзификацију економских активности на селу, у првом реду, активирањем локалних потенцијала за развој сеоског и еко туризма, као и других комплементарних делатности, прикладних планинским пределима. То подразумева и подршку развоју саобраћајне мреже, информатичке и друге инфраструктуре, као нужним предусловима за делотворну спољну подршку задржавању нужног минимума сталне настањености, с једне стране, и еколошки оптималном коришћењу пољопривредног земљишта, с друге. У домену пољопривреде приоритети јесу: подршка младим пољопривредницима у преузимању старачких газдинстава; обнова пашњачког сточарења; побољшање нивоа техничке опремљености, посебно у погледу сакупљања, транспорта и чувања сена и других врста кабасте сточне хране; субвенционисање газдинстава која су суочена с тежим природним, инфраструктурним и другим условима за одржавање пољопривредног земљишта у његовој намени; и промовисање система органске производње, посебно овчијег меса и млека и њихових прерађевина, уз истовремено предузимање активности за добијање ознаке хране дефинисаног географског порекла. У тим оквирима се могу искористити и локално хетерогене погодности за одгајивање коња, подизање мањих засада аутохтоних сорти јабуке и крушке, оснивање хладноводних рибњака, производњу ретких врста жита (раж, просо, хељда и др.), плантажно гајење лековитог биља, сакупљање шумских плодова и сл. При томе је потребно организационо и пословно повезивање локалних пољопривредника са градским центрима којима по традицији гравитирају поједина планинска села, односно пашњачке серије.

Потребно је да се при разради програма интегралног руралног развоја ближе прецизирају просторно диференциране мере подршке заштити земљишта, повећању конкурентности пољопривредне производње и отклањању ресурсних, структурних, техничко-технолошких и социоекономских ограничења развоја наведених пољопривредних макрорејона.

1.1.3. Основне мере подршке одрживом коришћењу и заштити пољопривредног земљишта

Утврђују се следеће пропозиције за реализацију циљева коришћења и заштите пољопривредног земљишта и побољшање просторне дистрибуције пољопривреде:

1. корекција постојећих односа у начину коришћења пољопривредних површина (Табела III-1) приоритетно у функцији заустављања/спречавања ерозије плитких планинских земљишта на нагибима изнад 35%, у првом реду на сливним подручјима хидроакумулација, с једне стране, и унапређења техничко-технолошких услова за вођење рентабилне биљне и сточарске производње и побољшања општег стања животне средине на целом планском подручју и шире, с друге. Предвиђени захвати реализоваће се спровођењем следећих активности:

Табела III-1. Планиране намене пољопривредног земљишта, 2008-2021. године

Округ/општина/град	Година и биланси	Основне намене коришћења пољопривредног земљишта-у ha						Шуме – у ha	% од укупних површина	
		Њиве и вртови	Воћњаци	Виногради	Ливаде	Пашњаци	Свега пољопривредно		Пољопривредна	Шуме
Ј. Поморавље	2008	170.166	17.309	7.107	64.430	91.765	350.777	242.516	55.8	38.6
	2021	147.028	17.359	7.137	64.430	82.335	318.285	275.008	50.6	43.7
	биланс	-23.138	50	30	0	-9.428	-32.492	32.492	-	
Јабланички округ	2008	83.934	9.183	5.261	29.183	26.893	154.453	106.150	55.8	38.3
	2021	72.974	9.209	5.281	29.183	22.849	139.496	121.107	50.4	43.7
	биланс	-10.960	26	20	0	-4.042	-14.957	14.957	-	
БОЈНИК	2008	13.386	924	468	2.290	2.322	19.391	5.590	73.5	21.2
	2021	12.384	929	470	2.290	1.895	17.968	7.012	68.1	26.6
	биланс	-1.002	5	2	0	-427	-1.422	1.422	-	
ВЛАСОТИНЦЕ	2008	7.502	1.833	1.504	2.740	2.956	16.534	12.242	53.7	39.8
	2021	6.316	1.850	1.511	2.740	2.458	14.874	13.902	48.3	45.1
	биланс	-1.186	17	7	0	-498	-1.660	1.660		
ЛЕБАНЕ	2008	12.843	1.258	316	3.485	3.712	21.613	10.185	64.2	30.2
	2021	11.559	1.260	320	3.485	3.165	19.790	12.009	58.7	35.6
	биланс	-1.283	2	4	0	-547	-1.824	1.824	-	
ЛЕСКОВАЦ	2008	41.157	3.191	2.956	5.044	6.934	59.282	35.105	57.8	34.2
	2021	37.266	3.200	2.964	5.044	5.274	53.748	40.639	52.4	39.6
	биланс	-3.891	9	8	0	-1.660	-5.534	5.534	-	
МЕДВЕЂА	2008	7.263	1.636	14	7.966	5.064	21.942	28.355	41.9	54.1
	2021	5.480	1.630	14	7.966	4.416	19.505	31.182	37.2	59.5
	биланс	-1.783	-6	0	0	-648	-2.437	2.827	-	
ЦРНА ТРАВА	2008	1.783	342	2	7.658	5.905	15.691	14.673	29.9	28.0
	2021	359	340	2	7.658	5.641	14.000	16.363	26.7	31.2
	биланс	-1.424	-2	0	0	-264	-1.690	1.690	-	
Пчињски округ	2008	86233	8.126	1.847	35.247	64.872	196.324	136.366	55.8	38.7
	2021	74.051	8.150	1.856	35.247	59.486	178.789	153.901	50.8	43.7
	биланс	-12.178	24	9	0	-5.386	-17.535	17.535	-	
БОСИЛЕГРАД	2008	13.241	999	0	8.102	13.296	35.638	19.383	62.4	33.9
	2021	11.238	1.000	0	8.102	12.438	32.778	22.243	57.4	38.9
	биланс	-2.003	1	0	0	-858	-2.860	2.860	-	
БУЈАНОВАЦ	2008	15.236	631	437	1.700	8.526	26.531	16.878	57.6	36.6
	2021	13.617	640	440	1.700	7.837	24.234	19.175	52.6	41.6
	биланс	-1.619	9	3	0	-689	-2.297	2.297	-	

Округ/општина/град	Година и биланси	Основне намене коришћења пољопривредног земљишта-у ha						Шуме – у ha	% од укупних површина	
		Њиве и вртови	Воћњаци	Виногради	Ливаде	Пашњаци	Свега пољопривредно		Пољопривредна	Шуме
ВЛАДИЧИН ХАН	2008	9.316	1.992	65	3.193	3.584	18.150	15.808	49.6	43.2
	2021	8.032	2.000	65	3.193	3.037	16.327	17.631	44.6	48.2
	биланс	-1.284	8	0	0	-547	-1.823	1.823	-	
ВРАЊЕ	2008	22.735	2.308	1.133	6.275	11.456	43.908	36.817	51.0	42.8
	2021	19.731	2.310	1.141	6.275	10.173	39.630	41.095	46.1	47.8
	биланс	-3.005	2	8	0	-1.283	-4.278	4.278	-	
ПРЕШЕВО	2008	8.964	214	191	1.523	5.317	16.210	8.838	61.4	33.5
	2021	8.049	210	191	1.523	4.922	14.895	10.153	56.4	38.5
	биланс	-915	-4	0	0	-395	-1.315	1.315	-	
СУРДУЛИЦА	2008	8.657	1.394	0	11.020	12.943	34.013	25.337	54.1	40.3
	2021	6.920	1.400	0	11.020	11.553	30.892	28.458	49.2	45.3
	биланс	-1.737	6	0	0	-1.390	-3.121	3.121	-	
ТРГОВИШТЕ	2008	8.083	588	19	3.434	9.750	21.874	13.305	59.2	36.0
	2021	6.464	590	19	3.434	9.526	20.034	15.146	54.2	41.0
	биланс	-1.619	2	0	0	-224	-1.841	1.841	-	

1) пошумљавањем оранице најнижег производно-економског потенцијала (7. и 8. катастарске класе) и дела деградираних брдских пашњака, ради успостављања биолошке и привредне равнотеже између травних и шумских екосистема на теренима са већим нагибом у нижим пределима, али без улажења у појасеве планинских пашњака; обезбеђењем институционалне подршке и подстицањем економског интереса корисника/власника парцела погодних за подизање шумских засада може се остварити пошумљавање већих површина нископродуктивних/оштећених пољопривредних земљишта, у односу на планираних 325 km² до 2021. године;

2) чувањем природних ливада и заштитом биодиверзитета планинских пашњака, у склопу целовитог решавања услова за обнову и развој сточарства, уз уважавање традиционалне упућености појединих насеља, односно спољних сточара, на коришћење одређених пашњачких серија, с једне стране, и потреба за обезбеђењем додатних количина крмива за зимску исхрану стоке набавкама изван Планског подручја, с друге; без предузимања мера за повећање капацитета ливада и пашњака не може се обезбедити дугорочно очување специфичних агроеколошких добара пространих планинских предела Јужног поморавља;

3) подизањем нових вишегодишњих засада винове лозе у нижим пределима, односно разноврсног континенталног воћа, пожељно органским методама, свуда где за тим постоји економски интерес локалног становништва; у планском периоду приоритет има обнова дотрајалих засада, уношење аутохтоног и старог сортимента воћа у обнову деградираних воћњака и оснивање нових засада на ораницама које нису погодне за интензивно обрађивање, уз овоћавање предела аутохтоним дивљим воћем ван засада гајења, као и изградња малих прерадних капацитета на изворištима сировина; пожељно је да повећање површина воћњака и винограда буде много веће од планираних скромних 80 ha, што у одлучујућој мери зависи од активности у домену пословног организовања пољопривредних газдинстава ради увођења савремених стандарда квалитета у производњу и прераду локалних сировина и унапређење маркетинга високо вредних финалних производа;

2. техничко-технолошко и организационо унапређивање пољопривреде, ради повећања ефикасности производње планира се:

1) повећањем нивоа техничке опремљености земљишта и људског рада: заменом амортизованог тракторског парка; увођењем подстиција за набавку прикључних машина и специјализоване опреме, нарочито за осавремењавање технолошких процеса у сточарској и воћарској производњи; увећаном применом минералних ђубрива и других хемијских средстава, у складу са принципима строго контролисаног прихрањива и интегралне заштите биља; широм применом квалитетног сетвеног и садног материјала; побољшањем расног састава стоке и рационалнијим коришћењем других савремених средстава за производњу;

2) убрзаним трансфером научно-техничког прогреса, посебно врхунских технологија у пољопривредну праксу, са ослонцем на обезбеђење институционалних и материјалних претпоставки за: ефикасан рад стручне пољопривредне службе, осавремењавање организованости ветеринарске службе и перманентно стручно образовање пољопривредника;

3) успостављањем система контроле квалитета у свим фазама производње, прераде и промета пољопривредно-прехрамбених производа, у складу са нормативима и критеријумима који се примењују у Европи и свету;

4) унапређењем сточарске производње применом планског индикатора једно условно грло на један хектар оранице и травњака; са тежиштем дугорочног развоја сточарства на квалитативној компоненти, коју чини избор одговарајућих врста, раса, сојева и начина узгоја;

5) усклађивањем начина и интензитета обраде земљишта и других агротехничких мера са бонитетним погодностима и ограничењима, нарочито у погледу нагиба терена, и повећаним органиским ђубрењем ради очувања плодности земљишта;

6) развојем техничке, комуналне, тржишне и информатичке инфраструктуре од значаја за ефикасно функционисање пољопривреде; ради укључивања у глобалне светске токове трансфера технологија, знања, роба и капитала и подршке економском опоравку локалне прехрамбене индустрије, уз обезбеђење услова за њену успешну својинску и управљачку трансформацију, чиме ће се допринети ефикасном коришћењу пољопривредних ресурса овог подручја;

7) потпунијим укључивањем непољопривредних капацитета (нарочито: шума, водотока, геотермалних вода, топлих отпадних вода, недовољно коришћених грађевинских објеката, узгредних и отпадних органских материја и других извора) у извозно атрактивне програме сакупљања јестивих гљива, лековитог и ароматичног биља, самониклог/дивљег воћа и других јестивих биљака; развоја рибарства; ширења стакленичке/пластеничке производње поврћа, цвећа, расада, печурака и сл.; оснивања фарми крзнаша; освајања нових технологија производње биомасе у заштићеном простору и сл.; и

8) изградњом мањих погона, који ће бити у саставу великих прерађивачких система, у првом реду у центрима заједница села, као и у другим локационо-саобраћајно погодним селима, ради прихватања примарне прераде воћних плодова и млека.

Реструктурирање и унапређење људског и физичког потенцијала пољопривредног сектора, у функцији повећања доходака сеоског становништва и конкурентности аграрне понуде, обезбедиће се подршком формирању мултифункционалних породичних газдинстава са здравом економском структуром, предузимањем следећих мера:

- подстицање трансфера земљишта, стоке и техничких средстава са газдинства која губе интерес и снагу за бављење пољопривредном производњом у руке економски и демографски виталних домаћинстава, без обзира на њихов садашњи социо-економски и професионални статус;

- избор интензивније производне оријентације на ситнијим газдинствима, ради повећања ефикасности пољопривредне производње, успостављањем оптималнијих односа између земљишта, рада и капитала;

- свестрана подршка заустављању негативних демографских трендова на периферним руралним подручјима, стимулисањем младе генерације за рад у пољопривреди и за бављење другим економски исплативим и статусно привлачним занимањима на селу, развијањем разноврсних видова перманентног образовања, стицања нових квалификација и другим мерама диверсификовања руралне економије и унапређивања услова живљења на селу;

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- подршка пословном повезивању породичних газдинстава, међусобно и са сфером промета и прераде пољопривредно – прехрамбених производа;

- осавремењавање воћарске производње, у складу с могућностима пласмана на локалном, регионалном и ширем тржишту, укључујући извоз;

- стабилизација економских услова сточарске производње, проналажењем стратешких партнера за офанзивнији наступ на страним тржиштима, уз истовремено склапање одговарајућих дугорочних уговора; и

- подршка утврђивању и примени интегралних програма, односно стратегије одрживог руралног развоја, на локалном, општинском и регионалном нивоу.

Решавање развојних проблема пољопривреде и села Јужног поморавља може се обезбедити само у оквирима регионалног програма интегралног руралног развоја, који поштује територијалну хетерогеност локалних заједница и њихове специфичне социјално-економске и еколошке потребе. У тим оквирима, реструктурирање пољопривреде не може да буде усмерено само на стварање мањег броја крупних газдинстава, фармерског типа оријентисаних искључиво ка специјализованој тржишној производњи. Мора се уважити и улога, како ситних, тако и средњих газдинстава у развоју руралне економије и очувању руралног амбијента. Опстанак ових газдинстава је, у првом реду, условљен диверзификацијом привредних активности на селу.

1.2. Заштита и коришћење шумског земљишта и развој ловства

Уређење и коришћење шума и шумског земљишта спроводиће се трајним коришћењем шума на принципима одрживог развоја.

У хоризонту Просторног плана предвиђено је повећање шумовитости подручја Јужног поморавља (Јабланичког ШП и Јужноморавско ШП) са око 38,6% на око 43,7%, односно за 5,1%. Увећање степена шумовитости остариће се пошумљавањем око 325 km² (табела III-2) земљишта најнижег производно-економског потенцијала (претежно 7. и 8. катастарске класе, посебно на теренима са већим нагибом), површина угрожених ерозијом и сливова постојећих и планираних водоакумулација.

Табела III-2. План шумовитости

Подручје / округ	Укупна површина округа, km²	Шуме – 2008. година		Шуме – 2021. година		Оптимална шумовитост % (ППРС)
		Површина ha	Шумовитост %	Површина ha	Шумовитост %	
СРБИЈА	88.361	2.412.940	27,3	2.794.840	31,6	41,4
Јабланички	2.771	106.150	38,3	121.107	43,7	66,4
Бојник	264	5.590	21,2	7.012	26,5	
Власотинце	308	12.242	39,8	13.902	45,1	
Лебане	337	10.185	30,2	12.009	35,6	
Лесковац	1.024	35.105	34,2	40.639	39,6	
Медвеђа	524	28.355	54,1	31.182	59,5	
Црна Трава	312	14.673	47,0	16.363	52,2	
Пчињски	3.519	136.366	38,7	153.901	43,7	66,4
Босилеград	571	19.383	33,9	22.243	38,8	
Бујановац	461	16.878	36,6	19.175	41,6	
Валдичин Хан	366	15.808	43,2	17.631	48,0	
Врање	860	36.817	42,8	41.095	47,8	
Прешево	264	8.838	33,5	10.153	38,2	
Сурдулица	628	25.337	40,3	28.458	45,3	
Трговиште	370	13.305	36,0	15.146	40,8	
УКУПНО	6.289	242.516	38,6	275.008	43,7	66,4

Унапређење и уређење постојећих шума у државном власништву предвиђено је обнављањем, подизањем нових и негом шума на подручју:

- Јабланичког ШП – обнављањем шума на 3.610 ha, подизањем нових шума на 158 ha и негом шума на 33.341 ha, то јест на укупно 3.7109 ha просте репродукције, док ће се активности проширене репродукције одвијати на 789 ha; тако да ће укупно радовима бити обухваћено 37.898 ha;

- Јужноморавског ШП – обнављањем шума на 5.132 ha, подизањем нових шума на 2.681 ha и негом шума на 53.010 ha, што укупно износи 60.823 ha просте репродукције, док ће се активности проширене репродукције одвијати на 1.665 ha, тако да ће радовима бити обухваћено 62.488 ha.

У остваривању планираног унапређења стања постојећих шума и повећања површина под шумама примењиваће се следеће мере:

- газдовања шумама – рационално коришћење укупних производних потенцијала шума; повећање укупне обраслости и попуњавање недовољно обраслих површина; нега постојећих састојина и интензивирањем шумско-узгојних радова; организовање чувања шуме и форсирање мера превентивне заштите како се не би нарушила биолошка и еколошка стабилност шума овог подручја; максимално сузбијање бесправне сече, посебно у рејону који гравитира граници са Аутономном покрајином Косовом и Метохијом; контролисано коришћење шумских плодова и лековитог биља; компензационо подизање нових површина у случају просецања постојећих шума за инфраструктурне коридоре и развој туристичко-рекреативне инфраструктуре; смањење степена угрожености од пожара на појединим локалитетима (посебно под четинарима); антиерозивна заштита и др;

- управљања шумама – успостављање јединственог и једнаког статуса свих шума без обзира на власништво; обезбеђење услова и средстава за унапређивање стања и функција шуме од стране власника или корисника шума и шумског земљишта; компензацијама власницима шума од стране државе или корисника за штете услед ограничења у коришћењу шума и шумских подручја; усклађивање опште и посебних шумско-привредних основа и програма газдовања шумама и планираног развоја туризма, првенствено у погледу планираних скијалишта, и водопривреде, првенствено у погледу антиерозивне заштите постојећих и планираних водоакумулација, као и са режимима заштите природних и непокретних културних добара.

Према степену угрожености од пожара структура шума је следећа: 1) Јабланичко ШП: I степен – састојине и културе борова и ариша око 2.768 ha; II степен – састојине и културе смрче, јеле и других четинара 4.065 ha; III степен – 0 ha, IV степен – састојине храста и граба 5.613 ha; V степен – састојине букве и других лишћара 24.366 ha; и VI степен – шикаре, шибљаци и чистине 4.010 ha; Јужноморавско ШП: I степен – састојине и културе борова и ариша 1.901 ha; II степен – састојине и културе смрче, јеле и других четинара 1.482 ha; III степен – мешовите састојине и културе четинара и лишћара 22,9 ha; IV степен – састојине храста и граба 2.497 ha; V степен – састојине букве и других лишћара 17.088 ha; и VI степен – шикаре, шибљаци и чистине 4.960 ha.

Антиерозивна заштита остариће се применом биолошких мера (пошумљавање и затрављивање), биотехничких мера (плетери и зидићи против спирања) и техничких мера (габионске преграде и прагови у циљу стабилизације терена и заустављања вученог наноса) на површинама и локалитетима које угрожава средња, ексцесивна и јака ерозија, посебно у сливовима водоакумулација Барје (16,89 km²), „Лисина", „Брестовац", „Првонек", „Свође", „Кључ", као и сливовима река које се уводе у Власински систем (Јелашница, Врла, Масуричка и Божичка река – посебно сливова Сувољубатске и Лавринске реке).

Антиерозивна заштита обухватаће и примену мера уређења на површинама у оквиру планираних скијалишта (приоритетно на Бесној Кобили) које обухватају: очување партерне вегетације, уз обавезно затрављивање просека на деоницама где је потребно делимично просецање шуме; компензацију просечене шуме пошумљавањем слободних површина које нису у функцији скијалишта; избегавање земљаних радова и примену санационих антиерозивних радова и биолошке рекултивације терена у случају неопходних интервенција; и редовно одржавање скијашких стаза (нарочито на местима укрштања са водотоцима).

Развој ловства и управљање ловиштима спроводиће се: очувањем разноврсности ловне фауне; гајењем, насељавањем и заштититом дивљачи у ловишту; усклађивањем ловне и осталих делатности у ловишту; организацијом стручне службе за праћење и усмеравање развоја популације основних и споредних врста дивљачи; израдом и одржавањем ловно-узгојних и ловно-техничких објеката; санитарним одстрелом дивљачи, а по поправци стања и организованом лову основних врста; организовањем ловног туризма и едукацијом ловних стручњака и ловаца у циљу заштите и узгоја дивљачи и др.

Просторним планом захваћене су, у целини или деловима, површине осамнаест ловишта чији су корисници ЈП „Србијашуме" и Ловачки савез Србије и то: Бабичка гора, Бистрица и Поречје (Лесковац), Радан (Бојник), Лопаштица (Медвеђа), Јабланица (Лебане), Лужница (Власотинце), Власина и Валмиште (Црна Трава), Качер-Зеленичје (Лесковац и Црна трава) на подручју Јабланичког округа; и Јужна Морава (Врање), Влајна (Владичин Хан), Врла (Сурдулица), Рујен (Бујановац), Црна Гора (Прешево), Пчиња (Трговиште) и Божичка река (Босилеград) на територији Пчињског округа, као и Кукавица (Лесковац, Врање и В. Хан) на деловима територије оба округа. Ловиштима управљају удружења Ловачког савеза Србије.

Табела III-3. Бројност дивљачи

Шумско подручје	Бројност дивљачи		
	Постојећа	Планирана	Промена бројности
Јабланичко (Јабланички округ)	дивља свиња 398	398	0
	срна 854	3.000	+2.146
	зец 19.890	16.100	-3.790
	фазан 12.653	13.150	+497
	јаребица 25.485	12.700	-12.785
Јужноморавско (Пчињски округ)	дивља свиња 910	760	0
	срна 760	2.660	+1.900
	зец 15.300	12.240	-3.060
	фазан 1.950	2.028	+78
	јаребица 18.190	8.913	-9.277

1.3. Заштита ресурса вода

Концепција заштите водних ресурса заснива се на:

1. заштити квалитета вода

- изворишта вода регионалних система за снабдевање становништва водом – водотока у горњим деловима Бањске реке, Ветернице, Врле, Пчиње, Власине и постојећих и планираних водоакумулација у I/II класи квалитета; успостављањем и спровођењем режима зона санитарне заштите (посебно постојећих водоакумулација постојећих „Барје", „Првонек", „Брестовац" и „Власинског језера", које је посебно угрожено повећаним ефлуентним оптерећењем, изазваног повећањем броја туриста, саобраћаја, грађевинскм и другим активностима изнад плитких пукотинских издани) и резервисањем простора за зоне потапања планираних акумулација („Прохор", „Своће" и „Кључ"); применом организационо-економских мера за спречавање и смањење загађења вода (прописа о транспорту опасних материја у зони изворишта, забраном кавезног узгоја риба у водоакумулацијама које служе за снабдевање водом, порибљавањем водоакумулација искључиво на бази ихтиолошких студија и пројеката, забраном изградње рибњака на локацијама којима се угрожавају изворишта вода или планирани водопривредни системи, смањењем специфичне потрошње воде увођењем реалних накнада за коришћење вода и испуштање употребљених вода, увођењем мониторинга квалитета вода и др.);

- површинских и подземних вода од загађивања и непланског коришћења – посебно површинских вода низводно од долинских насеља, у првом реду горњег тока Јужне Мораве на потезу од Ристовца до Владичиног Хана и низводно до Грделице (где прима отпадне воде Прешева, Бујановца, Врања, Владичиног Хана), Биначке Мораве код Кончуља, Јабланице низводно од Лебана, Ветернице низводно од Лесковца, Власине низводно од Власотинаца, Пустој реци низводно од Бојника и других мањих река (доњег тока Вртогошке реке, Кршевичке, Бањске низводно од Врањске Бање, Каменичке реке, Драговиштице и др.) применом технолошких, водопривредних и организационих мера за довођење квалитета тих вода у стање класе IIb (са БПК5 < 6 g O2/m³);

- локалних изворишта и њиховог одрживог коришћења у складу са следећим правилима: експлоатација алувијалних изворишта сме се обављати само до граница до којих формирање депресионог левка не угрожава еколошке и друге услове у окружењу; захватање из изворишта површинских вода сме се обављати само до границе која не угрожава проточност водотока низводно од захвата (што се дефинише водопривредним условима, али генерално, не сме бити мања од тзв. мале месечне воде обезбеђености 80% Qmes.min.80%); и

- водених и приобалних екосистема испуштањем гарантованог еколошког протока из водоакумулација са обезбеђеношћу 100%; водозахвати за гарантоване протоке на свим водоакумулацијама треба да буду селективни (са више нивоа, према термичком стању у језеру), како би се остварили најповољнији услови за низводне екосистеме.

2. заштити од вода

- одбраном од поплава комбинацијом хидротехничких и организационих мера;

- хидротехничке мере садрже пасивне (линијски заштитни системи) и активне мера заштите (реализацијом водоакумулација), у првом реду: 1) Лесковца од Ветернице (обезбеђено реализацијом акумулације Барје); 2) Медвеђе, Лебана и западног дела Лесковачког поља од Јабланице, реализацијом водоакумулације у горњем делу слива и применом биотехничких радова; 3) ширег подручја Лесковца од више мањих, веома бујичних водотока уређењем сливова Вучјанске, Винске, Чукљеничке реке и Шаиновачког потока; 4) насеља, инфраструктурних система и пољопривредног земљишта у читавом горњем току Јужне Мораве и сливу Моравице (од бујичних поплава са неуређених сливова Биначке Мораве и Криве река на територији Косова) предвиђеном реализацијом водоакумулације Кончуљ која је врло неизвесна (њену функцију ће преузети друге мање акумулације у горњем делу слива на Вртогошкој, Корбевачкој и другим рекама, уз уређење Трновачке реке, посебно на потезу кроз Трново, и мање акумулације у горњем сливу Јужне Мораве на Моравици, Биначкој Морави, Трновачкој, Курбалијској, Ораовачкој, Рајинској, Прешевској и другим рекама); и 5) Власотинца, инфраструктурних система и пољопривредног земљишта у средњем и доњем току Власине реализацијом акумулације Своће и изградњом одбрамбеног насипа на реци Власини од Власотинца до ушћа у Јужну Мораву; мере заштите од плављења у случају акцидента на водопривредним објектима, као и друге активне мере заштите од бујица и ерозивних процеса које обухватају техничке радове (бујичарске преграде и прагови), биотехничке радове (градони, терасе, контурни ровови, зидови против спирања и др.) и биолошке радове (пошумљавање, мелиорација деградираних шума, мелиорација пашњака и ливада, затрављивање и др.) на око 35% подручја Просторног плана, приоритетно на 18% слива Пчиње под екцесивном ерозијом (најлошије стање у Републици Србији), горњим деловима сливова водотокова на подручју општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, у зони Грделичке клисуре и др.

- организационе мере у првом реду стварањем услова за планско уређење насеља (спречавањем изградње нових урбаних, привредних и инфрастуктурних садржаја у зонама угроженим од поплава), регулацијом река и уређењем обала у зони насеља по принципима урбане регулације, уређењем водних режима управљањем акумулацијама, и др.

- успостављањем контроле и планског усмеравања експлоатације грађевинских материјала из речних корита у складу са принципима контролисаног „управљања речним наносом", односно нормализације режима проноса наноса (посебно у горњем сливу Јужне Мораве са притокама) у циљу ублажавања и отклањања морфолошких деформација корита које угрожаавају регулационе објеката и мостове; а на основу верификованих пројеката експлоатација речног наноса који су потпуно усаглашени са пројектима регулације река и уређења речних корита.

1.4. Коришћење и заштита геолошких ресурса

Коришћење и заштита геолошких ресурса спроводиће се: стварањем услова за интензивније и комплексније коришћење истраженог и билансираног минералног богатства; интензивирањем геолошких истраживања у перспективним подручјима; приоритетно руде олова и цинка, молибдена, злата и племенитих и ретких метала, шљунка, песка, кварцног песка, ватросталне глине, грађевинско-техничког и архитектонског камена и др.; ревитализацијом технолошких процеса у експлоатацији и преради металичних минералних сировина; санирањем деградиране, загађене и девастиране површине око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства" и „технологије без или са минимумом отпадака"; стимулисањем рударства малих капацитета, односно оптималног коришћења малих лежишта, што је посебно интересантно код злата и квалитетнијег грађевинско-техничког камена и др. Екплоатација минералних сировина условљена је режимима санитарне заштите регионалних изворишта водоснабдевања.

За одрживу експлоатацију геолошких ресурса значајна је примена следећих принципа: 1) потпуности и комплексности који подразумева искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе;

2) минимизирања техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу;

Са аспекта квалитета и количина корисне супстанце која омогућује експлоатацију значајна су следећа лежишта:

1. Металичних сировина:

- Олово и цинк: Леце (уз местимично значајне концентрације злата, антимона и гвожђа, рудник је приватизован и у току су пројекти санације јаме и припрема за почетак експлоатације), Благодат (Грот), Караманица, јужно од Босилеграда и Руплье код Црне Траве.
- Молибден: Мачкатица (код Сурдулице), који представља вероватно највеће молибденско лежиште у југоисточној Европи. У току су детаљна истраживања страног концесионара.
- Злата и пратећих метала: Караманица, Дукат, Брезовица, Сливница, Масурица и Тупале, где концесионари спроводе истраживања.

2. Неметаличних сировина и геолошких грађевинских материјала:

- Фосфати: лежиште Лисина западно од Босилеграда, где страни концесионар врши детаљна истраживања у циљу његовог активирања. Потражња за фосфатима, као сировином за производњу вештачких ђубрива, гарантоваће профитабилну производњу.
- Цементни лапорци: код Владичиног Хана дефинисане су билансне резерве сировина за производњу цемента (цементних лапораца и кречњака), за шта је у перспективи могућа организација производње;
- Бентонитске глине: у околини Власотинца (Јеленковац, Мечији До, Дубрава) и Бујановца (Доња Брезница).
- Опекарске глине: На неколико локалитета код Бојника, Лесковца и Владичиног Хана, постоји експлоатација опекарских глина и погони за производњу цигле и црепа.
- Зеолити: Златокоп код Врања, мада тренутно без пуне производње. Познајући изванредне могућности коришћења зеолита, извесно је да ће се лежиште у пуној мери активирати, уз вероватно проширење зоне експлоатације. У близини Врања постоји још неколико локалитета са зеолитским туфовима, које ће се у будућности истражити.
- Мермерни оникс: Изванредни украсни и архитектонски камен се традиционално експлоатише у околини Сијаринске Бање.
- Полудраги камен: У рејону Леца, у новије време постоји интересовање за експлоатацију полудрагог камена (јасписа, ахата и других варијетета калцедона), иако резерве нису у довољној мери дефинисане.
- Технички камен: С обзиром да је на овом простору планирана изградња значајних саобраћајница, потребе за одговарајућим сировинама ће бити велике. Због високе цене транспорта, неопходно је да лежишта камена за путоградњу буду у близини трасе саобраћајница, што треба решавати у фази њиховог пројектовања. Приликом изградње локалне инфраструктуре и већих објеката високоградње биће активирана мања позајмишта камена и земљаног материјала за насипање.
- Шљунак и песак: Овај материјал се местимично локално експлоатише из речних корита. Како је оваква експлоатација често хаотична и несистематична, потребно је поштовати критеријуме за заштиту водотокова.
- Лежишта андезитбазалта (Клиновац код Бујановца), базалта (Сломљенац код Прешева) и мермера (Стрезовце и Душкина Мала код Прешева). Мермери, који се овде појављују у већим или мањим сочивима, интересантни су и као сировина за добијање агрегата различитих гранулација, са веома широком употребом.

Поред наведених сировина и локалитета, у периоду до 2020. године вршиће се истраживања нафте и гаса према „Пројекту геолошких истраживања нафте и гаса на територији Републике Србије јужно од Саве и Дунава", као и истраживање и потенцијална експлоатација угљоводоника у перспективним деловима подручја Просторног плана.

У остваривању одрживог коришћења и заштите геолошких ресурса на републичком и локалном нивоу управљања примењиваће се следеће мере: 1) разрада стратегије размештаја рударских производних капацитета, полазећи од локације рудних лежишта, оптималног избора метода откопавања, потребног простора за одлагалишта свих врста јаловине, евентуална проширења постојећих капацитета и изградња пратећих погона и објеката; 2) дефинисање дугорочне стратегије давања истражних права и, првенствено, концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина, полазећи од републичких и локалних интереса и услова заштите животне средине; 3) израда стратегија и дугорочних планова образовања потребних кадрова за геолошка истраживања, рударство, металургију и друге релевантне струке, имајући у виду и локалне образовне инситуције и структуре; 4) побољшање информационе основе о геолошким ресурсима, појавама и процесима, као подршке планирању, пројектовању и изградњи.

Просторним планом се посебан значај даје очувању и стављању у функцију изворишта минералних и термоминералних вода, за шта се утврђују следеће смернице:

- Врањска бања – потпуније активирање утврђених резерви термоминералних вода (74-96 оС, > 80 l/s) за балнеолошко-рекреативне, енергетске (загревање привредних погона „Јумко" и „Симпо", стамбеног насеља „Ледене стене" и др. у Врању, као и новог хотела и других туристичких објеката у Врањској Бањи, чиме би се остварила уштеда око 15.000 t мазута годишње и око 55 l/s воде из система за водоснабдевање Врања), технолошке потребе (прераду памука, производњу цвећа и поврћа у стакленицима и др.);
- Бујановачка Бања – рационално коришћење термоминералних вода (18-43 оС, 10 l/s) за балнеолошке потребе (здравствено-рехабилитациони центар „Врело") и флаширање воде („Хеба" „Прохор" и „Бивода");
- Сијаринска бања – коришћење термоминералних вода (15-73 оС, 30 l/s) за рекреативно-балнеолошке потребе уз истраживање могућности коришћења извора за добијање топлотне енергије;
- Туларе – коришћење и уређење делимично активираног изворишта минералних вода (1 l/s, 19,5о С) за туристичко- рекреативне потребе уз наставак истраживања потенцијала;
- Левосоје-Божењевце-Љиљанце – коришћење и уређење делимично активираног изворишта минералних вода (више извора 0,1-1,0 l/s) за локалне потребе уз истраживање могућности за флаширање воде;
- Сурдулица – истраживање могућности за потенцијално коришћење геотермалне енергије (60 l/s, 76,3оС);
- Миратовац – истраживање могућности за потенцијално коришћење за туристичко – рекреативне потребе и флаширање (мин 20 l/s, извор Бањка и др.);
- Врање/Топлац – истраживање могућности за потенцијално коришћење геотермалне енергије (>1,5 l/s, 33-85°С).

2. Развој становништва, мреже насеља и јавних служби

2.1. Становништво

Основна планска претпоставка јесте покретање економије и интензивирање инвестиционе активности, развој полицентричног система насеља, сеоских и пограничних подручја Јужног поморавља. Улагања (приоритетно у инфраструктуру и привреду) у неразвијене и депопулационе општине (Бојник, Медвеђа, Црна Трава, Босилеград и Трговиште), омогућиће задржавање становништва,

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

док ће јачање поларизацијског утицаја градских центара, пре свега Лесковца и Врања, допринети заустављању одласка образованих и квалификованих младих људи у друге веће градове Републике Србије и иностранство.

Већину планских решења није могуће остварити у кратком року, већ поступно и то синергичним дејством различитих политика (непосредан утицај имају политика запошљавања и социјална политика, а од великог значаја су и развојне политике предузетништва, пољопривреде, туризма и развоја инфраструктуре).

2.1.1. Пројекција кретања становништва

Пројекција кретања становништва урађена је коришћењем аналитичке методе (методе компонената) која има несумњиве предности када су наглашене разлике у демографском развитку појединих општина, као у случају општина Јужног поморавља. Аналитичка пројекција полази од актуелне старосно-полне структуре, а поред хипотеза о природном кретању (компоненте фертилитета и морталитета) и механичком кретању становништва, укључује и предвиђање миграција становништва као резултат примене планских мера. Аналитичка пројекција приказује кретање броја становника у петогодишњим размацима, почев од године последњег пописа до 2022. године. Пројекције становништва на нивоу управних округа и подручја Просторног плана добијене су сабирањем резултата пројекција по општинама.

Прогнозе броја становника за 2014. и 2021. годину су изведене на основу добијених података аналитичке пројекције, уз примену математичке интерполације.

Табела III-4. Прогноза кретања броја становника на подручју Просторног плана до 2022. године

општине/градови	Попис 2002. (нова методол.)	Аналитичка пројекција становништва по петогодиштима				Планска прогноза	
	2002.	2007.	2012.	2017.	2022.	2014.	2021.
Бојник	13.118	12.510	11.861	11.151	10.579	11.577	10.693
Власотинце	33.312	32.681	31.943	30.907	29.824	31.529	30.041
Лебане	24.918	24.138	23.488	22.706	21.901	23.175	22.062
Лесковац	156.252	154.034	154.788	155.671	156.447	155.141	156.292
Медвеђа	10.760	10.330	10.019	9.634	9.295	9.865	9.363
Црна Трава	2.563	2.312	2.048	1.789	1.561	1.944	1.607
Јабланички округ	240.923	236.005	234.147	231.858	229.607	233.231	230.058
Босилеград	9.931	9.349	8.892	8.458	8.070	8.718	8.148
Бујановац	43.302	42.710	43.015	43.215	43.377	43.095	43.345
Владичин Хан	23.703	23.221	22.750	22.945	23.727	22.828	23.571
Врање	87.288	87.044	87.795	88.022	88.549	87.886	88.444
Прешево	34.904	34.740	35.389	35.985	36.530	35.627	36.421
Сурдулица	22.190	21.654	21.322	21.761	22.220	21.498	22.128
Трговиште	6.372	6.129	5.981	5.817	5.665	5.915	5.695
Пчињски округ	227.690	224.847	225.144	226.203	228.138	225.567	227.752
Подручје плана	468.613	460.852	459.291	458.061	457.745	458.798	457.810

Табела III-5. Прогноза кретања броја становника на подручју Просторног плана до 2022. године-индекс промене

општине/градови	Индекси промене броја становника							
	по аналитичкој пројекцији					по планској прогнози		
	2007/02	2012/07	2017/12	2022/17	2022/02	2014/02	2021/14	2021/02
Бојник	95,4	94,8	94,0	94,9	80,6	88,3	92,4	81,5
Власотинце	98,1	97,7	96,8	96,5	89,5	94,6	95,3	90,2
Лебане	96,9	97,3	96,7	96,5	87,9	93,0	95,2	88,5
Лесковац	98,6	100,5	100,6	100,5	100,1	99,3	100,7	100,0
Медвеђа	96,0	97,0	96,2	96,5	86,4	91,7	94,9	87,0
Црна Трава	90,2	88,6	87,4	87,3	60,9	75,8	82,7	62,7
Јабланички округ	98,0	99,2	99,0	99,0	95,3	96,8	98,6	95,5
Босилеград	94,1	95,1	95,1	95,4	81,3	87,8	93,5	82,0
Бујановац	98,6	100,7	100,5	100,4	100,2	99,5	100,6	100,1
Владичин Хан	98,0	98,0	100,9	103,4	100,1	96,3	103,3	99,4
Врање	99,7	100,9	100,3	100,6	101,4	100,7	100,6	101,3
Прешево	99,5	101,9	101,7	101,5	104,7	102,1	102,2	104,3
Сурдулица	97,6	98,5	102,1	102,1	100,1	96,9	102,9	99,7
Трговиште	96,2	97,6	97,3	97,4	88,9	92,8	96,3	89,4
Пчињски округ	98,8	100,1	100,5	100,9	100,2	99,1	101,0	100,0
Подручје плана	98,3	99,7	99,7	99,9	97,7	97,9	99,8	97,7

На основу планске прогнозе, укупно становништво на простору Јужног поморавља ће наставити да се смањује, али нешто успоренијим темпом него што је то био случај у периоду до 2002. године. У апсолутном износу, број становника ће се смањити са 468.613 (Попис 2002. године) на 458.789 становника 2014. године (тј. за 2,1%), односно на 457.810 становника 2021. године (тј. за 2,3% у двадесетогодишњем периоду). Основни разлог одсуства реалних могућности за преокрет у популационој динамици треба тражити у израженој демографској инерцији, тј. у утицају наслеђене старосне структуре на актуелне и будуће демографске процесе.

Када се говори о популационо мањим општинама на подручју Просторног плана, посебно о оним које карактерише снажна, дуготрајна и континуирана демографска ерозија, њихов будући демографски развој је детерминисан готово искључиво утицајем фактора ендогеног карактера. У том смислу је основано поћи од претпоставке о настављању досадашњих основних тенденција у демографском развоју – општој депопулацији, са израженом негативном природном репродукцијом становништва, али и нешто успоренијим темпом исељавања због константног смањивања величине контингента потенцијално емиграционог становништва. У периоду 2002-2021. године, депопулацијом ће највише бити погођене општине: Црна Трава (губитак 37,3% популације), Бојник (18,5%) и Босилеград (18%).

С друге стране, под претпоставком изостанка значајнијег утицаја фактора егзогеног карактера, у периоду до 2021. године би био нешто израженији демографски раст општина Прешево и Бујановац, код којих ће, иако успорена, и даље доминирати природна компонента демографског раста. Уз примену одговарајућих планских мера којима се подстичу компоненте економско-социјалног развоја (привредни раст, запошљавање) и смањује досадашњи

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

негативни миграциони салдо, општина Врање ће такође остварити благи популациони раст, док се у општинама Лесковац, Сурдулица и Владичин Хан очекује заустављање депопулационих трендова и пројектовани благи пораст становништва у периоду 2014 – 2021. године.

2.2. Мрежа центара и насеља (референтна карта 2)

Полазећи од остварених просторно-функционалних односа и веза на територији Региона и његовог окружења, идентификоване су вертикална – функционална и хоризонтална – просторна хијерархија у мрежи насеља. Функционалне везе и односе у Региону одликује недовољна кохерентност, то јест недовољна развијеност функцијских веза између општинских, субрегионалних и регионалних целина.

У циљу развоја кохерентне просторно-функцијске организације Јужног поморавља, на бази природно-еколошких, демографских, социјално-економских и других карактеристика његовог геопростора предлаже се модел будуће вишестепене хијерархије центара у мрежи насеља:

- У првој хијерархијској равни су Лесковац и Врање као регионални центри сличних функционалних капацитета чије зоне утицаја прелазе границе Пчињског и Јабланичког округа.
- У другој хијерархијској равни је Власотинце као субрегионални центар. Ту позицију му даје изванредан географски и саобраћајни положај. Сличну позицију имају и Владичин Хан и Сурдулица као језгра истоимене биполарне агломерације.
- У трећој хијерархијској равни су општински центри релативно малих зона утицаја на социогеографску трансформацију окружења у које спадају Бујановац, Бојник и Лебане.
- У четвртој хијерархијској равни су општински центри који имају делимично развијене урбане функције и то Босилеград, Трговиште и Црна Трава у источном делу, Прешево у јужном, и Медвеђа северном делу Региона.
- У петој категорији су микроразвојни центри у које спадају урбана и рурална насеља која су центри заједница насеља са општим или специфичним функцијама.
- Овим планом се дају препоруке да функције микроразвојних центара имају општински/градски субцентри и центри заједница насеља и то:
- У општини Бојник центри заједница насеља Коњувце, Лапотинце и Косанчић;
- У граду Лесковацу субцентри су Грделица, Вучје и Брестовац и центар заједница насеља Печењевце;
- У општини Власотинце центри заједнице насеља Стајковце, Своће и Орашје;
- У општини Лебане центри заједница насеља Прекопчелица, Бошњаце и Липовица (Планско опредељење је да насеље Кљајић алтернативно/условно може имати улогу центра заједнице насеља и микроразвојног нуклеуса уколико су његове функције компатибилне и комплементарне са режимима заштите планиране водоакумулације „Кључ" и ако се буду развијале према потребама становништва);
- У општини Црна Трава центри заједнице насеља Рупље, Брод, Састав Река, Преслап и Градска;
- У општини Медвеђа општински субцентар Сијаринска Бања и центри заједнице насеља су Туларе и Леце;
- У општини Владичин Хан центри заједнице насеља Стубал, Јагњило и Житорађе;
- У општини Сурдулица центри заједница насеља Сувојница, Мачкатица, Власина Округлица и Клисура;
- У граду Врању општински субцентар са специфичним бањским функцијама Врањска Бања, центари заједнице насеља Власе и Ратаје (алтернативно Барелић);
- У општини Босилеград центри заједница насеља Бистар, Доња Љубата и Лисина;
- У општини Бујановац центри заједница насеља Муховац, Трновац, Несалце, Биљача, Жбевац и Кленике;
- У општини Трговиште центри заједница насеља Шајинце, Доњи Стајевац и Радовница;
- У општини Прешево центри заједница насеља Церевајка, Миратовац и Рељан.

Општине/градови ће приликом израде просторних планова јединица локалне самоуправе, по потреби, прецизније дефинисати мреже микроразвојних центара.

2.2.1. Интеграција, функционална међузависност и функционално повезивање насељских и просторних система

За постизање унутрашње функционалне, социјалне и просторне кохезије Региона и за његову интеграцију у развојне процесе Републике Србије и Југоисточне Европе неопходно је остваривање следећих начела:

- Полицентричност развијена и инструментализована на полазиштима нодалности;
- Хијерархичност у системима и мрежама насеља;
- Комплементарност између урбаних насеља и насеља њиховог ближег и даљег окружења;
- Функционална специјализација мањих и функционална диверзификација већих урбаних центара;
- Интегралност у социо-економском и функционалном смислу;
- Социјална, економска, функционална и еколошка одрживост у мрежама и системима насеља;
- Функционална кохерентност централних насеља са насељима функционалне међузависности.

На основу егзактне анализа свих елемената и фактора који формирају мрежу од 699 насеља Региона и њене субсистеме, као и фактора регионалног развоја, неопходно је константно развијати јавносоцијалне и привредне функције насеља, које ће се функционално повезивати и умрежавати на бази комплементарности. Тај процес ће се одвијати у условима привредног раста, просторног развоја, рационалне децентрализације и ублажавање постојеће дисфункционалности која је изражена на више нивоа: на нивоу Региона, на нивоима Јабланичког и Пчињског округа тј. њихових функционалних подручја и на нивоима свих општина појединачно.

Главни кохезиони фактор у региону биће развој просторних и функционалних веза између регионалних центара Лесковца и Врања. Ови центри јачаће регионалне функције (привредне, јавно-социјалне, развојно-управљачке, информационе, научно-истраживачке, културне и др.). Значајну улогу имаће развој субрегионалних функција Власотинца, Владичиног Хана и Сурдулице (привредних, јавно-социјалних, развојно-управљачких и културних) и интензивирање развоја функција општинских центара(привредних и јавно-социјалних).

Унутрашња територијална кохезија функционалног подручија Лесковца остварује се кроз развој функционалних веза на релацијама:

- Лесковац – општински центри (Бојник, Власотинце, Лебане, Медвеђа и Црна Трава);
- Лесковац – субопштински центри (Вучје и Грделица);
- Лесковац – центри заједнице насеља на општинском нивоу;
- Субопштински центри – центри заједнице насеља;
- Општински центри – центри заједнице насеља.

Унутрашња кохезија Врањског функционалног подручја се остварује кроз развитак нових и јачање већ формираних веза на релацијама:

- Врање – општински центри у долини Велике Мораве (Бујановац, Владичин Хан, Прешево);
- Врање – општински центри у Пчињском крају и Крајишту (Трговиште и Босилеград);
- Врање – центри заједница насеља на општинском нивоу;
- Владичин Хан – Сурдулица;
- Бујановац – Прешево;
- Општински центри – центри заједнице насеља.
- Субопштински центри – центри заједнице насеља;

Егзогене функционалне усмерености Региона се ослањају на доминантне функције Коридора X, али проистичу из територијално-административне поделе Републике Србије. Коридор директно и индиректно утиче на развој функционалне комплементарности Региона са свим деловима Републике Србије. Повезивање Региона са другим деловима Републике у великој мери ограничава непостојање законских оквира за субсидијарност (вертикалну и хоризонталну расподелу компетенција, обавеза и одговорности између нивоа управљања: државе Србије, региона, градова, општина и локалних заједница). Стварање политичких и правних оквира за решавања питања везаних за легислативно-функцијску субсидијарност (привредну, легислативну, планску и сл.) у односима општина, окружних/регионалних центара и макрорегионалних центара, је основна претпоставка унутрашње функционалне кохезије Јужног поморавља и његовог повезивања са другим деловима Републике.

Потенцијале за функционално повезивање имају следећи центри:

- У функционалном подручју Лесковца: Лебане и Медвеђа са Косовом и Метохијом;
- У функционалном подручју Врања: Врање, Бујановац и Прешево за функционално повезивање са Косовом и Метохијом;
- Лесковац и Власотинце преко Бабушнице са Пиротским округом;
- Лесковац, Лебане, Бојник и Власотинце са Топличким и Нишавским округом.

Поред тога, функционалне везе треба усмеравати према функционално-урбаном региону Ниша у целини, те према центрима у великоморавској и западноморавској осовини развоја Републике Србије.

У интеррегионалној сарадњи посебан значај имаће функционална специјализација мањих градова и економски развијенија села, њихове мреже или агломерације, која ће им помоћи у укључивању у савремене економске процесе, односно омогућити да пронађу своје место у домаћој и међународној расподели рада. У том смислу могуће је функционално умрежавање (формирање кластера):

- бањских места као што су Бујановачка, Врањска и Сијеринска Бања са осталим бањским центрима Републике Србије;
- туристичких подручја Власине са сличним центрима у Републици Србији, посебно са Копаоником и Старом планином;
- општина и насеља Власинског крај, Кукавице и Радана са насељима у другим деловима Републике Србије чији би становници имали интерес за боравак на овим планинама (нпр. насеља у Војводини);
- пољопривредних, посебно повртарских центара Јабланице са пољопривредним и трговинским предузећима у осталим деловима Републике и сл.

У јачању кохезије између функционалних подручја Лесковца и Врања посебну улогу треба да добију насеља у Коридору X, која имају већ формиране или имају потенцијал за развој попречних веза са насељима источно и западно од Коридора. То су, пре свих, двополна агломерација Владичин Хан – Сурдулица (функционално подручје Врања) која повезује и иницијално интегрише Црну Траву, Босилеград и подручје Власине. Сличну улогу имају Грделица и Предејане у функционалном подручју Лесковца.

На нивоима функционалних подручја Лесковца и Врања и општина које улазе у њихов састав примениће се „модел децентрализоване концентрације" који одговара принципима одрживог развоја, економичан је у погледу коришћења простора, ресурса, енергије и транспорта.

Децентрализација функције рада, развој дневне миграције и стварање дневних урбаних система Лесковца и Врања, те субмиграционих система у општинама омогућили би примену модела децентрализоване концентрације становништва и функција. Моделом усмеравања дневне миграције обезбедиће се задржавање становништва у сеоским насељима и ублажити ефекте поларизације.

У циљу рационалне децентрализације функција и задржавања колико-толико повољног размештаја становништва и насеља, посебно у Јабланичкој и Врањској котлини, које према пројекцијама становништва поседују реалан демографски потенцијал, неопходно је поспешити социоекономску трансформацију сеоских насеља (од чисто аграрних преко аграрно-индустријских до аграрно-услужних) и постепено их урбанизовати. На овај начин обезбедиће се опстанак становништва у сеоским подручјима.

Најпогоднији инструмент имплементације модела децентрализоване концентрације на општинским нивоима је примена концепта микроразвојних центара. Њихова интеграциона улога испољава се на два начина и то као везе: између регионалних центара и њихових функционално-урбаних региона, и између општинских центара и руралних окружења.

Дневна миграција као инструмент територијалне и функционалне кохезије у региону развијаће се на три нивоа:

- I ниво су дневни урбани системи Лесковца и Врања;
- II ниво су дневни миграциони системи Власотинца и биполарни дневни миграциони систем у агломерацији Владичин Хан – Сурдулица (са нешто мањом утицајном сфером);
- III ниво су локални миграциони системи Лебана, Бојника, Бујановца, Прешева и Босилеграда.

Дневна миграција ће се развијати на релацијама: примарна насеља – центри заједница насеља; сеоска насеља – општински центри; општински центри – окружни/регионални центри. У изразито депопулационим општинама Трговиште и Црна Трава дневна миграција није развијена и овај модел не може да се користити.

2.2.2 Очување и трансформација руралних насеља и подручја

Развој сеоских насеља неговање и промовисање вредности руралних подручја (природне хетерогености, културно-историјског идентитета и др.) уз јачање економске снаге сеоских домаћинстава представља важно питање будућег равномерног развоја планског подручја. Све концепције и планска решења која воде ка развоју села и руралних подручја, усмераваће се на решавање питања популационог развоја, побољшавања услова живљења на селу и промовисања мултифункционалне породичне пољопривреде.

Ово захтева квалитативне и квантитативне промене на сеоском подручју, засноване на следећим основним поставкама: (1) унапређивање локалних ресурса за производњу квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа; (2) подизање укупне инфраструктурне опремљености; (3) укрупњавањем земљишних парцела и/или засада; (4) развијање прерађивачких капацитета у селима, посебно микроразвојним нуклеусима, у оквиру постојећег стамбеног ткива, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине; (5) диверзификација развоја пољопривреде и села у складу са специфичним ресурсним, структурним, техничко-технолошким и социоекономским обележјима; и (6) успостављању партнерства локалних актера из јавног и цивилног сектора при утврђивању и спровођењу локалних стратегија/планова интегралног руралног развоја.

Основне просторно-функционалне јединице су заједнице насеља са микроразвојним центром. Микроразвојни центри су насеља са развијеном јавно-социјалном инфраструктуром и нуклеусима производних делатности и услуга предиспонирани за лоцирање нових индустријских погона, прилагођених савременим технологијама, еколошким стандардима и аутохтоним сировинама.

Одговарајуће подршке и стимулације развоја производње базиране на локалним ресурсима и туристичким потенцијалима омогућиле би отварање нових радних места и развој допунских, алтернативних или двојних (комплементарних) занимања становништва.

Комплементаран развој пољопривреде и осталих делатности водиће успоравању депопулације и социјално-економском преображаји села. Због тога, обнову села и оживљавање сеоске економије треба темељити на креативној интеграцији савремених производних и потрошачких тенденција као и економској валоризацији локалног наслеђа, ресурса, културе, традиције и знања.

У развоју и унапређењу руралне инфраструктуре приоритет има опремање микроразвојних центара савременим објектима и услугама у домену саобраћаја, водопривреде, телекомуникација и информатичких технологија, као и у домену јаних служби.

Посебан проблем је санација и рехабилитација периурбаних насеља и микроразвојних центара, примена урбаног начина уређења простора сходно њиховој улози у систему насеља, чиме би се унапредио идентитет, компактност и конкурентност тих насеља.

За развој насеља је од посебног значаја функција становања. Основни индикатори развијености су дисперзија становништва, станова, објеката и услуга јавносоцијалне инфраструктуре. У условима урбане поларизације и депопулације руралних подручја и константне економске кризе, постојећи стамбени фонд треба третирати као један од развојних ресурса насеља. Неопходно је стимулисање и усмеравање стамбене и стамбено-пословне градње у руралним подручјима. Сеоском становништву је потребно омогућити квалитетну изградњу или реконструкцију стамбених и објеката сеоске економије, уз поштовање традиционалних образаца уређења предела, организације и биоклиматске изградње објеката и увођење савремених технологија грађења (повећање енергетске ефикасности).

2.3. Мрежа јавних служби

Основно планско опредељење је унапређење јавних служби које ће омогућити одрживи и уравнотеженији развој Региона и општина, допринети јачању функција центара у мрежи насеља на подручју Јужног поморавља (од регионалних, субрегионалних и општинских центара до центара заједница насеља и центара са специфичним функцијама), обезбедити територијалну и функционалну доступност и квалитет услуга увођењем нових програма,

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

организације и модалитета пружања услуга прилагођених различитим потребама корисника.

Друго планско опредељење јесте развој јавних служби заснован на: постојећој мрежи објеката, потребама корисника, примени комуникацијских иновација, новим улагањима јавног и приватног сектора и коришћењу донација, примени минималних и диференцираних норматива за развој служби и услуга (од националног, регионалног и локалног значаја).

Предшколско васпитање и образовање

Ради обезбеђења већег обухвата деце, доступности и могућности за равноправније коришћење услуга предшколског васпитања и образовања за децу узраста до 6 година, неопходно је побољшање квалитета постојећих објеката, повећање понуде посебних програма и услуга дечјих вртића, уз партиципацију родитеља у раду предшколских установа, избору и реализацији програма. У постојећој мрежи део објеката треба заменити новим или повећати капацитете доградњом (општине Врање, Бујановац, Медвеђа и др.), највећи број санирати и уредити комплексе вртића, а скоро све објекте додатно опремити. Запошљавање младих родитеља у урбаним центрима и селима изискиваће повећање капацитета предшколских установа, независно од кретања броја деце узраста до 6 година. Проширење мреже објеката усмераваће се на поједина приградска насеља, субопштинске и друге центре у мрежи насеља општина у складу са потребама деце и родитеља (општине Прешево, Бујановац, Врање, Лебане и др.). Укључивање приватног сектора у пружање ових услуга, које је започело у општини Бујановац треба подржати и развијати и у другим општинама. Подршку невладиног сектора и донација треба усмерити на развој мобилних дечјих вртића/учионица за мање доступна насеља, посебних програма за децу са посебним потребама, као и специфичних програма за ромску децу у постојећим школама, или наменски изграђеним вишефункционалним јавним и приватним објектима.

Неопходно повећање обухвата деце на 100% до 2015. године и доступности припремне предшколске наставе обезбедиће се у свим општинама усклађивањем развоја и организације припремног предшколског образовања и васпитања са кретањем и размештајем деце узраста 5,5-6,5 година и мрежом дечјих вртића и основних школа. Организовање специјализованог превоза неопходно је за сву децу која живе на удаљењу већем од 1,5 km од предшколске васпитне групе, као и за сву децу са посебним потребама. Специјализовани превоз би истовремено опслуживао децу предшколског узраста и ученике основних школа.

2.3.1. Основно образовање и васпитање

Неопходно је повећати за 100% школообавезног контингента до 2015. године и обезбедити подједнаке могућности за квалитетно основно образовање и васпитање. То подразумева усклађивање мреже објеката са кретањем и размештајем деце и младих узраста 6-15 година, побољшање и иновирање школских програма. Увођење флексибилнијих програма омогућиће повећање релевантности знања, развијање животних вештина ученика, уважавање различитости и укључивање различитих група деце у образовни процес. Развијање васпитне/социјалне функције школе омогућиће се ефикаснијим организовањем продуженог боравка ученика и/или целодневне наставе за ученике првог циклуса, као и увођењем посебних образовних програма прилагођених потребама деци са посебним потребама, специфичних програма усклађених са потребама Рома и факултативних програма и активности за мултикултурно образовање.

Организација мреже објеката основног образовања и васпитања ће се заснивати на матичним (и подручним) осморазредним школама у центрима у мрежи насеља општина. Рационализација мреже издвојених четвороразредних одељења у свим општинама засниваће се на демографским променама, доступности, квалитету и опремљености објеката, квалитету наставника и образовних постигнућа ученика и процени могућности за побољшање квалитета наставног процеса, уз активну партиципацију родитеља и ученика у доношењу одлука. Једна од опција је вишенаменско коришћење постојећих објеката за мобилне екипе дечјих вртића, установа културе, курсеве информатике и сл. Друга опција је да се у појединим школама уведу посебни програми и обезбеде мобилне наставне екипе, како би се ученицима издвојених одељења приближили нови облици наставе и стицање знања и вештина која су приступачна у матичним школама. Рационализација мреже може да подразумева гашење школа у појединим насељима и повећање капацитета постојећих или отварање нових школа у другим насељима (у општинама Сурдулица, Бујановац, Лебане, Власотинце и др.). Предуслов за задржавање осморазредних и четвороразредних школа је њихова санација, модернизација и опремање школског простора, уређење школског комплекса и простора за спорт и повећање квалитета доступности. Организовање специјализованог превоза неопходно је за ученике који живе на удаљености већој од 4 km од школе и за све ученике са посебним потребама. Имајући у виду да се ради о економски недовољно развијеном подручју, за организовање специјализованог превоза биће неопходна подршка средстава републичких и претприступних фондова и донација.

Средње, више и високо образовање

Постојећа мрежа објеката средњег, вишег и високог образовања може да задовољи будуће потребе. Неопходно је обезбедити подједнаку доступност корисницима са подручја гравитирајућих општина, у првом реду проширењем капацитета и изградњом нових домова за смештај ученика и студената и формирањем умреженог и организованог система приватних станодаваца.

Јачање и осамостаљивање постојећих средњих школа и, евентуално, отварање нових подразумева редефинисање и усклађивање образовних профила са структуром и потребама привреде на регионалном и локалном нивоу, као и тражење нових начина финансирања и повезивања са привредом. Регионализација и рационализација мреже средњег образовања на подручју Јужног поморавља подразумева умрежавање стручних школа сличних образовних профила (на пример 7 техничких стручних школа), њихову диверзификацију и већу флексибилност за прилагођавање потребама привреде и тржишта рада (добар пример јесте Пољопривредно-шумарска средња школа у Сурдулици). Даљи развој и усавршавање средњих стручних школа засниваће се на националним, регионалним (до 40% укупне мреже школа) и локалним критеријумима (до 50% укупне мреже школа) за успостављање мреже средњих школа и образовних институција. Подстицаће се отворен и флексибилан систем образовања младих и одраслих (од елементарног до високошколског, иницијалног и континуираног, формалног и неформалног), који омогућава континуално учење и унапређење људских потенцијала и ресурса.

Један од могућих модела система финансирања средњег, вишег и високог образовања јесте тзв. „динамички модел", то јест комбиновани модел постојећег система финансирања и развоја проширених делатности. Проширене делатности обухватају комерцијалне програме и пројекте сарадње са привредом. Школе које задовоље регионалне привредне критеријуме и поједини добро опремљени школски центри на које ће се примењивати локални критеријуми, засниваће проширене делатности на програмима за доживотно учење, програму „друга шанса" (за оне који су напустили образовни систем пре завршетка редовног школовања), програмима стицања нових знања и вештина неопходних за укључивање у процес рада и за развој каријере.

Развој стручног образовања подразумева модернизовање опреме и наставних средстава и опремање школа потребним садржајима, као што су специјалне наставне просторије, школске радионице, библиотеке и интернет учионице, трпезарије и ресторани, спортски терени и остале пратеће услуге.

У систем средњег и стручног образовања, слично као код вишег и високог образовања, треба увести приватне средње школе специфичних профила и подстицати донаторства за обезбеђивање стипендија.

2.3.2. Здравствена заштита

У документима Министарства здравља Републике Србије и Закону о здравственој заштити наглашена је важност обезбеђења правичног и једнаког приступа, свеобухватности и континуираности здравствене заштите.

Постојећа мрежа објеката омогућава рационалну организацију и релативну доступност услуга примарне здравствене заштите на подручју општина. Предуслов је рехабилитација постојеће мреже, уз евентуално проширење капацитета у складу са потребама локалне заједнице (у општини Бујановац и др.). То ће се обезбедити подизањем квалитета услуга (опремање неопходном медицинском опремом и санитетским материјалом, обезбеђење потребног броја лекара и другог медицинског особља), објеката (санацијом

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

и обновом већине постојећих и, евентуално, заменом изградњом нових) и доступности (обезбеђењем теренских и санитетских возила). Један од начина за повећање доступности примарне здравствене заштите корисницима, нарочито на руралном подручју, јесте организовање мобилних здравствених тимова, интегрисаног пружања услуга здравствене и социјалне заштите (добар пример општине Сурдулица) и пружање квалитетне прехоспиталне хитне медицинске помоћи. Подизање квалитета и доступности услуга подржаће се увођењем приватне праксе и укључивањем невладиног сектора у систем здравствене заштите, уз субвенционирање и подстицање (мерама пореске политике) програма промоције здравља, превенције и примарне здравствене заштите на руралном подручју и за осетљиве (жене, деца и млади), сиромашне и угрожене групе корисника.

Здравствена саветовалишта за младе организоваће се у седиштима управних округа и у општинама са најмање 7.000 деце и младих (од 10 до 18 година).

Унапређење постојећих установа секундарне здравствене заштите остариће се подизањем квалитета услуга. Специјалне болнице у Сурдулици, Сијаринској, Врањској и Бујановачкој бањи свој развој ће базирати на диверзификацији и развоју нових услуга и програма медицинског и здравственог туризма.

2.3.3. Социјална заштита

Постојећа мрежа установа социјалне заштите омогућава рационалну организацију услуга социјалне заштите на подручју Јужног поморавља. Неопходна је рехабилитација постојеће мреже центара за социјални рад, подизањем квалитета објеката и услуга (санацијом објеката у Бојнику и Власотинцу, евентуалном изградњом новог у општини Трговиште, опремањем свих објеката и мобилних тимова теренским возилима), проширењем капацитета за нове садржаје и програме рада у скоро свим центрима, унапређењем квалитета постојећих и увођењем нових услуга, као и развојем алтернативних и иновативних програма социјалне заштите.

Акценат је на развоју мреже услуга које омогућавају већу територијалну и функционалну доступност услуга, подржавају живот у заједници и обезбеђују интегралну и неодложну социјалну заштиту корисника. Оријентација је на развој разноврсних социјалних услуга усаглашених са потребама корисника које се приоритетно задовољавају у локалној заједници и породици (природном окружењу), а омогућавају избор најмање рестриктивне услуге за корисника. У свим општинама то подразумева развој:

- услуга и служби за подршку природној породици (саветодавне, едукативне, патронажне услуге, услуге клубова и дневних центара са разноврсним садржајима);
- услуга различитих облика хранитељског смештаја;
- установа малих смештајних капацитета за недостајуће услуге за збрињавање корисника (мали домови, мале стамбене заједнице, „Кућа на пола пута", „Становање уз подршку" и сл.);
- стварање услова за коришћење постојећих услуга у локалној заједници које ће бити инклузивне за децу, инвалидне особе, старе и осетљиве групе и др.

Приоритет је да се на овај начин омогући останак већег броја деце, одраслих и старијих у биолошкој, сродничкој или другој породици, смањење броја деце у установама и смањење потреба за смештајем одраслих и старијих грађана у установе социјалне заштите. Полазећи од ових опредељења, не предвиђају се нове установе социјалне заштите за смештај корисника на подручју Јужног поморавља.

Смештај деце у установама треба свести на минимум, а активности усмерити на подршку природној породици и свим облицима заштите који омогућавају живот у породичном окружењу уз очување и унапређење родитељских компетенција и повратак деце са смештаја у биолошку породицу. Неопходно је обезбедити избор адекватних породица и њихову припрему, обуку и подршку којом се остварује превенција проблема и квалитетнији живот деце. У том правцу су усмерене активности на развоју регионалних служби за хранитељство при центрима за социјални рад у Лесковцу (2008) и Врању.

Ослобађање капацитета у установама социјалне заштите за смештај корисника омогућиће њихову трансформацију, повећање квалитета и разноврсности услуга. Овакав мешовити модел развоја и организације услуга социјалне заштите омогућава да се корисници опредељују за услуге које ће задовољити њихове потребе и испунити критеријуме квалитета, ефикасности и економичности.

Неопходно је обезбедити развој услуга неодложних интервенција у свим центрима за социјалну заштиту, које ће грађанима бити доступне 24 сата. Основни услови за обезбеђење услуга у кризним ситуацијама обухватају 24-сатно дежурство стручњака обучених за неодложне интервенције, дежурне службе за ургентни смештај (установе и хранитељске породице за ургентни смештај) и услуге СОС телефона.

Започето укључивање невладиног сектора у пружање услуга социјалне заштите у општини Лебане и развој услуга мобилних служби проширене социјалне заштите (пројекат помоћи у кући уз психосоцијалну подршку старима, немоћнима и инвалидима) у општинама Власотинце, Црна Трава и Сурдулица треба наставити и проширити на друге општине. Кључно је укључивање различитих социјалних актера, у првом реду приватног и невладиног сектора у пружање комерцијализованих и непрофитних услуга социјалне заштите, као и обезбеђење партиципације корисника у доношењу одлука о начину задовољавања њихових потреба.

2.3.4. Култура

Очување културног идентитета и диверзитета подручја Јужног поморавља остариваће се преко регионалних и локалних програма развоја културе и интегрисаних културно-образовних и других интерсекторских програма. За припрему и остваривање ових програма неопходна је рехабилитација и умрежавање постојећих установа културе, као и укључивање приватног и непрофитног сектора. Модернизовање и јачање регионалних установа културе у Врању и Лесковцу и локалних установа у општинским центрима остариваће се укључивањем грађана у формулисање и реализацију програма и пројеката намењених деци и младима, међукултурном дијалогу, идентификовању и промоцији етнографских вредности и различитости, заштити културног наслеђа и др.

Рехабилитација мреже установа културе у регионалним и општинским центрима биће усмерене на: подизање квалитета и опремљености постојећих објеката (домова културе у Трговишту, Прешеву, Босилеграду, Лебану и др.), изградњу наменских објеката (завршетак дома културе у Бојнику, изградња наменских објеката за установе културе у Лесковцу и Врању), формирање нових установа културе (у општини Медвеђа), развој нових програма и повећање њихове доступности корисницима.

Повећање доступности културних активности и програма, нарочито младима на руралном подручју, омогућиће се развојем нових облика пружања услуга и формирањем организационих јединица постојећих установа културе у постојећим (општине Сурдулица, Власотинце, Бујановац) и новим вишефункционалним објектима у микроразвојним центрима на руралном подручју (све општине). Неопходно је субвенционисање јавног и приватног сектора из републичких фондова и донација и укључивање непрофитног сектора у развој нових услуга, посебних програма и организацију мобилне културне понуде (мобилне библиотеке, представе, креативне радионице, еколошке и хуманитарне активности и сл.) на руралном подручју Јужног поморавља.

2.3.5. Спорт и рекреација

У мрежи спортско-рекреативних објеката Јабланичког округа треба повећати квалитет опремљености појединих објеката и спортских терена, претежно на руралном подручју, док у Пчињском округу предстоји децентрализација мреже објеката и услуга на руралном подручју.

У општини Прешево неопходно је иницирати формирање спортских клубова и развијати мрежу спортско-рекреативних објеката.

Стратешко опредељење је развој мреже услуга за омасовљење рекреативног бављења спортом при постојећим спортским клубовима, предшколским установама, основним и средњим школама.

2.3.6. Локалне управе

Повећање доступности јавних власти грађанима обезбедиће се развојем услужних центара локалних управа у општинским/градским центрима (добри примери општина Бојник и Сурдулица) и развојем мреже услуга управе и мреже објеката месних канцеларија на руралном подручју свих општина/градова. Канцеларије за младе формираће се при свим локалним управама. Ове канцеларије ће, у сарадњи са образовним и културним установама,

спортским клубовима и невладиним сектором, организовати активности и програме за квалитетно провођење слободног времена (образовне, спортске, културне, еколошке, хуманитарне, истраживачке, информатичке и др.) и за каријерно вођење и саветовање младих уз подршку стручних тимова.

3. Просторна организација привреде (референтна карта 2.)

1. Под претпоставком да ће бити испуњени основни предуслови даљег привредног развоја подручја Просторног плана, који се односе на реализацију неопходне инфраструктуре, довршавање процеса приватизације, решавање имовинско-правних односа, стварање динамичног пословног амбијента (сходно потенцијалима, ограничењима и могућностима општина) могу се дефинисати најзначајније делатности/приоритети развоја и то:

- Пољопривреда, прилагођена тржишним условима привређивања и унапређеним традиционалним видовима производње. Развој пољопривреде засниваће се на: бољој повезаности са агроиндустријом и директним пласманом производа сектору туризма, формирању микропогона за прераду пољопривредних производа, укрупњавању поседа и удруживању произвођача, подизању техничке опремљености и едукације пољопривредних произвођача и обезбеђивању повољних услова кредитирања. Коришћење значајних потенцијала пољопривреде у Региону, треба подржати мерама економске и пореске политике за формирање пољопривредних поседа: великих преко 100 ha, средњих преко 30 ha и малих од 3,5 до 30 ha. То се, пре свега, односи на равничарске пределе лесковачке и врањске котлине у којима је могућа интензивна ратарска и воћарска производња, док се у брдско планинским подручјима треба фокусирати на развој сточарских фарми одговарајуће величине.

- Туризам, са централним пројектом туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина и другим потенцијалима, базиран на очуваној природној средини и повољним условима за развој планинског, бањског, сеоског, еко туризма и осталих видова целогодишњег туризма. Туризам ће допринети развоју комплементарних делатности (са пратећим услугама за подмиривање потреба туриста и излетника), побољшавању стандарда и запослености локалног становништва, истовремено доприносећи решавању појединих развојних проблема, подизању атрактивности региона за инвестирање и побољшање демографске структуре становништва допринеће мотивисању младих за останак и повратак на рурална подручја.

- Саобраћајне услуге и складишно-логистичке активности, посебно полазећи од геосаобраћајног положаја Јужног поморавља на коридору X и пограничног положаја који пружа погодности за трансгранично повезивање. Посебан значај ће имати потенцијално формирање слободних зона, уз интензивније коришћење и развој слободне зоне Владичин Хан.

- МСП, као основни облик организовања фирми и генератор развоја, конкурентности и запошљавања (приоритетно у производњи и преради пољопривредних производа, туризму, трговини и сектору услуга). Посебну подршку треба обезбедити за активирање микро бизниса и тзв. породичних фирми (домаће радиности и сл.).

- Развој рударства, пре свега експлоатације руда олова, цинка злата и племенитих и ретких метала (Леце, Благодат-Грот, Караманица и Рупље), молибдена (Мачкатица), фосфата (Лисина), зеолита (Златокоп), грађевинског материјала и др. Претпоставке развоја рударства заснивају се на тренду релативно повољних цена минералних сировина на светском тржишту, расположивим створеним рударско-прерађивачким капацитетима, модернизацији и еко-реструктурирању рударских комплекса и додељеним концесијама за истраживања и експлоатацију лежишта минералних сировина.

- Водопривреда и енергетика, заснована на развоју интегралних регионалних система коришћења, уређења и заштите речних вода у оквиру Јужноморавског система и ХС „Власина".

- Даљи развој и диверзификација услуга терцијарног и квартарног сектора, посебно трговине, занатства, пословних услуга, финансијских, информатичких, техничких и других услуга, личних услуга, послова са некретнинама, и др.

- Диверзификовани развој прерађивачког сектора индустрије, заснован на примени савремене технологије, знања, иновација, истраживачко-развојне и маркетиншке активности; и

- Шумарство, ловство и прерада дрвета.

У оквиру ових приоритета, за сваку општину биће посебно важан рад постојећих успешних фирми – лидера привредног развоја (фармацеутске индустрије „Здравље", хемијске индустрија „Невена", прехрамбених комплекса „Месокомбинат", „Поречје", „Плави камен-Аморети", „Дуванске индустрије Врање", индустрије грађевинског материјала „Вунизол-Knauf", погона за флаширање воде у Бујановцу, индустрије намештаја „Симпо", металопрерађивачке индустрије „Алфа Плам", ФОПА и др). Посебан значај имаће повезивање МСП са великим системима у производно-услужном ланцу, компоненти извоза, подизању нивоа техничко-технолошке опремљености, еколошкој прихватљивости, одржавању конкурентности локалних привреда и интензивирању сарадње између привреде региона и општина.

2. Потребе нових производних капацитета, складишно-логистичких активности и МСП за локацијама биће реализовани: 1) у оквиру постојећих привредно-индустријских зона и планираних индустријских зона, паркова, бизнис инкубатора, слободних зона, лучко-индустријских, предузетничких зона (у форми гринфилд и браунфилд улагања); 2) обезбеђењем засебних инфраструктурно опремљених локација површине минимум 1-2 ha за смештај погона у општинским центрима, субопштинским центрима, центрима заједнице насеља и другим насељима у којима је испољен интерес за развој МСП; 3) изградњом микро погона у оквиру грађевинског подручја сеоских насеља, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине; и 4) активирањем и побољшањем инфраструктурне опремљености постојећих локација.

3.1. Размештај привредних делатности

Планирани размештај привредних делатности засниваће се на постојећој просторној структури (капацитетима, потенцијалима и ограничењима простора), предложеним критеријумима за усмеравање размештаја и избор развојних опредељења, као и на планираним решењима просторне организације привредних делатности и МСП.

Један од важних корака у испитивању стратешких елемената будућег развоја јесте економско-програмска валоризација простора, односно идентификација потенцијалних профитабилних инвестиционих програма на нивоу појединих сектора, делатности и/или насеља у складу са расположивим потенцијалима.

Према принципима одрживог привредног развоја, основни критеријуми за избор приоритета развоја су: 1) повећање запослености, пораст друштвеног производа и спољнотрговинског биланса; 2) усклађеност са просторно-еколошким капацитетима локалне средине, посебно у погледу простора, коришћења сировинских, водних и енергетских ресурса; 3) постепено гашење еколошки ризичне производње; 4) смањење удела капитално и ресурсно захтевних активности; 5) допринос равномернијем размештају активности; 6) енергетска ефикасност; 7) степен коришћења обновљивих и необновљивих природних ресурса; 8) повећање удела технолошки и еколошки ефикаснијих и иновативнијих грана; коришћење изграђених и опремљених локација, смањења трошкова путовања запослених и експлоатационих трошкова локалитета; и др.

У просторној структури привреде подручја Јужног поморавља важну улогу имаће и даље постојећи привредно-индустријски центри као и постојеће привредно-индустријске и планиране индустријске зоне у урбаним центрима. Основни облици будуће алокације привреде/индустрије до 2021. године су:

- регионални (полифункционални) привредно-индустријски центри Лесковац (са Власотинцем) и Врање – I ранг;

- субрегионални привредно-индустријски центар Владичин Хан-Сурдулица – II ранг;

- општински центри са значајнијим могућностима развоја привреде Бујановац (на коридору X) и Бојник и Лебане (компатибилност са привредом Лесковца) – III ранг;

- општински центри са нуклеусом производно-прерађивачких активности и МСП: Медвеђа, Црна Трава, Босилеград, Трговиште и Прешево – IV ранг;

- насеља са иницијалним облицима предузетништва и МСП: у општини Бојник (Коњувце, Лапотинце, Косанчић), Лесковац (Грделица, Вучје, Брестовац, Печењевце), Власотинце (Стајковце, Своће, Орашје), Лебане (Прекопчелица, Липовица, Гргуровица, Шилово, Кљајић), Црна Трава (Рупље, Брод, Састав Река, Преслап, Градска), Медвеђа (Сијаринска Бања, Туларе, Леце), Владичин Хан (Стубал, Јагњило, Житораће), Сурдулица (Сувојница, Мачкатица, Власина Округлица, Клисура), Врање (Врањска Бања, Власе, Ратаје), Босилеград (Бистар, Доња Љубата, Лисина),

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Бујановац (Муховац, Трновац, Несалце, Биљача, Жбевац, Кленике), Трговиште (Шајинце, Доњи Стајевац, Радовница) и у општини Прешево (Церевајка, Миратовац, Рељан) – V ранг.

Полазећи од основних принципа рационалности и ефикасности коришћења ресурса, за развој привредних делатности, посебно индустријског сектора и МСП до 2021. године предвиђа се:

- активирање нових локалитета и просторних модела смештаја индустрије и МСП и других привредних делатности (индустријска зона/парк, бизнис инкубатор) у оквиру постојећих и планираних привредних и индустријских зона (Владичин Хан, Врање, Лесковац, Власотинце, Сурдулица, Бујановац и Босилеград); и
- дисперзија производних и услужних капацитета МСП (локационо флексибилних, радно-интензивних грана и услужних делатности) у оквиру мањих предузетничких локалитета или појединачних локација у општинским центрима Прешево, Црна Трава, Лебане, Бојник, Трговиште и Медвеђа, као и насељима и на руралном подручју.

Оријентациона површина планираног простора индустријских зона и индустријских паркова износи око 500 ha. У оквиру ових зона у наредном средњерочном периоду предвиђа се запошљавање најмање 2.000-3.000 радника. Највећу перспективу развоја има зона у Владичином хану (инфраструктурно значајно опремљена и у непосредном контакту са коридором X) површине око 200 ha (заједничка иницијатива Врања, Сурдулице и Владичиног Хана). Поред ове, у северном делу града Лесковца, планирана је и изградња регионалног складишно-дистрибутивног центра воћа и поврћа, површине око 180 ha (између аутопута Е-75 и реке Ветернице). Предвиђена су значајна проширења и инфраструктурна опремања индустријских зона у осталим општинама кроз програм гринфилд инвестиција, као приоритетних активности локалних самоуправа у наредном периоду, при чему ће предност у помоћи Републике имати зоне од значаја за више општина/градова и регион. Могуће је и формирање привредних зона конверзијом браунфилд површина, пре свега у постојећим великим индустријским зонама, неперспективним војним објектима и комплексима и др., према захтевима заинтересованих субјеката.

4. Развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора (референтна карта 3.)

4.1 Концепција развоја туризма

Туристичка понуда Јабланичког и Пчињског округа засниваће се на: географско-саобраћајном положају, са атрактивним природним и створеним ресурсима (првенствено планинском туристичком дестинацијом Крајиште и Власина, рурално-урбаној долини Јужне Мораве и посебним локалитетима са доминантним природним и антропогеним потенцијалима); организованом и интегрисаном туристичком производу и на сарадњи са комплементарним секторима у корелацији са програмима заштите заштите природе, животне средине и културног наслеђа и одговарајућих развојних политика Републике.

Основна опредељења дугорочног концепта развоја туризма и рекреације су:

1. туризам ће бити основа развоја делова подручја, који располажу атрактивним мотивима за туристичку и рекреативну тражњу клијентеле из Ниша, Београда и других већих и ближих градова из регионалног окружења, као и из иностранства; или као алтернативна делатност на заштићеним просторима природе, наслеђа и ресурса и вид компензације локалном становништву за различита ограничења у развоју;

2. према природним и створеним потенцијалима, развој туризма и рекреације засниваће се на интегрисаној целогодишњој туристичко-рекреативној понуди планина, топлих и хладних вода, бања, градова, села, ловишта и др, којима ће уједно бити обухваћене и све значајне природне и културно-историјске вредности подручја;

3. туризам ће активирати развој комплементарних активности и структура (села, пољопривреде, мале привреде, објеката друштвеног стандарда, инфраструктуре и др) и подржати унапређивање заштите и културолошке презентације природе, природних и културних вредности, као темељних ресурса и услова укупног, здравственог, еко-, етно- и других видова туризма, производње еко-хране и сл.; развој сеоског туризма одвијаће се у оквиру туристичких рејона, односно првенствено у ближем контакту са туристичким центрима, местима, бањама и садржајима понуде у простору и засниваће се на спони пољопривреде и туризма, односно на физичком и функционалном повезивању материјалне основе туристичке понуде рејона са селом;

4. постојећа туристичка понуда биће техничко-технолошки и организационо унапређена и функционално заокружена, посебно у погледу уређења, опремања и коришћења садржаја понуде у простору; развијаће се атрактивни и профитабилни програми постојеће и нове туристичке понуде за привлачење домаћег и иностраног капитала.

Због релативне оскудности, односно изразите неравномерности протицаја вода, динамика реализације дела туристичке понуде условљена је реализацијом планираних водоакумулација.

Према природним и створеним туристичким ресурсима подручја и критеријумима тражње ширег круга туристичке и рекреативне клијентеле, понуда туристичког подручја засниваће се на следећим доминантним видовима туризма:

1. планинском туризму и рекреацији – на планинским секторима: Чемерник-Острозуб-Грамада, Бесна Кобила-Варденик-Милевска планина и Дукат-Патарица-Црноок са разноврсном целогодишњом понудом како у зимској сезони (алпско, турно и нордијско скијање, сноу-борд, скијеринг, ски-сафари и др.), тако и у летњој сезони (планинарске и излетничке туре, јахање, планински бициклизам, летење змајем и параглајдером, бас-сафари и др), уз сеоски, ловни, еколошки и друге видове селективног туризма; и Кукавица-Пољана и Радан са богатом и разноврсном туристичком понудом првенствено у летњој сезони;

2. туризму, спорту и рекреацији и здравствено-рекреативном туризму на воденим површинама – са летњом понудом на водоакумулацијама и рекама, потенцијалним подбранским акватичким садржајима као и целогодишњим акватичким садржајима на бази природне термоминералне воде (Врањске бање), уз планински, сеоски, риболовни, ловни и друге видове туризма;

3. бањском туризму – са целогодишњом понудом у здравственој рехабилитацији (балнеолошка и климатска), здравственој, општој и спортској рекреацији на тлу и води, на бази минералних и термоминералних вода и климатских погодности; уз планински, сеоски, еколошки и друге видове туризма;

4. градском туризму – Врања, Лесковца, Власотинца и иницијацијом градског туризма у осталим општинским центрима, са целогодишњом понудом (са акцентом на летњој сезони) манифестационог и пословног туризма, рекреације и сл., уз функционалну интеграцију туристичке понуде градова и окружења;

5. транзитном туризму – првенствено на правцу коридора аутопута Е-75 деоница Ниш-граница Републике Македоније (са рецептивно-информативним пунктовима и етно-пунктовима), источном и западном туристичком коридору и гребенско-панорамском туристичком коридору, уз функционалну интеграцију са туристичком понудом окружења;

6. сеоском туризму – са целогодишњом понудом, уз планински, еко и етно-туризам, ловни туризам, производњу еко-хране, етно-занатских производа и др., у близини туристичких и рекреативних комплекса, центара и места комерцијалне и друге понуде туризма.

4.2. Организација и уређење туристичких и рекреативних простора

Туристички простор планског подручја обухвата део туристичког кластера југоисточна Србија са туристичком дестинацијом/регијом Крајиште и Власина, са водећим активностима турног и алпског скијања и других зимских спортова као и летње рекреације (језерске, еколошке, сеоске и др.), планину Радан, са водећим активностима летње рекреације (еколошке, ловне, сеоске и др.) и др.

На планском подручју ће се развијати и друмски транзитни туристички правци: поред коридора аутопута Е-75 (деоница Ниш-граница Републике Македоније), то су и државни путеви који имају посебну улогу у повезивању и опслуживању територије, у првом реду коридор пута II реда Р-122, деоница Власинско језеро-Босилеград-гранични прелаз Рибарци/Ћустендил (Бугарска) као део пута I реда М-1.13 и коридор пута II реда Р-125, Бујановац-Трговиште-гранични прелаз Лесница-веза ка Кривој Паланци/Република Македонија, као наставак пута I реда М-25.3.

Врање је утврђено за градски туристички центар националног значаја и за центар туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина, Лесковац за градски туристички центар у националном

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

рангу у функцији развоја туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина, Врањска бања за међународну бању, а Сијаринска бања за бању регионалног значаја.

Планско опредељење је да се туристичка дестинација/регија Крајиште и Власина организује преко три субдестинације/регије и то: северне (планински сектор Чемерник-Острозуб-Грамада са Власотинцем и Црном Травом и др), средње (планински сектор Бесна Кобила-Варденик-Милевска планина са Сурдулицом, Власинским језером, Врањем, Врањском Бањом, Бујановцем и др.) и јужне (планински сектор Дукат-Патарица-Црноок са Босилеградом, Трговиштем и др). Субдестинације/регије би биле организоване преко основних просторних јединица-туристичких рејона у којима се може формирати интегрална туристичка понуда (до доношења акта о утврђивању туристичке регије у складу са Законом о туризму). Ван туристичке дестинације/регије утврђене Просторним планом Републике Србије, предлаже се формирање туристичких рејона: Горња Јабланица-Пуста река, Кукавичко-Грделички, Лесковачки и Прешевски рејон.

Глобални зонинг релевантног дела територије Јабланичког и Пчињског округа плански је диференциран на туристичке рејоне, са целовитим и међусобно интегрисаним комплексима туристичке понуде, и плански рангиран на туристичка места (до доношења акта о одређивању-разврставању туристичких места у категорије од I до IV, у складу са Законом о туризму):

1. Црнотравско-Власотиначки рејон (са планинама)

Рејон представља северни део туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина, који у Јабланичком округу захвата општине Власотинце и Црна Трава. Рејон обухвата планински сектор Чемерник-Острозуб-Грамада (1721 m н. в.) са Власотицем, Црном Травом и другим насељима, објектима и вредностима. У функционалном смислу рејон делом гравитира ка Власинском језеру – као главном средишту туристичке понуде дестинације/регије на воденим површинама. Главна туристичка понуда рејона, концентрисана данас у градском туристичком месту – општинском центру Власотинце и планинском туристичком месту – општинском центру Црна Трава развијаће се уз интеграцију са бројним туристичким ресурсима и природним и културним вредностима у непосредном окружењу и појединачним мањим потпланинским и планинским насељима. Туристичко место-општински центар Црна трава (на око 900 m н. в.) биће комплетиран за целогодишњу понуду посебно изградњом смештајних капацитета, комуналне опреме и јавних садржаја, реализацијом садржаја понуде у простору и др. Туристичка понуда рејона заокружиће се изградњом хидроакумулације Своће и активирањем потенцијалних алпских скијалишта-ски стадиона на северним падинама Чемерника, Острозуба и Грамаде (уз нордијско и турно скијање, као и летњу рекреацију – јахање, планински бициклизам, планинарење, излете и др.). Са блиским прикључком на транзитни туристички коридор аутопута Е-75 (петље „Власотинце", „Грделица" и „Предејане"), полазиштем и деоницом гребенског-панорамског пута (Власотинце-Мали Чемерник), деоницом источног туристичког коридора (Своће-Преслап) и развојем локалне путне мреже, сви туристички потенцијали интегрисаће се у јединствену понуду рејона са доминантним активностима целогодишњег планинског туризма, као и манифестационог (Вински бал и др), сеоског, ловног, риболовног, туризма на воденим површинама, потенцијално еколошког и других видова туризма.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс Власотинце са туристичким потенцијалима рејона (ЦВР1);
- туристички комплекс Црна Трава са туристичким потенцијалима рејона (ЦВР2).

2. Сурдулички рејон (са језером и планинама)

Рејон представља средишњи део туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина и обухвата Варденик и Милевску планину (1875 m н. в.), део Чемерника, Власинско језеро, туристичко место–општински центар Сурдулица са другим насељима, објектима и природним и културним вредностима. Туристичка понуда рејона заокружиће се: комплетирањем туристичког центра/ризорта на Власинском језеру за целогодишњу понуду (реновирањем и изградњом нових смештајних капацитета, комуналне опреме и јавних садржаја, реализацијом садржаја понуде у простору, организованом комерцијализацијом викенд смештаја и др); активирањем потенцијалних алпских скијалишта-ски стадиона на северним падинама Варденика и Милевске планине (уз нордијско и турно скијање, као и летњу рекреацију – јахање, планински бициклизам, планинарење, излете и др.); даљим развојем етно понуде (постојећи етно комплекси Стари Рид, Дојчинова Махала и планирани етно комплекси Нови Рид и Големи Чукар). Са блиским прикључком на транзитни туристички коридор аутопута Е-75 (петља „Владичин Хан"), деоницама гребенских-панорамских путева (Мали Чемерник-Бесна Кобила и Сурдулица-Масурица-Ново село-Бесна Кобила), деоницом источног туристичког коридора (Преслап/Стразимировци-Љути до) и развојем локалне путне мреже, сви туристички потенцијали интегрисаће се у јединствену понуду рејона са доминантним активностима целогодишњег планинског туризма као и манифестационог („Трубачки фестивал", „Власинско лето", „Хајка на вука" и др.), рекреативног, етно, сеоског, ловног, риболовног, туризма на воденим површинама, потенцијално еколошког и других видова туризма.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс Сурдулица-Власина-Чемерник (СР1); и
- туристички комплекс Варденик-Милевска планина (СР2).

3. Врањско-Бујановачки рејон (са бањама и планинама)

Рејон представља западни део туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина и обухвата град Врање (градски туристички центар националног значаја и центар туристичке дестинације/регије), општински центар Бујановац, Врањску бању, Бујановачку бању, водоакумулацију Првонек, Прохор Пчињски, део Бесне Кобиле (1922 m н. в.) и друга насеља, објекте, природне и културне вредности. Врање са градском туристичком понудом (Хамам, Црква мученице Петке Параскеве, Музеј кућа Боре Станковића, Пашини конаци и друге просторне културно историјске целине, споменици и историјски догађаји, јавни садржаји у функцији туризма и др) представља главно средиште туристичке понуде туристичке дестинације/регије и Пчињског округа. Врање ће у свом непосредном окружењу интегрисати бројне туристичке ресурсе и вредности као што су Александровачко језеро, Марково кале (средњевековно утврђење на античким темељима) и др. Врањска бања са водоакумулацијом Првонек ће се развијати као комплекс туристичких активности, које ће се заокружити активирањем алпског скијалишта на северним падинама Бесне Кобиле и планинског туристичког центра (уз нордијско и турно скијање, као и летњу рекреацију – јахање, планински бициклизам, планинарење, излете и др.), уз услов остваривања квалитетног саобраћајног приступа и уз интегрисање сеоског туризма и комплементарних активности. Бујановац са Бујановачком бањом и другим насељима, манастиром Прохор Пчињски, археолошким налазиштем Кале-Крушевица (на планини Рујан) и другим туристичким вредностима ће се развијати као комплекс туристичких активности. Туристичка понуда рејона биће комплетирана реновирањем и изградњом смештајних капацитета, комуналне опреме и јавних садржаја, реализацијом садржаја понуде у простору, развојем путне мреже (посебно државног пута II реда Р-239 Крива Феја-Босилеград са тунелом кроз Бесну Кобилу) и друге туристичко-рекреативне инфраструктуре (целогодишњих акватичких садржаја на бази природне термоминералне воде Врањске бање, деонице гребенског-панорамског пута Бесна Кобила-Патараца) и др. Врањско-Бујановачки рејон са комплексима активности градског, бањског, планинског, рекреативног, сеоског, ловног, туризма на воденим површинама, потенцијално еколошког и других видова туризма, као и блиским прикључцима на транзитни туристички коридор аутопута Е-75 (петље „Врање", „Бујановац I" и „Бујановац II") представљаће језгро туристичке понуде дестинације/регије.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс градског центра Врање са непосредном околином (ВБР1);
- туристички комплекс Врањска бања-водоакумулација Првонек-скијалиште Бесна Кобила (ВБР2); и
- туристички комплекс општински центар Бујановац-бањско место Бујановачка бања-Прохор Пчињски (ВБР3).

4. Трговишко-Босилеградски рејон (са планинама и језерима)

Рејон представља јужни део туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина и обухвата планински сектор и део Бесне Кобиле са туристичким местима – општинским центрима Босилеградом и Трговиштем (на око 600 m н. в.) и другим насељима,

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

водоакумулацијом Лисина, објектима и природним и културним вредностима. Туристичка понуда рејона заокружиће се изградњом хидроакумулације Пчиња и активирањем потенцијалних алпских скијалишта-ски стадиона на северним падинама Дуката, Патарице, Црноока као и Бесне Кобиле (уз нордијско и турно скијање, као и летњу рекреацију јахање, планински бициклизам, планинарење, излете и др) уз услов остваривања квалитетног саобраћајног повезивања између Трговишта и Босилеграда, и уз интегрисање сеоског туризма и комплементарних активности. Туристички комплекси ће се развијати за целогодишњу понуду што укључује изградњу смештајних капацитета, реализацију садржаја понуде у простору, комплетирање комуналне опреме и јавних садржаја и др. Са прикључком на транзитни туристички коридор аутопута Е-75 (петља „Бујановац I" и „Врање"), деоницом гребенског-панорамског пута (Патараца-Дукат/Жеравина/граница Р. Македоније), деоницом источног туристичког коридора (Љути до/Лисина-Жеравина/граница Р. Македоније) и развојем путне мреже (посебно државног пута II реда Р-125 Трговиште-Босилеград са тунелом кроз Дукат), сви туристички потенцијали интегрисаће се у јединствену понуду рејона са доминантним активностима целогодишњег планинског туризма као и сеоског, ловног, риболовног, туризма на воденим површинама, потенцијално еколошког и других видова туризма.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс општински центар Трговиште-водоакумулација Пчиња-Дукат, запад (ТБР1);
- туристички комплекс општински центар Босилеград-водоакумулација Лисина-Бесна Кобила, исток (ТБР2);
- туристички комплекс општински центар Босилеград -Црноок-Дукат, исток (ТБР3).

5. Рејон Горња Јабланица-Пуста река

Рејон представља северозападни део туристичког кластера југоисточна Србија, који у Јабланичком округу захвата делове општина Бојник, Лебане и Медвеђа. Рејон обухвата источне падине планине Радан, водоакумулацију Кључ, водоакумулацију Брестовац, археолошко налазиште Царичин град, Сијаринску бању (и потенцијални локалитет Туларска бања), туристичка места – општинске центре Бојник, Лебане и Медвеђа и друга насеља, излетишта, објекте и вредности. Туристичка места биће комплетирана за туристичку понуду изградњом смештајних капацитета, комуналне опреме и јавних садржаја, реализацијом садржаја летње рекреативне понуде у простору (ловне, сеоске, излетничке и сл.). Рејон Горња Јабланица-Пуста река са туристичким комплексима и доминантним активностима летње рекреације, уз релативно брзу могућност прикључка на транзитни туристички коридор аутопута Е-75 (петља „Печењевце"), представљаће значајни сегмент туристичке понуде Јабланичког округа.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс општински центар Бојник-водоакумулација Брестовац-Радан (ГЈПР1);
- туристички комплекс општински центар Лебане-водоакумула Кључ-Царичин град (ГЈПР2); и
- туристички комплекс општински центар Медвеђа-Сијаринска бања (ГЈПР3).

6. Лесковачки рејон

Рејон обухвата Лесковац са околним селима и североисточни део општине који се долинама Манастирске и Каменичке реке пружа ка превоју на Бабичкој гори (1020 m н. в.). Лесковац са градском туристичком понудом (туристичке манифестације, просторне културно историјске целине, споменици и историјски догађаји, јавни садржаји у функцији туризма, затворени и отворени простори намењени спорту и рекреацију и др) представља важан део туристичке понуде Јабланичког округа. Лесковац ће у свом непосредном окружењу интегрисати бројне туристичке ресурсе и вредности као што су културна добра (Манастир Богородичиног Ваведења, Манастир Светог Јована, Манастир Рударе), природна добра и значајни локалитети („Пашина чесма" и др.). Туристичка понуда рејона биће комплетирана реновирањем и изградњом смештајних капацитета првенствено у Лесковцу, као и развојем других садржаја туристичко-рекреативне понуде у простору, првенствено локалитета „Пашина чесма" у погледу смештајних и спортско-рекреативних садржаја. Са положајем у непосредној близини транзитног туристичког коридора аутопута Е-75 (петље „Печењевце" и „Власотинце"), спортским аеродромом и другом инфраструктуром, Лесковачки рејон са комплексом активности градског, манифестационог („Роштиљијада" и сл.), рекреативног, споменичког, сеоског, потенцијално еколошког и других видова туризма представљаће организационо језгро туристичке понуде Јабланичког округа у функцији развоја туристичке дестинације/регије Крајиште и Власина.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс градског центра Лесковац са непосредном околином (ЛР1); и
- комплекс са значајним туристичким потенцијалима рејона (ЛР2).

7. Кукавичко-Грделички рејон

Рејон се налази на деловима територије општина Лесковац, Врање и Владичин Хан. Обухвата планине Кукавицу и Пољану, Грделичку клисуру, водоакумулацију Барје, Јовачка језера, туристичко место – општински центар Владичин Хан, субопштинске центре општине Лесковац (Вучје, Грделицу и Предејане) и друга насеља, ловиште „Кукавицу", излетишта, објекте, природне и културне вредности. Туристичко-рекреативна понуда биће комплетирана проширењем смештајних капацитета (планинарски дом и хотел на планини Кукавици и др), изградњом инфраструктуре, јавних садржаја и спортског центра у Владичином Хану, унапређењем садржаја доминантно летње рекреативне понуде у простору (ловне, водне, сеоске, излетничке, коњички програми и др). Лоциран уз западни туристички коридор (Лесковац-Врање) у контакту са транзитним туристичким коридором аутопута Е-75 (петље „Владичин Хан" и „Грамађа", реновирани мотели Предејане и Цеп), овај рејон представља значајни регионални излетнички комплекс Лесковца, Врања, Владичиног Хана и других насеља чија ће понуда бити организована у систему разноврсних клубова.

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- рекреативни комплекс водоакумулација Барје-Кукавица, север (КГР1); и
- рекреативни комплекс Пољана-Кукавица (југ)-Гределица (КГР2).

8. Прешевски рејон

Рејон се налази на делу територије општине Прешево, са туристичко-рекреативном понудом заснованом на транзитном туристичком коридору, спортско-рекреативним потенцијалима, ловним и риболовним ресурсима. Обухвата туристичко место – општински центар Прешево са гравитирајућим селима, мања вештачка језера у селима Ораовица и Буштрање, природне и културне вредности. Туристичко-рекреативна понуда биће комплетирана формирањем туристичке организације Прешева, реализацијом транзитног туристичко-комерцијалног комплекса ²Чукарка² на коридору аутопута Е-75, у близини петље „Прешево", изградњом смештајних капацитета, информативних пунктова, инфраструктуре и јавних садржаја, унапређењем садржаја рекреативне понуде у простору (спортске, етнолошке, ловне, водне, сеоске и др).

Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима:

- туристички комплекс општински центар Прешево са рекреативним потенцијалима рејона (ПР1); и
- туристичко-информативни комплекс на коридору Е-75 (ПР2).

5. Инфраструктурни системи (референтна карта 2)

5.1. Саобраћај

План развоја путне инфраструктуре претпоставља подизање квантитета и квалитета путне мреже, применом следећих решења:

1. повећање саобраћајне доступности подручја Просторног плана и подизање квалитета саобраћаја на државним путевима I реда (Регионалним просторним планом поштују се опредељења Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Републике Македоније, „Сл. гл. РС 77/2002", у погледу веза аутопута Е-75 са окружењем – број и положај петљи и пратећих садржаја пута):

- завршетак изградње деонице ауто-пута Е-75 од Лесковца/Бели Брег (km 868+575) до границе Републике Македоније (km 963+336) у дужини од 94,7 km;
- појачано одржавање осталих деоница путева I реда;

- побољшање услова одвијања саобраћаја на мрежи путева I реда и побољшања услова живота у насељима изградњом обилазница Лесковца, Власотинца, Лебана, Медвеђе и Свођа, на путу број 9, обилазнице Сурдулице на путном правцу број 1.13, обилазнице Бујановца на путном правцу број 25.3 (са јужне стране до везе са постојећим путем број 1 односно Е-75) као и обилазнице Прешева на путном правцу број 25.2);

2. комплетирање мреже (реконструкција и изградња), модернизација, рехабилитација, и појачано одржавање на државним путевима II реда и то:

- изградња неизграђених и непроходних деоница са савременим коловозом у дужини од око 275km (детаљније у поглављу I Полазне основе, део 3.1.10. Постојеће стање саобраћаја);

- рехабилитација коловоза и осталих елемената на око 707 km (уз израду техничке пројектне документације и пратећих студија); и

- реконструкција и изградња пута број 214-алтернативног путног правца аутопута (од пресека границе Нишавског округа и Јабланичког округа km 202+000 до чвора 0592/граница Македоније km 332+850, дужине 130,8 km, на деловима где аутопут користи постојећи државни пут I реда бр. 1, сходно Идејним пројектима аутопута Е-75) паралелно са изградњом аутопута од Лесковца до Границе Македоније, и пута бр. 122 Власина-Босилеград-гранични прелаз Рибарци/Бугарска (са разматрањем могућности проглашења за државни I пут реда уз проверу и потврду ЈП „Путеви Србије");

3. реконструкција и изградња локалне путне мреже у циљу повећања саобраћајне доступности и повезаности насеља међусобно, са микроразвојним центарима на руралном подручју, субопштинским центрима, односно општинским и регионалним центрима, као и повезивања са зонама туристичког развоја (повезивање деоница – од Сијаринске бање ка Врању, ка гребенско панорамским путевима и др.), уз израду идејних и главних пројеката; и

4. повећање проходности/безбедности државних путева I и II реда и локалних путева при проласку кроз насеља, формирањем уличног профила пута.; и

5. реализација обилазница око водоакумулација, у складу са режимима зона заштите изворишта.

У циљу повећања саобраћајне доступности подручју, развоја туризма на Власини и Крајишту (Бесној Кобили, Дукату и др, као и улазима у скијалиште) размотриће се могућност и оправданост: изградње тунела на попречним везама (непроходној деоници пута II реда Р-125 Трговиште-Босилеград) кроз масив Дуката (непроходној деоници пута II реда Р-239 Крива Феја-Босилеград) и кроз масив Бесне Кобиле; као и стављање у функцију гребенског-панорамског пута на правцу Власотинце-Чемерник-Власина-Бесна Кобила-Дукат.

Гранични прелази

Предвиђа се повећање опремљености и функционалности постојећих граничних прелаза Прешево, Прохор Пчињски, Стрезимировци и Рибарци. Планирани гранични прелази са Републиком Македонијом (на основу међудржавног уговора из 2003. године) су:

- „Калово" – на путу II реда број 238 Трговиште (Калово)-Македонија (Огут) Крива Паланка;

- „Караманица" – на путу II реда број 122а Караманица (Србија)-Голема Црцорија (Македонија);

- „Миратовац" – на општинском путу Прешево-Миратовац/Србија – Лојане/Македонија;

- „Стрезовце" – на општинском путу Стрезовце/Србија-Сопот/Македонија; и

- „Славујевац" – на општинском путу Славујевац/Србија-Петровци/Македонија.

- „Славче"- на општинском путу Босилеград-Извор-караула Славче/Бугарска.

Остала саобраћајна инфраструктура

Планско опредељење је повећање саобраћајне доступности подручја и саобраћајних веза са окружењем развојем више модалитета саобраћаја. Просторним планом се предвиђа:

1. резервисање коридора пруге Ниш-Прешево-граница са Републиком Македонијом (Е-85) односно изградња двоколосечне и електрифициране пруге, са брзином вожње од 160 km/h, која ће у највећој могућој мери користити постојећи коридор пруге (Регионалним просторним планом поштују се опредељења Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш – Република Македонија, Сл. гл. РС 77/2002, у погледу положаја пруге за велике брзине, као и план веза те пруге са окружењем);

2. истраживање могућности и оправданости реализација једноколосечне пруге Бујановац-Гњилане – Приштина;

3. развој ваздушног саобраћаја коришћењем спортског аеродрома Лесковац и алтернативног-војно-спортског аеродрома Бојник као и резервисање простора/земљишта за потенцијални спортско-привредни аеродром у Врању;

4. развој мултимодалног саобраћаја комбиновањем и обједињавањем функција даљинског путног и железничког саобраћаја изградњом робно-транспортног центра у зони Владичиног Хана, и разматрање оправданости њихове реализације код Лесковца и Прешева;

5. мултимодалност саобраћаја у туристичким зонама развојем вертикалног транспорта жичарама, бициклистичких (Eurovelo 11 и др.) и пешачких стаза у оквиру туристичке инфраструктуре.

Планско опредељење је да се за потенцијални коридор пловног пута Морава-Вардар изврши провера и разрада идеје о изградњи и његовом повезивању у мрежу европских магистралних канала преко канала „Рајна-Мајна-Дунав". Евентуална реализација овог пројекта определиће кретање робног промета и конкурентност речног у односу на остале видове саобраћаја у мултимодалном саобраћајном коридору „X".

5.2. Водопривреда

План развоја водопривредне инфраструктуре заснивaће се на успостављању интегралних регионалних вишенаменских система за уређење, коришћење и заштиту вода и сливова Јужне Мораве, Пчиње и Драговиштице.

Планирана су три регионална система и то:

- два система за обезбеђење воде највишег квалитета, који се ослањају на реализоване и планиране водоакумулације и изворишта подземних вода:

1. Горње-јужноморавски систем, са два подсистема:

(а) Врањско-пчињски подсистем, којим се обезбеђује вода за насеља у општинама Врање, Бујановац, Прешево, Трговиште из постојећих изворишта водоакумулације „Првонек" на Бањској реци и подземних вода, као и планиране водоакумулације „Прохор" на Пчињи;

(б) Подсистем Власинско језеро, којим се обезбеђује вода за насеља: у општинама Сурдулица и Владичин Хан из постојећег изворишта Власинско језера, односно компензационих базена ХС„Власина; у општини Босилеград из постојећег изворишта водоакумулације „Лисина";

2. Доње-јужноморавски систем, који снабдева насеља на подручју низводно од Грделичке клисуре, са пет подсистема, од којих су три на подручју Просторног плана:

(а) Јабланички подсистем, којим се обезбеђује вода за насеља: у општинама Лесковац и Лебане из постојећих изворишта водоакумулације „Барје" на Ветерници и подземних вода; у општини Бојник из постојећег изворишта водоакумулације „Брестовац" на Пустој реци; у општинама Лебане и Медвеђа из планиране водоакумулације „Кључ" на Шуманки;

(б) Власински подсистем, којим се обезбеђује вода за насеља у општинама Власотинце, Владичих Хан и Сурдулица из Власинског језера и планиране водоакумулације „Своће" на Власини, са могућношћу повезивања са Јабланичким подсистемом;

(в) Топлички подсистем, којим се обезбеђује вода из планиране водоакумулације „Селова" за насеља: у општинама изван подручја Просторног плана (која је у завршној фази изградње); у општинама Јабланичког округа, повезивањем Јабланичког и Власинског подсистема са магистралним цевоводом који се по северном рубу планског подручја пружа према Нишу, ради повећавања поузданости спрегнутим деловањем три подсистема.

У складу са усвојеним стратешким документима водопривреде Србије из регионалног система се за насеља обезбеђују само недостајуће количине воде, након оптималне експлоатације њихових локалних изворишта, што захтева њихову заштиту и одрживо коришћење (у складу са пропозицијама утврђеним у поглављу II Концепције, пропозиције и планска решења просторног развоја, део 1.3 Заштита ресурса воде, став 1, тачка 3).

- речни систем за уређење водних режима

3. Јужноморавски речни систем за обезбеђење вода за потребе хидроенергетике, снабдевања водом индустрије и наводњавања, као и за заштиту вода и уређења водних режима, који се ослања на реализоване и планиране водоакумулације, укључујући мере на уређењу вода и водотока, заштиту квалитета вода, ППОВ насеља и индустрија.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

5.2.1. Водоакумулације

Поред реализованих пет водоакумулација (Власине, Лисине, Барја, Брестовца и Првонека) у склопу регионалних водопривредних система (чији су параметри дати у у поглављу I Полазне основе, део 3.1.11. Постојеће стање водопривредне инфраструктуре, Табела I-8.), планира се

1. друга фаза развоја постојећих водоакумулација која обухвата следеће радове:

- „Власина" – надвишење бране за 0,8 m (са КМУ 1.213 на 1.213,8), уз одговарајуће адаптације преливних органа (уградња устава висине око 0,8 m на круни прелива), у циљу добијања додатне корисне запремине и оперативности и поузданости система, побољшања радних перформанси ХС „Власина" и намене водоакумулације (као изворишта највишег ранга) за снабдевање водом насеља у оквиру подсистем Власинско језеро;
- „Лисина" – повећање количине захватања воде из слива Божичке реке за око 0,8 m³/s, чиме би укупни доток у водоакумулацију износио око 3,2 m³/s, и реализација сабирно доводног система Љубата, у циљу снабдевања водом насеља у општини Босилеград, уз проширење мера заштите водоакумулације на читав слив реке Божице, како би се та акваторија стално одржавала у стању највишег квалитета, у олиготрофном стању;
- „Барје" – надвишење бране за шест метара (са коте 382 на коту 388), уз одговарајуће адаптације преливних и захватних органа, у циљу добијања додатне корисне запремине од око 10.000.000 m³, чиме би укупна запремина износила око 31.000.000 m³;
- „Првонек" – повећање количине захватања воде из водоакумулације за око 0,25 m³/s, чиме би обезбедило укупно 0,55 m³/s за регионални систем уз реализацију нових деоница магистралног цевовода у циљу водоснабдевања дугих насеља у оквиру Врањско-пчињског подсистема;

2. реализација планираних водоакумулација (основни параметри за „Кључ" и оквирни параметри за остале објекте дати су у Табели III-6), и то:

- „Кључ", у оквиру Јабланичког подсистема за снабдевање водом насеља у општинама Лебане и Медвеђа (просечно 220 L/s, у максимуму 300 L/s), и Јужноморавског речног система (наводњавање до 10.000 ha, повећање малих вода. испуштање гарантованог протока од 130 – 240 L/s.); чеони прелив обезбеђује потпуну хидрауличку поузданост бране и при тзв. максимално вероватном поплавном таласу од око 600 m³/s; безбедности доприноси и темељни испуст капацитета 18 m³/s; морфолошки и геотехнички услови омогућавају реализацију и бетонско гравитационе и лучне бране, са сличним производним функцијама;
- „Прохор Пчињски", у оквиру Врањско-пчињског подсистема, за снабдевање водом насеља у општинама Врање, Бујановац, Прешево и Трговиште (у спрези са Првонеком) и Јужноморавског речног система (побољшање режима вода, годишње регулисање просечног протока од 4,6 m³/s, наводњавање, хидроенергетика, рибарство, туризам);
- „Своће" у оквиру Власинског подсистема за обезбеђење воде највишег квалитета насељима низводно од Грделичке клисуре, као и Јужноморавског речног система (хидроенергетика, побољшање режима вода – заштита вода, годишње регулисање просечног протока од 3,9 m³/s, наводњавање, рибарство, туризам); и
- „Кончуљ", предвиђена као кључна чеона акумулација за уређење водних режима Јужне Мораве (годишње регулисање просечног протока од 9,8 m³/s, побољшање водних режима, наводњавање, хидроенергетика) којој су због непланске изградње и других околности сужене могућности за реализацију са планираним параметрима.

Табела III-6. Планиране водоакумулације у склопу регионалних водопривредних система

Акумулација/Општина	Река	Брана			P слива, (km²)	КНУ, (m нв)	корисна V језера (m³)
		h (m)	l/d (m)	кота круне (мнв)			
„Кључ" – Лебане	Шуманка	70	270/10	498	109,44	492	18.500.000
„Своће" – Црна Трава	Власина				349	400	80.000.000
„Прохор Пчињски" – Трговиште	Пчиња				542	530	58.000.000
„Кончуљ" – Бујановац	Биначка Морава				1.632	445	230.000.000

5.2.2. Снабдевање водом насеља

Поред реализованих система и објеката за снабдевање водом насеља (чији су параметри дати у у поглављу I Полазне основе, део 3.1.11. Постојеће стање водопривредне инфраструктуре, Табела I-9), дају се основне смернице развоја водоводних система по општинама:

- Босилеград – наставак замене застареле мреже од АЦЦ, уз даљи развој водовода утемељен на коришћењу изворишта водоакумулације Лисина;
- Бујановац – успостављење непосредне зоне заштите постојећих изворишта подземних вода, побољшање хидрауличке поузданости система, уз даљи развој водовода утемељен на реализацији јужног крака Врањско-пчињског подсистема и спајањем са водоводом Врања, а у коначној фази и коришћењу изворишта из водоакумулације Прохор на Пчињи;
- Владичин Хан – замена застареле мреже од АЦЦ, смањење великих губитака и побољшање поузданости система, уз даљи развој водовода који ће се ослањати на Власински регионални подсистем;
- Врање – повећање количине захвата воде из водоакумулације Првонек, која представља трајно снабдевања водом са највишом поузданошћу која се може остварити само у великим регионалним системима (већом од 97%);
- Прешево – обнова мреже и смањење великих губитака, заштита изворишта Жујинског водовода, изградња водовода Жујинце, Миратовац, Црнотинце, Букаревац и Рајинце, уз даљи развој водовода који ће се у коначној фази ослањати на јужни крак Врањско-пчињског подсистема;
- Сурдулица – обнова мреже и побољшање хидрауличке поузданости система, ослањањем на Власински регионални подсистем;
- Трговиште – замена застареле мреже, смањење великих губитака, уз развој водовода утемељен на реализацији Пчињског крака Врањско-пчињског регионалног система, са водоакумулацијом Прохор на Пчињи као коначним и поузданим решењем;
- Бојник – завршавање система Брестовац (реализцијом недостајућих резервоара, цевовода и ПС), како би подсистеми Бојник, Коњувце, Косанчић и Брестовац поуздано функционисали;
- Власотинце – замена застареле мреже од АЦЦ и развој водовода утемељен на реализацији водоакумулације Своће;
- Лебане – развој водовода утемељен на реализацији Јабланичког подсистема, са доводним краком од Лесковца према Лебану, а у коначној фази ослањањем на водоакумулацију Кључ;
- Лесковац – побољшање поузданости рада система водоснабдевања који је ослоњен на водоакумулацију Барје" (са обезбеђеношћу 97%) кпацитета се 840 l/s, завршетак ППВ у систему Барје и функсионално одржавање локалних водовода Вучје, Чукљеник и Предејане, Грделица;
- Медвеђа – Сијаринска бања – побољшање капацитета и даљи развој водовода утемељен на реализацији крака Јабланичког подсистема Лесковац-Лебане-Медвеђа; и
- Црна Трава – обнова мреже и смањење великих губитака.
- За сеоска насеља се предвиђа:
- у долинским селима – техничко побољшање водовода, нарочито у случају прикључења на магистралне доводе и градске водоводне системе (водоводи Лесковца, Врања, Сурдулице и Владичиног Хана, Бојника и др.); и
- у брдско-планинским селима – обнова и побољшање поузданости водовода, спајањем у јединствену целину више мањих групних система, изградњом већих резервоара и смањивањем великих губитака у мрежи.

5.2.3. Каналисање и пречишћавање отпадних вода

Предвиђа се интегрална заштита вода, која подразумева примену технолошких, водопривредних и организационо-економских

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

мера заштите. Технолошке мере подразумевају пречишћавање отпадних вода у ППОВ свих насеља већих од 5.000 ЕС, као и мањих насеља која се налазе у зони заштите изворишта (Црна Трава, Власина Рид, итд.). У ППОВ ће се уводити отпадне воде општинских центара и свих приградских насеља повезаних на групне канализационе системе. Производна предузећа ће реализовати своја комплетна ППОВ, или предтретмане. Предтретманом се отпадне воде из технолошких процеса пречишћавају до стања да смеју да буду упуштене у градску канализацију и упућене према ППОВ. Морају се уклонити све опасне материје, посебно оне које би својим токсичним деловањем ометале рад биоаерационог дела ППОВ.

Каналисање насеља ће се обављати по принципима сепарационих система, са раздвојеним системима за отпадне воде насеља и атмосферске воде. Предвиђа се повећање обухвата насеља на више од 90%. У долинским насељима ће се градити групни магистрални системи, спајањем канализационих система више насеља, ради довођења отпадних вода на заједничко ППОВ. Планирају се следећи радови на рализацији канализационих система:

- Босилеград – реализација магистралног колектора, са измештањем излива на место будућег ППОВ крај реке Драговиштице;
- Бујановац – реконструкција система који покрива само ужа градска језгра Бујановца и Бујановачке бање и реализација групног канализационог система и ППОВ са околним несељима (В.Трновац-Бујановачка бања) са ППОВ крај Јужне Мораве;
- Владичин Хан – реконструкција постојећег система града и реализација групног система са ППОВ, који би обухватио и нека сеоска насеља;
- Врање – реализација групног система Врање са околним насељима са ППОВ (које има први приоритет за реализацију у Републици Србији, како би се отклонило велико ефлуентно оптерећење у горњем току Јужне Мораве);
- Прешево – реконструкција постојећег система и реализација групног система са реализацијом ППОВ крај Моравице, који би обухватио и највећи број већих сеоских насеља (Црнотинце, Чукарка, Букаревац, итд.),;
- Сурдулица – одржавање функције постојећег система са ППОВ у Алакинцу;
- Трговиште – реконструкција постојећег система и реализација групног система са ППОВ;
- Бојник – реконструкција постојећег система и реализација групног система, који би обухватио сеоска насеља (Д. Коњувце, Црквица, Ђинђуша, Лапотинце, Ђаце и Каменица) са реализацијом ППОВ у Придворици (2×5.000 ЕС); насеља низводно од Лапотинца ће се након каналисања повезати са Дољевачким системом и његовим ППОВ;
- Власотинце – реконструкција постојећег система са ППОВ и реализација групног система, који би обухватио и нека сеоска насеља;
- Лебане – реконструкција постојећег система и реализација групног система са ППОВ на локацији Кожара, који би обухватио и нека сеоска насеља;
- Лесковац – реконструкција постојећег система и реализација групног система са ППОВ, који би обухватио и приградска насеља;
- Медвеђа – реализација групног канализационог система Сијаринска бања-Медвеђа, са заједничким ППОВ, као предуслов за развој бање;
- Црна Трава – реконструкција постојећег система и реализација одговарајућег ППОВ, јер се ради о концентрисаном ефлуентном утицају у изворишту републичког значаја (слив акумулације Своће); и
- Власинско језеро са два канализациона полупрстена: (а) реконструкција и доградња северног полупрстена са ППОВ „Власина", чија ће потенцијална локација бити дефинисана након израде одговарајуће Студије о снабдевању и одвођењу отпадних вода на туристичком простору/ризорту Власинског језера, и након сагласности надлежних институција и низводних општина (Црна Трава и Власотинце); и (б) изградња јужног полупрстена са ППОВ Врла.

Санитација сеоских насеља, која не могу да буду обухваћена малим групним системима са ППОВ, посебно у планинским подручјима (код дисперзованих и неприступачних насеља) обављаће се по принципима руралне санитације – са одвођењем отпадних вода у индивидуалне или групне водонепропусне објекте и комбинацију са секундарним билошким пречишћавањем, уз оперативну организацију даљег поступка са отпадним водама, односно, уклањања и коришћења у пољопривреди на санитарно безбедан начин како не би дошло до загађења површинских и подземних вода.

5.2.4. Хидроенергетика

ХС „Власина", са четири хидроелектране дуж тока реке Врле, укупне инсталисане снаге око 128 MW, представља јединствен хидраулички и енергетски стабилан систем, предвиђен за производњу вршне електричне енергије и високовредну регулациону и оперативну резерву ЕЕС Србије. Планиран је развој ХС „Власина" који обухвата:

(а) мере инвестиционог и текућег одржавања постојећих објеката (обнову захватних грађевина на доводима, ПАП Лисина, улазне грађевине у Божички тунел, итд.) ревитализацију и модернизацију главне и помоћне опреме на Власинским електранама;

(б) проширење система продужавањем мреже канала (у циљу повећавања захватања воде ван непосредног слива Власинског језера, односно додатне нето производње од око 25 GWh/год) и то: (1) сабирно-доводног крака канала, на доводима Јерма (продужење за још око 9 km) и Стрвна (додатних око 3 km), чиме ће се остварити додатна производња за око 10 GWh/год.; канали се воде гравитационо и највећим делом су укопани и покривени; и (2) јужног сабирно доводног система Љубата за око 24 km, на делу слива Големе (Дукатске) реке, Јасике, Гаштавице, Црноштице, Заношког, Ћурчинског и Козједолског потока, којим се остварује додатних око 35 kWh/год., уз утрошак око 19 kWh/год. на препумпавање;

(в) реализацију МХЕ Језеро, на уливу јужног доводног крака у Власинско језеро, оквирне снаге 1,0 MW, просечне производње 4,85 GWh/год; МХЕ „Мала Врла 1" на локацији постојеће ХЕ „Врла 1", оквирне снаге око 200 kW; изградња МХЕ на постојећим акумулацијама „Барје", „Брестовац" и „Првонек", као и на планираним акумулацијама „Своће", „Прохор Пчињски", „Кончуљ" и „Кључ".

(г) реализацију компензационог базена (уређењем корита и реализацијом одговарајуће уставе) низводно од ХЕ Врла 4 који би имао водопривредне и еколошке функције.

5.3 Енергетика

Развој енергетске инфраструктуре на подручју Просторног плана засниваће се на: успостављању ефикасног система планског управљања и експлоатације изграђених енергетских ресурса, уз примену савремених решења и модернизације постојећих система преноса, изградње нових и дистрибуције енергије према међународним стандардима; стварању услова за континуирано, поуздано и рационално напајање електричном енергијом конзумног подручја и прекограничну размену електричне енергије; и интензивнијем коришћењу ОИЕ. Електро-енергетску мрежу формираће постојећи и планирани напојни и дистрибутивни водови и објекти.

Развој електро-енергетске мреже и објеката (по напонским нивоима) обухвата:

1) изградњу ТС 400 kV и то: проширење ТС „Лесковац 2" (снаге 300 MVA), и ТС „Врање 4" (снаге 300 MVA);

2) наставак изградње ДВ 400 kV на правцу ТС „Ниш 2"-ТС „Скопље 5" (укупне дужине око 141 km од чега се око 114 km на територији Републике Србије), и то: „Ниш 2 – Лесковац 2" (дужине 36 km), „Лесковац 2 – Врање 4" (дужине 54 km) и „Врање 4 – граница Републике Македоније Македоније (дужине 24 km);

3) изградњу ДВ 110 kV на правцу ТС „Лесковац 6-Лебане" (дужине око 21 km), „ХЕ Своће-Власотинце", (упоредо са изградњом ХЕ „Своће" дужине око 16 km) и увођење двоструког вода „Врла 3-Лесковац 2" у ТС „Бело Поље";

4) увођење прикључка ТС „Владичин Хан" на ДВ „Врла 3-Врање" (упоредо са изградњом/проширењем ТС 110/35 kV „Владичин Хан"), ДВ „Врла 3-Врање 1" у ТС „Врање 2" (упоредо са изградњом/проширењем ТС 110/35 kV „Врање 2");

5) увођење двоструких ДВ 110 kV „Врање 1-Ристовац" у ТС „Врање 2", „Врање 1-Врање" у ТС „Врање 3" и „Врање 1-Ристовац" у ТС „Врање 3" (у случају да се ТС 110/35 kV „Врање 2" и ТС 400/110 kV „Врање 4" не граде у исто време); или алтернативне опције изградње ДВ „Врање 3-Врање 2" (у случају да се ТС 110/35 kV „Врање 2" и ТС 400/110 kV „Врање 4" граде у исто време;

6) изградња ДВ 110 kV Врање 3-Прешево (као резервног за Прешево и Бујановац, када се изгради ТС 400/110 kV Врање), и изградња другог ДВ 110 kV ТС „Лесковац 2"-110/35/10 kV „Власотинце".

7) изградња ДВ 35 kV између ТС 110/35/10 kV и ТС 35/10 kV „Гробље", реконструкција ДВ 35 kV „Врање 2 – Бујановац 1", изградња новог трафо поља и трансформатора снаге 31,5 MVA у ТС 110/35/10 kV „Бујановац 1" и изградња ДВ 35 kV на правцу ТС „Бујановац 1"-планирана ТС 35/10 kV Трновац (у општини Бујановац),

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

изградња ДВ 35 kV од ТС 110/35/10 kV „Власотинце" преко Свођа до ТС 35/10 kV у Састав Река (општине Власотинце и Црна Трава);

8) изградња ТС 35/10 kV „Леце", опремање ћелије 35 kV у ТС 110/35 Јабланица (правац ка Сијаринској Бањи), проширење ДВ на правцу ТС 35/10 kV „Сијаринска Бања" – ТС 35/10 kV „Клаић", и опремање ћелија 35 и 10 kV у ТС 35/10 kV „Газдаре" (у општини Медвеђа); изградња ТС 35/10 kV „Власотинце 3" и везе са постојећим ТС 35/10 kV „Невит" и „Власотинце 1", уградња другог трансформатора 31,5 MVA у ТС 110/35/10 kV „Власотинце", проширење капацитета ТС 35/10 kV „Батуловце" уградњом другог трансформатора 4 MVA и опремањем трафо и водне ћелије 35 kV (у општини Власотинце).

9) изградња далековода 110 kV (у општини Прешево) на правцу ТС „Бујановац 1" – планиране ТС „Прешево 1", за потребе двоструког напајање града и подручја општине Прешево, као и изградња ТС 35/10 kV „Прешево 2" и изградња ТС 110/35 kV „Прешево 1".

За развој система гасификације предвиђена је изградња:

1) разводног гасовода РГ 11-01 и РГ 11-02 Ниш-Лесковац-Врање, који представља везу са магистралним гасоводом МГ-11 Ниш – Прокупље – Приштина, чиме се обезбеђује правац снабдевања потрошача пре свега у регионалним центрима Лесковац и Врање, са могућношћу проширења ка општинама Власотинце, Владичин Хан и Сурдулица, и стварају претпоставке за бржи развој гасификације југа Републике Србије и Аутономне покрајине Косово и Метохија, као и повезивање са Републиком Македонијом; и

2) доводно-разводних гасовода, у фазама, од разводног гасовода РГ 11-01 ка општинама Јужног Поморавља и већим индустријским потрошачима и насељима и то на правцима: Лесковац-Лебане-Медвеђа, Лесковац-Црна Трава, Врање-Босилеград, Бујановац-Трговиште и ка Прешеву;

Разводни гасовод РГ 11-01 Ниш-Лесковац-Врање чине следећи водови и објекти на правцу: ГРЧ (Главни разводни чвор) „Орљане" – ГРЧ „Лесковац" – ГМРС (Главна мерно регулациона станица) „Лесковац" – ГМРС „Врање". Предвиђен је развој гасовода у две фазе: (1) деоница Ниш – Лесковац (деонице гасовода МГ-11 ГРЧ „Ниш 1" – ГРЧ „Орљане", ГРЧ „Орљане" – ГРЧ „Лесковац" и ГРЧ „Лесковац" – ГМРС „Лесковац"); и (2) деоница Лесковац – Врање (ГРЧ „Лесковац" – ГМРС „Врање").

Предвиђено је коришћење обновљивих извора енергије у првом реду хидроенергије изградњом малих хидроелектрана (у даљем тексту МХЕ), као и осталих видова енергије (соларна, геотермална, биомаса, биогас, и др.).

Предвиђене су потенцијалне локације за 193 МХЕ укупне снаге око 106 MW и укупне производње од око 401,5 MWh. Број МХЕ по општинама, снага и производња приказани су у Табели III-7, на рефералној карти (орјентациони положај водозахвата), и табеларно, условним координатама тачака у Документационој основи Просторног плана. Планско опредељење је да је могућа изградња и других МХЕ, искључиво за коришћење хидропотенцијала са малим улагањима, према планској документацији, тако да не угрожавају еколошку равнотежу, а да буду од користи за повећање сигурности снабдевања електричном енергијом. Димензионисање свих МХЕ стриктно ће се примерити природним протоцима и падовима водотока. Изградња МХЕ према утврђеним хидропотенцијалима, повећаће сигурност у напајању електричном енергијом насеља, алтернативне сеоске економије, као и туристичко-рекреативне инфраструктуре на подручју Просторног плана.

Табела III-7. Потенцијалне МХЕ на подручју Просторног плана:

Општина	Број потенцијалних МХЕ	Снага kW	Производња x 1.000 kWh
Бојник	1	265	990
Босилеград	22	8.675	34.553
Бујановац	5	1.535	4.887
Владичин Хан	13	7.990	28.262
Власотинце	14	10.185	38.438
Врање	31	28.650	107.130
Лебане	3	8.320	29.720
Лесковац	19	905	3.397
Медвеђа	5	7.320	28.902
Сурдулица	22	9.800	36.099
Трговиште	30	4.690	16.578
Црна Трава	28	17.500	72.500
Укупно @	193	105.500	401.500

Извор: Катастар малих хидроелектрана, ЕПС.

Поред производње електричне енергије из МХЕ предвиђено је коришћење ОИЕ, и то:

1) соларне енергије применом разних врста пасивних соларних система (у којима објекат представља пријемник који захвата и чува највећи део енергије) и активних соларних система (који захватају енергију инсталисањем посебне опреме);

2) коришћење термоминералних извора – посебно Врањске, Бујановачке и Сијаринске бање за бањско-рекреативне, али и за топлотне потребе самих бања, градских и општинских центара (Врања, Бујановца и Медвеђе), као и насеља која су повољно лоцирана са становишта могућности увођења централизованог коришћења геотермалне енергије);

3) биомасе као обновљивог извора енергије које нема негативан утицај на природну средину уколико се правилно експлоатише (нпр. коришћење дрвних отпадака из шумарства и прераде дрвета), односно ако се шумама прописно газдује, и ако се плански поступа са изворима биомасе;

4) производњом електричне енергије из био-гаса канализационог муља на ППОВ.

5) производњом електричне енергије из ветароелектрана, потенцијално на ширем подручју Власине и Крајишта и др.

ОИЕ могу се реализовати уколико нису у супротности са правилима изградње и уређења простора, односно ако испуњавају услове санитарне заштите изворишта, заштите животне средине, природних и културних добара. Примена ОИЕ биће експлоатисана регулативним и подстицајним мерама државе, при чему се могу очекивати резултати смањења загађења околине, смањења потрошње електричне енергије за грејање, економске исплативости примене, смањења топлотних губитака, развој савремених технологија и опреме и др.

5.4 Телекомуникације и поште

У области развоја фиксне телефонске мреже и мобилне телефоније предвиђа:

- Побољшање постојећег стања, односно замена постојећих аналогних комутација (централа) дигиталним: у МГ Лесковац-Лесковцу, Бадинцу, Брестовцу, В. Грабовници, Вучју, Грделици, Мирошевцу, Печењевцу, Предејану, Косанчићу, Стајковцу, Своћу, Клајићу, Саставу Река, Преслапу и Тулару, а у МГ Врање-Врању, Власу, Кленикама, Рељану, Трговишту, Клисури, Власина Округлици, Божици и Биновцу; овим се постиже укидање двојника, побољшава приступ интернету и мрежи за пренос података у свим местима у којима постоји телефонска мрежа.

- Изградња нових комутационих објеката у следећим насељима и деловима насеља:

1) Лесковац Север, Лесковац Васково, Г. Стопања, Д. Синковце, Губеревац, Мећа, Липовица, Ораовица, Тупуловце, В. Сејаница, Палојце, Тулово, В. Капашница, Г. Бануша, Славујевце, Дрчевац, Барје, Средор, Бољаре, Орашје, Крушевица, Шишава, Јаковљево, Г. Орах, Добровиш, Градска, Рујковац, Бучумет, Д. Гајтан, Шилово, Прекопчелица, Царичино, Д. Коњувце, Слишане и Оране у МГ Лесковац;

2) Врање Горња Чаршија, Врање Рашка, Буштрање, Дреновац, Крива Феја, Г. Село, Урманица, Војин Дел, Радовница, Ново Село, Д. Стајевац, Мачкатица, Куново, Лучане, Левосоје, Кончуљ, Добросин, Муховац, Клиновац, Самојљица, Кленике, Букуревац, Миратовац, Рајинце, Стрезовце и Св. Прохор Пчињски у МГ Врање;

3) односно у свим насељима са преко 500 становника, чиме би се постигла жељена густина телефона и приступ интернету.

- Изградња оптичких каблова за насеља у којима се граде комутације, као и на следећим релацијама (укупно око 320 km): Лебане–Медвеђа, Лебане–Славујевце, Славујевце-Мирошевце, Састав река–Градска, Брестовац–Мећа–Косанчић, Ждеглово–Бошњаце, Тупалово–Власотинце, у МГ Лесковац; као и Врање-граница Македоније, Ристовац–Кленике–Трговиште, Кленике-Св. Прохор–Пчињски, Барелић–Д. Стајевац у МГ Врање.

- Изграња РР мреже за: Трговиште–Прешево и Босилеград–Сурдулица, чиме се, заједно са планираним оптичким кабловима, обезбеђују радни и резервни правци за ове општинске центре; ретко насељене делове подручја Плана, која сада нису покривена телефонском мрежом.

- Изградња планираних базних станице мобилних оператера Телеком-МТС (064 и 065), VIP (060 и 061) и Telenor (062, 063 и

069) (на укупно око 46 планираних и око 103 потенцијалне локације):

У циљу побољшања постојећег стања, предвиђено је да се отворе нове поштанске јединице у свим центрима заједнице насеља, тамо где сада не постоје. Развој поштанске мреже предвиђа:

- побољшање просторне дистрибуције и опремљености поштанских јединица уз увођење нових услуга у поштанском саобраћају;
- могућност функционисања дела поштанских јединица као система сталних, односно сезонских уговорних пошти;
- отварање одговарајућих броја шалтера поштанске службе у субопштинским центрима, центрима заједнице насеља, као и у насељима са специфичним функцијама;
- реализацију поштанских јединица у зонама туристичког развоја, у већим туристичким насељима и туристичким селима.

5.5 Комунална инфраструктура

У области третмана комуналног отпада предвиђа се: затварање постојећих несанитарних депонија (дуж путева, речних токова и у близини сеоских и градских насеља) на територији свих општина Јабланичког и Пчињског округа; изградња нових регионалних санитарних депонија „Жељковац" (која ће опслуживати сва насеља на територији Јабланичког округа и поједина на територији Пчињског округа) и „Метерис" (која ће опслуживати већи део насеља на територији Пчињског округа); и установљавање децентрализованог система управљања отпадом, који би укључио и сеоска насељима (прикупљањем органског и неорганског отпада, прераду органског отпада и даљу дистрибуцију неорганског отпада крајњим корисницима, тј. откупљивачима секундарних сировина).

Планско опредељење је да се упоредо са отварањем регионалних депонија Жељковац и Метерис, а најкасније до 2014. године, изврши: систематско затварање, ремедијација и рекултивација постојећих општинских депонија; детаљно геолошко и хидротехничко истраживање и анализа квалитета подземних вода у непосредној близини сваке депоније, због процене еколошке угрожености земљишта; и прецизирање мреже локација трансфер станица (у складу са пројектима за регионалне депоније, критеријумима удаљености од насељених места и депонијских простора и др.) из којих би се отпад превозио на место прераде и коначног одлагања и то на подручју:

- Јабланичког округа 3 трансфер станице – у општинама Бојник, (трансфер станица која обухвата Бојник, Лебане и Медвеђу), Власотинце и Црна Трава;
- Пчињског округа 2 трансфер станица – у општинама Босилеград и Бујановац (трансфер станица која обухвата Трговиште, Прешево и Бујановац).

Локације трасфер станица морају задовољавати неколико основних услова, то јест да буду:

- на ободима градова или села, у близини приступних путева који воде ка депонијама „Жељковац" и „Метерис",
- минимум 500 m удаљене од најближе зоне стамбених насеља, зона заштите културно-историјских споменика или зона заштите животне средине, аутобуских станица, складишта запаљивих материја и војних објеката,
- минимум 2 km од здравствених станица, медицинских центара, бањски места као и погона прехрамбене индустрије,
- минимум 100 m од станица за снабдевање горивом и гасом,
- на терену изнад коте 100-годишњих вода,
- ван коридора хидротехничких система (за иригацију и мелиорацију), подземне инфраструктуре и др.,
- ван зоне заштите изворишта водоснабдевања.

Планско опредељење је да развој регионалних депнија „Жељковац" (на површини од око 80 ha, на подручју општине Лесковац) и „Метерис" (у близини истоимене локалне депоније на површини од око 6,5 ha уз могућност проширења, на подручју општине Врање), у наредним фазама обухвати и реализацију:

1) рециклажних постројења којима ће се потенцијалне сировине (стакло, метал, папире и пластику) сепаратно одвајати и укључивати у производни процес одређених индустрија, органске материје (лишће, отпаци од дрвета и траве) компостирати и прерађивати у органско ђубриво (потенцијално за биогас), а несагориви и неразградиви отпаци (шут, пепео, отпаци камена, опеке и сл.) користити за насипање путева или друге грађевинске потребе, чиме би се смањио запремински удео укупне количине отпада; и

2) ППОВ које настају као секундарни продукти одлагања и третмана комуналног отпада.

У складу са Националном стратегијом за управљање отпада, а узимајући у обзир промене у сектору индустрије на само на територији општина Јужног Поморавља, већ и Републике Србије планирана је изградња једног Националног центра за управљање опасним отпадом и медицинским отпадом, који ће бити лоциран у централној Србији, (на подручју Моравичког, Шумадијског или Поморавског округа). Потенцијална локација за изградњу регионалних складишта опасног отпада, којим би се вршило његово безбедно сакупљање и чување до третмана, није предвиђена на подручју Јабланичког и Пчињског округа (због недовољне количине продукованог опасног отпада који би се упућивао ка складишту на подручју Нишког округа). Без обзира на чињеницу да општине Јужног поморавља неће имати регионално складиште опасног отпада, у градовима је неопходно одредити локације центара за сакупљање опасног отпада из домаћинстава (батерија, акумулатора, отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата), које могу бити уз центре за одвојено сакупљање рециклажног отпада.

6. Заштита животне средине, природних вредности и непокретних културних добара

6.1. Заштита животне средине

Полазећи од стања квалитета животне средине на подручју Просторног плана, утврђене су категорије животне средине (а на основу категоризације Просторног плана Републике Србије и истраживања рађених за потребе овог Просторног плана), и то:

1) висок степен загађености (подручје изузетне загађености животне средине) налази се на локалитетима са прекораченим граничним вредностима емисија и то радијационих загађивања, и загађивања канцерогеним и мутагеним материјама; у ову категорију убрајају се локалитети јонизујућег зрачења природне и вештачке генезе који су контаминирани: (а) муницијом са осиромашеним уранијумом током НАТО бомбардовања 1999. године и то на локацијама: Боровац 1 и 2 и Братоселце (у општини Бујановац), Пљачковица (у општини Врање) и Рељан (у општини Прешево); (б) зрачењем радиоактивних громобрана са објеката;

2) виши степен загађености (подручје загађене и деградиране животне средине) са великим утицајем на загађење животне средине налази се на локалитетима са индустријским капацитетима који емитују загађујуће материје у ваздух и воду и штетне индустријске отпатке у ужим градским зонама и насељеним местима са епизодним загађењем ваздуха која су изнад дозвољених вредности и незадовољавајућом контролом квалитета животне средине, са могућношћу појаве проблема угрожавања буком, непријатним мирисима, индустријским и комуналним отпадом и саобраћајем, који се налазе на растојању од око 10 km у правцу доминантног ветра великих загађивача – Врања, средњих загађивача – Лесковац, ужег коридора аутопута и пруге. Такође, у категорији вишег степена загађености налазе се и локације регионалних депонија Жељковац (Лесковац) и планиране депоније Метерис 2 (Врање) као и локалитети експлоатације и прераде металичних минералних сировина;

3) средњи степен загађености (подручје угрожене животне средине) са средњим утицајем на загађење животне средине имају локалитети: око ширих зона градских језгара, односно периурбане зоне са без организованог система мера заштите животне средине (Лебане, Бујановац, Сурдулица, Босилеград, Власотинце и Прешево), индустријским капацитетима (прехрамбеним, текстилним и осталим индустријама са уграђеним системима за пречишћавање ваздуха и вода – Владичин Хан) који емитују извесне загађујуће материје и штетне индустријске отпатке; са бесправном изградњом и незадовољавајућим решењима контроле квалитета животне средине; у овој категорији су и локалитети малих загађивача, зоне интензивне пољопривреде, шири коридори државних путева I реда и зоне око великих сточних фарми;

4) мали степен загађености (подручје претежно квалитетне животне средине)су локалитети на већем делу планског подручја са: релативно неизмењеном природном средином; неадекватно регулисаним саобраћајем; индивидуалним грејањем; нерешеним системом прикупљања и каналисања отпадних вода; неадекватном употребом агрохемијских средстава, која проузрокује загађивање земљишта; у ово категорију се убрајају насеља Црна Трава, Трговиште, Бојник и Медвеђа, као и туристички комплекси и места са недовољно контролисаном посетом;

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

5) незагађена подручја (подручја квалитетне животне средине) су локалитети са скоро неизмењеном или неизмењеном природном средином који се углавном налазе на планинском подручју (ливадско-пашњачка подручја) и заштићеним зонама природних вредности и који су погодни за живот људи, уз извесни ризик од елементарних непогода (у првом реду земљотреса); у ову категорију убрајају се подручја предела изузетних одлика „Власина" и „Долина Пчиње", споменика природе, резервата природе „Острозуб-Зелениче", „Кукавица" и „Јарешник" и непосредне околине и природног простора „Јашуњски манастири", као и виши предели Бесне Кобиле, Варденика, Чемерника и др.;

Заштита и очување квалитета животне средине остваривање се спровођењем планских концепција и решења, као и следећих пропозиција за:

1) заштиту и унапређење квалитета ваздуха

- развој мреже метеоролошких станица са осматрањем свих метеоролошких параметара у Лесковцу, Врању, Прешеву, Кукавици, Варденику, Чемернику и Власини;

- контролом квалитета ваздуха на више мерних места, и то: периодично (два пута дневно)-контрола имисионе средине од загађења из саобраћаја на најпрометнијим раскрсницама са мерним местима у следећим насељима: Лесковац, Врање, Власотинце, Сурдулица, Лебане, Бујановац и Прешево; периодично (месечно) – контрола квалитета ваздуха на загађења из комуналних извора на мерном месту у Лесковцу и Врању; континуирано (целогодишње и целодневно) – контрола квалитета ваздуха на загађења из индустрије на мерним местима у насељима Врање и Лесковац;

- унапређење система јавног превоза и железничког транспорта;

- подстицање рационалног коришћења енергије у домаћинствима и привреди

- унапређење енергетске ефикасности у производњи и транспорту;

- веће коришћење обновљивих извора енергије;

2) заштиту и очувања еколошких и пејзажних вредности пољопривредних и шумских предела, обнову и рекултивацију деградираних простора

- очување изолованих, релативно малих шумских састојина у ниском побрђу и долинским равницама, претежно у приватној својини; и

- примена претежно шумске и, нешто мање, пољопривредне рекултивације и ревитализације подручја са површинском експлоатацијом минералних сировина, као и простора на местима некадашњих комуналних несанитарних дивљих депонија;

- примена мера техничке и биолошке заштите и подизање заштитних имисионих шума, ради заштите урбаних и руралних подручја од утицаја индустријске производње, као и у коридорима аутопута и државних путева путева ради заштите од емисије штетних гасова са ефектом стаклене баште;

- чување појединачних или група стабала дрвећа на обрадивим површинама;

3) заштиту и унапређење квалитета вода

- успостављање зона санитарне заштите и спровођењепрописаних режима заштите;

- ревитализација и проширивање водоводних система и смањење губитака воде;

- развој канализационе мреже, изградња ППОВ и санитација насеља;

- подстицање рационалне потрошње воде у домаћинствима, индустрији и другим делатностима;

- систематско праћење квалитета вода: редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент;

4) заштиту и унапређење квалитета земљишта

- приоритетно смањење ексцесивних и јаких ерозионих процеса у угроженим подручјима, нарочито у југоисточном делу планског подручја (подручје Власине, Крајишта, Пчиње и Грделичке клисуре)

- рационално коришћење и очување пољопривредног земљишта;

- рекултивација деградираног земљишта и предела

- контролисана употреба пестицида, ограничавање употреба хербицида и вештачких ђубрива;

- контрола загађивања које производе течна стајска ђубрива и други нитрификатори и хемијски загађивачи;

- систематско праћење квалитета земљишта: праћење концентрације тешких метала у земљишту и праћење концентрације азота у земљишту;

- подстицање традиционалних пољопривредних грана које имају повољне услове за развој и доприносе очувању структуре предела; пажљив избор одговарајућих култура и начина обраде земљишта према педолошким условима, нагибу и експозицији терена; успостављање антиерозивног плодореда; и побољшање сортног састава травних екосистема ради повећања њихове продуктивности и заштите земљишта;

- припреме превентивних и оперативних мера заштите, реаговања и поступака санације земљишта у случају хаваријског изливања опасних материја у околину;

5) еколошко управљање комуналним отпадом

- фазно решавање депоновања комуналног отпада и то: у првој фази до 2014. године – депоновање комуналног отпада на две централне санитарне депоније за подручје Јабланичког округа („Жељковац") и Пчињског округа („Метерис"); и у другој фази до 2018. године – прерадом комуналног отпада у постројењу за рециклажу (у оквиру регионалних депонија Жељковац и Метерис); избор постројења ће се извршити на основу захтева за аутоматску тријажу отпада, издвајање репродукционих сировина по врстама (метали, стакла, керамике и сл.) и прераду или елиминацију остатка сагоревањем, уз нуспроизводе (био-гас за потребе домаћинства, хумус за повртарство);

- сакупљање и прераду кабастог отпада (бела техника, аутоотпад и сл.) од стране специјализованих организација, које ће га као метални сировински отпад одпремати на прераду;

- усмеравање одлагања отпада пореклом из привредног и непривредног сектора и домаћинства (градских, приградских и сеоских) на регионалне депоније.

6) еколошко управљање осталим врстама отпада (медицинским, биохазардним)

- безбедна евакуација опасног отпада са општинских и регионалних депонија;

- дефинисање система елиминације опасног отпада путем регионалних планова управљања отпадом, а на основу националних стратегија и закона;

- обезбеђивање техничких могућности за привремено одлагање/сакупљање појединих врста опасног отпада на територији у мањим регионалним складиштима на територији Јужног Поморавља;

- обезбеђивање техничких могућности за одвожење опасног отпада до регионалног складишта опасног отпада у Нишавском округу (Ниш), као централног регионалног складишта за овај део Републике Србије;

- лиценцирање оператера за сакупљање и рециклажу опасног отпада.

7) контролу јонизујућег зрачења

- обезбеђивање мониторинга јонизујућег зрачења постављањем мерних станица, нарочито на локацијама у општини Бујановац, Прешево и Врање, ради детаљнијег утврђивања евентуалних радијационих зрачења на подручју ових општина;

- деконтаминацијом локација Боровац 1, Боровац 2 и Братоселце у општини Бујановац, Пљачковица у граду Врању и Рељан у општини Прешево.

8) унапређења квалитета јавног здравља

- обезбеђивање мониторинга квалитета живота, нарочито у подручјима са потенцијалним радиоактивним зрачењима;

- проширење санитарног надзора система за водоснабдевање и пречишћавање отпадних вода;

- подизање заштитног зеленила уз коридоре саобраћајнице и зоне око привредних погона;

- примена прописаних дозвољених нивоа буке у изграђеним подручјима насеља;

- развој и унапређење квалитета и доступности јавним службама од значаја за јавно здравље.

9) спречавање ризика од настанка удесних ситуација

- спровођењем 24-часовног система мониторинга квалитета воде, ваздуха и земљишта, посебно у SEVESO II постројењима;

- дефинисањем обавеза оператера SEVESO постројења који мора да достави обавештење, односно да изради Политику превенције удеса или Извештај о безбедности и План заштите од удеса;

- утврђивањем нових, потенцијалних постројења нижег нивоа који се могу сврстати у SEVESO постројења;

- ограничавањем емисија из нових извора загађивања;

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- дефинисањем обавезне интегрисане дозволе за постојећа постројења и објекте, нове објекте и промене у начину функционисања постојећих објеката и постројења.

6.2. Заштита природних вредности

Заштићена природна добра се штите и уређују у складу са актом о проглашењу и сходно одредбама Закона о заштити природе РС, у првом реду утврђених 12 природних добара на укупно 15.537 ha за које су установљени режими заштите I степена на 133 ha, II степена на 7017 ha и III степена на 8387 ha. У биланс (у Табели III-8) нису укључене површине под заштитом мање од једног хектара. За шест природних добара, која су установљена на основу ранијих закона о заштити природе, извршиће се усаглашавање са одредбама актуелног закона који регулише заштиту природних добара.

Табела III-8. Заштићена природна добар

Назив и врста Заштићеног природног добра	Општина и површина (у ha)	Категорија	Степен заштите и површина (у ha)	Година заштите	Законски основ и врста акта
Предео изузетних одлика „Власина"	Црна Трава 513 Сурдулица 12.228 Укупно 12.741	Прва категорија (од изузетног значаја)	I степен- 10 II степен – 4.354 IIIстепен- 8.387	2006	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Уредба Владе
Предео изузетних одлика „Долина Пчиње"	Бујановац 2.485	Прва категорија (од изузетног значаја)	II степен – 2.485	1996 2003	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Уредба Владе
Споменик природе Стабло храста лужњака у Славнику	Бојник	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	1968	Закон о заштити природе, Решење општине
Споменик природе Храст запис у Црној Бари	Власотинце	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	2003	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Одлука општине
Споменик природе Богојевачки брест – запис	Лесковац	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	2004	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Одлука општине
Споменик природе Стабло оскоруше у Сејаници	Лесковац	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	2004	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Одлука општине
Споменик природе Кутлешки храст – запис	Лесковац	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	2004	Закон о заштити животне средине из 1991. године, Одлука општине
Резерват природе „Острозуб-Зелениче"	Лесковац 21 Црна Трава 21 Укупно 42	Трећа категорија (значајно природно добро)	I степен 42	1950 1971	Закон о заштити природе, - Решење Завода за заштиту природе (1950), - Закључак општине Црна Трава (1971)
Резерват природе „Кукавица"	Владичин Хан 78	Трећа категорија (значајно природно добро)	I степен- 78	1980	Закон о заштити природе, Решење општине
Резерват природе „Јарешник"	Босилеград 3	Трећа категорија (значајно природно добро	I степен – 3	1961	Закон о заштити природе, Решење Завода за заштиту природе
Споменик природе „Стабло џриог бора у Петковској махали"	Босилеград	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	1961	Закон о заштити природе, Решење Завода за заштиту природе
Непосредна околина и природни простор „Јашуњски манатири"	Лесковац 188	Трећа категорија (значајно природно добро)	II степен	1989	Закон о заштити природе и Закон о заштити културних добара, Одлука општине

До окончања истраживања и установљавања нових природних добара различите врсте (парк природе, предео, резерват природе), категорија и режима заштите, овим Просторним планом се иницира заштита простора идентификованих просторних целина и то:

- Подручје планине Радан, са Царичиним градом и Брестовачким језером, као простор велике биолошке и предеоне разноврсности, богат објектима и појавама гео-наслеђа и културно-историјске баштине, значајан за очување квалитета вода и других чинилаца животне средине и одрживи развој туризма и пољопривреде, на територији општина Медвеђа, Лебане и Бојник (у оквиру планског подручја), оквирне површине 14.500 ha.

- Подручје планина Бабичка гора и Крушевица, са заштићеним амбијентом Јашуњских манастира, шумовитим пределима богатим фауном сисара и птица, те ливадско-пашњачким енклавама као стаништима разноврсне флоре, на територији града Лесковац и општине Власотинце, оквирне површине 5.500 ha.

- Подручје планине Острозуб, са очуваним шумским комплексом прошараним пашњацима и ливадама, велике разноврсности флоре и фауне, са појавом реликтне жбунасте врсте зеленичета, бројним изворима и потоцима и значајним рекреативним могућностима, на територији града Лесковаца и општина Власотинце и Црна Трава, оквирне површине 4.500 ha.

- Подручје планине Кукавице, са комплексом квалитетних букових шума (постојећа заштићена природна добра Зелениче и Кукавица, из Таб. III-8), простором од есенцијалног значаја за очување режима и квалитета вода (посебно кањон реке Вучјанке) и разноврсног биљног и животињског света, са повољним условима за рекреацију, на територији градива Лесковац и Врање и општине Владичин Хан, оквирне површине 16.000 ha.

- Подручја Грделичке клисуре као комбинације природног и културног предела и репрезентативни пример интензитета и обима водне ерозије, са значајним појавама флористичког и фаунистичког диверзитета, специфичном гелошком грађом и феноменима геонаслеђа, на територији града Лесковца и општине Владичин Хан, оквирне површине 4.000 ha.

- Подручје планине Варденик, укључујући клисуру и слив реке Масурице, планинско било Валози и извориште Лисинске реке, простор значајних флористичко-вегетацијских и фаунистичких вредности, са изузетном динамиком и лепотом пејсажа, посебно значајан за очување квалитета површинских и подземних вода, на територији општина Сурдулица и Босилеград, оквирне површине 13.500 ha.

- Подручје планине Бесна кобила са изузетним флористичким и фаунистичким богатством пространих планинских пашњака и живописним предеоним ликом, климатским и геоморфолошким погодностима за скијашку рекреацију, на територији града Врање и општина Босилеград и Трговиште, оквирне површине 5.000 ha.

- Подручја планине Дукат, са врховима Црноок и Големи врх који се истичу купастим изгледом и морфолошком индивидуалношћу, популацијом кримског бора и богатим флористичким саставом и орнитофауном пространих планинских пашњака, на територији општина Босилеград и Трговиште, оквирне површине 6.000 ha.

Оријентациона укупна површина наведених просторних целина предвиђених за стицање статуса заштићених природних добара/подручја износи 69.000 ha. До стицања статуса заштићеног природног добра овим просторним планом установљава се режим коришћења простора који одговара режиму заштите III степена. Планом се иницира и заштита издвојених објекта геонаслеђа (поглавље I, Табела I-4). која се налазе ван наведених просторних целина из претходног става.

Просторни обухват, врста и режими заштите наведених подручја прецизно ће се одредити актом о установљењу заштите, на основу претходно урађене стручне документације меродавних/референтних институција.

Успостављање заштите и организовање адекватног управљања, односно спровођења мера очувања, уређења и презентације мањих подручја и локалитета на подручју општине, изван претходно наведених просторних целина, као што су клисуре и водотоци, мала језера и њихова околина, интересантне формације стена, лепи и живописни амбијенти – посебно око споменика културне баштине, мањи очувани шумски комплекси, појединачна репрезентативна стабла и групације дрвећа у надлежности је локалне самоуправе.

Процењује се да ће се заштитом мањих подручја и локалитета, актима локалне самоуправе, актима Владе (установљење резервата и споменика природе националног ранга вредности, утврђивање еколошких значајних подручја по програму НАТУРА 2000 и др.) обухватити још 1500 ha. Процењује се да ће укупна површина заштићених природних добара (15.500 ha) идентификованих просторних целина са природним вредностима (око 69.000 ha) и потенцијалних локалитета и мањих подручја (око 15.00 ha), износити око 86.000 ha, или око 13,7% подручја Просторног плана.

6.3. Заштита непокретних културних добара

На подручју Просторног плана проглашена су евидентирана су и заштићена следећа НКД:

1) два од изузетног значаја:

- манастир Прохор Пчињски на подручју општине Бујановац;
- археолошко налазиште Царичин град на подручју општине Лебане;

2) четрнаест од великог значаја:

- манастир Светог Јована, манастир Богородичиног Ваведења (комплекс Јошањских манастира), манастир Рударе (Црква Свете Петке, конак и старо гробље) и манастир Чукљеник (манастирски комплекс са воденицом на саставу Мале и Чукљеничке реке), Кућа Шоп Ђокића на подручју општине Лесковац;
- Марково кале, Хамам (старо турско купатило), Пашини конаци, кућа Влајинца, кућа Боре Станковића, Влајинчева кућа, Зграда старог начелства на подручју општине Врање;
- Црква Свете Богородице на подручју општине Владичин Хан;
- Гигина кућа на подручју општине Власотинце;
- Црква Св. Богородице, на Вражјем камену, општина Трговиште.

3) већи број добара (укупно 70) – просторне културно-историјске целине или евидентирана добра под претходном заштитом, међу којима се издвајају на подручју општине:

- на подручју општине Бојник – Црква Св. Тројице и Црква св. Арханђела Михајла и др
- на подручју општине Бујановац – археолошко налазишта Кале Крушевица;
- на подручју општине Владичин Хан – Манастир Кацапун са црквом Св. Илије и др
- на подручју општине Врање-Бели мост; Баба-Златина улица; Црква мученице Петке Параскеве и др.;
- на подручју општине Сурдулица – Храм Ваведења Пресвете Богородице у селу Паље, просторна целина са црквом, старом кућом и турском кулом у Клисури и др.;
- на подручју општине Власотинце – историјска зграда Музеја (бивша отоманска администрација), стари студентски дом, неколико неевидентираних културних добара и појединачних објеката народног градитељског наслеђа у селима и др.;
- на подручју општине Лебане – Црква Свете Петке у Бошњацу и др.;
- на подручју општине Лесковац – Народни музеј, Музеј у кући Боре Димитријевића, Музеј текстилне индустрије у Стојковцу, Хидроелектрана у Вучју (на реци Вучјанки из 1903. године) и
- на подручју општине Црна Трава – кућа Милентија Поповића на Поповом риду и др.

- Приоритетно је предузимање следећих пропозиција за:

1) споменике културе:

- рекатегоризација свих категорисаних споменика културе;
- обележавање и означавање свих категорисаних споменика културе, информативним таблама и ознакама на путним правцима;
- допуна акта о проглашењу, границе заштићене околине споменика културе са потребним мерама заштите;
- мере техничке заштите спроводиће се коришћењем најсавременијих технологија, уз очување основних својстава и конструктивних, стилских и типолошких каратеристика, посебно на грађевинским објектима сакралне и техничке архитектуре;
- приоритет у презентацији имаће споменици културе са адекватном наменом, којом се не нарушавају његова културно-историјска својства;
- ревалоризација непокретних културних добара, с тим да приоритет има валоризација објеката народног градитељства и градске архитектуре;
- валоризација објеката народног градитељства и градске архитектуре, у првом реду комплетних старих, неизмењених и мало измењених планинских села као и појединачних цркава, заветних места, стамбених и привредних објеката народног градитељства и амбијенталних целина у селима, који ће, након ближег истраживања и евидентирања, проглашења и категоризације бити рестаурирани и реконструисани по правилу „in situ" у претежно изворним облицима екстеријера (у духу регионалне односно традиционалне архитектуре), уз комунално опремање, обезбеђивање потребног комфора у ентеријеру и могуће пренамене (код стамбених и привредних објеката), посебно у функцији сеоског туризма;
- дислокација објеката народног градитељства у етно паркове у близини туристичких комплекса и центара, уколико претходна мера заштите није могућа, или је из неког другог разлога неоправдана;
- перманентно евидентирање споменика техничке културе, који ће се презентирати у аутентичној намени, по могућству са очуваном техничко-технолошком фукцијом (хидроелектрана у Вучју, воденице и др) и укључивањем у туристичку понуду;
- сакрални споменици културе привешће се искључиво сакралној намени и богослужбеним потребама; старе откривене цркве и капеле ће се реконструисати и обнављати према савременим конзерваторским принципима; и др.

2) просторне културно-историјске целине:

- ревалоризација обухвата;
- одговарајућим пројектом дефинисаће се степен реконструктивних и санационих захвата, конзерваторски услови за коришћење и презентације објеката;
- појачаним инспекцијским надзором и применом казнених мера обезбедиће се уклањање непланско изграђених објеката и неадекватних (услужних) намена у просторним културно-историјским целинама.

3) археолошке локалитете:

- наставак истраживања највреднијих археолошких локалитета;
- ефикаснија заштита археолошких налазишта;
- спречавање неовлашћеног раскопавања и нарушавања археолошких налазишта;
- утврђивање зона појава археолошких локалитета регионалног значаја;
- изградња примарне туристичке инфраструктуре за приступ и пријем посетилаца;
- адекватна презентација и интерпретација локалитета;

Изградња нових објеката и целина у планинском простору (верских, туристичких, пољопривредних и др.) биће у духу традиционалне архитектуре, посебно уколико се нови објекти граде у склопу или у близини старих планинских села. На подручју општине Бојник на југоисточним падинана планине Радан, у близини села Магаш и Брестовац (туристички рејон Горња Јабланица-Пуста река) покренута је иницијатива за изградњом Храма Свехришћанског помирења (за који постоји пројекат).

Поред Царичиног града који представља део културно-историјске руте „Пут римских царева", од националног значаја, на подручју Јужног поморавља формираће се више регионалних и локалних путева културе заснованих на средњевековном наслеђу, старим путевима руде, традиционалног начина живота и сл.

6.4. Организација простора од интереса за одбрану земље и ванредне ситуације

Уређење подручја Просторног плана за потребе одбране и заштите од ратних разарања заснива се на важећим прописима, ставовима, Условима и захтевима Министарства одбране.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

Просторним планом се утврђују објекти и комплекси од интереса за одбрану земље и њихове заштитне зоне у складу са Условима и захтевима Министарства одбране за прилагођавање Регионалног просторног плана општина Јужног Поморавља потребама одбране земље (акт УИс СМР МО инт.бр. 540-2 од 29.04.2008. год. и Изменама и допунама услова и захтева инт. бр. 540-5 од 09.09.2008. године). Поред ових, Просторним планом су предложена и опредељења начела привредног, социо-економског и инфраструктурног развоја, која су посебно значајна за ванредне ситуације.

План коришћења и уређења простора од интереса за одбрану и ванредне ситуације заснива се на примени следећих пропозиција:

1. Непосредни појас уз државну границу налази се под режимом контролисаног и ограниченог коришћења, у надлежности Министарства унутрашњих послова.

2. Простор у обухвату КЗБ (ширине 5000m) третирати као подручје од посебног значаја за одбрану земље. Пре приступања изради планске документације хијерархијски нижег нивоа и изради техничке документације и изградње инфраструктурних и привредних објеката у КЗБ обавезно је прибављање мишљења Министарства одбране. Простор око војних објеката и комплекса који се налазе у овој зони, а сматрају се привременим, имају посебну намену и третман зоне забрањене градње, која подразумева забрану било какве изградње објеката.

3. Око комплекса са статусом „перспективан" планирају се зоне просторне заштите, које су условљене њиховом наменом и прописују се због безбедности околине од ових комплекса и активности у њима, у циљу заштите становништва и материјалних добара. Зоне третирати као простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње, а правилима уређења дефинишу се као: а) зоне забрањене изградње (са потпуном забраном било какве градње), б) зоне контролисане градње (за које је обавезна сагласност Министарства одбране) и в) зоне санитарне заштите.

4. За комплексе са статусом „није перспективан" и „Мастер план" може се скинути статус „посебне намене". Будућа намена ових комплекса одредиће се плановима нижег нивоа, након отуђења и регулисања имовинско правних односа. Планом се предлаже да приоритет има јавна намена ових објеката (у функцији развоја јавно-социјалне инфраструктуре), а у складу са интересима локалне самоуправе, Републике и других заинтересованих субјеката. Реализацији планских решења условљена је коначним регулисања имовинско правних односа са будућим власником или корисником.

5. За комплексе аеродрома у општини Лесковац и Бојник, који су у Мастер плану, размотриће се задржавање намена аеродрома у складу са интересима локалне самоуправе и Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије (ДЦВ). У случају задржавања намена око аеродромске референтне тачке (центра полетно слетне стазе) дефинише се зона контролисане градње, пречника 1800m. Приликом планирања и изградње објеката у зони просторне заштите око аеродрома, обавезно је испоштовати одредбе Закона о ваздушном саобраћају („Службени лист СРЈ", број 12/98, 5/99, 44/99, 73/2000 и 70/2001), као и других законских и подзаконских аката која се односе на планирање, висину, изградњу и обележавање објеката, инсталација и препрека у зонама цивилних аеродрома, а обавезно је тражити мишљење и сагласност Министарства одбране (до момента отуђења) и ДЦВ.

6. Предвиђени концепт полицентричног система насеља омогућава очување дисперзног размештаја постојећих (мешовитих и сеоских) насеља, са истовременим јачањем централних функција тих насеља. У складу са принципима превенције од разарања обавезна је примена важећих асеизмичких прописа при санацији постојећих и изградњи нових објеката.

7. Аутономност пољопривреде обезбеђује биолошки безбедна храна произведена у аутономним погонима, под условом да се оствари планирана интеграција са индустријом и туризмом, као стимулативним организатором и потрошачем у доба мира.

8. Израдиће се Планови о проглашењу ерозионих подручја на територији локалних самоуправа као и Планови одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава (оба у складу са Законом о водама).

9. У изради плана заштите од пожара посебно ће се уважити следећи елементи: а) предвиђена саобраћајна приступачност шумским подручјима биће реализована изградњом мреже јавних, службених и шумских путева (и перспективно алпских ски-стаза и жичара), рачунајући ове објекте истовремено и као противпожарне баријере које деле шуму на мање сегменте; б) поред великих водоакумулација, плански ће се утврдити мрежа малих акумулација на водотоцима уз постојеће и планиране колске путеве (јавне, службене и шумске) ради обезбеђења равномерног захвата воде за гашење пожара; в) при пошумљавању нових површина (по новим шумским основама) распоредом противпожарних пруга и прогала предвидеће се ће планске противпожарне баријере, г) успоставиће се редовно противпожарно осматрање.

10. Алтернативно водоснабдевање са високим степеном поузданости и ниским степеном повредивости омогућено је јединственим системима, састављеним од повезаних сепаратних и већег броја локалних система. Извршиће се обележавање зона акцидената (поплавни таласи, поплаве и клизишта) увођењем система обавештавања и узбуњавања, као и планова реакција у случају ових појава.

11. Аутономност снабдевањем енергијом у ванредним ситуацијама обезбеђује се коришћењем алтернативних извора: геотермалних вода и хидропотенцијала планинских водотока, биомаса, био-гаса добијеног третманом билошке компоненте комуналног отпада.

12. Обезбеђење планираног развоја саобраћаја и веза основни су услови за организовање активности у ванредним ситуацијама. У отежаним планинским условима саобраћања, посебно у источном делу подручја, диференцирана мрежа јавних путева II реда, локалних, службених, шумских и осталих путева и бројних стаза, допуњује се системом жичара, као важним елементом саобраћаја (жичаре могу егзистирати на локалној електроенергији и резервним дизел агрегатима). У планирању система веза уважен је њихов посебан значај за издвојена планинска подручја, уз примену високофреквентних веза и обезбеђивање радио и ТВ пријема. Поред екстерних веза, предвиђен је развој система унутрашњих веза који има посебан значају ванредним ситуацијама.

13. Према концепту развоја туризма, интенција је функционално интегрисање већине активности насеља (пре свега пољопривреде и мале привреде) и непосредно укључење у туристичку понуду, чиме се омогућава развој насеља и повећање броја сталних становника, мањим делом природном репродукцијом и већим делом досељавањем. Планирани јавни објекати и смештајни туристички садржаји могу се у ванредним ситуацијама употребити за потребе санитетског збрињавања и лечења, с обзиром да нису предвиђени у великим грађевинским концентрацијама и да су по правилу заклоњени морфолошким облицима и шумом.

14. Заштита од зимских непогода у брдско-планинском делу (завејавање, лед, лавина, снегоизвале, ветроизвале и др.) и од летњих непогода (олуја, бујице праћене одронима и сл.) биће остварена изградњом и уређењем планираних садржаја супраструктуре и инфраструктуре, пошумљавањем и затрављивањем голети и предвиђеним водорегулацијама.

15. Укупна заштита од елементарних непогода свих врста биће обједињена у јединствену службу осматрања, јављања и предузимања претходних интервенција. Неопходан предуслов за адекватну заштиту је институционална организованост, која ће бити територијално организована и дистрибуирана према обухвату простору који се штити. Од посебног значаја је успостављање јединственог информационог система о простору као ефикасне мере и средства за планирање, управљање и усмеравање конкретних активности у ванредним ситуацијама.

7. Коришћење простора

Коришћење простора на подручју Просторног плана (6.289 km²) имала је 2008. године следећу структуру:

- пољопривредно земљиште 3.508 km² (56%),
- шуме и шумско земљиште 2.425 km² (39%) и
- остало земљиште 357 km² (око 5%).

Планиране промене у коришћењу простора до 2021. године највише ће се одразити на пољопривредно земљиште које ће се смањити за 325 km 2 (9,3%) и износиће око 3.183 km² или 50,6% подручја Просторног плана. Шумске површине повећаће се за око 325 km² (13,4%) и износиће око 2.750 km² или 43,7% подручја Просторног плана. Промене у коришћењу простора настаће претварањем пољопривредног у шумско земљиште пошумљавањем површина најнижег производно-економског потенцијала (7. и 8. катастарске класе), дела деградираних брдских пашњака и нископродуктивних/оштећених пољопривредних земљишта, приоритетно у циљу заустављања ерозије и заштите сливних подручја водоакумулација и значајнијих водотокова.

Табела III-9. Промене у коришћењу пољопривредног и шумског земљишта 2008-2021. године (у km²)

Подручје /Округ	година	земљиште		% од укупних површина	
		Пољопривредно	Шумско	Пољопривредно	Шумско
Јабланички округ	2008	1.544,53	1.061,50	55.8	38.3
	2021	1.394,96	1.211,07	50.4	43.7
	промена	-149,57	149,57	-	
Пчињски округ	2008	1.963,24	1.363,66	55.8	38.7
	2021	1.787,89	1.539,01	50.8	43.7
	промена	-175,35	175,35	-	
Подручје Просторног плана	2008	3.507,77	2.425,16	55.8	38.6
	2021	3.182,85	2.750,08	50.6	43.7
	промена	-324,92	324,92		

Остало земљиште обухвата: грађевинско земљиште (насеља, инфраструктуру, водоакумулације и др.), као и неплодне површине (ван пољопривредног земљишта, шума и шумског земљишта). До незнатних промена у коришћењу пољопривредних, шумских и неплодних површина (на око 0,3% подручја Просторног плана) може доћи у зонама развоја инфраструктурних коридора, водопривредних система, туризма и појединих насеља. Планско опредељење је да се у овим зонама развоја, где је то могуће, изврши делимична компензација местимичним пошумљавањем, као и конверзија коришћења са неплодним површинама.

Најзначајније трансформације у коришћењу осталог земљишта спровешће се у циљу релизације: 1) планираних водоакумулација, укупне површине око 7,8 km² („Своја" – 1,75 km² на територији Црне Траве и Власотинца; „Прохора" – 3,98 km² на територији Трговишта, „Кључа" – 1,88 km² на територији Лебана и Лесковца и др.); 2) инфраструктурних система и објеката укупне површине око 13,8 km² (аутопута и пруге за велике брзине у коридору X, путева I и II реда, локалних саобраћајница и обилазница општинских центара); туристичке инфраструктуре; индустријских зона и др. Регионалним просторним планом поштују се опредељења Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш – Република Македонија („Службени гласник РС", 77/2002) у погледу биланса за реализацију планираних инфраструктурних система.

Планско опредељење је да се рационалније и интензивније користе и уређују постојећа грађевинска подручја насеља и да се ограничи и контролише њихово ширење. Због тога се овим Просторним планом грађевинска подручја насеља задржавају у оријентационо истим површинама, док ће се изградња путне мреже, сем у случају аутопута, вршити претежно у коридорима постојећих траса.

Табела III-10. Процена промене коришћења у структури осталог земљишта, 2008-2021. година, (у km²)

	Година	Путеви	Пруге	Акумулације	Насеља	Неплодне површине	Укупно
Подручје Просторног плана	2008	13,38	2,0	18,25	218	105	357
	2021	22,65	6,55	26,01	218	100	373
	промена	+9,27	+4,55	+7,76	0	-5	+16

IV МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРИМЕНУ И СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

1. Приоритети и стратешко развојни пројекти прве етапе спровођења плана

1.1. Приоритетне активности на имплементацији

Приоритетне активности на имплементацији Просторног плана утврђују се за прву фазу имплементације до 2014. године.

Полазећи од планских циљева, поставки и решења Просторног плана, приоритетне активности обухватају:

1. Коришћење и заштита пољопривредног земљишта

Планско решење 1.1:	Руална рејонизација
Приоритетне активности:	1) Израда и спровођење програма очувања пољопривредног земљишта и одрживог развоја пољопривреде у рејону интензивне пољопривреде, уз пуно уважавање функционалне повезаности и развојних интеракција између урбаних центара и њиховог руралног залеђа; 2) Отклањање лимитирајућег утицаја несташице падавина у вегетационом периоду на висину и стабилност приноса ратарских култура и развој повртарске производње у брежуљкасто-долинским атарима, изградњом система за наводњавање у склопу комплексног унапређења водопривредне инфраструктуре и уз примену савремених метода дириговано, штедљивог и рентабилног наводњавања; 3) Унапређивање инфраструктурних, техничко-технолошких и социоекономских услова за повећање тржишне конкурентности брдског подручја у производњи и пласману воћа и сточних производа посебних одлика квалитета; 4) Израда и спровођење посебних програма обнове пашњачког сточарења и успостављања органског система овчарске производње, првенствено у функцији очувања и проградације природних планинских травњака; и 5) Успостављање партнерства локалних актера из јавног и цивилног сектора при утврђивању специфичних социоекономских и еколошких проблема своје средине, ради доношења Акционих програма за рурални развој, у интеракцији с планираним развојем туристичких центара и других садржаја туристичке понуде и комплементарних делатности, којима се обезбеђују алтернативни приходи локалном становништву.

Планско решење 1.2:	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта
Приоритетне активности:	1) Убрзавање регистрације пољопривредних газдинстава ради обезбеђења директног приступа што ширем кругу робних произвођача мерама подршке из Аграрног буџета Републике за укрупњавање и консолидацију земљишних поседа и унапређење биолошких, хемијских и физичких својстава пољопривредног земљишта; 2) Заустављање процеса спонтаног испадања из пољопривредне производње земљишта и других аграрних фондова којима располажу старачка/регресивна домаћинства, стимулисањем трансфера њиховог земљишта, стоке и техничких средстава на део млађе популације опредељене за рад у пољопривреди и живот на селу; промене у том правцу треба подржавати обезбеђењем сигурних права закупа земљишта и добрим функционисањем тржишта земљишта, које олакшава померање ресурса ка продуктивнијим пољопривредницима; 3) Обезбеђење институционалних, материјалних и кадровских претпоставки за организовање ефикасног система саветодавне пољопривредне службе, осавремењавање рада ветеринарске службе и перманентно стручно образовање земљорадника, посебно у погледу примене метода органске/еколошке производње хране, строго контролисаног/интегралног прихрањивања и заштите биља, адекватне исхране и неге стоке, антиерозивне обраде земљишта и сл.; 4) Поправљање агрохемијских особина обрадивих земљишта, селективним коришћењем подстицајних средстава из Аграрног буџета Републике Србије и других извора, на основу претходних агропедолошких анализа 5) Дестимулисање интензивног коришћења пољопривредних земљишта ниске бонитетне вредности, увођењем пореских олакшица и других подстицаја за пошумљавање, односно затрављавање субмаргиналних ораница, посебно на нагибима изнад 18° и на другим еродобилним локацијама; 6) Израда одговарајуће инвестиционе документације за подизање нових и обнову дела амортизованих винограда и воћњака, уз усклађивање сортимента засада с трендовима тражње на домаћем и светском тржишту; и 7) Доношење подстицајних, рестриктивних и образовних мера којима се спречавају екстерни ефекти пољопривредне производње на стање животне средине.

Планско решење 1.3:	Развој и реструктурирање пољопривредног сектора
Приоритетне активности:	1) Обезбеђивање сигурних права закупа земљишта и доброг функционисања тржишта земљишта, које олакшава померање ресурса са напуштених/регресивних газдинстава ка продуктивнијим пољопривредницима, као и других мера подршке укрупњавању и техничко-технолошкој модернизацији породичних газдинстава; 2) Организовање одговарајућих модалитета пословног повезивања породичних газдинстава, међусобно и са сфером промета и прераде пољопривредно-прехрамбених производа; 3) Подршка пословној консолидацији и технолошкој модернизацији предузећа прехрамбене индустрије, оснивању малих и микро погона на селу за прихватање, складиштење и прераду локалних пољопривредних сировина. и унапређење пласмана одговарајућих прерађевина; 4) Промовисање метода интегралног прихрањивања и заштите биљака, упоредо с успостављањем система контроле примене агрохемикалија; и 5) Подршка развоју и промоцији органске производње хране (избор локалитета и програма, укључивање у мрежу лабораторија за атестирање, маркетинг и сл.), као и активностима за добијање робне марке широког асортимана локалних пољопривредно-прехрамбених производа, по основу посебних/заштићених одлика географске средине.

2. Коришћење и заштита шумског земљишта и шума и развој ловства

Планско решење 2.1:	Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта и шума
Приоритетна активност:	1) Унапређења стања постојећих шума и повећања површина под шумама, првенствено на сливовима водоакумулација (Барје око 17 km², Власине, Првонека и др.); 2) Израда пројеката пошумљавања сливова водоакумулација на подручју Просторног плана; 3) Рационално коришћење укупних производних потенцијала шума, уз повећање укупне обраслости и попуњавање недовољно обраслих површина; 4) Организовање чувања шуме и форсирање мера превентивне заштите и максимално сузбијање бесправне сече, посебно у рејону који гравитира граници са Аутономном покрајином Косовом и Метохијом; 5) Обнављање шума, подизање нових и нега шума у државним шумама на подручју Јабланичког ШП (на око 37.898 ha) и Јужноморавског ШП (на око 62.488 ha); 6) Антиерозивна заштита на површинама и локалитетима које угрожава средња, ексцесивна и јака ерозија (посебно на сливовима водоакумулација) и на површинама у оквиру планираног скијалишта на Бесној Кобили; 7) Институционално опремање и организовање за потребе: мониторинга и истраживања шума (посебно функционалних оптимума у зонама са различитим режимима заштите природе, инвентуре приватних шума и др.).
Планско решење 2.2:	Развој ловства
Приоритетна активност:	1) Очување разноврсности ловне фауне (гајење, насељавање и заштитита дивљачи) уз усклађивање ловних и осталих делатности у ловиштима; 2) Организација стручних службе за праћење и усмеравање развоја популације главних и споредних врста дивљачи 3) Фазно побољшање стања и фонда ситне и крупне дивљачи у складу са капацитетом ловно продуктивних површина на шумским подручјима; и 4) Организовање ловног туризма и едукација ловних стручњака и ловаца.

3. Водни ресурси

Планско решење 3.1:	Заштита квалитета вода
Приоритетне активности:	1) Заштита изворишта вода националног ранга (I/II класе квалитета) у горњем деловима Бањске реке, Ветернице, Врле, Пчиње, Власине, односно узводно од водоакумулација које су изворишта регионалних подсистема („Првонек" и др.); 2) Дефинисање система заштите од загађивања и непланског коришћења површинских и подземних вода (посебно дуж Јужне Мораве, доњих токова Ветернице, Драговиштице, Пусте реке, Бањске и других мањих река) у зони долинских насеља и регионалних и транзитних депонија, са циљем довођења у стање класе IIb (са БПК5 < 6 g O_2/m^3); 3) Успостављање и обележавање зона заштита водоакумулација (посебно Власинског језера које је у условима повећаног ефлуентног оптерећења); 4) Санитарно опремање постојећих објеката, санација загађеног земљишта и успостављање забране превоза опасних и штетних материја на путевима у ужим зонама заштите водоакумулација, уз забрану изградње објеката који могу угрозити изворište и изградњу обилазница водоакумулација; 5) Одрживо коришћење локалних изворишта до количина које не угрожавају еколошке услове у окружењу и одржавање квалитета вода водотока и водоакумулације у прописаним I/II класама квалитета.

Планско решење 3.2:	Заштита од вода
Приоритетне активности:	1) Одбрана од поплава комбинацијом регулација и линијских заштитних система (пасивна одбрана од поплава), посебно на реци Власини од Власотинца до ушћа у Јужну Мораву, и активних мера, реализацијом водоакумулација као и бујичарским и биотехничким радовима у сливу; 2) Успостављање контроле и планског усмеравања експлоатације грађевинских материјала из речних корита, у складу са принципима контролисаног „управљања речним наносом"' односно нормализације режима проноса наноса (посебно у горњем сливу Јужне Мораве са притокама) у циљу ублажавања и отклањања морфолошких деформација корита које угрожаавају регулационе објеката и мостове; 3) Примена техничких, биотехничких и биолошких мера заштите од ерозионих процеса (посебно на сливовима водотокова на подручју општина Прешево, Бујановац и Медвеђа, зони Грделичке клисуре, и сливу реке Божице).

4. Геолошки ресурси:

Планско решење 4.1:	Експлоатација минералних сировина и изворитта термоминералних вода
Приоритетне активности:	1) Експлоатација руда олова, цинка злата и племенитих и ретких метала (Леце, Благодат-Грот, Караманица, и Рупље), молибдена (Мачкатица), фосфата (Лисина), зеолита (Златокоп) шљунка, песка, кварцног песка, ватросталне глине, грађевинско-техничког и архитектонског камена и др.; 2) Потпуније активирање утврђених резерви термоминералних вода Врањске Бање, Бујановачке Бање и Сијаринска бања као и истраживање могућности активирања осталих изворишта (Туларе, Левосоје, Миратовац и др.); 3) Побољшање информационе основе и инжењерско-геолошка истраживања, као подршка планирању, пројектовању и изградњи: - израда карте хазарда терена (катастар клизишта и нестабилних падина, плавних зона и др.) у циљу сигурнијег избора локације и смањења трошкова изградње привредних објекаата и инфраструктурних система, као и организовања мониторинга хазарда; и - израда карте микросеизмичке рејонизације, како би се, уз евентуално обарање степена сеизмичности, смањили трошкови изградње
Планско решење 4.2:	Санирање површина око постојећих рударских објеката и развој пројеката који минимално угрожавају животну средину
Приоритетне активности:	1) Предузимање свих законских и техничко-технолошких мера да се деградирање и загађивање животне средине сведе на прихватљив и прописан ниво у свим фазама третирања минералних сировина (експлоатација, припрема, прерада, транспорт), уз доследно остваривање краткорочних и дуторочних програма и планова санације и рекултивације деградираних површина; 2) Обезбеђивање интегралног управљања отпадом који се формира у свим производним процесима и технолошким фазама у минерално сировинском комплексу, са посебним акцентом на ефикасније и комплексније коришћење сировина и искоришћавање различитих техногених сировина које се стварају у минерално-сировинском комплексу.

5. Развој становништва, мреже насеља и јавних служби

Планско решење 5.1:	Демографска обнова
Приоритетне активности:	1) Константна подршка државе смањивању унутаррегионалних разлика са посебном пажњом са територијалним потенцијалима односу на девастирана подручја која доживљавају економско заостајање и депопулацију; 2) Ублажавање негативних демографских процеса мерама за заустављање емиграције младог стручног кадра (запослење, квалитет живота) и стварање услова за повратак и редистрибуцију становништва (запослење, комунално опремање насеља и др.).
Планско решење 5.2:	Развој људских ресурса
Приоритетне активности:	1) Подизање нивоа образовања, развој знања и специјалних вештина радне снаге; 2) Подршка за самозапошљавање и оснивање послова мањег размера као и унапређење реинтеграције и флексибилности радне снаге; 3) Побољшавање услова социјалног статуса појединих категорија становништва (одраслих особа без образовања, жена, деце, старих, избеглих и интерно расељених лица, војних инвалида и других посебно угрожених група).
Планско решење 5.3:	Функционално и јачање улоге урбаних центара
Приоритетне активности:	1) Успоравање концентрације економских и других активности у регионалним центрима (Лесковцу и Врању), уз унапређење њихових регионалних функција (привредних, јавно-социјалних, развојно-управљачких, информационих, научно-истраживачких, културних и др); 2) Подстицање економског и социјалног развоја других центара у мрежи насеља Региона, у провом реду субрегионалних функција Власотинца, Сурдулице и Владичиног Хана (привредних, јавно-социјалних, развојно-управљачких и културних) и функција осталих општинских центара (привредних и јавно-социјалних), као и микроразвојних нуклеуса на руралном подручју.

Планско решење 5.4:	Очување и трансформација руралних насеља и подручја
Приоритетне активности:	1) Задржавање млађег дела контингента радне снаге и подстицања повратка дела незапослене радне снаге из урбаних и општинских/градских центара на рурална подручја (фармерско сточарство, укрупњавање поседа, органска пољопривреда) модернизацијом пољопривреде и допунских активности (туризам, микробизнис); 2) Побољшање квалитета мреже путева и развој јавног саобраћаја чиме ће се омогућити боља веза између насеља и, посебно, са центрима заједнице села; 3) Усклађивање мрежа објеката и услуга јавносоцијалне инфраструктуре са функцијама центара у мрежи насеља, размештајем и потребама корисника 4) Унапређење и развој руралне комуналне инфраструктуре, посебно телекомуникација.
Планско решење 5.5:	Развој јавних служби, посебно њихове доступности на руралним подручјима
Приоритетне активности:	1) Предшколско васпитање и образовање: - Замена објеката у постојећој мрежи новим или повећање капацитета доградњом (у граду Врање и општинама Бујановац, Медвеђа и др.), санирање највећег броја објеката и уређење комплексе вртића, уз додатно опремање готово свих објеката; - Организовати специјализован превоза за сву децу која живе на удаљености већој од 1,5 km од предшколске васпитне групе, као и за сву децу са посебним потребама: 2) Основно образовање и васпитање: - Увођење флексибилних програма који ће омогућити повећање релевантности знања, развијање животних вештина ученика, уважавање различитости и укључивање различитих групација деце у образовни процес; - Вишенаменско коришћење постојећих објеката за мобилне екипе дечјих вртића, установа културе, курсеве информатике и сл.; - Организовати специјализован превоза за ученике који живе на удаљености већој од 4 km од школе и за све ученике са посебним потребама; 3) Средње, више и високо образовање: - Јачати и осамостаљивати постојеће средње школе и отварати нове уз редефинисање и усклађивање образовних профила са структуром и потребама привреде на регионалном и локалном нивоу, као и тражење нових начина финансирања и повезивања са привредом; - Умрежавање стручних школа сличних образовних профила, њихова диверзификацију и већа флексибилност за прилагођавање потребама привреде и тржишта рада; - Развијати стручно образовање модернизовањем опреме и наставних средстава и опремањем школа потребним садржајима (специјалне наставне просторије, школске радионице, библиотеке и интернет учионице, трпезарије и ресторани, спортски терени и остале пратеће услуге); 4) Здравствена заштита: - Повећати доступност примарне здравствене заштите корисницима, нарочито на руралном подручју, организовањем мобилних здравствених тимова, интегрисаним пружањем услуга здравствене и социјалне заштите и пружањем квалитетне прехоспиталне хитне медицинске помоћи. 5) Социјална заштита: - Развијати разноврсне социјалне услуге усаглашене са потребама корисника које се приоритетно задовољавају у локалној заједници и породици (природном окружењу), а омогућавају избор најмање рестриктивне услуге за корисника; - Омогућити останак већег броја деце, одраслих и старијих у биолошкој, сродничкој или другој породици, смањити број деце у установама и смањити потребе за смештајем одраслих и старијих грађана у установама социјалне заштите; 6) Култура: - Субвенционисати јавни и приватни сектор из републичких фондова и донација и укључивати непрофитни сектор у развој нових услуга, посебних програма и организацију мобилне културне понуде (мобилне библиотеке, представе, креативне радионице, еколошке и хуманитарне активности и сл.) на руралном подручју Региона; 7) Општински/градски сервиси: - Повећати доступност јавних услуга становништву развојем услужних центара општинских/градских управа и развојем мреже услуга и објеката месних канцеларија на руралном подручју општина/градова.

6. Развој привредних делатности

Планско решење 6.1:	Привредни развој
Приоритетне активности:	1) Институционална подршка регионалном развоју, успешним фирмама и сектору МСП (из области пољопривреде, туризма, саобраћаја и складишно-логистичких активности, прерађивачког сектора, услужних делатности и др) уз повезивање у производно-услужне регионалне кластере, комплетирање инфраструктуре (пре свега у привредно-индустријским зонама и туристичким дестинацијама) и еколошку прихватљивост; и 2) Интензивирање партнерства на нивоу локалних власти и региона у циљу заједничког наступа код ЕУ и других релевантних међународних асоцијација за реализацију трансграничних програма развоја и заштите природе;

Планско решење 6.2:	Опремање и реализација нових привредних комплекса и локалитета
Приоритетне активности:	1) Обезбеђивањем инфраструктурно опремљених привредних комплекса или локалитета од значаја за за више општина/градова и регион, центрима заједнице насеља и другим насељима у којима је испољен интерес за развој МСП; 2) Изградња: слободне зоне и индустријског парка у Владичином Хану од регионалног значаја за коју постоји техничка документација; и регионалног складишно-дистрибутивног центра воћа и поврћа у Лесковцу; 3) Развој и изградња микро погона у сеоским насељима у којима је испољен интерес за развој МСП, уз поштовање услова заштите животне средине; 4) Активирање и инфраструктурно опремање постојећих атрактивних локација;

7. Развој туризма

Планско решење 7.1:	Комплетирање и интеграција постојеће понуде у простору
Приоритетне активности:	1) Консолидација опремљености капацитета и боља организација коришћења постојеће туристичке понуде Власинског језера, Врањске бање, Бујановачке бање, Сијаринске бање, НКД (Манастира Прохор Пчињски, археолошког налазишта Царичин град), манифестација и др., уз функционално интегрисање понуде окружења; 2) Модернизација, комунално опремање и комерцијализација постојећих и потенцијалних смештајних капацитета (посебно у сеоским домаћинствима и постојећим викенд кућама) у туристичкој дестинацији/регији Крајиште и Власина, као и на другим локалитетима (посебно „Пашина чесма" – град Лесковац уз спортске и друге садржаје). у складу са међународним стандардима и трендовима у туризму; и др.
Планско решење 7.2:	Реализација првих сегмената туристичке понуде и инфраструктуре
Приоритетне активности:	1) Прва етапа изградње скијалишта Бесна Кобила са планинским туристичким центром-местом за одмор (на високопланинском подручју Врање и Босилеград); 2) Прва етапа изградње целогодишњих акватичких садржаја на бази природне термоминералне воде Врањске бање; 3) Реализација садржаја целогодишње туристичко-рекреативне понуде у простору Чемерника, Острозуба, Грамаде, Бесне Кобиле, Варденика, Милевске планине, Дуката (алпско, турно и нордијско скијање, сноу-борд и др. у зимској сезони, односно планинарске и излетничке туре, јахање, планински бициклизам, летење змајем и параглајдером, бассафари и др. у летњој сезони) и етнолошког, сеоског, ловног, риболовног и неких других специјализованих видова туризма на Кукавици, Пољани и Радану; 4) Реализација прве деонице гребенског-панорамског пута планинским венцем од Чемерника до Дуката; и 5) Реализација прве етапе информативно-туристичког пункта код Прешева. 6) Развој првих етапа техничке инфраструктуре на повећању саобраћајне доступности у функцији интегрисања туристичке понуде посебно ка Бесној Кобили, Трговишту и Босилеграду), систему водоснабдевања и каналисања отпадних вода, електроснабдевању и телекомуникацијама и јавних садржаја; и др.
Планско решење 7.3:	Израда развојних докумената и сарадња субјеката развоја туризма
Приоритетне активности:	1) Израда просторних и урбанистичких планова, програма развоја туризма и техничке документације за изградњу и уређење предвиђених садржаја; 2) Остваривање сарадње међу обухваћеним општинама/градовима, као и сарадње са суседним општинама, великим градовима, привредним, културним и другим организацијама и институцијама на развоју туризма; остваривање трансграничне сарадње у развоју туризма са Републиком Бугарском и Републиком Македонијом на државном и локалном нивоу; 3) Формирање информационог система о туристичким ресурсима и тражњи, увођење мониторинга туристичког пословања, промоције и пропаганде туристичких производа подручја; и 4) Едукација кадрова у туризму и утврђивање управљача туристичким просторима од стране јединица локалне самоуправе.

8. Развој саобраћајне инфраструктуре:

Планско решење 8.1:	Повећање саобраћајне доступности подручја државним путевима I реда
Приоритетне активности:	1) Завршетак изградње деонице ауто-пута Е-75 од Лесковца/Белог Брега у дужини од 94,7 km 2) Појачано одржавање деоница, нарочито пута број 9 према Своју 3) Изградња обилазница: Своја, Власотинаца и Лесковца на путу број 9, обилазнице Сурдулице на путном правцу број 1.13; Бујановца на путном правцу број 25.3; Прешева на путном правцу број 25.2; и Лебана и Медвеђе на путном правцу број 9.

Планско решење 8.2:	Модернизација и комплетирање мреже државних путева II реда и општинских путева
Приоритетне активности	1) модернизација путева II реда: паралелна-алтернативна саобраћајница аутопута, пут број 214; пут број P-122, деоница Власинско језеро-Босилеград-гранични прелаз Рибарци/Ћустендил (Бугарска) као део пута I реда 1.13; пута број P-125, Бујановац-Трговиште-гранични прелаз ка Кривој Планци/Република Македонија, као наставак пута I реда 25.3; путеви према Црној Трави, Стрезимировцима, манастиру Св. Прохор Пчињски, Доњем Стењевцу, Рибарцима и Босилеграду; и 2) почетак изградње коридора путева од значаја за развој туризма на подручју Јужне Србије, посебно деонице пута број P-125 Трговиште-Босилеград и пута број P-239 Крива Феја-Босилеград, источног и западног туристичког коридора, гребенског-панорамског туристичког коридора-пута и др.
Планско решење 8.3:	Усмеравање утицаја саобраћајне инфраструктуре на развој урбаних центара и система насеља
Приоритетне активности:	1) Почетак комплетирања мреже (реконструкција и изградња) на државним путевима II реда и то неизграђених и непроходних деоница; 2) Реконструкција и изградња локалне путне мреже посебно према насељским/микроразвојним центрима у недовољно развијеним и пограничним подручјима (повезивање деоница од Сијаринске бање ка Врању, са гребенско панорамским путевима и др. деоницама значајним за развој туризма).
Планско решење 8.4:	Развој железничког саобраћаја и инфраструктуре
Приоритетне активности:	1) модернизација пруге Е-85; 2) Резервисање простора за коридор брзе пруге и израда техничке документације за пругу за возове великих брзина; 3) Адекватно решење железничког саобраћаја у Лесковцу и Врању.

9. Водопривредна инфраструктура

Планско решење 9.1:	Фазни развој система водоакумулација
Приоритетне активности:	1) Почетак реализације водоакумулације Кључ; 2) Реконструкција прелива на брани „Власина" повећањем КНУ на 1213,8 mnm
Планско решење 9.2:	Развој система водоснабдевања
Приоритетне активности:	1) Завршетак ППВ у систему Барје, и реализација основне конфигурације Јабланичког регионалног подсистема, повезивањем са Лебанем; 2) Изградња магистралног цевовода Врање-Бујановац, као део крака Врањско-пчињског подсистема; 3) Обезбеђење поузданог снабдевања водом Сурдулице у условиме ремонта Власинских хидроелектрана решењем довода са захвата компезационог басена; 4) Завршетак резервоара и магистралних довода којима се формирају четири стабилна подсистема Брестовац-Бојник-Дољевац (Бојник, Коњувце, Косанчић и Брестовац); 5) Реконструкција водоводних мрежа, како би се губици свели на мање од 25% уз увођење мониторинга ради управљања системима и контроле губитака; 6) Повезивање сеоских насеља на општинске/градске водоводе, посебно у зони Врања, Бујановца, Прешева, Лесковца и Власотинца, уз обнову мрежа сеоских водовода који имају велике губитке пре њиховог повезивања на регионалне подсистеме;
Планско решење 9.3:	Развој система за каналисање и пречишћавање отпадних вода
Приоритетне активности:	1) Реконструкција канализације Врања, Лесковца, Владичиног Хана, Бујановца, Прешева и Бојника у виду групних система (град и околна сеоска насеља) са реализацијом ППОВ; 2) Реконструкција канализације Власина Рид и изградња ППОВ низводно од бране Власина; 3) Проширење обухвата канализација Сурдулице и повећавање ефективности ППОВ;
Планско решење 9.4:	Развој система за обезбеђење воде за техничке потребе
Приоритетне активности:	1) Обнова постојећих захвата и каналских довода у Власинско језеро (санирање места на којима се јављају губици) и поступно продужење северног довода (Јерма и Стрвна) и јужног Љубатског довода, ради повећања енергетских ефеката Власинских хидроелектрана;

10. Енергетска инфраструктура

Планско решење 10.1:	Припрема и почетак изградње електроенергетске мреже и објеката
Приоритетне активности:	1) Изградња ТС 400 kV: ТС „Лесковац 2" и ТС „Врање 4" 2) Изградња ДВ 400 kV на правцу ТС „Ниш 2"-ТС „Скопље 5" и изградња ДВ 110 kV на правцу ТС „Лесковац 6-Лебане" 3) Увођење прикључка ТС „Владичин Хан" на ДВ „Врла 3-Врање" и ДВ „Врла 3-Врање 1" у ТС „Врање 2" 4) Увођење двоструких ДВ 110 kV „Врање 1-Ристовац" у ТС „Врање 2", „Врање 1-Врање" у ТС „Врање 3" и „Врање 1-Ристовац" у ТС „Врање 3" (у случају да се ТС 110/35 kV „Врање 2" и ТС 400/110 kV „Врање 3" не граде у исто време); или алтернативне опције изградње ДВ „Врање 3-Врање 2" (у случају да се ТС 110/35 kV „Врање 2" и ТС 400/110 kV „Врање 3" граде у исто време); 5) Увођење двоструког ДВ „Врање 1-Ристовац" у ТС „Врање 3"; 6) Изградња ДВ 110 kV Врање 3-Прешево (као резервног за Прешево и Бујановац, када се изгради ТС 400/110 kV Врање); 7) Изградња ДВ 35 kV (у општини Бујановац) између ТС 110/35/10 kV и ТС 35/10 kV „Гробље" и изградња ДВ 35 kV на правцу ТС „Бујановац 1"-планирана ТС 35/10 kV Трновац; 8) изградња ТС 35/10 kV „Леце" (у општини Медвеђа), опремање ћелије 35 kV у ТС 110/35 Јабланица (правац ка Сијаринској Бањи); 9) изградња далековода 110 kV (у општини Прешево) на правцу ТС „Бујановац 1" – планиране ТС „Прешево 1", за потребе двоструког напајања града и подручја општине Прешево, као и изградња ТС 35/10 kV „Прешево 2" и изградња ТС 110/35 kV „Прешево 1", и др.
Планско решење 10.2:	Проширење и реконструкција мреже напојних и дистрибутивних електроенергетских објеката
Приоритетне активности:	1) Изградња/проширење ТС 110/35 kV „Владичин Хан" и „Врање 2"; 2) Проширење ДВ на правцу ТС 35/10 kV „Сијаринска Бања" – ТС 35/10 kV „Клаић" и опремање ћелија 35 и 10 kV у ТС 35/10 kV „Газдаре"; 3) Реконструкција ДВ 35 kV „Врање 2 – Бујановац 1", изградња новог трафо поља и трансформатора снаге 31,5 MVA у ТС 110/35/10 kV „Бујановац 1".
Планско решење 10.3:	Развој гасоводне инфраструктуре
Приоритетне активности:	1) Изградња разводног гасовода РГ 11-01 и РГ 11-02 Ниш-Лесковац-Врање, који представља везу са магистралним гасоводом МГ-11 Ниш – Прокупље – Приштина; 2) Припрема и почетак изградње доводно-разводних гасовода, у фазама, од разводног гасовода РГ 11-01 ка општинама/градовима Јужног Поморавља и већим индустријским потрошачима и насељима.
Планско решење 10.4:	Употреба ОИЕ
Приоритетне активности:	1) Коришћење хидропотенцијала развојем ХС Власина и изградњом МХЕ; 2) Коришћење термоминералних извора – посебно Врањске бање; 3) Коришћење соларне енергије, биомасе, и биогаса.

11. Телекомуникациона инфраструктура

Планско решење 11.1:	Побољшање постојећег стања телекомуникационе инфраструктуре
Приоритетне активности:	1) Замена постојећих аналогних комутација (централа) дигиталним: у МГ Лесковац- Лесковцу, Бадинцу, Брестовцу, В. Грабовници, Вучју, Грделици, Мирошевцу, Печењевцу, Предејану, Косанчићу, Стајковцу, Свођу, Клајићу, Саставу Река, Преслапу и Тулару, а у МГ Врање-Врању, Власу, Кленикама, Рељану, Трговишту, Клисури, Власина Округлици, Божици и Биновцу.
Планско решење 11.2:	Проширење мреже телекомуникационе инфраструктуре
	1) Изградња нових комутационих објеката у насељима и деловима насеља са преко 500 становника, чиме би се постигла жељена густина телефона и приступ интернету; 2) Изградња оптичких каблова за насеља у којима се граде комутације, као и на следећим релацијама: Лебане–Медвеђа, Лебане–Славујевце, Славујевце-Мирошевце, Састав река–Градска, Брестовац–Међа–Косанчић, Ждеглово–Бошњаце, Тупалово–Власотинце, у МГ Лесковац; као и Врање-граница Македоније, Ристовац–Кленике–Трговиште, Кленике-Св. Прохор–Пчињски, Барелић–Д. Стајевац у МГ Врање; 3) Изградња РР мреже за: Трговиште–Прешево и Босилеград–Сурдулица; 4) Изградња планираних базних станице мобилних оператера Телеком-МТС, VIP и Telenor.
Планско решење 11.3:	Развој мреже поштанских услуга
Приоритетне активности:	1) Побољшање просторне дистрибуције и опремљености поштанских јединица уз увођење нових услуга; 2) Могућност функционисања дела поштанских јединица као система сталних, односно сезонских уговорних пошти; 3) Отварање одговарајућих броја шалтера поштанске службе у субопштинским центрима, центрима заједнице насеља, као и у насељима са специфичним функцијама; 4) Реализацију поштанских јединица у већим туристичким насељима.

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

12. Комунални садржаји

Планско решење 12.1:	Интегрално управљање комуналним отпадом
Приоритетне активности:	1) Израда пројектне документације за затварање, санацију и ремедијацију постојећих депонија у Јабланичком и Пчињском округу, са предмером и предрачуном трошкова и проценом утицаја на животну средину; 2) Изградња рециклажног центра на територији регионалне депоније Жељковац (Лесковац), израда Плана управања отпадом и изградња 3 трансфер станице Бојник (која обухвата и Лебане и Медвеђу), Власотинце и Црна Трава на територији Јабланичког округа; 3) Финализација планске документације за изградњу регионалне депоније МЕТЕРИС 2 (Врање) са рециклажним центром, са студијом оправданости и проценом утицаја на животну средину за Пчињски округ и детерминисање 2 локације трансфер станица у општинама Пчињског округа и то: по једна трансфер станица за Босилеград и територију општина Трговиште, Прешево и Бујановац; 4) Организовање комуналне службе у руралним насељима општина/градова; 5) Затварање и санација локалних сметлишта у руралним подручјима и формирање санитарно уређених сеоских одлагалишта комуналног отпада у складу са ревидованом Националном стратегијом управљања отпадом.
Планско решење 12.2	Управљање опасним отпадом
Приоритетне активности	1) Преусмеравање опасног отпада на регионално складиште у Нишавском округу (према ревидованој Националној стратегији управљања отпадом); 2) Изградња мањих регионалних складишта на територији Јабланичког и Пчињског округа за сакупљање опасног отпада из домаћинстава (батерија, акумулатора, отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата), које могу бити уз центре за одвојено сакупљање рециклабилног отпада на нивоу сваке општине/града.

13. Заштита животне средине

Планско решење 13.1:	Унапређење и заштита квалитета животне средине
Приоритетне активности:	1) Израда и спровођење програма заштите земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштите вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштите ваздуха од загађивања, заштите од прекомерне буке и свих елемената животне средине од радијационог загађивања (Прешево, Врање, Бујановац); 2) Успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине на подручју општина/градова (земљишта, воде, ваздуха и вегетације, квалитета живота); 3) Смањење загађења из индустрије (нарочито хемијске) применом мера заштите на свим индустријским објектима који могу да угрозе животну средину; 4) Израда и реализација програма за санацију и ревитализацију сливова водоакумулација; 5) Заустављање непланске изградње и преиспитивање могућности за планско уклапање и легализацију неплански изграђених објеката на подручју општина/градова; 6) Забрана и спречавање непланског каптирања и коришћења извора и врела, као и непланског локалног коришћења хидроенергије водотока; 7) Спровођење мера заштите животне средине и уређења заштитних појасева саобраћајница (државних путева I и II реда) које угрожавају животну средину; 8) Израда стратешких процена и процена утицаја на природу и животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката; 9) Израда локалних еколошких акционих планова за све општине/градове Јабланичког и Пчињског управног округа.
Планско решење 13.2:	Ревитализација простора угроженог НАТО бомбардовањем
Приоритетна активност	1) Утврђивање свих преосталих локација на којима је било вршено НАТО бомбардовање и њихово мапирање; 2) Израда детаљног катастра загађивача и 24-часовни мониторинг радијационог загађења на територијама општина Прешево и Бујановац и града Врања; 3) Деконтаминација подручја на којима је присутно јонизујуће зрачење: Боровац 1 и 2 и Братоселце у општини Бујановац, Пљачковица у граду Врање и Рељан у општини Прешево
Планско решење 13.3:	Заштита квалитета живота
Приоритетна активност	1) Мониторинг свих параметара квалитета живота у циљу побољшања здравственог стања становника (посебно у зонама утицаја инфраструктурних коридора, зонама дејства јонизујућег зрачења као и зонама угрожених изворишта водоснабдевања).
Планско решење 13.4:	Превенција ризика од удеса и акцидената
Приоритетна активност	1) Обезбеђивање мониторинга за сва индустриска постројења са SEVESO II листе; 2) Обезбеђивање адекватног неутралисања или смањења утицаја рада постројења са SEVESO II листе, 3) Обезбеђивање мониторинга квалитата вода на изливима ППОВ.

14. Заштита природе и природних вредности

Планско решење 14.1:	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара
Приоритетне активности:	1) Доследно спровођење постојећих режима заштите предела изузетних одлика „Власине" и „Долине Пчиње", као и резервата природе 2) Очување/одржање станишта и разноврсности дивље флоре и фауне, њено јачање (бројчано снажење) и просторно ширење. 3) Очување разноврсности и слике предела, унапређење његове чистоће и уређености, спровођење приоритетних активности санације и рекултивације деградираних површина
Планско решење 14.2:	Истраживање и установљавање заштићених природних добара
Приоритетне активности:	1) Истраживање, вредновање и израда потребне документације (студија) за заштиту целина предвиђених за стицање статуса заштићених природних добара/подручја: планине Радан (шири амбијент Царичиног града и Брестовачког језера), планина Бабичка гора и Крушевица (са заштићеним амбијентом Јашуњских манастира), планине Острозуб, планине Кукавице, планине Варденик, Бесне кобиле и др.; 2) Успостављање заштите и организовање адекватног управљања, очувања, уређења и презентације мањих подручја и локалитета од локалног значаја.
Планско решење 14.3:	Предузимање активности на међународној афирмацији заштите природних вредности
Приоритетне активности:	1) Примена међународних конвенција о мочварама (Рамсарска конвенција); трговини угроженим биљним и животињским врстама (CITES); биолошкој разноврсности; очувању миграторних врста дивљих животиња (Бонска конвенција); очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта (Бернска конвенција) и пределима; 2) Укључивање заштићених природних вредности: Власине и долине Пчиње са Козјаком на Листу међународно значајних орнитолошких подручја (IBA – Important Bird Areas) и Листу међународно значајних биљних подручја (IPA – Important Plant Areas); и Власине, долине Пчиње и Радана у ЕМЕРАЛД мрежу.

15. Заштита непокретних културних добара

Планско решење 15.1:	Заштита и презентација НКД
Приоритетне активности:	1) Наставак истраживања, уређења и презентације највреднијих археолошких налазишта, у првом реду локалитета Царичин град; 2) Утврђивање граница заштићене околине НКД; 3) Израда Програма конзервације, рестаурације и ревитализације НКД; 4) Формирање „путева културе" у функцији презентације НКД и интеграције туристичке понуде; 5) Перманентно евидентирање, валоризација, заштита, уређење и укључивање у туристичку понуду објеката народног градитељства и споменика техничке културе (хидроелектрана у Вучју, воденице и др.).

1.2. Учесници у имплементацији

Кључни учесници у спровођењу Просторног плана, у складу са својим надлежностима и делокругом рада, јесу: институције обухваћених општина/градова, Републички ресорни органи и фондови, Републичка и локална јавна предузећа, јавне установе и посебне организације, Координационо тело за југ Србије, Регионални центар за развој Јабланичког и Пчињског округа (у даљем тексту: ЦРЈПО), Привредна комора Србије и регионална привредна комора у Лесковцу, регионалне и локалне пословне асоцијације, домаће и стране банке, заинтересовани пословни субјекти, трећи сектор (невладине организације, НВО) и локално становништво.

Кључни актери су по секторима:

1) Одрживог развоја привреде и МСП: министарства надлежна за привреду, приватизацију, трговину и услуге, економију и регионални развој са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама, у првом реду Агенција за национални инвестициони план, Агенција за страна улагања и промоцију извоза – СИЕПА, Агенција за приватизацију; Привредна комора Србије, ЦРЈПО, регионална привредна комора у Лесковцу (уз потенцијално оснивање одељења РПК у Врању), регионалне агенције, фондови и пословне асоцијације; органи управљања обухваћених општина/града, агенције/канцеларије за локални економски развој, асоцијације/удружења привредника и предузетника, републички фондови за развој, регионални развој и сл., предприступни фондови Европске уније (за регионалну и преко-граничну сарадњу, регионални развој и сл.), Светска банка (WB), Европска банка за обнову и развој (EBRD), домаћи банкарски систем уз партнерство јавног и приватног сектора.

2) Заштите и коришћења пољопривредног земљишта и одрживог развоја пољопривреде: министарства надлежна за пољопривреду, шумарство, заштиту животне средине, просторно планирање; републички фондови за развој и заштиту животне средине; ЦРЈПО, органи управљања обухваћених општина/града; породична пољопривредна газдинства, пољопривредни произвођачи, заинтересовани пословни субјекти и други актери на регионалном, националном и међународном нивоу (нпр, ФАО).

3) Заштите и коришћења шума, одрживог развоја шумарства и ловства: министарства надлежне за шумарство, ловство, заштиту животне средине, просторно планирање и туризам, Управа за шуме Србије при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде; ЈП „Србијашуме"; ЈВП „Србијаводе"; Ловачки савез Србије; органи управљања обухваћених општина/града, власници приватних шума и корисници ловишта.

4) Одрживог коришћења минералних сировина и развоја рударства: министарства надлежна за рударство, енергетику, животну средину и водопривреду, просторно планирање, ЦРЈПО, органи управљања обухваћених општина/града, приватни инвеститори (према концесионим аранжманима).

5) Одрживог развоја туризма: министарства надлежна за туризам, животну средину и просторно планирање, инфраструктуру, водопривреду, шумарство, рударство (за минералне воде), енергетику, телекомуникације, културу и спорт, са одговарајућим агенцијама, заводима и државним јавним предузећима (Скијалишта Србије, Србијаводе, Србијашуме, Путеви Србије, заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе и др); Туристичка организација Србије, Национална корпорација за развој туризма; Привредна комора Србије (регионална привредна комора у Лесковцу и потенцијална у Врању) – Удружење за угоститељство и туризам; Удружење бањских и климатских места Србије; Удружење банака Србије; Планинарски савез Србије; Смучарски савез Србије; Ловачки савез Србије; Горска служба спасавања; регионалне развојне агенције (нови субјекти), Регионалне привредне коморе;, управе и службе општина/градова; управљачи туристичких простора; Туристичке организације градова и општина/Туристичке организације дестинација (алтернативно – постојећи или нови субјекти) у сарадњи са ЦРЈПО; дестинацијска менаџмент организација/компанија; органи управљања обухваћених општина/градова; локална туристичка удружења/друштва и задруге; НВО, приватни инвеститори као носиоци комерцијалних улагања у развој свих видова туризма и др.

6) Развоја људских ресурса, мреже насеља и јавних служби: министарства надлежна за рад, финансије, просвету, здравље, социјалну политику, културу, изградњу објеката, саобраћај, телекомуникације, заштиту животне средине, просторно планирање, водопривреду, економију и регионални развој, трговину и услуге, национални инвестициони план; Фонд за развој Републике Србије, Координационо тело за југ Србије, Национални савет за регионални развој; Национална служба за запошљавање и др.; органи управљања обухваћених општина/града; републичке, регионалне и општинске/градске јавне установе у домену здравства, образовања, културе и социјалне заштите; ЦРЈПО, Републичка и општинска/градска јавна предузећа, дирекције и фондови за изградњу, развој саобраћајне и друге инфраструктуре и објекте заједничке комуналне потрошње; локални савети за развој људских ресурса (представници локалне власти, послодаваца и репрезентативних синдиката, струковних удружења, школских институција, научноистраживачких организација, удружења); приватни сектор и НВО.

7) Одрживог развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре: министарства надлежна за инфраструктуру, животну средину, просторно планирање и изградњу објеката, ЈП „Путеви Србије", ЈП „Железнице Србије", републички фондови (за развој, регионални развој, животну средину и др); ЦРЈПО, општинске/градске управе и јавна предузећа/организације надлежене за општинске путеве.

8) Заштите и одрживог коришћења вода и развоја водопривредне инфраструктуре: министарства надлежна за водопривреду, енергетику, шумарство, животну средину, просторно планирање и изградњу објеката; Републичка дирекција за воде при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде; ЈП „Србијаводе" – Водопривредни центар (ВПЦ) „Велика Морава"– Ниш, ЈП „Електропривреда Србије", ХС „Власина", ЈП „Србијашуме", ЦРЈПО, јавна комунална предузећа за водовод и канализацију као и електродистрибуције обухваћених општина/града, органи управљања обухваћених општина/града; приватни инвеститори (за реализацију МХЕ, рибњака и др.).

9) Развоја енергетике и енергетске инфраструктуре: министарства надлежна за енергетику, заштиту животне средине и водопривреду, органи управљања обухваћених општина/града, ЈП „Електромрежа Србије", ЈП „Електропривреда Србије", ХС „Власина", ЕД „Лесковац", ЕД „Врање", „Србијагас", НИС, ЦРЈПО, и други актери у јавном и приватном сектору.

10) Развоја телекомуникација и поштанског саобраћаја: министарство надлежно за телекомуникације, ЈП „Поште Србије", Телеком „Србија", Telenor, VIP Mobile и други оператери који у међувремену добију лиценце, Радио телевизија Србије, локалне телевизијске и радио станице, органи управљања обухваћених општина/града.

11) Развоја комуналне инфраструктуре: министарство надлежно за заштиту животне средине и просторно планирање са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама; стручне организације за испитивање отпада; органи управљања обухваћених општина/градова и јавна предузећа/организације надлежне за комуналне послове; и други актери у јавном и приватном сектору, предузећа или компаније за управљање комуналним отпадом („Poor Werner Weber" за подручје Јабланичког округа), НВО и др.

12) Заштите животне средине: министарства надлежна за заштиту животне средине, просторно планирање, пољопривреду, шумарство, водопривреду, инфраструктуру, рударство и енергетику са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама у првом реду Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут", Агенција и Фонд за заштиту животне средине,; органи управљања обухваћених општина/града (општинске управе за заштиту животне средине, Завод за јавно здравље Врање, Завод за јавно здравље Лесковац); ЦРЈПО, привредни субјекти, НВО.

13) Заштите природе и природних вредности: министарство надлежно за послове животне средине, Завод за заштиту природе Србије, управљачи заштићених подручја, територијално надлежне општинске/градске управе, НВО.

14) Заштите непокретних културних добара: министарство надлежно за културу, Завод за заштиту споменика културе Ниш, надлежне општинске/градске управе, општинске/градске јавне установе културе, приватни сектор, невладине организације, регионалне и општинске/градске туристичке организације.

2. Смернице за израду планских докумената и друге развојне документације за подручје плана

Просторни план ће се спроводити разрадом планских решења и пропозиција просторним плановима подручја посебне намене, просторним плановима јединица локалне самоуправе, урбанистичким плановима и секторским плановима и програмима у складу са законом.

2.1. Доношење просторних и урбанистичких планова

Просторни план подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Републике Македоније („Службени гласник РС", 77/02) и Просторни план подручја посебне намене Власина („Службени гласник РС", 133/04) усклађени су са овим просторним планом и могу се примењивати у целости, у складу са Програмима имплементације које ће донети Влада Републике Србије до 2012. године.

На основу овог просторног плана Влада Републике Србије донеће до краја 2014. године:

1) Просторни план подручја посебне намене туристичке дестинације Бесна Кобила;

2) Просторни план подручја посебне намене сливног подручја водоакумулације Кључ;

3) Просторни план подручја посебне намене сливног подручја водоакумулације Барје;

4) Просторни план подручја посебне намене сливног подручја водоакумулације Првонек;

5) Просторни план подручја посебне намене манастирског комплекса Прохор Пчињски;

6) Просторни план подручја посебне намене Радан планине (који ће обухватити делове подручја Јабланичког и Топличког округа).

Просторни планови подручја посебне намене ће бити усклађени са овим просторним планом, с тим да ће се на подручју Јужног поморавља примењивати концепције, режими заштите и коришћења простора и планска решења за посебне намене које се утврде наведеним просторним плановима.

Разраду овог просторног плана и наведених просторних планова подручја посебне намене на нивоу урбанистичког плана утврдиће Министарство животне средине и просторног планирања у сарадњи са Министарством економије и регионалног развоја (за грађевинско подручје места за одмор и комплекса скијалишта Бесна Кобила), Министарством културе (за зоне НКД од изузетног значаја) и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (за делове уже зоне санитарне заштите водоакумулација) и надлежним стручним службама управних округа, општина/градова и ЦРЈПО.

У складу са одредбама Закона о планирању и изградњи надлежне скупштине обухваћених општина/градова ускладиће у целости просторне планове јединица локалне самоуправе општине/града за територије својих општина/градова са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана у законом утврђеном року. До усклађивања, важећи просторни и урбанистички планови се могу примењивати у деловима који нису у супротности са планским концепцијама, решењима и смерницама Просторног плана.

Приоритет у припремању и доношењу урбанистичких планова, имаће седишта општина/градова, бањска и друга туристичка места, микроразвојни центри (посебно у пограничним подручјима), просторне културно-историјске целине и археолошки локалитети, зоне изградње за индустрију, МСП и инфраструктурних система (посебно од регионалног значаја) чији ће развој подстицати Република.

На основу чл. 35. и 36. Закона о заштити животне средине, Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, у току имплементације Просторног плана обавезна је израда стратешких процена утицаја на животну средину за приоритетне просторне планове подручја посебне намене, просторне планове јединица локалне самоуправе и одговарајуће урбанистичке планове (за општинске/градске центре, места за одмор и комплекс скијалишта Бесна Кобила и др.).

За остале урбанистичке планове одлука о приступању или не приступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чл. 5, 6. и 9. Закона о стратешкој процени утицаја, уколико се конкретним планом успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката за које је прописана обавеза процене утицаја на животну средину, односно да се може тражити процена утицаја на животну средину када се налазе у обухвату заштићеног подручја и планираних за заштиту природних вредности, односно ако се на другом обухваћеном подручју планирају два или више пројеката обухваћених Уредбом о пројектима за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину.

2.2. Спровођење просторног плана у регионалним и секторским плановима и програмима

Развојни документи регионалног развоја за цело или делове подручја Јужног поморавља усклађују се, у складу са Законом о регионалном развоју, са овим просторним планом.

Спровођење и разраду планских концепција, решења и пропозиција утврђених Просторним планом у секторским плановима и програмима у складу са законом обезбеђују:

- министарство надлежно за водопривреду, односно Републичка дирекција за воде, у сарадњи са ЈВП „Србијаводе", ВПЦ „Велика Морава" – Ниш, ХС „Власина" и надлежним општинама/градовима: усклађивањем годишњих програма изградње, реконструкције и одржавања водопривредних објеката и фазног развоја Горње-јужноморавског и Доње-јужноморавског система за обезбеђење воде највишег квалитета и Јужноморавског речног система за обезбеђење вода за техничке потребе; израдом одговарајуће Студије о снабдевању и одвођењу отпадних вода на туристичком простору/ризорту Власинског језера, уз обавезне сагласности низводних општина; израдом пројекта антиерозионе заштите за сливове планираних акумулација; израдом пројеката регулације река и уређења речних корита (са којим се усклађују пројекти експлоатације речног наноса); доношењем програма мониторинга квалитета воде у сливовима Бањске реке, Ветернице, Врле, Пчиње, Власине, Јабланице и горњем сливу Јужне Мораве, а у сарадњи са министарством надлежним за заштиту животне средине доношењем програма заштите вода у тим сливовима;

- скупштине обухваћених општина/града доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; планова и двогодишњих програма управљања отпадом и одлукама о комуналном реду;

- скупштине обухваћених општина/градова, у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду, доношењем плана за проглашење ерозионих подручја на територији општина/градова и плана одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава;

- скупштине обухваћених општина/градова у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта – испитивањем агропедолошких особина земљишта; доношењем интегралних програма заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта, програма развоја сточарства, програма развоја повртарства, програма обнове пашњачког сточарења, програма развоја органске, тј. еколошке производње хране и др.;

- скупштине обухваћених општина/градова, у сарадњи са надлежним министарствима, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама, утврђивањем локјалне политике здравствене заштите, социјалне заштите, развоја културе и физичке културе и доношењем акта о мрежи објеката дечјих вртића и основних школа у општинама/градовима;

- скупштине обухваћених општина/градова, уз помоћ надлежног министарства, туристичких организација и туроператера, различитих невладиних и других организација, доношењем програма развоја туризма са прединвестиционим студијама (оправданости), програма промотивних активности, програма уређења и опремања грађевинског земљишта на туристичким просторима, програма едукације становништва и њиховог укључивања у организацију туристичких програма, и др;

- ЈП за газдовање шумама „Србијашуме": ревизијом општих основа газдовања шумама за Јабланичко ШП и Јужноморавско ШП; у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву којима би се поузданије утврдило стање ових шума, а плановима газдовања уважили општи заштитни и посебни поседнички интереси за сваки део шуме; израдом и реализацијом Програма антиерозивног уређења подручја (нарочито сливова регионалних изворишта вода и површина у оквиру сектора планираног скијалишта „Бесна Кобила");

- Ловачки савез Србије и корисници ловног подручја ревизијом, односно доношењем ловних основа за газдовање ловним подручјем и ловиштима и годишњих планова газдовања ловиштима у обухвату овог просторног плана;

- Корисници рибарских подручја – доношењем средњорочних и годишњих програма унапређења рибарства;

- ЈП „Путеви Србије", у сарадњи са надлежним општинским/градским управама, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања државних путева;

- надлежне општинске/градске управе, односно општинске/градске дирекције/заводи надлежни за путеве, усклађивањем средњорочних и годишњих програма развоја општинских путева;

- ЈП „Електропривреда Србије", у сарадњи са ЈП за дистрибуцију електричне енергије „Електро Србија", ЕД „Лесковац" – ЕД „Врање" усклађивањем средњорочних планова, односно двогодишњих програма развоја енергетике, односно дистрибуције електричне енергије;

- скупштине обухваћених општина/градова доношењем планова развоја енергетике којима се утврђују потребе за енергијом на подручју општина/градова, услови и начин обезбеђивања неопходних енергетских капацитета и доношењем програма рационалног коришћења енергије;

- рударска предузећа, која врше истраживање и експлоатацију минералних сировина, у сарадњи са надлежним републичким органима, скупштинама обухваћених општина/градова, привредним коморама донеће, уз сагласност Владе Републике Србије, посебне средњорочне програме развоја и санације за делове подручја на којима је завршена или предстоји експлоатација минералних сировина;

- скупштине обухваћених општина/градова доношењем средњорочног плана заштите од буке, програма и плана мониторинга животне средине (ваздуха, буке, земљишта и др.) и програма праћења документације о стратешким проценама утицаја планова и проценама утицаја пројеката на животну средину;

- управљачи заштићених подручја доношењем плана управљања и годишњих порограма управљања заштићеним подручјима;

- надлежне општинске/градске управе, у сарадњи с министарством надлежним за заштиту животне средине, реализацијом акционих програма заштите животне средине за подручје општине/градова преко локалних Агенди 21 (тзв. ЛЕАП);

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

- Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу (РЕЦ) и друге НВО – ангажовањем на иницирању, изради и примени програма и пројеката одрживог развоја и заштите;

- Републички завод за заштиту споменика културе и Завод за заштиту споменика културе у Нишу, у сарадњи с надлежним општинским/градском управама и приватним сектором, утврђивањем средњорочних и годишњих програма истраживања и заштите непокретних културних добара;

- ЦРЈПО у сарадњи с надлежним општинским/градским управама, доношењем годишњих програма развоја, изградње и уређења подручја Јабланичког и Пчињског округа, чији је циљ материјално побољшање услова локалног становништва и супротстављање тзв. новом или транзиционом сиромаштву и др.

Планска решења преиспитаће се и ближе одредити (за објекте из члана 133 Закона о планирању и изградњи) израдом претходних студија и студија оправданости, у складу са наведеним законом.

3. Мере и инструменти за спровођење плана

Ефикасност спровођења Просторног плана условљена је обезбеђењем координације предвиђених активности и различитих актера/учесника. Полази се од искустава земаља ЕУ да се успешна координација може обезбедити применом мултисекторског приступа – комбинације мера и инструмената различитих политика према тематским областима и проблемима који се планом решавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерства на различитим релацијама (јавни-приватни сектор, јавне-независне институције/организације, ниво управљања-јавност и др.).

Основне мере и инструменти различитих политика за имплементацију решења Просторног плана за период до 2014. године базирани су на постојећем систему управљања у Републици Србији, а у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти који ће, према очекивањима, у овом периоду бити дефинисани и примењивани током фаза приступања ЕУ.

При томе се има у виду да је Европска комисија увела претприступни инструмент (IPA – Instrument for Pre-accession Assistance). IPA у себи садржи пет основних компоненти: (1) подршка у транзиционом процесу и изградња институција; (2) регионална и прекогранична сарадња;(3) регионални развој; (4) развој људских ресурса; и (5) рурални развој; где ће за сваку од наведених компоненти бити обезбеђени посебни фондови. Компоненте 1. и 2. намењене су земљама потенцијалним кандидатима, док су компоненте од 1. до 5 намењене земљама кандидатима. Земљама потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ биће омогућено коришћење средстава из фондова прве две компоненте, уз отворену могућност да се из тих средстава финансирају и програми/пројекти из преостале три компоненте. Један од задатака у ефикасној употреби фондова ЕУ је и успешно програмирање и предлагање пројеката за финансирање из средстава ЕУ, међу којима су и поједини пројекти номиновани у поглављу IV Просторног плана, део 1.1. Приоритетне активности на имплементацији.

Полазећи од претходних ставова, мере и инструменти за имплементацију Просторног плана су отворени за усклађивање с променама система управљања и планирања у Републици Србији у току спровођења овог просторног плана.

3.1. Мере и инструменти различитих политика

Полазећи од координирајуће, контролне и кофинансирајуће улоге националног нивоа одлучивања (принцип партнерства) при спровођењу територијалних развојних планова (принцип супсидијарности), приоритетна планска решења подржаваће се различитим мерама и инструментима. Развој Јужног поморавља не може се одвијати на адекватан начин без остваривања синергијских учинака који произлазе из интрарегионалних функционалних веза и интеррегионалних веза и трансграничне сарадње (ближе дефинисаних у поглављу II Принципи, циљеви и општа концепција регионалног просторног развоја, потпоглавље 4. Концепција регионалног просторног развоја).

3.1.1. Мере и инструменти опште економске политике за подстицање регионалног развоја и равномерног територијалног развоја

Установљавање мера и инструмената опште економске политике сматра се значајним за сва планинска и погранична подручја у Републици Србији (којима припада већи део подручја Просторног плана), нарочито за 10 неразвијених општина (од укупно 11 општина и два града), зоне заштите природних вредности, сливове изворишта вода, туристичке просторе на планинском подручју, КЗБ, и др. То су, у првом реду, следеће мере и инструменти:

- осигурање (Фонд за развој РС) и давање повољних дугорочних кредита и пореских подстицаја за приватизацију и развој МСП, с највећим степеном осигурања и најнижим каматним стопама, за отварање нових радних места и почетнике који први пут започињу производњу, или за пружање дефицитарних услуга;

- коришћење средстава Фонда за развој Републике Србије за субвенционирање и подстицање отварања нових радних места и запошљавање млађег и женског дела популације;

- успостављање међуопштинске сарадње у погледу: заједничког конкурисања и лобирања за развојна средства и финансирање пројеката инфраструктуре (комуналне, саобраћајне и привредне од интереса за две и више општина/градова) и кластерско удруживање; координисање активности, у сарадњи са ЦРЈПО са привредним субјектима и институцијама на националном и регионалном нивоу; (општинске управе Бујановца, Медвеђе и Прешева треба интензивно да сарађују на добијању статуса првог ранга у оквиру политике подстицања развоја недовољно развијених подручја и да остварују континуелну сарадњу са Економским Саветом Владе РС за југ Србије и Аутономне покрајине Косова и Метохије, Координационог тела за југ Србије, као и републичког Савета за регионални развој и регионалне капиталне инвестиције, а посебан статус би требало да добије и општина Трговиште);

- повољни дугорочни кредити и порески подстицаји за развојно опредељене пољопривредне произвођаче, као и додатне стимулације за младе и произвођаче који преузимају напуштена и старачка газдинства и/или уводе методе органске производње;

- повољни кредити и порески подстицаји за модернизацију и изградњу објеката за откуп млека, откуп и примарну прераду воћа, шумских плодова, лековитог и ароматичног биља; за пружање услуга ветеринарске и саветодавне пољопривредне службе и техничких сервиса у приватном сектору;

- формирање фонда за осигурање кредита за пољопривреду, који ће омогућити коришћење дугорочних банкарских кредита под повољним условима за: набавку пољопривредне механизације, опреме и репроматеријала; обнове сточног фонда, изградње и опремања сточних фарми; обнову и подизање вишегодишњих засада и увођење међународно признатих стандарда и система квалитета;

- повољни дугорочни кредити, субвенције и порески подстицаји за изградњу и модернизацију туристичке инфраструктуре и супраструктуре (за улагања у прибављање и уређење грађевинског земљишта, комунално опремање, изградњу и реконструкцију објеката сеоских туристичких домаћинстава за туристички смештај, изградњу туристичке инфраструктуре и супраструктуре);

- повољни дугорочни кредити, субвенције и порески подстицаји приватном сектору за пружање услуга јавних служби;

- инвестициони програми и средства из страних донација за пројекте развоја и промоцију пољопривреде, села, сеоског туризма, руралне инфраструктуре, ОИЕ, традиционалне архитектуре и заштићених и планираних за заштиту природних вредности;

- повољни дугорочни кредити и порески подстицаји за приватни сектор и власнике непокретности за улагања у спровођење мера заштите и уређења пољопривредног земљишта и шума у складу с режимима заштите природних вредности и изворишта вода, интегралним програмима уређења пољопривредног земљишта и пашњака и програмима газдовања шумама; као и мера заштите и презентације природних вредности и непокретних културних добара;

- повољни дугорочни кредити за приватни сектор и власнике непокретности за улагања у прикупљање и пречишћавање отпадних вода, прикупљање и депоновање комуналног отпада, коришћења ОИЕ и других мера заштите животне средине и изворишта.

Како је смањење регионалних неравномерности и сиромаштва међу кључним циљевима развоја Републике Србије, будући да су регионалне диспропорције највеће у Европи (тренутно индекс развојне угрожености износи 1:7), може се очекивати значајна финансијска подршка Републике и ЕУ развоју Региона Јужног поморавља у остваривању циља да се до 2012. године индекс развојне угрожености смањи на 1:3. Назначене мере и инструменте опште економске политике, као подршку најнеразвијенијем подручју Републике Србије, требало би да установе и спроводе министарства надлежна за финансије, привреду, туризам и

пољопривреду, као и надлежни републички фондови, републичке и регионалне агенције (за развој и др) и то: директним државним улагањима из буџета Републике Србије и субвенцијама за активирање целокупног економског потенцијала региона; обезбеђивањем повлашћеног приступа изворима финансирања, царинским, извозним и другим олакшицама, подстицајима за партнерство јавног и приватног сектора и сл.; обезбеђење услова за привлачење страних директних инвестиција и донација.

3.1.2. Мере и инструменти других политика

Заштита и одрживо коришћење вода и развој водопривредне инфраструкуре:

- успостављање поузданог мерног система и мониторинг система (са мерењем протока у свим гранама система, регистровањем водних биланса регистроване и нерегистроване потрошње и контролом свих кључних тачака у мрежи), ради обезбеђења потпуне хидрауличке осмотривости система; формирање продајне цена воде у складу са Стратегијом дугорочног развоја водопривреде Србије (којом је утврђено да цена покрије све трошкове просте репродукције система, трошкове заштите изворишта, као и део трошкова проширене репродукције, око 30%, који подразумева даљи развој система);

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије, Националног инвестиционог плана и буџета обухваћених општина/градова у сектору водопривреде и заштите животне средине за финансирање реконструкције водовода (Босилеграда, Бујановца, Владичиног Хана, Прешева, Сурдулице, Трговишта, Власотинца) и развоја водовода (Бојника, Лебана, Лесковца, Врања, Медвеђе и Црне Траве) и малих групних водовода, обнове и проширења постојећих канализационих система, изградње ППОВ (насеља и регионалних депонија, уз услов ефективности БПК5 ≤ 5 mg O2/l) и руралну санитацију насеља у ужој и широј зони санитарне заштите водо акумулација (Власина, Кључ, Првонек, Лисина и др.);

- успостављање мониторинга параметара квалитета воде у водоакумулацијама (Власина, Кључ, Првонек, Лисина, Брестовац), њиховим притокама и другим значајнијим водотоцима на подручју Просторног плана, с математичким моделом за прогнозу квалитета воде који обезбеђује Републичка дирекција за воде, у сарадњи с ЈВП Србијаводе и надлежна општинска/градска јавна комунална предузећа;

- реализација посебних програма и система за остваривање пуне безбедности подручја низводно од водоакумулација, које обезбеђује држалац објеката;

- појачан надзор над спровођењем мера санитарне заштите изворишта (посебно водоакумулација од еутофикације), радом објеката и постројења за пречишћавање и дистрибуцију воде за пиће и објеката и постројења за прикупљање и пречишћавање отпадних комуналних и загађених атмосферских вода (уз постепено укидање парцијалних излива колектора отпадних вода у водотоке мимо ППОВ), који обезбеђују министарства надлежна за санитарну заштиту, водопривреду (тј. Републичка дирекција за воде), заштиту животне средине и надлежне општинске/градске управе.; и

- забрана изградње нових привредних, стамбених и других објеката, ширења постојећих објеката, вођења инфраструктурних система у плавним зонама које су угрожене великим водама;

Одрживи развој туризма:

- економске мере – подстицање и усмеравање развоја туризма кроз монетарне и фискалне инструменте. Монетарни инструменти су: обезбеђење и удруживање директних државних улагања из буџета, као и из буџета општина/градова, НИП-а и других фондова, привлачење страних донаторских средстава, развојни кредити и субвенционирање камате и др. за израду и спровођење програма развоја туризма обухваћених општина/градова, прибављања и уређења грађевинског земљишта, развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре и др. Фискални инструменти су: ослобађање или смањење пореза на добит, ослобађање или смањење пореза на новозапослене, диференциране боравишне таксе, диференциране туристичке накнаде, пенали за изградњу неадекватних капацитета на приоритетним туристичким локацијама, преношење губитака у наредне године, убрзана амортизација, концесије, ниже царине на увоз опреме и др;

- организационо-институционалне мере – модели уговорног повезивања/организовања, односно различити видови кластерског и дестинацијског удруживања (републичких, регионалних и локалних) туристичких субјеката, у креирању туристичких производа јабланичко-пчињског туристичког простора/дестинација; избор управљача и контролу ефикасности управљања одрживим развојем туризма, реализацијом програма развоја туризма и пројеката развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре, односно уређењем грађевинских подручја/локација туристичких дестинација; и

- правне и планске мере/инструменти – дефинишу интегрално планирање развоја туризма, резервацију простора туристичких простора од републичког значаја, одрживо коришћење туристичких простора и послове од посебног значаја за развој туризма, лиценцирање и утврђивање стандарда и др.

- Развој мреже насеља и јавних служби:

- формирање базе података о грађевинском земљишту и објектима, коју обезбеђују општинске/градске управе и локалне дирекције/заводи надлежни за грађевинско земљиште, у сарадњи са Републичким геодетским заводом (даље: РГЗ) и Републичком управом прихода;

- формирање и развој регионалних и локалних информационих и мониторинг система о планским документима и простору које обезбеђују општинске/градске управе у сарадњи са министарством надлежним за планирање и изградњу простора, Републичком агенцијом за просторно планирање, РГЗ и ЦРЈПО;

- побољшање координације општинских/градских јавних предузећа за комуналне делатности, дирекција/завода (за урбанизам, грађевинско земљиште, путеве) и општинских/градских управа (урбанистичке, грађевинске, катастра и друге службе) у погледу обједињавања активности на прибављању, уређењу и давању под закуп грађевинског земљишта у јавној својини, изградњу и одржавање објеката комуналне инфраструктуре, нарочито у центрима у мрежи насеља, започетим и иницираним зонама изградње у заштићеним подручјима природних вредности и изворишта вода и туристичким комплексима, центрима и насељима, привредним зонама;

- целовита трансформација система управљања и финансирања уређења грађевинског земљишта – почев од утврђивања грађевинског земљишта, преиспитивања и диференцијације постојећих накнада за коришћење грађевинског земљишта у односу на стварне погодности коришћења локација и накнада за уређивање грађевинског земљишта у односу на подстицање или ограничавање појединих намена и активности и изградње простора, као и одговарајуће пореске олакшице и субвенције за финансирање објеката комуналне инфраструктуре;

- обједињено и координирано коришћење средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава и средстава јавних прихода обухваћених општина/градова за развој јавних служби, уз обезбеђење стимулација приватном сектору за реализацију планских приоритета у том домену и конкурисање за коришћење средстава претприступног инструмента IPA Европске уније (у оквиру компоненте 4 и 5) и средстава Светске банке за програме социјалне и здравствене заштите;

- интерсекторска координација и развој интегрисаних програма развоја мреже услуга и објеката јавних служби, у првом реду здравствене и социјалне заштите, образовања и културе и др.

- укључивање приватног сектора у пружање услуга јавних служби и коришћење објеката у јавној својини.

Одрживи развој привреде и МСП:

- креирање повољног привредног амбијента у функцији развоја сектора МСП и предузетништва кроз стварање ефикасне администрације (смањење административне процедуре) у правцу формирања „one stop shop" (све на једном месту) и пружања on – line услуга и сервиса;

- развој финансијског система на локалном, регионалном и републичком нивоу за интензивније коришћење текућих подстицајних мера за развој МСП и предузетништва (приступ изворима финансирања код подстицање микрокредита за почетнике – „start up" кредите као и приступ финансијским средствима за унапређење пословања постојећих МСП);

- предузимање низа подстицајних мера на општинском/градском нивоу у поспешивању развоја приватног предузетништва (пореске олакшице, обезбеђивање локација, стимулативне мере комуналне политике и политике цена грађевинског земљишта, организовање обуке и курсева за заинтересоване предузетнике и друге мере);

- обезбеђење услова за привлачење инвестиција/извора финансирања (домаћих и страних) – банкарских кредита, финансијских зајмова, стратешких партнера и инвеститора (уз повољну локалну регулативу); стварање активне, стабилне и сигурне климе за

Република Србија - Управа за заједничке послове републичких органа 20.09.2014. 00:46
Одељење за информатичко-документационе и библиотечке послове (ИНДОК)

инвестиције и налажење стратешких партнера за реструктурирање великих система и развој сектора МСП и предузетништва по модерним тржишним стандардима;

- подизање ниво знања и способности у МСП реформом стручног образовања, едукацијом предузетника, запослених и незапослених, промоцијом предузетништва, подршком у промоцији и повезивању са партнерима, истраживању тржишта, подршка трансферу технологије и увођењу стандарда и сл.;

- обезбеђење координације, мониторинга и управљања привредним развојем на општинском/градском и регионалном нивоу кроз оснивање и сарадњу општинских/градских и регионалних канцеларија/развојних институција и ЦРЈПО: подршка самозапошљавању и развоју МСП и предузетништва, развој сарадње јавног и приватног сектора; контактирање потенцијалних финансијера (државни фондови и агенције, локални привредници и предузетници и инострани стратешки партнери за финансирање атрактивних пројеката од интереса за општине/градове); организација израде потребне планске и техничке документације и истраживања, програма, пројекција и бизнис планова који ће конкурисати за средства различитих фондова, као што су НИП, СИЕПА, укључујући и средства претприступног инструмента IPA Европске уније и европских институција (Европска банка за обнову и развој-ЕБРД, Европска агенција за реконструкцију-ЕАР, и др); ефикасно руковођење буџетом локалне заједнице, локалним економским развојем, инвестицијама у развојне пројекте, интересним повезивањем локалних заједница на регионалном, националном и трансграничном нивоу.

Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и одрживи развој пољопривреде:

- иновирање, усаглашавање и доследно спровођење законских и подзаконских аката којима се регулише развој пољопривреде и села, посебно по питањима: увођења правног реда у власничке односе; редефинисања задружне својине у категорију приватне својине задругара; спречавање уситњавања пољопривредних газдинстава; стимулација за убрзавање процеса смене генерација власника, односно подмлађивања носиоца породичних пољопривредних газдинстава; сигурности дугорочних права закупа земљишта, механизације и других пољопривредних фондова; и убрзавања процеса имплементације стандарда којима се регулише производња и промет пољопривредно-прехрамбених производа у Европској унији;

- обезбеђење услова за повољну кредитну политику за инвестирање у: програме уређења пољопривредно-шумског земљишта у зонама заштите природних вредности, изворишта вода и других посебно вредних/осетљивих екосистема; програме ревитализације пашњачког сточарења, укључујући спровођење еколошки прикладних техничких, биолошких и пољопривредних мелиорација ливада и пашњака; и програме развоја органске производње, посебно за заштићена подручја, изворишта вода и туристичке просторе;

- обезбеђење пореске подршке диверсификовању сеоске привреде и интегралном управљању природним ресурсима, применом следећих мера: повећањем привлачности појединих локација за приватне инвеститоре; ороченом ослобађању од пореза, како за планирану изградњу туристичких објеката и других услужних делатности на селу, тако и за улагања у оснивање малих и микро предузећа за откуп и прераду локалних пољопривредних производа, откуп и примарну прераду шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, ветеринарских станица, сервиса за пољопривредну механизацију и сл.; пореским стимулацијама за младе пољопривреднике који преузимају напуштена и старачка газдинства, као и за произвођаче који уводе методе органске производње, улажу у унапређење интегралне производње грожђа и вина, оснивају матични запат за пашњачко сточарење и сл; смањењем пореза на пренос апсолутних права коришћења непокретности при куповини пољопривредног земљишта и напуштених стамбених и економских зграда у селима; смањењем/ослобађањем од пореза на закуп пољопривредног земљишта; и временски прогресивним повећавањем пореза власницима који не обрађују, односно не користе пољопривредно земљиште, у складу са Законом о пољопривредном земљишту и решењима овог просторног плана.

- обезбеђење буџетске подршке Републике увођењем директних субвенција и подстицаја за рурални развој, који се односе на: 1) одржавање и унапређење пољопривредне производње и пласмана; 2) обнову и јачање сеоске инфраструктуре; 3) развој и промоцију руралних области, заштиту животне средине и сеоских предела; и 4) развој и промоцију органске производње; приоритетно је коришћење средстава за следеће намене: пошумљавање терена угрожених ерозијом; подршка интегралним пројектима за поновно успостављање пашних производних система у високопланинским областима; кошење високопланинских ливада за припрему сена; подршка интегралним пројектима руралног развоја; изградња и опремање центара за развој села, ресурсних центара, бизнис инкубатора и сл.; промовисање и заштита органских производа; промовисање и заштита локалних производа; доградња и адаптација објеката и набавка опреме на газдинствима за бављење агро, руралним и другим видовима туризма, и др.

- оснивање регионалне агенције за рурални развој за координацију активности на изради и примени програма интегралног руралног развоја, адекватно позиционирање локалних развојних могућности и повећање конкурентске способности привредних субјеката и локалних заједница за коришћење средстава из различитих јавних и приватних, домаћих и страних извора.

Заштита и коришћење шума, одрживи развој шумарства и ловства:

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије, јавних предузећа и буџета обухваћених општина/градова у сектору шумарства и водопривреде с приватним сектором за финансирање: унапређења стања постојећих шума и повећање степена шумовитости (ЈП за газдовање шумама „Србијашуме" и приватни власници); пошумљавања и одржавања шума заштитног карактера у сливовима изворишта водоснабдевања (Републичка дирекција за воде при министарству надлежном за водопривреду, ЈВП „Србијаводе", општинске/градске управе и приватни власници); заштите и очувања природних добара и биодиверзитета (министарство надлежно за животну средину, Фонд за заштиту животне средине, управљачи заштићених подручја, власници непокретности и невладине организације); рекреативног опремања, одржавања шуме у функционалном стању и обезбеђења компензационих површина за пошумљавање због просека шума за планирана скијалишта (министарство надлежно за економију и регионални развој, ЈП „Скијалишта Србије", општинске/градске управе и заинтересовани пословни субјекти/инвеститори туристичке инфраструктуре); истраживања и институционалног јачања сектора (министарство надлежно за науку и технолошки развој, министарство надлежно за шумарство и ЈП за газдовање шумама „Србијашуме"); заштите и узгоја дивљачи (министарство надлежно за шумарство, ЈП за газдовање шумама „Србијашуме", Ловачки савез Србије и корисници ловишта);

- актуелизација катастра непокретности, успостављање и иновирање инвентуре шума у државном и приватном власништву, информационог и мониторинг система о шумама, које обезбеђују министарство надлежно за шумарство, РГЗ и ЈП за газдовање шумама „Србијашуме";

- развој стручних служби ЈП за газдовање шумама „Србијашуме"и локалних шумских газдинстава.

Развој линијских и комуналних инфраструктурних система:

- удруживање средстава за развој мреже државних путева из буџета Републике Србије, средстава ЈП „Путеви Србије" и кредитних средстава међународних асоцијација, EBRD и др;

- обезбеђење средстава из буџета општина/градова, уз партиципацију ЈП „Путеви Србије", као и уз коришћење различитих кредитних средстава и донација, приватног сектора и др. за реконструкцију, рехабилитацију и изградњу општинских путева;

- удруживање средстава за развој мреже државних железница из буџета Републике Србије, средстава ЈП Железнице Србије и кредитних средстава међународних асоцијација, EBRD и др.;

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за енергетику и ЈП „Електромрежа Србије" за планирани развој преносних система и енергетских објеката, као и средстава ЈП „Електропривреда Србије" у реконструкцију постојеће и изградњу планиране дистрибутивне мреже и електроенергетских објеката;

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за енергетику и животну средину, средстава агенција (за енергетску ефикасност), фондова (за заштиту животне средине) и средстава приватног сектора за истраживање и комерцијално коришћење локалних, обновљивих извора енергије, као аутономних система за задовољавање одређених локалних енергетских потреба (у домаћинствима, пољопривреди и комерцијалним делатностима), као и подстицајних и кредитних средстава за улагања у енергетски штедљивију изградњу и коришћење објеката и нове енергетски ефикасније и еколошки прихватљивије технологије;

- удруживање средстава за развој магистралног гасовода из буџета Републике Србије, средстава ЈП „Србијагас" – Нови Сад и „Yugoros-Gaz" – Београд и кредитних средстава међународних асоцијација;

- обезбеђење средстава телекомуникационих оператера – „Телеком Србија", „Мобтел" и других оператера с лиценцом, као и ЈП „Пошта Србије" за реализацију планираних активности на телекомуникацијама и поштанском саобраћају, уз обезбеђење партиципације средстава буџета обухваћених општина/градова, из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за инфраструктуру и телекомуникације и других извора за реализацију руралног радиотелефонског система и месних (приступних) мрежа за ретко настањене делове подручја;

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета обухваћених општина/градова и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава претприступног инструмента IPA Европске уније (у оквиру компоненте 5) за развој локалне инфраструктуре (општинских путева, водовода, канализације, ППОВ и/или руралне санитације насеља – санитарно безбедног третмана отпадних вода, санитацију сеоских сметлишта, руралног радиотелефонског система и месних мрежа и објеката заједничке комуналне потрошње);

- категоризација општинских путева коју утврђују скупштине општина/градова на предлог општинских/градске дирекција/завода надлежних за путеве;

- формирање и одржавање базе података о општинским и некатегорисаним путевима повезаним с референтним системом државних путева, које обезбеђују општинске/градске дирекције/заводи надлежни за путеве у сарадњи с јавним предузећем надлежним за управљање државним путевима;

- формирање регистра потрошача који обезбеђују надлежне општинске/градске управе у сарадњи с агенцијама за енергетику и енергетску ефикасност;

- формирање општинских/градских служби и савета за енергетику скупштина општина/градова за припрему и праћење реализације планова развоја и енергетских биланса општина/градова, као и општинских/градских енергетских инспекцијских службе за надзор над радом енергетских уређаја у погледу ефикасности коришћења енергије и заштите животне средине.

Заштита животне средине

- оснивање општинских/градских фондова за заштиту животне средине;

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину и Фонда за заштиту животне средине и из буџета општина/градова за израду и реализацију предвиђених програма заштите животне средине, информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима унапређења квалитета животне средине и за узимање активног учешћа у процесу доношења одлука од значаја за животну средину, нарочито у одлучивању о стратешкој процени утицаја планова и процени утицаја пројеката на животну средину и права на информисање и доступност информацијама;

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, агенција и фондова (за заштиту животне средине), буџета обухваћених општина/градова и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава ЕБРД, Светске банке за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација, за израду и реализацију плана и развој система управљања комуналним отпадом, опремање и уређење регионалних санитарних комуналних депонија;

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за енергетику и животну средину, агенција (за енергетску ефикасност и др) и фондова (за заштиту животне средине) и буџета општина/градова за реализацију програма информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима штедње и рационалне потрошње и супституције енергије, руралне санитације насеља и управљања отпадом (селекције, санитарно безбедног одлагања и рециклаже отпада);

- формирање интегралног регистра загађивача и емисија загађујућих материја које обезбеђују општинске/градске управе, у сарадњи са министарством надлежним за заштиту животне средине, уз партиципацију средстава Фонда за заштиту животне средине;

- појачани надзор над обављањем и контролом утицаја активности (ППОВ, саобраћај, пољопривреда, туризам и др) на квалитет животне средине, који обезбеђују општинске/градска управе и министарство надлежно за заштиту животне средине;

- формирање и одржавање катастра појава нестабилности земљишта на основу посебних геолошких истраживања, откривања, евидентирања и праћења појава нестабилности, које обезбеђују општинске/градске управе у сарадњи са РГЗ.

Заштита природе и природних вредности и непокретних културних добара:

- обезбеђење и удруживање средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за животну средину, водопривреду, туризам и културу, средстава Фонда за заштиту животне средине Републике Србије, ЈП „Србијаводе" и ЈП „Електропривреда Србије" (као корисника ХС Власина), прихода управљача заштићених подручја, јавних прихода обухваћених општина/градова и средстава приватног сектора за спровођење заштите природних вредности (у првом реду за Пределе изузетних одлика „Власина" и „Долина Пчиње" као и планине Варденик, Бесна кобила и Дукат) и НКД (у првом реду манастирског комплекса Прохор Пчињски и археолошког налазишта Царичин град);

- развој информационог и мониторинг система о заштићеним подручјима и НКД које ће, у складу са законом, обезбедити Завод за заштиту природе Србије и надлежна установа заштите споменика културе;

- министарства надлежна за заштиту животне средине, изградњу простора и културу, у сарадњи са надлежним заводима за заштиту природе и споменика културе, појачаним надзором над заштитом природних и непокретних културних добара, коришћењем и изградњом заштићених простора;

- увођење система компензација и накнада власницима земљишта за настале штете, ускраћивање и умањење добити, као и компензационих програма (за развој пољопривреде и села, локалних инфраструктурних система, објеката заједничке комуналне потрошње, јавних служби, туризма и др) за ограничења у развоју локалних заједница на подручју Просторног плана, ради спровођења режима и мера заштите природних вредности и изворишта вода.

4. Институционално-организациона, информатичка и програмска подршка спровођењу просторног плана

Специфичности развојних проблема и положај Јужног поморавља према суседним регионима и областима у Републици Србији и другим државама, утицаће на правац и садржај институционално-организационог прилагођавања и доношење регионалних стратегија (на нивоу области и региона).

Приоритет имају у складу са Законом о регионалном развоју („Службени гласник РС", бр. 51/09 и 30/10):

- Институционална и организациона прилагођавања за потребе развоја;
- Регионална развојна стратегија;
- Програм финансирања развоја региона.

У погледу нових институционалних и организационих аранжмана за Јужно поморавље, могући су следећи модалитети интегралног управљања развојем и заштитом средине:

- Обласне асоцијације кластера;
- Интеррегионале форме повезивања општина/градова;
- Регионална/обласне корпорације/агенције за одрживи развој, уређење простора и заштиту животне средине, као развојне институције/организације са појединим овлашћењима која су пренета од републичких и локалних органа власти;
- Регионално јавно предузеће за развој, уређење и заштиту средине читавог регионалног подручја (такође са ширим овлашћењима, као претходно);
- Регионална „испостава" одговарајуће републичке агенције/организације (за регионални развој, реструктурирање, развој малих и средњих предузећа и предузетништва, социоекономски развој, научна истраживања, информатичку и другу сазнајну подршку итд.).

Без обзира на организациони модел, битно је да се постигне институционална и акцијска равнотежа између неопходне самосталности регионалне организација, с једне стране, и потребе да се обезбеди локални-регионални утицај и ефикасност акције с друге. Осим тога, потребно је успоставити одређену меру партнерства између јавног, приватно и тзв. „трећег сектора".

Без обзира на конкретан институционални и организациони аранжман, регионално тело имало би у свом саставу одговарајућу експертску службу за планску евалуацију и мониторинг

планских одлука. Служба би имала задатак да пружи/обезбеди трајну информатичку подршку припремању, доношењу и спровођењу стратешких планских одлука (укључујући и мониторинг имплементације одлука и једноставније облике планске, програмске и пројектне евалуације).

Како би перспективно Република Србија, односно регион Јужног поморавља могли користити средства из претприступних фондова ЕУ, на националном нивоу треба израдити и донети одговарајући национални развојни стратешки оквир, а за Јужно поморавље одговарајући регионални документ и формирати регионалне институције.

У циљу успешне подршке примени Просторног плана Скупштине (или председници) општина/градова Јабланичког и Пчињског управног округа, у сарадњи са Националном агенцијом за регионални развој, треба да се сагласе да се послови праћења остваривања Просторног плана у другим плановима, програмима и пројектима и њиховој реализацији заједнички повере Центру за развој Јабланичког и Пчињског округа (ЦРЈПО) у саставу будуће регионалне развојне агенције и Републичкој агенцији за просторно планирање (регионална канцеларија у Нишу).

Овакав допуњени делокруг рада ЦРЈПО-а, подразумева измењену улогу и положај према оснивачима и дефинисање односа са ресорним министарствима, агенцијама и фондовима, који су од значаја за развој Јужног поморавља. У том смислу најзначајније је јачање сарадње на плану имплементације приоритетних капиталних инвестиција од заједничког интереса за Републику Србију, једну или више општина/градова Јабланичког и Пчињског округа. За обављање поверених и осталих послова неопходну стручно планерску помоћ ЦРЈПО-у, пружиће Национална агенција за регионални развој, регионални развојни савет, Републичка агенција за просторно планирање и Институт за архитектуру и урбанизам Србије, као и друге стручне институције. Национална агенција за регионални развој.

Скупштине општина/градова одредиће органе управе, који ће сарађивати са ЦРЈПО-ом, по програму које представници општина/градова заједнички доносе у управном органу ЦРЈПО-а.

На основу Просторног плана, Републичка агенција за просторно планирање ће, у сарадњи са ЦРЈПО, формирати базу података о простору и Просторном плану, у функцији: коришћења, праћења и оцене спровођења, допуне и иновирања планских концепција и решења. На тај начин створиће се предуслови за формирање ГИС-а Јабланичког и Пчињског округа: у првој фази, ће се извршити анализа доступних података из Просторног плана и података којима располаже ЦРЈПО, општине и др. (утврдиће се степен валидности и ажурности података); и у другој фази, формирати јединствена просторна база података конверзијом дигиталних података у јединствени систем података о простору.

Приоритетне активности на организацији система централне базе података и информатичке подршке су: активности везане за обраду података и информатички део (набавка софтвера, набавка релационе базе података, набавка хардвера, анализа и конверзија података из Просторног плана и др.) и активности везане за оспособљавање стручног кадра у ЦРЈПО-у и општинама/градовима.

Извори финансирања за средства намењена реализацији пројекта (набавка софтвера и хардвера, обука кадра и имплементација целог система) су министарство надлежно за послове животне средине и просторног планирања, домаћи и страни фондови за подстицање развоја локалне самоуправе (као што је GTZ), општински и градски буџети и др, што ће се ближе утврдити Програмом имплементације Просторног плана.

Програм имплементације Просторног плана ће донети Влада, за раздобље од пет година у року од једне године од дана ступања на снагу Просторног плана, којим се:

1) разрађују и ближе утврђују приоритетни пројекти за остваривање планског документа, динамика уређења заштићених и других приоритетних просторних целина, мере и инструменти за имплементацију планског документа;

2) утврђују износи и извори средстава, рокови, обавезе и одговорности за извршење Програма имплементације Просторног плана;

3) прописују кључни показатељи и критеријуми за праћење промена стања у простору и животној средини и за процену остваривања циљева, планских решења и пропозиција Просторног плана.

2743

На основу члана 35. став 2. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09 – исправка) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07 и 65/08),

Влада доноси

УРЕДБУ

о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац"

Члан 1.

Утврђује се Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац" (у даљем тексту: Просторни план), који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја посебне намене Специјалног резервата природе „Увац" на деловима територија општина Ивањица, Нова Варош, Пријепоље, Сјеница, Тутин и града Новог Пазара.

Члан 3.

Просторни план састоји се из текстуалног дела и графичких приказа.

Текстуални део Просторног плана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије".

Графички прикази (реферални карте) израђени су у размери 1:50.000, и то: реферална карта 1 – Посебна намена простора; реферална карта 2 – Мрежа насеља, јавних служби и инфраструктурних система; и реферална карта 3 – Заштита животне средине, природних и културних добара и туризам.

Графичке приказе из става 3. овог члана, израђене у 15 примерака, оверава својим потписом министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 4.

Просторни план спроводи се израдом и доношењем просторних планова јединица локалне самоуправе и урбанистичких планова, као и развојним плановима и програмима уређења грађевинског земљишта и програмима заштите животне средине и природе.

Члан 5.

Графички прикази из члана 3. став 3. ове уредбе, чувају се трајно у Влади (један комплет), Министарству животне средине и просторног планирања (три комплета), Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (један комплет), Министарству економије и регионалног развоја (један комплет), општини Ивањица (један комплет), општини Нова Варош (један комплет), општини Пријепоље (један комплет), општини Сјеница (један комплет), општини Тутин (један комплет), граду Новом Пазару (један комплет) и Републичкој агенцији за просторно планирање (три комплета).

Документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у Републичкој агенцији за просторно планирање.

Члан 6.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 3. ове уредбе имају правна и физичка лица, под условима и на начин који ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 7.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти ускладиће се са одредбама ове уредбе на начин утврђен Просторним планом.

Планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове уредбе у року од годину дана од дана њеног ступања на снагу.

Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове уредбе, примењују се у деловима који нису у супротности са овом уредбом.